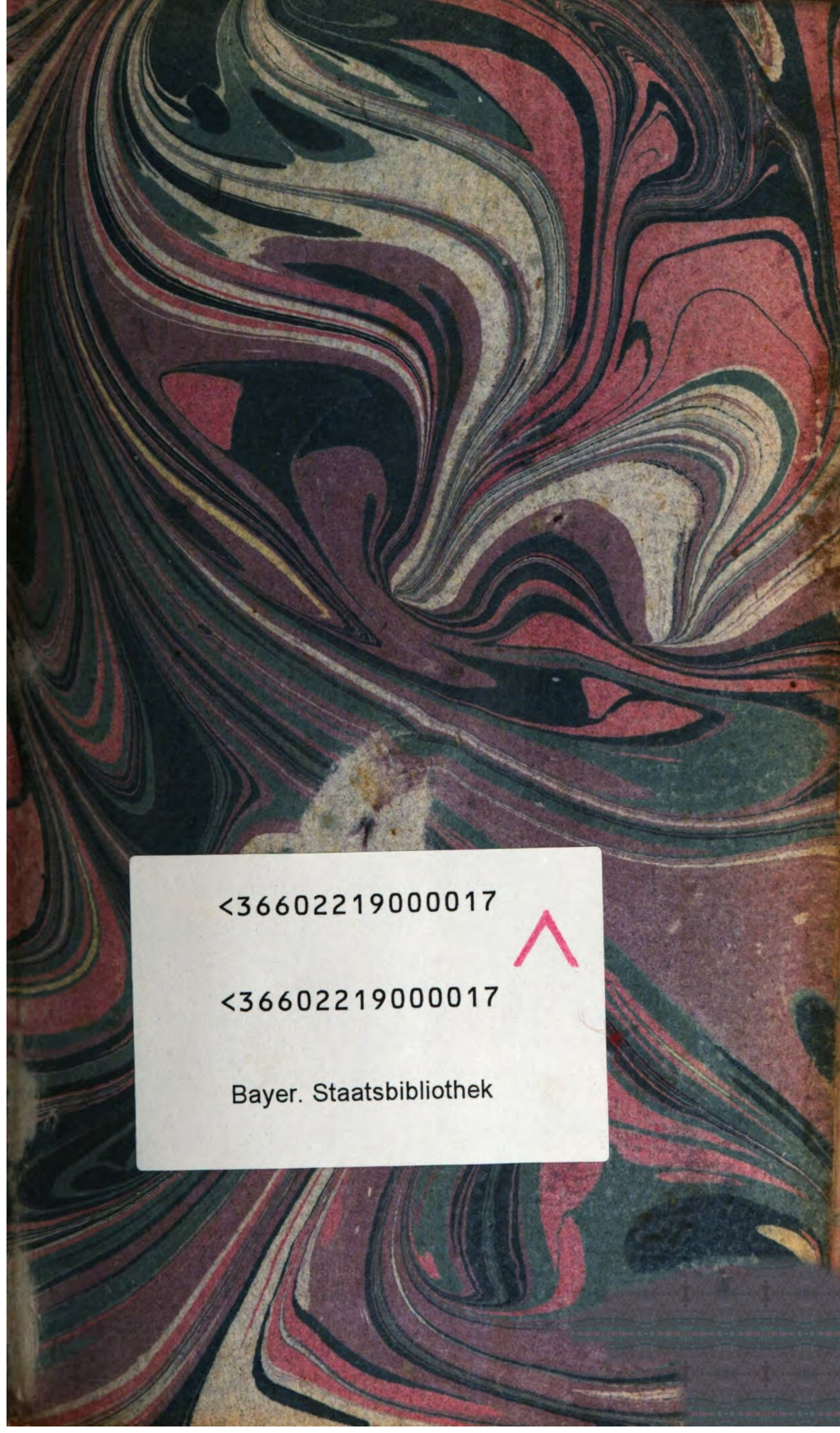

Honos
Erit huic quoque
Luto.

ANDREA FELICIS OEFE:
L. Y.
Monacensis.

<36602219000017

<36602219000017

Bayer. Staatsbibliothek

Tyrtacus

A. g. a.

2564

389

62

Ant. Gr. Vet. 13. p. 135.

ΤΥΡΤΑΙΟΥ ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ

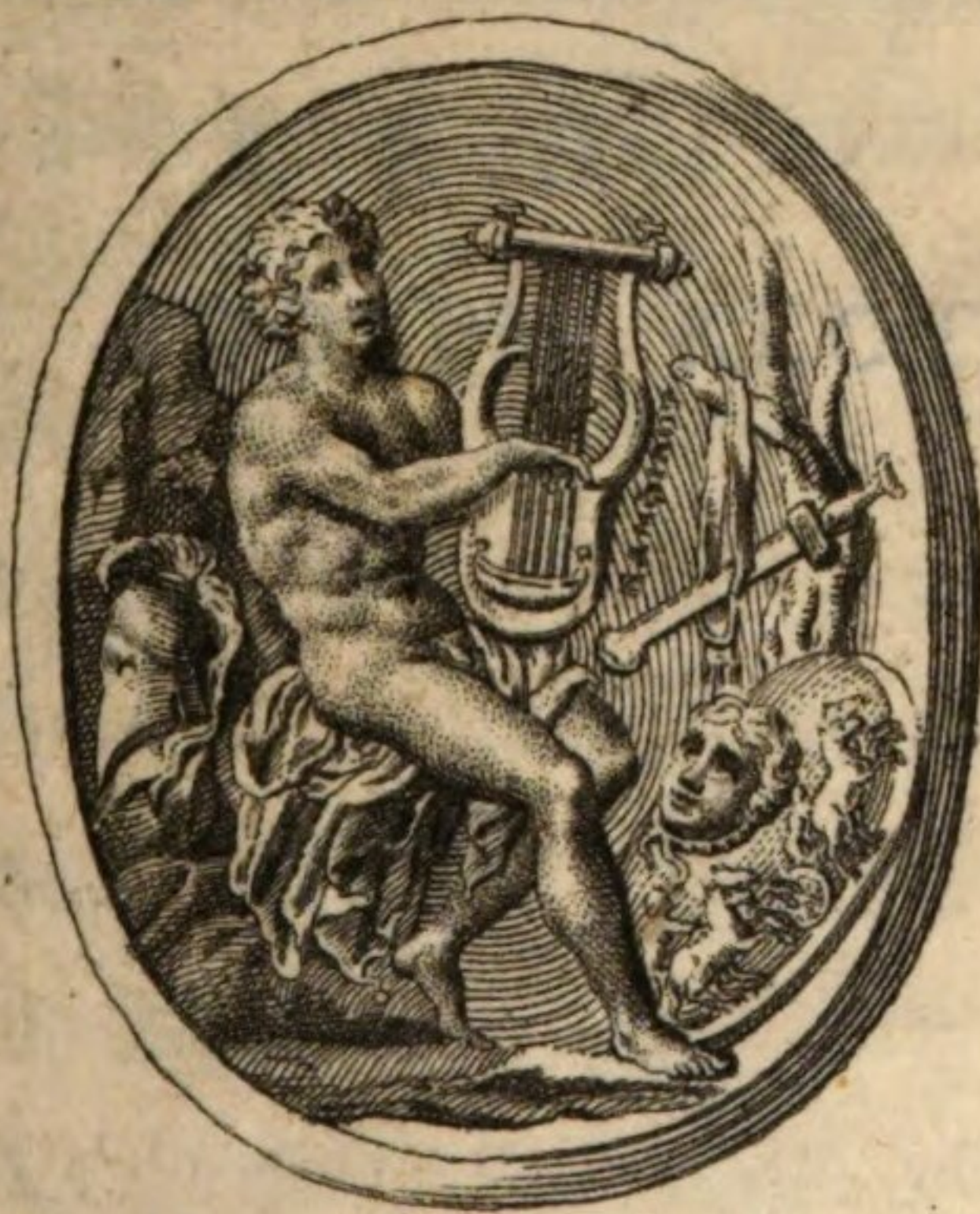
TYRTAEI
QVAE SVPERSVNT OMNIA

COLLEGIT

COMMENTARIO ILLUSTRAVIT

EDIDIT

CHRISTIANVS ADOLPHVS KLOTZIVS.

ALTENBURGI,

EX OFFICINA RICHTERIA CID ID CCLXVII.

TYPIAOT TA EZZOMENA

TYPIAOT

REGIA

QVAE SVB EIVS OMNIA

COLLECT

COMMENTARIO ILLUSTRATIT

EDIDIT

CHRISTIANVS ADOLPHVS KLOTZIVS

VEITENBURG

EX OFFICINA RICHTERII CIVIS COLONIAE

Bayerische
Staatsbibliothek
München

VIRO ILLVSTRI
QVINTO ICILIO

S. P. D.

CHRIST. ADOLPH. KLOTZIVS.

*Cum ante aliquot annos in castris inter
victrices Borussorum aquilas eo consi-
lio versarer, ut tot fortissimorum ducum, qui-
bus*

bus nullus hostis formidolosus, non labor insolitus, non locus ullus arduus erat, quorumque animus acer et praesens nil metuebat, praeter turpem famam, egregia facinora admirarer propius, eosque in prima fronte concurrentes, aduersa vulneribus pectora ferentes, immo, qui terror hostium et virtutis imago erat, Winterfeldium pulchram per vulnera mortem quaerentem his oculis conspicerem, excitauit animum rerum, quae Friderici M. auspiciis gerebantur, magnitudo, nec hominem umbraticum atque solitudini antea adfuetum otiosum esse passa est. Accidit tum mihi idem, quod de Diogene memoriae proditum esse nosti, Vir illustris. Cum enim, rumore de aduentu Philippi Corinthum allato, omnes timerent et trepidarent, alii arma capefferent, alii muros reficerent, alii alia facerent, ille, hoc tumultu cognito, succincto palliolo, quem iam tum philosophi grauitatem decere credebant, studiose admodum dolium, in quo degebat, sursum deorsum in area voluere coepit et amico, quorsum haec facis

facis Diogenes? interroganti, voluo et ipse do-
lium, respondit, ne otiosus solus inter tot occu-
patos videar. Vobis igitur pro iusta causa
Friderici, nullum bellum suscipientis, nisi aut
pro fide aut pro salute, pugnantibus et Germa-
niae libertatem armis asserentibus, lubuit,
aeternam, quos antiqua aetas celebravit, he-
roum virtutem cum praecclaris huius aevi
facinoribus saepe comparare, iuuitque non
omnino imbelli lyra, quamque mihi Musas, ne-
scio an Iouis illas toto orbe celeberrimas fi-
lias, certe ingenuas puellas et nemini spe aut
mercede se addicentes, dedisse putabam, summi
regis res gestas canere Borussorum castra se-
quentem et inuictum exercitum. Hinc pri-
mum nata fuit Tyrtaei notitia, mox fami-
liaritas, cuius carmina nunquam legebam,
quin incalescere pectus sentirem. Illos igi-
tur versus ego ediscere, saepiuscule recitare,
immo, quoniam in quamplurimos eosdem sen-
sus transfundere cupiebam, vulgare noua
editione. Quam pace humano generi a Rege
nostro reddita, qui nulla re propius princi-

*pes ad Deum accedere sibi persuasit, quam
salute hominibus danda, pulcherrimumque
censet et vere regium*

*Orbi quietem seculo pacem suo
donasse, ad Te, Vir Illustris, misi, cum
ob fortitudinis summae, elegantissimi ingenii,
copiosae doctrinae, qua florebas, famam,
tum ut gratum, quem Tibi pro iis, quae in
me collata a Te esse nunquam obliuiscar, de-
beo, animum ostenderem. Licet enim satis-
faciendi meae pietati respondendique Tuis de
me meritis facultatem benevolentiae magni-
tudo eripuerit, nunquam tamen non me plu-
rimum Tibi debere agnoscam et profitebor
ubique. Isto libello a Te humanissime exce-
pto (quod enim Tu aliter poteris, quem Grae-
carum litterarum studiis vehementer delecta-
ri immortale opus testatur?) additus est ani-
mus iniectaque cupiditas luculentiorum prio-
re editionem adornandi, inprimis posteaquam
nobis optatam in his terris sedem fortuna-
tumque inter Friderici ciues locum benignioris
fortunae*

fortune indulgentia concesserat. Delatus enim eram eo, ubi non inferiora Tyrtæo cecinit Gleimius, superioraque non solum Spartanis, sed iis quoque, qui orbem terræ subigere tentauerant, militibus, egerunt omni armorum disciplina et arte bellandi excellentes Borussi. Hinc, quæ omnis posteritas admirabitur, incredibilis virtutis exempla contemplatus quotidie animus facile dignos Tyrtæi interprete spiritus concipere potuit. Cogitanti vero eisdem de Tua humanitate perpetuaque erga me beneuolentia non potuit non totus ille labor, quem in explicandis et illustrandis poetæ versibus ponebam, iucundissimus reddi. No- uam igitur hanc Tyrtæi editionem lubenter ad Te misi, animique Tibi addicti, dediti, obstricti, testimonium æternum (nam dum virtuti, constantiae, patriæ amoris Suus erit honos, Tyrtæi versus legentur,) esse iussi. Seruare enim debebat liber meus illius viri nomen, qui, quæ Graecus poeta magnifice cecinit, manu fortiter egit, cuiusque amicitia et fauore nihil habeo quo lubentius veriusque
RAO

gloriari possim. Illum vero si Tu eadem benevolentia susceperis, qua soles omnia mea, fructum me amplissimum retulisse iudicabo e diuturno Graecarum litterarum studio, quae licet mirificam semper mihi attulerint voluptatem, nunquam tamen poterunt maiorem ea, quae Quinti Icilio benevolentiae adiuncta est. Vale nostrum decus.

CARMEN

PRIORI EDITIONI PRAEFIXVM.

Nuper reuisit Pax niueis equis
Terram gementem diruta et oppida,
Tuque arma reddebas Gradiuo
Sanguinolenta, manuque eadem,

Quae mille mortes hostibus intulit
Et mille caedes, undique quae fugam
Dispersit et diros paiores,
Dulcem iterum citharam petebas:

Praecincte lauro tempora duplici,
Et quam virentem semper et integram
Di, QVINTE, bellorum artiumque
Imposuere Tuis capillis.

*Vidi cateruas ducere et hostium
Te instare tergis: tum gladium tuum
Fulgere vidi, caede summa
Qua rubuit madefacta tellus.*

*O! ruga frontem Martia masculam
Quae tum occupavit! qua calidae genae
Arsere flamma! quae minaeque
Emicuere oculis et ore!*

*O! si dedissent armisonis lyram
Filis decoram rebus et arduis
Aptam Camoenae! si docerent
Magna modis celebrare magnis!*

*Non, quas perennis Rumor eburneo
Curru per auras vexit, et aetheris
Mars inter ignes collocavit,
Egregias animas tacerem:*

*Cum per trementes, par supero Ioui,
Urbesque terrasque et gelidas metu
Gentes tonans, FRIDRICE, cuncta
Fulmine concuteres potente:*

Inuidus

Inuictus unus forte ruentibus
Pectus Gradiui fluctibus offerens,
Iris et Europae, instar unus
Innumerabilium cohortum.

Tunc dicerem te carmine, regie
HENRICE, digno: tunc valida manu
SCHWERINUM longe ante turmas
Armipotentem aquilam ferentem.

Extollerem te, cui lacrimis suis
FRIDRICVS aeternum addiderat decus,
O magne WINTERFELDE, KEITHI
Vulnera SETDLITIIque robur:

Et quem Gradiui ferrea dextera,
Ceu saeuus Eurys purpureos rapit
Præstis honores vere, KLEISTIVM
Eripuit viduis Camoenis.

Nec præterirem, quæ bene gesseris
Cum Te, trisulci fulminis impetu,
Circumtonantes per cateruas
Abriperet memoranda virtus.

Sed

*Sed sanguinem, sed strata cadauera,
Vocesque vultusque et gladios ducum
Et pulverem expallens, in antris
Aut gelido in nemorum recessu*

*Blandos amores concinit et iocos
Et Gratiarum munera, non sine
Risu, puellarumque ludos
Musa rosis redimita crines.*

*At, QVINTE, pectus dñ memor et pium
Nobis dederunt: qui timidus Tuam
Cantare virtutem refugi,
Semper amore Tui calebo.*

PRAEFATIO.

In tanto Graecarum litterarum contemptu, atque etiam in tanta opinionum peruersitate et iniquitate hominum, quorum alii, quicquid est litterarum et antiquae doctrinae, spernunt, alii nihil probant, nisi quod ipsi fecerunt. nihil laudant, nisi quod facile assequi posse atque etiam superare sibi videntur: miselli profecto homines et infelices: quis enim negat? sed tamen multi, quique sibi et aliis satis beati videntur, neque aliud quidquam, nisi, Mihi pulchre est! et Ego eruditissimus sum! cogitant, quoque minus doctrinae sibi comparauerunt, eo plus a natura nacti sunt impudentiae: haec igitur cum ita sint, quomodo ego aut propriam fortunam aut praecipuam postulare, aut communem recusare possum? Verum et natura, si me ipse bene noui, et ratione atque doctrina semper ab inani laude et vulgi sermonibus remotus fui. Quare neque commouebor animo, neque perturbabor aliorum de Tyrtaeo nostro sententiis,

PRAEFATIO.

tentiis, qui ad meum iudicium, non ad alieni sensus coniecturam, scribere didicerim. Quibus verbosior videor, ii rescindere non necessaria poterunt: quibus Critices specimina displicent, ii ne legant, oro, illam particulam: quibus in eo peccaui, quod nostrorum quoque hominum ingenia cum antiquis comparare ausus sum, ii me errare patiantur, aut, vt in republica antiquariorum mihi aqua et igni interdicator, ferant. Quibus omnino hic libellus displicet, iis, quid agere debeant, dicam. Dicam aperte et ingenue. ne emant illum. nihil melius noui. Parum, ais, amice, artes calles, quibus gratiam lectorum aucupari solent et debent scriptores. Vbi elegantia, qua te insinues in eorum animos? vbi vultus, qui vltro arridere debeat iis? Recte mones, o! bone, sed quid faciam? *ὦ γέγραφα, γέγραφα.* Goettingae, sub aduentum veris, a. 1764.

His scriptis non equidem existimaui, mihi iterum quidquam de Tyrtaeo scribendum aut ad illius interpretationem conferendum fore. Nam, qui huius aetatis mores et doctrinam nosse mihi videbar, sufficere arbitrabar cupiditati hominum tot exempla, quot formis describi iusseram. Sed
nunc

PRAEFATIO.

nunc plures horum carminum lectione delectatos fuisse video, quam speravi, subdissus ingeniorum nostrorum venustati, quibuscum parum abest quin in gratiam redeam. Incipiuntne fortasse homines intelligere, nunquam Lessingios, Gleimios, Hagedornios, Kleistios nostros ad eam famae magnitudinem peruenire potuisse, qua ingeniorum et carminum diuinorum praestantia celebratur, nisi antiquae doctrinae adiumenta quaesiuissent, cum Graecorum Latinorumque poetarum lectione imbuti, tum plurimarum rerum scientia instructi? an Francogalliae, quae supercilio posito, quo, vt Atlante coelum, totius orbis eruditionem et elegantiam niti credebat, ad aenigmata, logogryphos similesque ineptias pueriliter descendit, exemplo discit Germania, neglecto antiquae doctrinae studio ipsum litterarum florem paulatim extinguere, eumque nunquam laetius enituisse, quam dum auctorum veterum honos vigeret? Hinc igitur factum est, vt prioris editionis exemplis venditis ad novam adornandam animum adiicerem, praesertim cum non deessent mihi, quibus illa et elegantior redderetur et utilior lectoribus. Primum enim commentarium exhibui copiosius multis in locis, cum ver-

bosius

PRAEFATIO.

bosius rebus quibusdam explicitis, tum additis non paucis carminibus, quae ex Anthologia Graeca nondum edita depromere licuit. Huius Anthologiae codicem servat bibliotheca Senatus Lipsiensis, illiusque usum mihi concessit illustris illius civitatis consul, Bornius, vir non solum virtutis, doctrinae et ingenii praestantia clarus et amabilis, sed etiam ob humanitatem et suavitatem morum dignissimus, quo Lipsia consule laetetur. Describendi codicis laborem suscepit Vir Cl. Loesnerus, qui Philonianarum lectionum specimine edito ante aliquot annos non vulgare in se litterarum Graecarum studium esse optimarumque artium laudabilem scientiam, ostendit. Illa vero carmina a nemine antea vulgata et novitatis habebunt gratiam et ob venustatem valde placebunt iis, qui his studiis delectantur. Morosorum hominum iudicium me non curare, iam alio tempore dixi. Praeterea libellum addidi, cuius antea primas tantum lineas duxeram, de carminibus bellicis, quia nullum hoc argumento coniunctius esse censebam cum Tyrtaeo, reique vberiore explanationem non iniucundam fore credebam iis, qui historiam ingenii humani atque adeo poeseos cognoscere cupiant. Denique adpersi ubique quaedam, quae ad
rem

PRAEFATIO.

rem pertinere viderentur, copiosius etiam poetae vita descripta, vno verbo, operam dedi, vt Tyrtaei carmina eo habitu appa-
rerent, qui deceret poetae ingenium et fa-
mam. Toto vero in hoc negotio nihil spe-
ctavi aliud, quam vt Graecarum litterarum
studio inferuirem illiusque ardorem in Ger-
mania accenderem, aut, si nefas est haec di-
cere altera Graeci libelli editione adornata,
augerem certe. Constitueram olim apud
animum meum, plurium poetarum atque
inprimis, quorum fragmenta molesto saepe
labore collegi, Lyricorum Graecorum in-
terpretatione et emendatione bene de iis lit-
teris mereri, e quarum amore me incredi-
bilem semper voluptatem cepisse nunquam
obliuiscar. Sed mutata rerum conditione
auocatoque animo ab his criticis studiis ni-
hil me eiusmodi posthac suscepturum esse
profiteor. Iuuat ex hac quoque sapientia
modum retinere, nec litterarum intempe-
rantia me laborasse fore credo qui dicat.
Excedo igitur castris, in quibus, nisi felici-
ter et cum gloriola, fortiter tamen, vt de-
cere aiunt Criticum, immo fortius, quam
nunc, posteaquam adolescentia deferbuit
multaque aetas et dies mitigauit, vellem
ipse, militauit, et, quae diutius calidiusque,
quam sperarem, quam iucundum esset,

**

Diuae

PRAEFATIO.

Diuae Criticae feci sacra, relinquo, nisi
 palmis laureisque condecoratus, certe re-
 ctæ voluntatis mihi conscius. Licebitne
 vero huic homini, ab illo theatro recedenti,
 ubi cruenti saepe ludi eduntur non sine cla-
 more et eiulatu, eadem, qua olim solebant
 in spectaculis, voce atque spe plausum po-
 stulare? Δότε κρότον καὶ πάντες ὑμεῖς μετὰ
 χαρᾶς κτυπήσατε. Scripsi. Halae Sax.
 a. 1766. Kal. Octob.

I in fronte libri quæ collocata est, gemma Achillem
 exhibet citharam pulsantem, vid. lib. I. v. 186.
 et Delianctii Achillem Homerocum p. 87. II.
 Jam mirando artificio incidit amphylus Pampylus.
 Eandem et Marcellus, et Stollus habuerunt.
 v. Picturæ antiquæ quæ explicatæ sunt. M. de
 Stoll. t. XLVII. p. 66. Sed et proxime tabula
 elegantissima Piccartus imaginem dedit alius gem-
 mæ, quæ eundem Achillem citharæ
 exhibet.

EXPOSITIO

MONIMENTORVM ANTIQVORVM.

Quibus libellum nostrum non male exornari posse credidimus, gemmarum, antiquis ab artificibus sculptarum, signa debeo humanitati et amicitiae Liperti, cuius nomen nemo eorum ignorabit, qui liberalium artium studia curant, quique et *Dactylothecae uniuersalis* editione meritam famam consecutus est, et eruditissimo opere de gemmis annulorum veterum, fere iam absoluto, omnes antiquae doctrinae studiosos magno beneficio sibi deuinciet. Certe optimi viri diligentia et ingenio magna ex parte enitescens laetius in Germania humanitatis elegantiaeque antiquariae studium mirifice adiutum fuisse, nunquam obliuiscetur patria nostra. Ne vero quisquam haereat in interpretatione signorum, quae illae gemmae exhibent, paucis ea explicabimus.

I. in fronte libri quae collocata est, gemma Achillem exhibet citharam pulsanter. vid. Iliad. I. v. 186. et Drelincurtii Achillem Homericum p. 85. Illam mirando artificio incidit amethysto Pamphilus. Eandem et Mariettius, et Stofchius dederunt. v. *Pierres antiques gravées expliquées par M. de Stofsch.* t. XLVII. p. 66. Sequenti proxime tabula elegantissimus Piccartus imaginem dedit alius gemmae antiquae, quae eundem Achillem citharodum, licet alio corporis statu, exhibet.

EXPOSITIO MONIMENTORVM ANTIQVORVM.

- II. Epistolae ad ill. Quintum Icilium praefixa gemma habet Herculem laboribus difficillimis superatis gestantem non, vt Maffei et alii putant, Amorem, sed vt ex capite et alis figurae verius coniiicit Lippertus, Victoriā humeris. Figura igitur allegorica est. Huius sententiae veritas clare apparet, huius gemmae comparatione instituta cum alia, quae datur in opere inscripto: *A Collection of Gems — taken from the Classics by George Ogle.* (Londin. 1741.) tab. XXXVI. In illa Hercules Cupidinem, humeris insidentem, longe alia ratione sustinet.
- III. haec gemma memoriae dicata est fortissimi Spartani, Othryadis, cuius laudes et historiam petes ex Herodot. I, 82. Plutarch. Parall. p. 306. et Lucian. Contempl. 24. Eadem gemma exhibetur elegantius, quam nobis licuit, accuratiusque etiam, in opere: *Traité de la Méthode antique de graver en pierres fines.* — par Laur. Natter. t. XI. p. 19. Qui artium et elegantiae studio tenetur, comparabit proxime ibi sequentem gemmam, quae idem argumentum habet, cum illa.
- IV. Herculi coronam imponit Virtus. Gemmam servat Museum Farnesianum. conf. Constantii Landi *Selector. Numism. Exposit.* p. 61.
- V. Perseus, artificiosa Dioscoridis manu sculptus, fortem animulum adumbrat. Eadem gemma apparet in laudato Stoschii opere tab. XXX. vid. p. 38.
- VI. Gemma a Marietto ex Museo regis Galliae prolata, exhibet Herculem, Diomedem Thracem interficientem. v. *Rccueil des pierres gravées du Cabinet du Roy.* t. LXXVII.
- VII. Victoria, vt Nemesis, facinora heroum lancibus examinat.
- VIII. haec gemma elegantissime sculpta speciem Glorīae exhibet pulchram.
-

CAR-

III. Epistulae ad ill. Quirinum Festum praefatae geminae
suber libenter laboribus adhibitis superatis
gestationem non, ut dicitur ex illa praefata. Anno
tem, sed ut ex capite et alia figura verum con-
tineat. Epistulae, quibusque litteris. Epistulae igitur
con allegorice est. Illius sententiae veritas clare
apparet. Illius sententiae comparatione. Illiusque
sententiae, quae datur ut opere intelligat. A Col-
lectione of Genui — datur sententiae Claret et Genui
Oly. (London 1744) cap. XXXVI. In illa Hec
sententiae comparatione, sententiae indubitem, longe alia
sententiae datur.

III. Epistulae ad ill. Quirinum Festum praefatae geminae
suber libenter laboribus adhibitis superatis
gestationem non, ut dicitur ex illa praefata. Anno
tem, sed ut ex capite et alia figura verum con-
tineat. Epistulae, quibusque litteris. Epistulae igitur
con allegorice est. Illius sententiae veritas clare
apparet. Illius sententiae comparatione. Illiusque
sententiae, quae datur ut opere intelligat. A Col-
lectione of Genui — datur sententiae Claret et Genui
Oly. (London 1744) cap. XXXVI. In illa Hec
sententiae comparatione, sententiae indubitem, longe alia
sententiae datur.

CARMINA TYRTAEI.

IV. Epistulae ad ill. Quirinum Festum praefatae geminae
suber libenter laboribus adhibitis superatis
gestationem non, ut dicitur ex illa praefata. Anno
tem, sed ut ex capite et alia figura verum con-
tineat. Epistulae, quibusque litteris. Epistulae igitur
con allegorice est. Illius sententiae veritas clare
apparet. Illius sententiae comparatione. Illiusque
sententiae, quae datur ut opere intelligat. A Col-
lectione of Genui — datur sententiae Claret et Genui
Oly. (London 1744) cap. XXXVI. In illa Hec
sententiae comparatione, sententiae indubitem, longe alia
sententiae datur.

V. Epistulae ad ill. Quirinum Festum praefatae geminae
suber libenter laboribus adhibitis superatis
gestationem non, ut dicitur ex illa praefata. Anno
tem, sed ut ex capite et alia figura verum con-
tineat. Epistulae, quibusque litteris. Epistulae igitur
con allegorice est. Illius sententiae veritas clare
apparet. Illius sententiae comparatione. Illiusque
sententiae, quae datur ut opere intelligat. A Col-
lectione of Genui — datur sententiae Claret et Genui
Oly. (London 1744) cap. XXXVI. In illa Hec
sententiae comparatione, sententiae indubitem, longe alia
sententiae datur.

VI. Epistulae ad ill. Quirinum Festum praefatae geminae
suber libenter laboribus adhibitis superatis
gestationem non, ut dicitur ex illa praefata. Anno
tem, sed ut ex capite et alia figura verum con-
tineat. Epistulae, quibusque litteris. Epistulae igitur
con allegorice est. Illius sententiae veritas clare
apparet. Illius sententiae comparatione. Illiusque
sententiae, quae datur ut opere intelligat. A Col-
lectione of Genui — datur sententiae Claret et Genui
Oly. (London 1744) cap. XXXVI. In illa Hec
sententiae comparatione, sententiae indubitem, longe alia
sententiae datur.

VII. Epistulae ad ill. Quirinum Festum praefatae geminae
suber libenter laboribus adhibitis superatis
gestationem non, ut dicitur ex illa praefata. Anno
tem, sed ut ex capite et alia figura verum con-
tineat. Epistulae, quibusque litteris. Epistulae igitur
con allegorice est. Illius sententiae veritas clare
apparet. Illius sententiae comparatione. Illiusque
sententiae, quae datur ut opere intelligat. A Col-
lectione of Genui — datur sententiae Claret et Genui
Oly. (London 1744) cap. XXXVI. In illa Hec
sententiae comparatione, sententiae indubitem, longe alia
sententiae datur.

VIII. Epistulae ad ill. Quirinum Festum praefatae geminae
suber libenter laboribus adhibitis superatis
gestationem non, ut dicitur ex illa praefata. Anno
tem, sed ut ex capite et alia figura verum con-
tineat. Epistulae, quibusque litteris. Epistulae igitur
con allegorice est. Illius sententiae veritas clare
apparet. Illius sententiae comparatione. Illiusque
sententiae, quae datur ut opere intelligat. A Col-
lectione of Genui — datur sententiae Claret et Genui
Oly. (London 1744) cap. XXXVI. In illa Hec
sententiae comparatione, sententiae indubitem, longe alia
sententiae datur.

IX. Epistulae ad ill. Quirinum Festum praefatae geminae
suber libenter laboribus adhibitis superatis
gestationem non, ut dicitur ex illa praefata. Anno
tem, sed ut ex capite et alia figura verum con-
tineat. Epistulae, quibusque litteris. Epistulae igitur
con allegorice est. Illius sententiae veritas clare
apparet. Illius sententiae comparatione. Illiusque
sententiae, quae datur ut opere intelligat. A Col-
lectione of Genui — datur sententiae Claret et Genui
Oly. (London 1744) cap. XXXVI. In illa Hec
sententiae comparatione, sententiae indubitem, longe alia
sententiae datur.

CAVITATIS ANIMAE

A.

Τεθνάμενοι γὰρ καλὸν ἐπὶ προμάχοισι πε-
σόντα

Ἄνδρ' ἀγαθὸν, περὶ ἧ πατρίδι μαρνάμενον.
Τὴν δ' αὐτοῦ προλιπόντα πόλιν καὶ πύονας
ἀγρούς

Πτωχεύειν πάντων ἐς' ἀνιηρότατον,
Πλαζόμενον σὺν μητρὶ Φίλῃ καὶ πατρὶ γέ-
ροντι.

Παισὶ τε σὺν μικροῖς κουριδίῃ τ' ἀλόχῳ.

Ἐχθρὸς γὰρ τοῖσι μετέσσεται, ὅς κεν ἴκηται,
 Χρησμοσύνη τ' εἰκὼν καὶ συγερῇ πενίῃ·
 Αἰσχύνει τε γένος, κατὰ δ' ἀγλαὸν εἶδος ἐλέγχει,
 Πᾶσα δ' ἀτιμία καὶ κακότης ἔπεται.
 Εἶθ' ἔτῳς ἀνδρὸς τοι ἀλωμένου οὐδεμί' ὥρη
 Γίνεται, οὐτ' αἰδῶς εἰσοπίσω τελέθει.
 Θυμῷ γῆς περὶ τῆσδε μαχώμεθα καὶ περὶ
 παίδων

Θνήσκωμεν, ψυχέων μινέτι Φειδόμενοι.
 Ὡς νέοι, ἀλλὰ μάχεσθε παρ' ἀλλήλοισι μένον-
 τες,

Μιδὲ Φυγῆς αἰσχυρᾶς ἄρχετε, μιδὲ Φόβῳ.
 Ἀλλὰ μέγαν ποιεῖτε καὶ ἄλκιμον ἐν Φρεσὶ θυ-
 μόν,

Μιδὲ Φιλοψυχεῖτ' ἀνδράσι μαρνάμενοι.
 Τὲς δὲ παλαιότερες, ὧν ἐκέτι γένατ' ἐλαφρὰ
 Μὴ καταλείποντες Φεύγετε τὲς γεραμούς.
 Αἰσχυρὸν γὰρ δὴ τῷτο, μετὰ προμάχοισι πε-
 σόντα

Κεῖσθαι πρόσθε νέων ἀνδρᾶ παλαιότερον
 Ἦδη λευκὸν ἔχοντα κάρη πολίον τε γένειον,
 Θυμὸν ἀποπνείοντ' ἄλκιμον ἐν κονίῃ,

Αἶμα-

Αἱματοέντ' αἰδοῖα Φίλαις ἐν χερσὶν ἔχοντα,
 (Αἰσχροὶ τὰ γ' ὀφθαλμοῖς καὶ νεμεσητὸν
 ἰδεῖν)

Καὶ χροῖα γυμνωθέντα· νέοισι δὲ πάντ' ἐπέοι-
 κεν,

Ὅφρ' ἄρα τῆς ἥβης ἀγλαὸν ἄνθος ἔχει,
 Ἀνδράσι μὲν θνητοῖσιν ἰδεῖν ἐρατὸς δὲ γυναῖξί
 Ζωὸς ἐὼν, καλὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσών.
 Ἀλλά τις ἔϋ διαβάς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροισι
 Στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὁδῶσι δακνών.

COMMENTARIUS.

Conseruauit nobis hoc carmen Lycurgus in orat. contra Leocrat. c. 27. p. 227. editionis Cl. Taylorig, e qua nos seriem orationis descripsimus. editum quoque ab Henr. Stephano inter princ. her. carm. p. 473. et Idyll. p. 27. ab Hertelio, l. c. p. 219. Wintertonio, l. c. p. 441. Lectio l. c. p. 732. De illius elegantia vide quae dicit Robert. Lowth in libro praeclaro de sacra poesi Hebraeorum p. 20. edit. Goetting.

Τεθνάμεναι] Vtrum integra ad nos peruenerit haec elegia, an aliqua defint, haud facile dixerim. Sed nihil puto fere deesse. Caue enim ideo carmen truncatum initio censeas, quoniam statim ab initio particula γάρ occurrit. Pulchre obseruauit attulitque Hoogeveen ad Viger. de idiot. p. 360. similem locum ex Herodoto, ubi in l. II. Dionysius Phocaeensis sic orationem orditur: Ἐπὶ ζυγῶ γάρ τῆς ἀκμῆς ἔχεται

τοι ἡμῖν τὰ πράγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέρουσι, ἢ δούλοις κ. λ. quanquam de hoc Herodoti loco lege quae Longinus περὶ ὕψ. S. XXII. notauit. Potest enim fortasse Tyrtaei carmen, quod ad sententias attinet, eodem modo construi, quo Herodoti locus a Longino ordinatur. Apud Homerum memini non semel τὸ γὰρ orationis initio poni. E multis pauca dabimus. Il. A. 122.

Ἀτρεΐδῃ κύδιζε, Φιλοντεανώτατε πάντων,
Πῶς γάρ τοι δώσῃς γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί.

Odyss. I. 523. ἐγὼ μὲν ἀμειβόμενος προσέειπον· Ἄ γάρ δη — σε δυνάμην — πέμψω. K. 501. προσέειπον· Ὡς Κίρκη τίς γάρ ταύτην ὁδὸν ἡγεμονεύσει. v. 382. προσέειπον· Ὡς Κίρκη τίς γάρ κεν ἀνὴρ τλαίῃ κ. λ. vid. v. 337. 226. et 174. Ὡς φίλοι, οὐ γὰρ πῶς καταδυσόμεθ' — Ἀλλ' ἄγετ' — Μνησόμεθα· ubi parum abest, quin assentiar Eustathio, scribenti: ὁ ποιητὴς ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ γὰρ εἰτα ἐπάγει τὸν, ἀλλὰ, σύνδεσμον, ταυτοδυναμῶντα τῷ δη. etsi hoc loco Clarkius hanc particulam, ad id, quod eleganter reticeatur, referri dicat. quam observationem, licet non contemnendam, ubique, nec satis recte semper, ille inculcat. Barnesius tamen, qui hic et alibi ἐκ ἄρ describit, non ferendus est. Atque etiam Aelianus in V. H. L. IV. cap. 29. sic orditur: οὐ γὰρ δὴ δυνάμει πείθειν ἑαυτὸν μὴ γελᾶν. confer quae habent Lambertus Bos de Ellips. Gr. p. 593. (ed. Schweb.) et Petr. Moll ad Longi Pastor. p. 116. quanquam quae hic de emphasi dicit, non temere probanda sunt, certe a me, qui illam de emphasi doctrinam habenter soleo concionatoribus relinquere, qui soli scire videntur, quae vis lateat in verbis διάκονος, σπλαγχνίζομαι etc. ἐρευνᾶν, κολλᾶομαι, μάχην μάχεσθαι, κινδυνεύειν κίνδυνον, de quibus bene disputat Clericus in Art. Crit. P. II. S. I, 4. adde Clarkium ad Il. O. 201. et lege ea, quae disputat eleganter Io. Tob. Krebsius in observation. in Nou. Testam. e Iosepho, p. 71. et 233. qui dicit τὸ γὰρ elegantissime in

in principio orationis paullo vehementioris et concitatoris poni, et multa exempla e Iosepho profert, e quibus memorabile est illud B. I. III, 8, 5. ubi Iosephus veritus, ne Iudaei impetunt facerent, eos ab hoc consilio auocare conatur, orationemque his verbis orditur: τί γὰρ τοσούτον σφῶν αὐτῶν, ἐταῖροι, φωνώμεν; quorsum, o Socii, propriae caedis tam auidi sumus? — τὸ γὰρ in interrogationibus orationem ordiri notum est. Eurip. Ion. 971. τί γὰρ μὲ χρὴ δρᾶν. confer Budacum in Comment. Gr. L. p. 931. (ed. Steph.) Sic solent etiam Latini, Virgil. Georg. IV, 445:

*Nam quis te iuuenum confidentissime nostras
Iussit adire domos?*

etsi me non lateat, hunc locum aliter explicari. vide Donatum ad Terent. Phorm. V, 1, 5. Aen. II, 373:

*Festinate viri, nam quae tam sera iuratur
Segnities?*

Denique apud Plautum in Aulul. V, 4. ubi nihil antea praecessit, Lyconides ait: Certo enim ego vocem hic loquentis modo me audire visus sum?

καλὸν] idem est quod καλῶς, decet, honestum, praeclarum est. ut apud Sophocl. Antig. 72. καλὸν μοι τῆτο ποιέσθην. et in Aiac. 1332. ἐπεὶ καλὸν μοι τῆδ' ὑπερπυλούμενον θάψαν. vide late de hac verbi vi agentem Alberti in Obseru. Philolog. p. 107. quemadmodum in vniuersum καλῶς θάψαν esse honeste mori ostendit Cl. Wesselingius in Obseru. II, 7. p. 167. ut in Sophocl. Aiac. 482. Ἄλλ' ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι τὸν εὐγενῆ χρὴ. adde Scherpezeelium ad Il. A. 131. et Cuperum in Obseru. I, 8. Caeterum similis sententia est apud Homerum Il. O. 496. Οὐ οἱ δ' αἰεὶς ἀμνησμένῳ περὶ πάτρός τε θνήσκωμεν. et plura contulerunt Clarkius ad Il. M. 243. Εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρός, atq. e Cerda ad Aen. I, 317. XI, 14. et II, 286. Pope ad nostri verba accedit elegans locus

apud Polybium XV, 10. p. 973. οἱ μὲν ἀποθανόντες εὐγε-
νῶς ἐν τῇ μάχῃ κάλλιστον ἐντάφιον ἔχουσι τὸν ὑπὲρ τῆς πατρί-
δος θάνατον. οἱ δὲ διαφυγόντες αἰσχιστον καὶ ἐλεεινότατον τὸν
ἐπίλοιπον βίον. Pariter Simonides de caesis ad Ther-
mopylas Spartanis pro patria, apud Diodorum Sic.
L. XI. T. I. p. 412. ed. Wessel. Τῶν ἐν Θερμοπύλαις θά-
νόντων εὐκλεῆς μὲν αἱ τύχαι, καλὸς δ' ὁ πότμος, βωμὸς δ' ὁ
τάφος, προγόνων δὲ μνᾶσις, ὃ δ' οὗτος ἔπαινος. ἐντάφιον δὲ τοιᾶ-
νον οὐτ' εὐρὺς, ἔδ' ὁ πανδαμάτωρ ἀμαινυῶσι χρόνος ἀνδρῶν
ἀγαθῶν· ὃ δὲ σηκὸς οἰκετῶν εὐδοξίαν Ἐλλάδος ἔλατο. μαρ-
τυρεῖ δὲ Λεωνίδα, ὁ Σπάρτας βασιλεὺς, ἀρετᾶς μέγαν λε-
λοιπῶς κόσμον, ἀεναὸν τε κλέος. Quintus Cal. X, 43.

Εὐκλειῶς μέγ' ὀλέσθαι ἀμυνομένους περὶ πα-
τρὸς

Βέλτερον, ἢ μέιναντας οἰζυρῶς ἀπολέσθαι.

Illud Horatii III, 2, 13. *Dulce et decorum est pro pa-
tria mori*, notum est. Noster quoque Lotichius ce-
cinit: I, 9, 25.

Iamque tubae lituique sonant, lacrimosa valete

Omina: pro patria dulce piumque mori.

Ἄνδρ' ἀγαθόν] explico virum fortem, strenuum etc. nam
hanc vim habet verbum ἀγαθός. vid. Abresch in Di-
lucidat Thucyd. p. 543. Aelianus V. H. IX, 38.
ἐπὶ δὲ γὰρ κτῆμα ἀγαθὸν στρατιώτῃ ᾧ συνῆδεν ἐκείνος τὰ τῶν
ἀγαθῶν ἀνδρῶν κλέος. copiose hanc significationem etiam
adstruit Perizonius ad V. H. VII, 8. καὶ τὰς πολεμικὰς
καὶ ἀγαθὰς· ubi recte refutat Fabrum eiicientem hanc
vocem, et probat Vulteii interpretationem: viros
bellicosos et fortes. vide praeter Bern. Martini Var.
Lect. I, 12. p. 27. (ed. Kemp.) Indicem Aeliani, at-
que Wesseling. ad Diodor. Sic. L. XV. p. 27. συν-
αναγκάζειν τοὺς ἐναντίους ἀνδρας ἀγαθοὺς γίνεσθαι πρὸς τὸν ἐκ
χειρὸς κίνδυνον. Quemadmodum etiam Latinis melio-
res sunt fortiores, norante Lambino ad Horat. I, 15.
28. Tydides melior patre, ita quoque κρείσσοις Grae-
cis,

cis, docente Rittershusio ad Oppian. p. 342. Non solum vero ἀγαθὸς sic vsurpatur, vt apud Lysiam II. p. 56. οἱ μὲν αὐτοὶ πολλαχῇ ἀγαθοὶ γεγεννημένοι, cum illi plurimis in locis rem ipsi fortiter gessissent; et Polybium XV, 10. p. 972. Ἡζίου γὰρ μνημονεύοντας τῶν προγεγονότων ἀγώνων ἀνδράς ἀγαθὸς γίνεσθαι, σφῶν καὶ τῆς πατρίδος ἀξίους, sed etiam καλὸς. vt Aelian. V. H. VI, 2. τὰ μὲν πρῶτα ἐμάχετο εὖ καὶ καλῶς. bene et strenue. Apud Latinos bonus eandem significationem habet. vid. Seruius ad Aen. I, 195. et pulcher dicitur pro forti, quod docet Burmannus ad Aen. VII, 656. Contra κακὸς vsurpatur de timidis et ignavis: Sic apud Sophocl. Aiac. 458. εἰ δὲ τις θεῶν βλάπτει, φύγοι γ' ἂν χῶ κακὸς τὸν κρείσσονα: in Philoctet. 1349. κακοὺς ὄντας πρὸς αἰχμὴν, ἐν δὲ τοῖς λόγοις τρασεῖς. Il. Δ. 299. κακοὺς δ' εἰς μέσσον ἐλάσσειν Ὀφρα καὶ οὐκ ἐθέλων τις ἀναγκαίῃ πολέμῳ. et Il. B. 365. Γνώση ἔπειθ' ὅς θ' ἡγεμόνων κακὸς, ὅς τε νῦ λαῶν ἦδ' ὅσῃ ἐδλὸς ἔησι vbi Scholiast. κακὸς δειλὸς, ἀδυνεὴς ἐδλὸς ἀγαθὸς, ἀνδρεῖος. Pariter idem ad v. 190. οὐ σε εἴκε κακὸν ὡς δειδίσσεσθαι, notat, ὡς κακὸν καὶ ἀνάνδρον, et ad v. 368. ἀνδρῶν κακότητι, scribit: κακίᾳ, δειλίᾳ. Sic etiam κάκη est ignauia notante Steph. Berglero ad Aristoph. Aues, 542. Hinc deinde descendit compositum verbum ἀνδραγαθία: quod Car. Girardus ad Aristoph. Plut. 191. exponit per studium et voluntatem rerum honestarum viriliter et strenue peragendarum. saepe simpliciter indicat fortitudinem: vt apud Thucyd. II. 42. τὴν εἰς πολέμου ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προὔθεσθε et apud eundem III, 40. est ἀνδραγαθίζεσθαι. Apud Plutarchum in Apophth. Lac. p. 222. Senex Laconicus inquit: ἀλλ' οὗτοι καίπαιον θάνατον ἀποθανῆμα ὑπὲρ Σπάρτης ἀνδραγαθῶν. Est enim ἀνὴρ saepe idem, qui vir fortis, bellicosus, et intrepidus, Inde apud Thucyd. III, 14. γίνεσθε δὲ ἄνδρες vbi Schol. ἀνδρεῖοι, πρόθυμοι, et idem ad VI, 69. ἀνδρείαν νῦν λέγει τὸ θάρσος. et frequenter apud Homerum: ἀνέρες εἰσέ, καὶ ἄλκιμον ἦτορ ἔλεσθε. vid. Eustathium ad Il. Δ. p. 1058. et E. p. 1242. ed. Polit. Gatakerum ad Antonin. IV, 3. p. 129. (qui non semel

sic, vt II, 5. Φρόντιζε σιβαρῶς ὡς Ρωμαῖος καὶ ἀδελφὴν, et III, 5. ὁ ἐν σοὶ θεὸς ἔσω προσώτης ζῶν ἀρρενός, καὶ πρεσβύτερος, καὶ πολιτικοῦ καὶ Ρωμαίου, vbi eadem vis est verbi 'Ρωμαῖος.) Steph. Berglerum ad Aristoph. Equit. 178. et 391. Io. Vptonum ad Epictetum p. 13. et Wesseling. ad Herodot. L. VIII, 88. p. 660. vbi narratur Xerxis vox: οἱ μὲν ἄνδρες γελῶνάσι μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες. Pariter Latini verbum *vir* hoc sensu ponunt. Exempla quaerentibus dabunt Barthius in Aduersar. p. 108. Cortius ad Sallust. B. C. XL, 3. Snakenburg ad Curt. IX, 7, 17. Freinshemius in Ind. h. v. Drakenborch. ad Liu. III, 67, 3. Aug. van Starveren ad Fulgent. p. 746. et Valkenarius ad Herodot. L. VII. p. 604. Contra vt Petrus Petitus in Miscell. Obseru. III, 15. bene obseruat, ἄνθρωπος saepe de hominibus vilibus admodum et contemptis dicitur.

περὶ ἧ πατρίδι] Sic saepe Homerus, etsi noster et infra, 14. γῆς περὶ τῆςδε μαχόμεθα, et alio loco μάχεσθαι γῆς περὶ. Eustathius quidem ad Odyss. P. 471.

Ὅπποτ' ἀνὴρ περὶ οἷσι μαχέμενος κτεάτεσσιν
βλήεται, ἢ περὶ βροτῶν,

notat: καὶ οὕτως δὲ ἡ περὶ πρόθεσις μετὰ δοτικῆς λέγεται ἐν τῷ περὶ κτήμασι καὶ περὶ βροτῶν sed vide ibi Clarkium, et ad Odyss. B. 245. ἀργαλέον δὲ — μαχεῖσθαι περὶ δαίτη. confer Abreschium in Euseb. Enucyd. p. 483. et imprimis p. 600. Graeci etiam hoc significatu ponunt πρό pro ὑπέρ. vt II. Q. 37. μέμασαν δὲ καὶ ὡς ὑπὲρ τοῦ μαχέσθαι ἢ τοῦ παύσθαι καὶ πρό γυναικῶν vide Barneanium ad Eurip. Alcest. 326.

Πρωχέειν] De differentia inter πρωχέειν et πένειν vide Aristophan. in Plut. 549. et Kuhnium in Indic. Aelian. f. v. πένια.

ἐνιηρότατον] Propriam verbi ἐνιηρός vim explicat Valkenarius ad Herodot. L. III, p. 251. Praeterea notandum est

est cuius, ni fallor, illud Homeri in Odyss. O, 342. *πλαγκτοσύνης δ' οὐκ ἔστι κακώτερον ἄλλο βροτοῖσιν.* Similis sententia est apud Euripidem in Phoeniss. 391. *Τί τὸ σέρεσθαι πατρίδος ἢ κακὸν μέγα; Μέγιστον ἔργω δ' ἐστὶ μέζον ἢ λόγῳ.* et in Electr. 1314. *Καὶ τίνες αἰδοῦναι σοναχὰ μέζους ἢ γῆς πατρίδος ὄρον ἐκλιπεῖν;* ubi laudat Barnesius ex Oppian. Halieut. I, 277.

Οὐδ' ἀλεγεινότερον καὶ κύντερον, ὅσκειν ἀνάγκη
Φυσίπολιν πάτρης τελέσει βίον ἀλγινόεντα
Ξῖνον ἐν ἀλλοδαποῖσιν ἀτιμῆς ζυγὸν ἔλκων.

ad quem locum video plura contulisse Conr. Rittershusium, quibus tantum duo loca e Quinto Calabro addam, qui II, 38. inquit:

ἐπεὶ πολὺ λωῖον ἐστὶ
Θαρσαλέως ἀπολέσθαι ἀνὰ κλόνον, ἢ ἐφυγόν-
τας
Ζῶειν ἀλλοδαποῖσι παρ' ἐνδράσιν αἰχρὲ ἔχοντας,
et 59.

Μήτε πόλῃος εἴης ἀπὸ τῆλε φυγόντες
Ἄισχεα πολλὰ φέρωμεν ἀναγκεῖν ὑπὸ λυγρῇ,
Ἀλλοδαπὴν περὶ πάντας ἐπὶ χθόνα.

quae pulchre expriment Tyrtaei sententiam. Elegantissime cecinit quoque ille, qui Musis charus et incundus omnibus, pulchram petiit per vulnera mortem, Kleistius:

*Den, der fürs Vaterland den Tod nicht scheut,
Erwartet dort sein Himmel, hier sein Ruhm:
Und Schand erwartet jeden feigen Mann.*

κουριδίη] Eustathius ad II. A. p. 127. ed. Polit. *κουριδίη*
ἡλικος, ἢ τὸ κόρη ὅπου ἡγάγετο, ἢ μὴν ἢ ἐτέρῳ
ἡραυζευχθεῖσαι αἰ γάμον, ἢ καὶ ἄλλως γράυν.
Ἐχθρὸς

Ἐχθρὸς] Quid potest propius ad verba et sententiam Tyrtaei accedere, quam illa Theognidis, cuius versus, ut multis exemplis apparebit, saepe quam proxime accedunt ad Tyrtaeanos: v. 209.

Οὐδεὶς τοι φεύγοντι φίλος καὶ πισὸς ἑταῖρος,
Τῆς δὲ φυγῆς ἐστὶν τῷτ' ἀνιηρότερον.

Pertinet huc etiam egregium σκόλιον, quod servauit Athenaeus L. XV. c. 14. p. 695. Ἀδμήτου λόγον, ᾧ ταῖρε μαθὼν, τὰς ἀγαθὰς φίλα, τῶν δειλῶν δ' ἀπέχου, γνοὺς ὅτι δειλοῖς ὀλίγη χάρις. Vnde quoque Nic. Damascenus de moribus Graecorum dicit: in (Thes. Gron. T. VI. p. 3855.) Αἰχρὸν δὲ ἐστὶ δειλῶν σύσκηνον ἢ συγγυμνασὴν ἢ φίλον γενέσθαι.

Ἐχθρὸς γὰρ] Varietentarunt et legerunt viri docti hunc locum. Steph. Hert. Wint. Ἐχθρὸς μὲν γὰρ, quibus Taylorus etiam accedit, addita simul alia lectione, quaeque mihi omnium optima videtur: Ἐχθιστος γὰρ τοῖσι. Certe magis haec placet emendatione Scaligeri, ab eodem notata, Ἐχθρὸς γὰρ τούτοις μετέσσεταί. Melanchthon legit γὰρ δὴ. Ofius edidit: Ἐχθρὸς γὰρ καὶ τοῖσι —

εἰκων] Il. N. 224. οὔτε τις ὄκνω εἰκὼν ἀνδύεσθαι πόλεμον. Od. E. 158. Ὃς πενίῃ εἰκὼν ἀπατήλια βάζει. Thucyd. VIII. 27. Οὐδέποτε τῷ αἰχρῷ ὀνειδέει εἶζας ἀλόγως διακινδυνεύειν. Alio verbo, sed pari sententia, rem elocutus est Theognis v. 177. πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος οὔτε τι εἰπεῖν — δύναται quem totum locum cum hoc comparabis, et addes v. 649. sequ. Sed clarissime v. 388.

Τολμᾷ δ' οὐκ ἐθέλων αἰσχεα πολλὰ φέρειν
Χρησιμοσύνη εἰκων, ἢ δὴ κακὰ πολλὰ διδάσκει.

adde Eustath. ad Il. Ω, 41.

Αἰσχύνει

Αισχύνει κ. λ.] ad illustrandum hunc locum faciunt, quae attulit Berglerus ad Aristoph. Aves, 1451.

ἀτιμία] Steph. Hert. Wintert. Melanchth. ἀθυμία. Scal. ἀθυμία. Ald. ἀτυμία forte pro ἀθυμία. etiam in edit. Lycurgi, edita Vitebergae a Io. Lufft a. 1568. ἀθυμία. Sed omnes, quantum iudico, minus recte. Sermonem esse apparet de turpitudine et ignominia, quae perferenda sit homini ignauo, timidoque, non de desperatione animi. Et ipsa res nostram opinionem confirmat. Erat enim legibus iis, qui stationem reliquerant turpiterque aufugerant, ἀτιμία constituta, vid. Taylorum in Lect. Lysiac. p. 716. et 715. ἄτιμον εἶναι τὸν τὰ ὅπλα ἀποβεβληκότα, atque Spanhemium ad Iulian. Orat. p. 239. Facit etiam huc inprimis Andocides in Orat. I. p. 207. ed. Hanou. Οἱ δὲ ἄτιμοι ἦσαν, καὶ τίνα πρόπον ἔκαστοι ἐγὼ ὑμᾶς διδάξω — οἱ μὲν ἀργύριον ὀφείλοντες τῷ δημοσίῳ — εἰς μὲν τρόπος οὗτος ἀτιμίας ἦν ἕτερος δὲ, ὧν τὰ μὲν σώματα ἄτιμα ἦν, τὴν δὲ οὐσίαν ἔσχον καὶ ἐκέκτυντο· οὗτοι δ' ἂν ἦσαν ὅποσοι κλοπῆς ἢ δώρων ὀφλοῖεν· τούτους ἔδει καὶ αὐτὰς καὶ τὰς ἐκ τέτων ἀτίμους εἶναι. καὶ ὅποσοι λίπαιεν τὴν τάξιν, ἢ ἀσρατείας, ἢ δειλίας, ἢ ναυμαχίας (sed sine dubio legendum est ἀμαχίας) ὀφλοῖεν, ἢ τὴν ἀσπίδα ἀποβάλοιεν — οὗτοι πάντες ἄτιμοι ἦσαν τὰ σώματα. Porro Xenophon de rep. Laced. p. 684. narrat quaecunque apud Lacedaemonios mala sint ignauo, ut ἐν δὲ τῇ Λακεδαιμόνι πᾶς μὲν ἂν τις αἰσχυνθείη τὸν κακὸν σύσκηνον παραλαβεῖν, πᾶς δ' ἂν ἐν παλαισμάσι συγγυμνασῇ, et tandem, recensitis infamiae generibus, concludit: Τοιαύτης τοῖς κακοῖς ἀτιμίας ἐπικειμένης. Deinde etiam, quid potest nostram opinionem melius firmare iis, quae Herodotus dicit L. VII, 229. de Aristodemō, qui ignauiter apud Thermopylas rem gesserat: ἀπονοστήσας δὲ εἰς Λακεδαιμόνα ὁ Ἀριστόδημος, ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε ἠτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων, ἔτε διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ubi vide Valkenarium p. 614. Quae quidem sufficere arbitror

arbitror ad receptam lectionem stabiliendam. consule Wesselingium ad Diod. Sic. II. p. 372. Ceterum cum de crimine λειποταξίας, tum de ατιμία, confer Lyfiae oration. contra Alcibiadem, κατ' Ἀνδοκίδου ἀσεβείας. et Taylorum pag. 107. Marklandum ad Or. XII, p. 560. Harpocraton. s. v. ἄτιμος, et Saluinum ad Eustath. T. I. p. 150. copiosissime verbum ἄτιμος explicat Taylor ad Demosthen. T. II. p. 310. Quid vero sit ἀθυμία ostendit Georg. d'Arnaud in Specimine Animaduers. Criticar. p. 176.

ἄλωμένου] male Ald. Of. Hert. ἄλωμένου.

ὥρη] — Of. οὐδὲ μὲ — Harpocraton p. 261. ὀλιγορήσετε ἀντὶ τῆς ἀμελήσετε. Δημοσθένης Φιλιππηαῖς. ὀλιγορεῖν γὰρ λέγεται τὸ ὀλίγην ὥραν ἔχειν — ὥρα δ' ἐστὶν ἡ φροντίς. Hesiodus in ἐργ. 30. ὥρη γὰρ τ' ὀλίγη πέλεται νεκρῶν τ' ἀγορεύοντε, pro quo male vult Clericus ὥρη. vide Graevium Lect. Hesiod. p. 6. et Annam Fabri ad Callimach. H. in Del. 314.

Γίνεται] Steph. Hert. Wint. γίνεται, vt semper, quod semel monuisse sufficiat. Moeris: γίνεται ἀττικῶς γίνεται ἑλληνικῶς. vid. Valkenarium ad Eurip. Phoeniss. v. 743. et 1396.

Θυμῷ] id est, animoso, alacri impetu, strenua virtute, fortitudine, ardore. fere vt Latini vsurpant verbum *animus*. vid. Burmannum, ad Virg. Aen. II, 617. et 261. *Nunc animis opus, Aenea, nunc pectore toto.* atque Barthium ad Statii Silu. II, 1, 169. et Theb. III, 8. sed nunc subsistamus in Graecis. Thucydides II, 11. οἱ λογισμῷ ἐλάχιστοι χρώμενοι θυμῷ πλεῖστα ἐς ἔργον καθίστανται; *summo animi impetu rem aggrediuntur.* Hinc verbum θυμομαχεῖν, de quo praeter Budaeum in Comment. Gr. L. p. 1179. qui interpretatur: animose et ad internecionem vsque dimicare, consule Raphelium in Annot. ex Polyb. et Arr. ad Aët. XII, 20. vbi recte eos refutat, qui explicant, animo bellum meditari, et hoc verbum de ipso pugnandi

gnandi ardore, et animi vel ad vincendum, vel ad moriendum obstinatione vsurpari docet, eandemque vim verbi *ψυχομαχεῖν* esse ostendit. Omnium, puto optime de illō verbo egit Alberti ad Hesych. f. v. *θυμοειδής*: et Raphelii sententiam inprimis stabilire mihi videtur Diodor. Sic. L. XVII. p. 184. οἱ δὲ καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς θυμομαχῶντες, τὸ ζῆν πρότερον ἢ τὴν ἀρετὴν ἐλείπον. in eiusdem fragmentis p. 639. legitur: ὁ γὰρ ἐν αὐτῷ τῷ θυμομαχεῖν ἐμφρόνως ὑπομένων τὸ δεινόν. Apud Quintum Calabr. IX, 205. est:

Οὐδὲ μὲν ἐθλοῖς

Τρώων ἠγεμόνεσσι δέος πέλεν ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
ἐκ θυμοῖο μάχοντο.

adde Abresch. in Animadu. ad Aeschyl. p. 147. De formula hac ἐκ θυμοῦ vide Stanleium ad Aeschyl. Agamemn. 48. pro quo etiam dicunt ἐκ ψυχῆς quod explicat Scholiastes Theocriti ad Id. VIII, 35. βόσκοι τ' ἐκ ψυχῆς τὰς ἀμνίδας, sic: ἐξ ὅλης τῆς προθυμίας· ἐκ ψυχῆς ποιεῖ τις τόδε, ἡγούν ἐκὼν καὶ ἀφ' ἐαυτοῦ κινούμενος· οὐκ ἐκ ψυχῆς δὲ ποιεῖ, ἡγουν, ἀκὼν καὶ σὺν βίᾳ τινὶ, καὶ ἔχ' ἀφ' ἐαυτοῦ κινούμενος. Apud Antoninum frequenter occurrit ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς· vid. Gatakerum ad eum, IV, 31. p. 157.

ψυχῶν] Duplici modo videtur mihi hic locus exponi posse: Siue, ne parcite vobis, siue, ne parcite vitae vestrae. Vtraque tamen interpretatio eodem redit. verbum *ψυχῶν* pro hominibus ipsis saepe ponitur, vt in Lysiae orat. II. p. 51. τὰς δ' αὐτῶν ψυχὰς ὀλίγας ὄυσας ἀντιτάξαντες τῷ πλήθει τῷ τῆς Ἀσίας et Euripid. Androm. 611. ψυχὰς δὲ πολλὰς καὶ γὰρ ἀπὸ λείας: quemadmodum etiam Latini sic dicunt, vt Lucanus I, 447.

Qui fortes animas belloque peremptas

Laudibus in longum vates dimittitis aeuum.

Virg. Aen. XI, 24. *Ite, ait, egregias animas — decorate supremis muneribus.* Statius Theb. VIII, 666.

Ille

*Ille ego inexpletis solus qui caedibus hausi
Quinquaginta animas.*

vid. Rappoltum ad Horat. c. 16. p. 142. Stollbergium ad Sophocl. Aiac. p. 198. Gatakerum ad Antonin. V, 32. p. 214. Barnesium ad Eurip. Herc. Fur. 452. Ἡ τίς ταλαίνης τῆς ἐμῆς ψυχῆς φονεύς. Schwarzium ad Olear. de stilo N. T. p. 26. et Burman. ad Virg. Aen. III, 67. sed altera potius hoc loco significatio mihi placet, qua ψυχὴ sumitur pro ζωῇ. ut Il. Ω. 168. ψυχὰς ὀλέσαντες. X. 161. περὶ ψυχῆς θεὸν ἔκτορος ἐμποδάμιο. Eurip. Heracl. 14. πόλις μὲν οἴχεται, ψυχὴ δ' ἐσώθη. Aelianus V. H. X, 6. ὀφείλασι καὶ ἐκείνοι τὴν ψυχὴν πᾶσιν, et XIV, 43. ὑπὲρ ἀνθρώπου ψυχῆς διαλογίζεσθαι. de hominis vita decernere. vid. Barnesium ad Eurip. Alcest. 301. nam Euripides frequenter hoc verbum hoc sensu posuit, ut in Heraclid. 984. Ion. 1498. Troad. 899. γινώμαί τινες ἔλθῃσι, καὶ σοι, τῆς ἐμῆς ψυχῆς περὶ. et alibi. add. Alberti in Obseru. p. 59. Elsnerum ad Act. Apost. II, 41. Trillerum in Obseru. Crit. p. 351. et Marklandum ad Lysiae Or. VI. p. 546.

ἀλλὰ μάχεσθε] Notent tirones h. l. ἀλλὰ esse idem quod *itaque, igitur*, vimque adhortandi excitandique habere, docentibus hoc Kustero ad Aristoph. Equit. 202. Vigero de Idiot. C. VIII, S. I, 12. qui laudat e Dionys. Halic. οἱ μὲν ἀντικρὺς ἐπίοντες, οἱ δὲ κατόπιν, ἀλλ' ὅτε σὺν ποῖδι κατὰ φρονήσας ἐπ' αὐτούς, et Elsnero ad Act. XI, 20. ubi praeter alia adfert locum Arriani, Exped. V, 26. Ἀλλὰ παραμείνατε, ἄνδρες.

ἀρχετε] Inseruit hoc verbum tantummodo periphrasi. Sensus idem est, ac si simpliciter poeta dixisset: ne fugiatis, ne timeatis. vid. Abresch. in Dilucid. Thucyd. p. 614. Eadem ratio est apud Latinos τὰ coepi. veluti apud Cornelium in Paus. IV, 6. *Tanto magis — orare coepit, ne enuntiaret.* Con. V, 2. *clam dare operam coepit, ut restitueret.* vid. Cortium ad Sallust. B. C. VII, 1. Erhardum ad Petron. 6. p. 41. Fr. Pithoeum ad

ad eundem 7. p. 43. atque Barthium 79. p. 508. et Munckerum ad Hygin. Fab. IV, p. 26. adde Hutchinsonium ad Cyropaediam. I. p. 5. *Ἀνηρτίσατο δὲ τοσαῦτα φῦλα ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ἐστὶν ὑποὶ αὐτῷ ἀρξήταις τις παρεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων, ἣν τε πρὸς ἑω, κ. λ.* vertitur: *Tot autem nationes sibi deuinxit, quot vel percurrere operosum fuerit, quocunque quis ire a regia coeperit.* non recte. nam illud καὶ clare indicat, διελθεῖν esse reddendum: recensere, enarrare, oratione persequi. vt Graeci etiam διεξιέναι vsurpant. vide Godofr. Olearium ad Philostr. de Vit. Soph. I, 20, 2. nam sermo non est de arduo negotio, quale suscipit vel exiguam regionem peragraturus, sed de leuiore. quale est, si quis oratione tantum enarret vrbes et regna. vnde dixit: *vel*: sed obstat huic meae interpretationi verbum παρεύεσθαι, cui nescio an tribui possit significatio: *mente percurrere.* quanquam scio poetica verba saepe vsurpasse Xenophontem, vt (Cyp. p. 172.) βροντὴν ἐφθέγγετο, (ibid. p. 194.) πενήνῃν συμμάχων, (Exped. p. 265.) ἐκκυμαίνεσθαι, de phalange, et alia. sed neque poetice sic dici posse arbitror. Quare sequor editionem Aldinam, in qua deest verbum παρεύεσθαι, et locum intelligo non de itinere, sed de enarratione.

ἐν φρεσὶ θυμὸν] Graecorum poetarum propria dicendi formula, quae saepe apud Homerum occurrit, vt II. I, 624. Ἀχιλλεύς ἄγχιον ἐν στήθεσσι θέτο μεγαλήτορα θυμὸν. et 635. σὺ δ' Ἴλαον ἐνθεο θυμὸν, Homerique ad imitationem apud Quintum Cal. VIII, 15. ἀρήιον ἐν φρεσὶ θυμὸν θέντες. quam bene illustrat Graevius in Lect. Hesiod. cap. 8. p. 41. comparatque cum formula Catulli:

Nec potis est dulces Musarum exponere foetus

Mens animi.

quanquam nescio an recte. Sic Graeci καρδία et θυμός saepe iungunt; multis exemplis datis a Schraderō ad Musaeum, c. 9. p. 192. Ad rationem formulae ποιεῖτε — θυμὸν — plenius intelligendam faciunt, quae notauit Valkenarius ad Herodot. L. III.

p. 206. αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν ποιησάμενος (id est, ὀργισθεὶς) ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας.

Φιλοψυχεῖτ'] apud Iohan. XII, 25. est φιλεῖν τὴν ψυχὴν αὐτῶν de qua formula vid. Ier. Marklandum Coniect. ad Lysiae Orat. II. p. 437. quod notent defensores puritatis stili Noui Test. viri summe reuerendi, et mehercle! acutissimi, certe oculis auribusque fani. Sed obseruaui etiam illud verbum apud alios. vt apud Eurip. Heraclid. 519. αὐτοὶ φιλοψυχῶντες et 534. φιλοψυχῶς ἐγώ. qui tamen etiam in Alcest. 703. νόμιζε δ' εἰ σὺ τὴν σαυτῶν φιλεῖς ψυχὴν, φιλεῖν ἀπαντας. apud Lysiam, Or. II, 44. ἄνδρες δ' ἀγαθοὶ γενόμενοι καὶ τῶν μὲν σωμάτων ἀφειδήσαντες, ὑπὲρ δὲ τῆς ἀρετῆς ἔφιλοψυχήσαντες ἔσησαν μὲν τρόπαια κ. λ. Diodorum Sic. L. III. p. 199. de Troglodytis: μέγιστον τῶν κακῶν ἡγῶνται, τὸ φιλοψυχεῖν τὸν μηδὲν ἄξιον τῆς ζῆν πράττειν δυνάμενον. et XX. p. 430. ὑπομείναι τι παθεῖν ἄτοπον, ἔνεκα τῆς φιλοψυχεῖν, et Antoninum X, 8. λίαν ἐστὶν ἀναιδήτης καὶ φιλοψύχου, et VII, 46. μὴ γὰρ τοῦτο μὲν, τὸ ζῆν ὅποσον δὴ χρόνον, τόνγε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα εὐκτέον ἐστὶ καὶ οὐ φιλοψυχητέον, quod comparat Gatakerus cum Act. XII, 24, et Apocal. XII, 11.

Τῶς δὲ παλαιότερας] non probo interpret. Latinam: *Veteranis grandaeuis relictis*. puto potius ita hunc locum esse capiendum: *quod autem ad senes attinet etc.* et hanc dicendi rationem cognoscere cupientes ablego ad notas Duckeri ad Thucyd. II, 62. Perizonii ad Aelian. V. H. II, 13. Lamb. Bosii ad Luc. II, 43. Dorvillii ad Chariton. p. 464. 642. 669. Wesselingii ad Herodot. L. IX. p. 691. Sic in Dialogo Aeschinis, Axiochus inscripto, S. 5. νόσος δὲ καὶ φλεγμοναὶς τῶν αἰσθητηρίων, ἔτι δὲ τοῖς ἐντὸς κακότητας, recte operosissimum Fischerum dicere, bene se habere lectionem hanc, nec ordine fecisse Wolfium, τί λέγω e coniectura in textum verborum recipientem, iam alio loco notauimus.

γένατ' ἐλαφρὰ] Il. N. 61. Γυνὴ δ' ἐΐσηκεν ἐλαφρὰ. sed γυνὴ de omnibus dici membris docere potest Ernesti ad Callimach. H. in Dian. 177. p. 127. vide nos paullo post.

Ἡδὴ α. λ.] Similiter fere apud Homer. Il. Ω. 516. οἰκ-
τεῖρων πολίων τε κάρη πολίων τε γένειον: Ovidius autem in
Metam. VIII. 528.

Pulvere canitiem genitor vultusque seniles

Foedat humi fusus.

Αἰματοέντ'] valde mihi hic locus placet, elegantissime-
que poeta summum pudoris verecundiaeque studium
in ipsa morte indicare videtur. De hoc decori in
moribundis studio plura collegerunt viri doctissimi,
Cortius et Gesnerus ad Plin. Ep. IV, 11, 9. de virgine
Vestali Domitiani iussu misero supplicio affecta, quae-
que, *quum in illud subterraneum cubiculum demittere-*
tur, haesissetque descendenti stola, vertit se ac recollegit.
Pariter de Olympiade, Alexandri matre, Iustinus
XIV, 6, 12. memoriae prodidit: *insuper exspirans ca-*
pillis et veste crura contexisse fertur, ne quid posset in
corpore eius indecorum videri. vide plura apud Ritters-
hufium ad Oppian. Hal. II, 641. et Stanleium ad
Aeschyli Agamemn. 241. et adde Iac. a Cruce ad
Ovid. Met. XIII, 479.

Tunc quoque cura fuit partes velare tegendas

Cum caderet, castique decus servare pudoris.

quibus tantummodo duo loca addemus: vnum e
Quinto Calabro, qui I, 620. de Penthesilea vulne-
rata inquit:

Εὐσαλέως ἐριπῆσαι κατ' ἔδρας· οὐδέ οἱ αἰδώς

Ἦχυνεν δέμας ἤν: τάθῃ δ' ἐπὶ νηδύα μακρὴν:

alterum e recentiori poeta, (nam quid imitemur eo-
rum siue morositatem, siue stultam ignorantiam, qui
vetera tantum legunt, recentiora, eaque fortasse non
deteriora, spernunt et negligunt?) Ita igitur La Fon-
taine:

Elle tombe, & tombant range ses vêtements,

Dernier trait de pudeur, même au dernier moment.

Denique erudite observavit magnus Casaubonus ad
Sueton. Neron. c. 49. qui carnificis manu puniendi

fuerint, quique aliqua necessitate coacti se interemerint, in scrobibus praeparatis saepe solitos federe, ut post vulnus acceptum casus ἀσχήμων euitaretur.

Φίλοις.] hoc verbum cum hoc, tum aliis locis nihil significat aliud, quam *suus*. vide omnino Dan. Heinsium in Lect. Theocr. cap. V. ubi dicit φίλον et ἐμὸν siue ἰδίον esse saepe παράλληλα, atque praeter alia addit: *cuius rei ignoratione saepe in Homero peccatum est*. Vere profecto. ut Il. T. 412. εἰως φίλον ὤλεσε θυμόν. Φ. 201. ἐπεὶ φίλον ἦτορ ἀπηύρα. 389. ἐγέλασσε δὲ οἱ φίλον ἦτορ. 425. λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ. 562. ἀλλὰ τίη μιν ταῦτα φίλος διελέξατο θυμός. et sic saepissime. in quibus omnibus locis vulgares interpretes stulte scripserunt: *charum cor*. quod quid esset, ne ipsi quidem intelligere potuerunt. Neque probō verba Scholiastae Homeri, qui ad Il. Γ. 31. κατεπλήγη φίλον ἦτορ. notat: τὴν προσφιλεσάτην αὐτοῦ ψυχὴν. et ad E, 250. μήπως φίλον ἦτορ ὀλέσσης. scribit: τὴν προσφιλεσάτην ψυχὴν. Vtroque loco reddenda haec vox est per *suus*. confer Steph. Berglerum in Actis Erud. Lipsiens. a. 1719. p. 501. Scherpezeelium ad Il. A. 569. et 351. Dorvillium ad Chariton. p. 101. Tollere simul iuvat grauem errorem, qui in Thes. Muratoriano obsidet inscriptionem p. 601. ΟΙΚΟΣ ΨΙΛΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΡΙΣΤΟΣ. memini apud Aesopum, fab. 105. p. 84. ed. Heusing. esse: τῆς δὲ (χελώνης) εἰπούσης, οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος. Illud verbum etiam in hoc titulo scribendum vertendumque est: *domus propria, domus optima*.

Ἀσχήμων κ. λ.] Vncis haec inclusimus, secuti Steph. et Winterton.

νεμεσσητόν.] vid. Dorvillium ad Chariton. p. 616. et Ant. Fr. Gorium ad Donii Inscript. p. 15. Scholiast. Homeri Il. Γ. 410. κείσε δ' ἐγὼν οὐκ εἶμι, νεμεσσητόν δέ κεν εἴη. interpretatur: μέμφεω γὰρ τῷτο ἄξιον γενήσεταί.

γυμνωθέντα.] Quemadmodum γυμνός saepe ille dicitur, qui sine veste exteriori est, quod praeclare ostendunt Cuperus in Obs. I, 7. Perizonius ad Aelian. V. H. VI, 11. Burmannus ad Virg. Georg. I, 299. et Graevius

Graevius in Lect. Hesiod. c. 9. p. 21. ita etiam, qui sine armis est, appellatur γυμνός. Hesiod. ἀπ. 460. μηρὸν γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο οὔτατ'. Diod. Sic. L. XIX, p. 322. γυμνὰ τὰ σώματα τῶν ἀμυνομένων ὅπλων παρεχόμενος. Il. M. 389. Ἡ ῥ' ἰδε γυμνωθέντα βραχίονα. Il. 814. οὐδ' ὑπέμεινε Πάτροκλον, γυμνὸν περ ἑόντ' ἐν δηϊότητι. Pausan. Messen. c. 15. ἡ γὰρ τοῦ σώματος γυμνὸν τι. Herodian. II, 13. 8. γυμνοῖτε πρὸς ἀπλισμένους μάχονται, VII, 9. 11. γυμνοῖτε ὅπλων καὶ ὀργάνων πολεμικῶν. Thucydides, V, 71. διὰ τὸ φοβημένους προσέβλεπεν τὰ γυμνὰ ἕκαστον ὡς μάλιστα τῇ τοῦ ἐν δεξιᾷ παρατεταγμένου ἀσπίδι. III, 23. ἐτόξευον καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνὰ, et IV. 10. τὰ γυμνὰ πρὸς τοὺς πολεμίους δοὺς ἀπῆγε τὴν στρατίαν. quanquam horum exemplorum videtur eadem ratio esse, quae formulae: *terga fugae nudare*, de qua vid. Heinsium et Drakenborch. ad Sil. It. XVII. 445. Sed de verbis γυμνός ὅπλων agit Wesseling. in diss. Herodot. p. 99. atque *nudum* Latinis esse inermem interdum, notat Drakenborch. ad Liv. V, 45, 3. et Sil. It. XVI, 47. A Graecis scriptoribus γυμνοὶ καὶ ἀνοπλοὶ frequenter ideo coniunguntur. vid. Wesseling. ad Herodot. L. II. 141. p. 171. φεugόντων σφέων γυμνῶν ὅπλων. Posset igitur sensus loci fortasse esse hic: turpe esse, senem iacere spoliatum armis. His enim priuari cum apud alias gentes, (de quo consuli possunt Stewechius ad Veget. L. II. p. 105. Freinshemius ad Curt. IV, 13. et Io. Alstorph. in Occup. Tusc. L. II. p. 94. 96.) tum apud Lacedaemonios turpissimum iudicabatur. Horum pueri nati in clypeo ponebantur, matribus clamantibus ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν. vid. Meursii Misc. Lacon. L. II, c. 1. Exstat in Antholog. L. I. p. 10. epigramma, quod rem bene illustrat:

Γυμνὸν ἰδοῦσα Λάκαινα παλίντροπον ἐκ πολέ-
μοιο

Παῖδ' ἑὸν ἐς πάτραν ὠκὺν ἰέντα πόδα,
eum interfecit et dixit:

Ἀλλότριον Σπάρτας, εἶπεν, γένος ἔρρε ποθ' ἄδαν.

vbi vide Brodaeum. Notum est etiam, quid Archilocho acciderit, quem eadem hora, qua aduenerat, expellebant, quoniam illum audiuerant scripsisse, praestare arma abiicere, quam mori. vid. Aristophan. in Pac. 1296. et Plutarchum in Inst. Lacon. pag. 239. Caeterum de verbo ῥίψασπῖς vid. Muretum V. L. L. IX. c. 2. Spanhemium ad Aristoph. Nub. 352. et Kusturum ad Suid. T. II. p. 325. f. v. κλεώνυμος. Atque ita etiam apud alios populos turpe fuit clypeum abii-cere. De Germanis locus Taciti notus est, nec a nobis repeti debet. Quid? quod in lege Salica tit. 32. p. 71. (in Schilteri Thesauro Antiqu. Teuton. T. II.) sancitum est: *Si quis alteri imputauerit, quod scutum suum proiecisset in hoste, vel fugiendo prae timore, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis iudicetur.* Sed ex praecedentibus mihi fere probabilius videtur, Tyrtaei hunc locum explicandum esse de fene, nudo corpore iacente, et spoliato vestibus.

νέουσι] Hic duo notanda sunt: primum totum hunc locum expressum videri ex Il. X. 71.

νέω δὲ τε πάντ' ἐπέοικε
 Ἄρῃ κταμένω δαδαιγμένω ὀξεί χαλκῷ
 Κεῖσθαι πάντα δὲ καλὰ θανόντι περ, ὅττι
 Φανείη
 Ἀλλ' ὅτε δὴ πολίον τε κόρη πολίον τε γένειον
 Αἰδῶτ' αἰσχύνωσι κύνες κταμένοιο γέροντος,
 Τῷτο δὴ οἰκτιζον πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι

vnde fortasse etiam sensus huius loci constitui potest: hoc enim erat alterum. Locus est subobscurus et vere dicit Taylorus, interpretem hic vadimonium deferuisse et ex Graecis non fane ardentissimis Latina frigida fecisse. Quis enim capiat haec:

*Omnia persimilis iuueni, conamine magno,
 Ut pubertatis flos sibi detur, agit.*

Ille oculis hominum gratus, dum vivit, habetur,

Strenuus at primis caesus in agminibus.

aut illa: iuvenes autem prorsus decet, ut pubertatis flos sit eis pulcher; aut denique haec, quae Winter-tonius dedit: iuuenibus autem in omnibus similis est, et pulchrum pubertatis florem habet. Osi ineptos ver-sus reperere taedet. Miror neminem vidisse, loci verum sensum esse hunc: in iuuenibus, donec flo-rem aetatis habent (in Graeco est mutatio numeri, ut saepe) omnia commode conspici ab aliis possunt: iuuenis et viuens viris mulieribusque amabilis visu, et in prima acie cadens pulcher est. Ita neque opus est cum Scaligero emendare: Ἀνδράσι ἐν θνητοῖσιν mo-do post ἰδεῖν maius distinctionis signum deleas et cum sequentibus iungas legasque τε pro δέ. Ceterum video Melanchth. legisse: πᾶν.

ἄνδρος ἥβης] Vide iterum similes Theognidis versus v. 1001.

Ὅφρα τις ἥβης

Ἀγλαὸν ἄνδρος ἔχων καὶ φρεσὶν ἐδλαὶ νοῆ.

Non raro poetae vtriusque linguae verba a floribus, hortis, plantis etc. sumpta transtulerunt ad iuuentu-tis tempora indicanda, comparantque lubenter cum floribus primam vitae aetatem. Lubet, priusquam alia exempla addamus, aliquot carmina ex Antholo-gia inedita hic proponere. Incerti poetae est car-men primum:

Ἐσβέσθῃ Νίκανδρος, ἀπέπττατο πᾶν ἀπὸ χροίης

Ἄνδρος, καὶ χαρίτων λοιπὸν ἔτ' ἐδ' ὄνομα

Ὅν πρὶν ἐν ἀθανάτοισι ἐνομίζομεν· ἀλλὰ φρονεῖτε

Μηδὲν ὑπὲρ θνητοῦς, ὦ νέοι — —

Initium epigrammatis illustrari potest alio Simonidis iunioris in Anthol. p. 396.

Ἐσβέσθῃς, γηραιὲ Σοφοκλέες, ἄνδρος αἰοιδῶν,

Θῖωπον Βάκχῃς βότρυν ἐρεπτόμενος,

de quo vid. Barnes. in vit. Anacreontis p. 75. Anacreon a serpente fixus ait c. 7. Κραδίη δὲ ῥινὸς ἄχρῃς
 Ἀνέβαινε, καὶν ἀπέσβην. Theocrit. IV, 39. ὅσον, αἶγες
 ἔμιν φίλα, ὅσον ἀπέσβας. Scholiast. ἤγαν ἀπέθανες.
 Ultimum versum plenum adscribere nolui. Est enim
 in codice corruptissimus εἰοὶ τρύχες. nolui frustra ha-
 riolari. emendatiores chartae vnice nos hic iuuare
 possunt. Alterius epigrammatis auctor etiam ἄδηλος
 est: ipsum vero non illepidum.

Εἰ τίνα που παίδων ἐρατώτατον ἄνθρωπος ἔχοντα
 εἶδες, ἀδισάκτως εἶδες Ἀπολλόδοτον.

Εἰ δ' ἐσιδῶν, ὦ ξεῖνε, πυριφλέκτοισι πόθοισι
 οὐκ ἐδάμης, πάντως ἢ θεὸς, ἢ λίθος εἶ.

Μάγνης Ἡράκλειος ἐμοὶ πόθος, οὐτι σίδηρον
 Πέτρῳ, πνεῦμα δ' ἐμὸν κάλλει, ἐφελκόμενος.

Sola interpungendi ratione mutata perspicuum hoc
 carmen et planum nobis reddidisse videmur. Ἀδισάκ-
 τως, est: procul dubio: certe: quanquam non me-
 mini, me verbum hoc apud antiquissimos scriptores
 inuenire. Tertium, quod addere volo, carmen Rhia-
 nus composuit:

Οἱ παῖδες λαβύρινθος ἀνέξοδος. ἢ γὰρ ἂν ὄμμα
 ῥίψωσ' ἴξω τοῦτο προσαμπέχεται.

Τῇ μὲν γὰρ Θεόδωρος ἄγει ποτὶ πῖονα σαρκὸς
 Ἀκμήν, καὶ γυῖων ἄνθρωπος ἀκηράσιον.

Τῇδε Φιλοκλῆος χρύσεον ῥέδος, ὃς τὸ κατ'
 ὕψος

οὐ μέγας, οὐρανίη δ' ἀμφοτέθηλε χάρις.

Ἦν δ' ἐπὶ Λεπτίνεω σρέψης δέμας, οὐκέτι γυῖα
 Κινήσεις, ἀλήτῳ δ' ὥς ἀδάμαντι μενεῖς

Ἰχνεα κολληθεῖς τοῖον σέλαις ὄμμασιν αἶθε

Κῆρος καὶ νεάτους ἐκ κορυφῆς ὄνυχας.

Χαίρετε,

Χαίρετε, καλοὶ παῖδες, ἐς ἀκμαίην δὲ μόλειτε
Ἥβην, καὶ λευκὴν ἀμφιέσασθε κόμην.

Carmen fane dulce est et venustum, vt multa alia quae Anthologia Graeca continet. Sed primum distichon corruptum est. Conieci: ἐς γ. α. ο. ῥίψω, ὡς ἰξῶ τ. π. Certe ἰξὼς est viscum, et videtur bene haec comparatio locum habere. illud ῥίψωσ' potes etiam aliter mutare. Sed nos tantum consulimus sensui. v. 8. legendum est procul dubio ἀλύτῳ· firmissimis veluti vinculis constrictus: ad illustrandam formulam etiam facit, qui commode in mentem venit, locus Callimachi H. in Lav. Pall. 83.

Ἐσάθη δ' ἄφθογγος· ἐκόλλασαν γὰρ ἀνία
Γώνατα, καὶ φωνὰν ἔσχεν ἀμηχανία.

reliqua ipse muta v. 10. aliquid deesse facile patet. Puto emendandum esse: κῆς νεατοῦς κ. λ. In Anthol. VII, 586. ἐκ τριχὸς ἄχρι ποδῶν ἱερὸν θάλος. Haec haestenus. Iam pater Homerus Il. Σ. 57. ὁ δ' ἀνέδραμεν ἔρνεϊ ἴσος, τὸν μὲν ἐγὼ θρέψασα φυτὸν ὡς γένῳ ἀλωῆς. N. 484. Καὶ δ' ἔχει ἥβης ἄνθος. Pulchre Pindarus Ol. I. 118. Πρὸς εὐάνθεμον δ' ὅτε φυὰν Λάχναί νιν μέλαν γένειον ἔρεφον· et Pyth. IV. σὸν δ' ἄνθος ἥβας ἄρτι κυμαίνει. Simonides pag. 319. ed. Steph. θνητῶν δ' ὄφρα τις ἄνθος ἔχει πολιήρατον ἥβης. Anacreon 34. ὅτι σοι πάρεσιν Ἄνθος ἀκμαῖον ὥρας. Theocrit. Id. XIV, 70. Ποιεῖν τι δεῖ, οἷς γόνυ χλωρόν, quod recte Schol. explicat: ἀντὶ τοῦ, ἕως ἀκμαῖζομεν. de quo loco vid. Valkenarium in epist. praefixa Vrsini Virgilio compar. pag. 24. vt Horat. Ep. XIII, 4. dumque virent *genua*. Nam etiam Latini hac parte Graecos imitantur. Ouid. Trist. III, 1, 7. *quod viridi quondam male lufit in aeuo*. Art. III, 557. *viridemque iuventam vt capias*. Met. IX, 435. *Perpetuum aevi florem Rhadamantus haberet* et sic ille saepius. Sil. It. V, 415. *properoque virentes Delerat leto annos*. Stat. Theb. IV, 274. *viridique genas spectabilis aeuo*. Petron. c. 32. *vt traduces annos primo florentes vigore*. vide, plura qui dabunt, Drakenborch. ad Sil. It. I, 187. 376. XVI.

406. Salmasium ad Solin. p. 364. Heinsum ad Petron. c. 17. p. 83. et Bourdelot. ad eund. c. 139. p. 853. Burman. ad Valer. Flac. I, 77. Io. Heskin ad Bion. pag. 39. Eleganter Thucydides IV, 133. ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους μάχῃ ὅτι ἦν αὐτῶν ἀνδρῶν ἀπολώλει
 omnis ipsorum iuventutis flos: quo sensu etiam Latini hoc verbum ponunt. Liuius VIII, 8. *haec prima frons in acie florem iuuenum pubescentium ad militiam habebat.* vid. Drakenborch. ad XXVII, 35. 7. et VIII, 28, 3. Hemsterhusium ad Lucian. Tim. c. 55. et Abresch. in Diluc. Thucyd. p. 489. Pindarus sic non semel, vt: Nem. VIII, 15. ἡρώων ἄωτοι. et Pyth. IV, 355. κατέβα ναυτῶν ἄωτος. Theocrit. de Argonaut. XIII. 27. θεῖος ἄωτος ἡρώων. Ni fallor, poeta apud Athenaeum L. III. p. 99. τοὺς ἐφήβους ἕαυ τοῦ δήμου vocauit. vid. Valkenar. ad Herodot. VIII. p. 580. Contra καλάμη dicitur de corpore senili, Odyss. ζ. 214. Ἀλλ' ἔμπεης καλάμην γέ σ' οἶομαι εἰσορόωντα Γινώσκειν
 quod recte Schol. explicare per τὸ γῆρας et πρεσβυτικὸν σῶμα, puto cum eruditiss. Schultensio ad Iob. T. I. p. 164. qui existimat docte, allusum a poeta ad culmum iam maturum falci. Idem eleganter T. II. p. 802. notat, ὅπως transferri ad maturitatem iuuenilem. Sic certe Pindarus Isthm. B. ὅς τις ἐὼν καλὸς εἶχεν Ἀφροδίτας ἐνθρόνῃ μνάσειραν ἀδίσαν ὀπώραν et Nem. E. οὐπω γένυς φαίνειν τέρευναν ματέρ' οἰνάνθας ὀπώραν. Memini in Antholog. III, p. 372. legi Ἄδης μὲν σύλησεν ἐμῆς νεοτῆτος ὀπώρην. Cum iis, quae de verbo καλάμη diximus, confer duo carmina, antea nondum edita, quae codex Anthologiae Graecae Lipsiensis habet. Primi auctor est Asclepiades:

Νῦν αἰτέεις, ὅτε λεπτὸς ὑπὸ κροτάφοισιν ἴσλος
 ἔρπει καὶ μηροῖς ὀξύς ἐπεσι χυόος.

Ἔττα λέγεις, ἥδιον ἐμοὶ τόδε καὶ τίς ἂν εἴποι
 Κρείσσονας ἀνχμηρεῖς ἀσαχύων καλάμας.

In i. v. vitiose scriptum erat alterum verbum: αἰθεῖς.

in v. 3. verbum ἔττα indignantibus proprium esse notum est. vid. Casaubonum ad Athenae. p. 555. Simile est

carmen

carmen in Anthol. VII. p. 627. Νῦν μοι χαῖρε λέγειν — finis est: Ἀντὶ ρόδου γὰρ ἐγὼ τὴν βατὸν οὐ δέχομαι. nempe καλάμη sumitur pro ἀκέρπῳ ἡλικίᾳ, aetate effoeta, ut docet Scholiast. ad Odyss. E, 214. et Iensius in Lektion. Lucian. II, 18. p. 258. ad Pseudomant. p. 861. ubi dicitur, Alexandrum Pseudom. adolescentulum fuisse venustissimum, ὡς ἐνῆν ἀπὸ τῆς καλάμης τεκμαίρεσθαι. ut licebat coniicere e senili corpore. Alterius carminis auctor ignoratur.

Σῶόν μοι Πολέμωνα μολεῖν, ὅτ' ἐπεμπον, Ἀπόλ-
λον

Ἡτέμην, θυσίην ὄρνιν ὑποσχόμενος.

Ἦλθε δέ μοι Πολέμων λάσιος γένυν' ἔμά σε
Φοῖβε

Ἦλθε δέ μοι, πικρῶ δ' ἐξέφυγεν δὲ τάχει.

Οὐκ' ἔτι σοι θύω τὸν ἀλέκτορα. μὴ με σοφίζε

Κωφὴν δὴ σαχύων ἀντιδιδούς καλάμην.

Primum distichon iam dedit Dorvillius in Vann. Critic. p. 149. ubi docet ὄρνιθος nomine saepe appellari gal- lum. In 3. et 4. versu fateor mihi non placere repetitionem nimiam particulae. In ult. v. non probo lectionem marginis: κέφην. nam κωφὸς exquisitius dictum videtur, ut in Il. A. 390. Κοφὸν γὰρ βέλος ἀνδρὸς ἀνάλκιδος. et proprie κωφὸς de aristis, quibus nihil bonae frugis inest. v. 5. σοφίζεσθαι, est callide, fraudulenter decipere, circumvenire. vid. P. Fabrum in Agonist. L. I. c. 15. Alius carminis simile est argumentum, quod huius epigrammatis illustrandi causa addo:

Σαῖς ἱκελὸν προῦπεμπον ἐγὼ Πολεμῶνα πα-
ρεῖαῖς

Ἦν ἔλθῃ θύσειν ὄρνιν ὑποσχόμενος

Ὀν δέχομαι φθονεροῖς, Παῖαν, φρίσσοντα γε-
νειοῖς

Οὐ τέττε τλήμων εἵνεκεν εὐζάμενος,

Οὐδέ

Οὐδὲ μάτην τίλλεσθαι ἀναίτιον ὄρνιν ἔοικεν

Ἡ σὺν τιλλέσθω, Δήλιε, καὶ Πολέμων.

v. 1. Σαῖς — παραιαῖς] Apollo imberbis esse credebatur fingebaturque, vnde illi etiam prima barba consecrabatur. v. Martial. I, 32. IX, 17. confer Barthium ad Stat. T. II. p. 244. in Anthol. I. p. 84. Apollinem: Ἄβροτον; ἀγλαόμορφον, ἀνερσεκόμην, ἄβροχαίτην, poeta vocat.

v. 2. de gallo diis sacro vide quae dicit Brodaeus ad Anthol. I. p. 125. inprimis vero ille Apollini consecratus erat. causam dare videtur Pausanias IV. p. 444. ἡλίου δὲ ἱερὸν φάσιν εἶναι, τὸν ὄρνιθα καὶ ἀγγέλλαν ἀνιέναι μέλλοντος τοῦ ἡλίου. vid. interpretes ad Diogenem Laert. VIII, 34. et Schefferum de natura et constit. philos. Italicae. c. 14. p. 148. Tres anni tempestates coniunxit Strato in epigrammate, iam alio tempore a nobis edito:

Νῦν ἔαρ εἶ, μετέπειτα θερος· καὶ περὶ τὸ μέλ-
λεις

Κύριε βελεύσαι; καὶ καλὰ μὴ γὰρ ἔσῃ.

Ἀλλὰ τις] non, vt vulgo fit, interpretaberis: *aliquis*, *quidam*, sed *vos*, aut *quisque*. saepe enim refertur hoc verbum ad eos, de quibus ante actum est, vel quos adloquimur. Sic v. c. Il. B. 39. Ἀλλὰ τις ἐγγὺς ἰὼν κ. λ. reddendum est: Vos igitur propius accedite. Eustathius ad Il. B. p. 452. ed Polit. scribit: ὅτι δὲ τὸ τινὰ καὶ ὅλως τὸ τίς ἐστὶν ὅτε τῇ κατ' αὐτὸ ἀοριζία ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ἕκαστος, δηλοῖ καὶ Σοφοκλῆς ἐν τῷ, Ὡρα, τίς ἤδη κράτα καλύμματι καλυψάμενον, καὶ ἐξῆς. Δηλοῖ γὰρ, ὡς καιρὸς ἐστὶν, ἕκαστον τῶν Σαλαμινίων λαθόντα φυγεῖν. Idem inquit ad Odyss. Γ. p. 123. τὸ τίς ποδάμεις — δηλοῖ — πάντας ληφθέν ἀντὶ τοῦ εἰς ἕκαστος οὕτως παρὰ Σοφοκλεῖ λέγασιν ὁ χορὸς οἱ Σαλαμῖνιοι ὡς νῦν καιρὸς τινὶ ποδοῖν κλοπὰς ἀρέσθαι. vide etiam Dukerum ad Thucyd. V, 14. 42. Abresch. in Diluc. Thucyd. p. 574. et Valkenar. ad Herodot. L. VIII. 109. p. 671. καὶ τις οἰκίην ἀναπλασάσθω τῇ σπόρου ἀνακῶς ἐχέτω. et unusquisque reficiat aedes suas curetque sementem fieri.

ἐν διαβάς] Cl. Ernesti ad Il. M. 458. interpretatur: *magno gradu obtineat locum suum*. Sed vide imprimis Salmasium ad Solin. p. 663. qui exponit de milite, qui gradum componit ad pugnandum et excipiendum aduersarii impetum altero pede protenso. quibuscum conueniunt, quae habet Casaubonus ad Aristoph. Equ. 77. et ad Theophrasti Characteres, περ. ἀδολεσχ. p. 135. ubi dicit, qui cruribus apertis stent, quique parent se ad hostilem impetum excipiendum, proprie dici διαβαίνειν. Occurrere memini hanc dicendi rationem apud Apollonium Rhod. III, 1293. αὐτὰρ ὁ τέσγε ἔν διαβάς ἐπίοντας — μίμνει confer I, 1199. et Aelianum V. H. IV, 16. ὁ δὲ ἐν διαβάς ἐν τῇ στάσει καὶ ἐγκρατῶς σεφανεύμενος ἀπῆε. interpr. *ipse quum bene et firmiter in statione sua perstitisset, coronatus abiit*. Faciunt ad illustrationem formulae etiam notata ab Eustathio ad Il. Γ. p. 818. Τὸ δὲ μακρὰ βιβῶντα, ἦτοι βαίνοντα, εἰκὲ πως πρὸς τὸ διαβαίνειν· ὁ καὶ παρ' ὁμήρῳ κεῖται ἐν τῷ· ἔν διαβάς· ἦγαν διασῆσας τὰ σκέλη καὶ παρὰ τῷ κωμικῷ ἐν τῷ, τοσόδε δ' αὐτοῦ βῆμα διαβεβηκότος. Caeterum consule virum doctum in Obseru. Miscellan. Belgicis, Vol. I. T. I. pag. 127. ubi praeter alia iure reprehendit, qui hic et infra vertant *progressus*, cum poeta ad statum pugnantis respiciat, et consule simul Wesselingium ad Diod. Sic. L. I. p. 111. qui σκέλη διαβεβηκότα explicat diuaricata diductaque.

σηριχθεῖς] vid. Lamb. Bosium in Exerc. in N. T. ad Rom. I, 11. quem iam laudatum video ab Ernestio ad Il. Φ. 241. οὐδὲ πόδεσσιν εἶχε σηρίζεσθαι. Theocrit. XV, 66. ἐπ' ἀμφοτέρων δὲ βεβαιῶς τολμασεῖς ἐπίοντα μένειν θρασὺν ἀσπιδιώταν. quem locum idem vir eruditus in Obs. Misc. iam attulit. Confer loca Homeri, Il. N. 56. Αὐτῶθ' ἐσάμενα κρατερῶς καὶ ἀνώγεμεν ἄλκις. Λ. 409. ὅς δ' ἔ' ἀριστεύησι μάχῃ ἐνί, τόνδε μάλα χρεὼ ἐσάμενα κρατερῶς. In Anthol. III. p. 297. Lacedaemonii dicunt: ὅπα ποδὸς ἵχνια πρῶτον Ἀρμόσαμεν, ταῦτα καὶ λίπομεν βιοτάν. Polyb. XV, 15. pag. 978. ἐν αὐταῖς ταῖς χώραις ἐναποθνησκόντων τῶν ἀνδρῶν διὰ φιλοτιμίαν. confer I, pag. 49. et 65. atque II. pag. 164. Lys. in Orat. p. 47. Λακεδαιμόνιοι δὲ — εἴη ἡττηθέντες τῶν ἐναντίων ἄλλ' ἀποθανόντες,

θανόντες, ἔπερ ἐτάχθησαν μάχεσθαι. Iustin. L. IX, 3. de Atheniensibus: *Non tamen immemores pristinae gloriae cecidere, quippe aduersis vulneribus omnes loca, quae tuenda a ducibus acceperant, morientes corporibus texerunt.* Non possum non, quoniam similitudinem aliquam habet, addere versum Orphei Argon. 254.

ἐρείσατε δ' ἵχνια γαίῃ,
Ταρσοῖσιν ποδὸς αἶκρον ὑπερβλήδην τανύσαντες.
quo loco Gesnerus dicit ab ipso Homero nihil perfectius factum esse.

[χεῖλος ὁδῶσι δακῶν] pulchra pictura militis, qui labia mordet, siue, ut minus sentiat dolores e vulneribus percipiendos, siue, ut terribilior sit hostibus. Apud Eurip. Bacch. 620. est: Θυμὸν ἐκπνέων, ἰδρῶτα σώματος σάζων ἀπὸ χείλεσιν διδοὺς ὀδόντας. vide Steph. Berglerum ad Aristoph. Vesp. 1078. de pugna: Εὐθέως γὰρ ἐκδραμόντες ξὺν δουρὶ, ξὺν ἀσπίδι, ἐμαχόμεθ' αὐτοῖσι, θυμὸν ὀξύνην πεπωκότες, πᾶς (alii malunt σᾶς) ἀνὴρ παρ' ἀνδρὶ ὑπ' ὀργῆς τὴν χελύνην ἐδίωκ' ὅτε οἱ γὰρ ὀργιζόμενοι ἐνδίακ' ἔσσι τὰ χεῖλη. Alia ratio est Odyss. A. 381. οἱ δ' ἄρα πάντες ὀδοῖζ' ἐν χεῖλεσι φύντες Τηλέμαχον θαύμαζον, ubi Eustathius notat: ὅπερ ἐστὶ σχῆμα θάμβους καὶ ἀπορίας. Alias iratos milites dentibus frendentes nobis pingunt scriptores. Il. T. 365. de Achille: τῶ καὶ ὀδόντων μὲν κοιναχὴ πέλε. Virg. X, 715.

*Ille autem impavidus partes cunctatur in omnes
Dentibus infrendens.*

et VIII, 230.

Huc ora ferebat et illuc

Dentibus infrendens.

Ammianus Marcell. L. XVI. c. 12. *nec finiri perpeffi quae dicebantur, stridore dentium infrendentes ardoremque pugnandi hastis illidendo scuta monstrantes in hostem se duci iam conspicuum exorabant.*

B.

Αλλ' Ἡρακλῆος γὰρ ἀνικίτου γένος ἔσέ, Ἀ
 Θαρσεῖτ', οὐπὼ Ζεὺς αὐχένα λοξὸν ἔχει.
 Μὴδ' ἀνδρῶν πληθὺν δειμαίνετε, μηδὲ φο-
 βεῖσθε, μήνους
 ἰθὺς δ' εἰς προμάχους ἀσπίδ' ἀνὴρ ἔχέτω,
 ἔχθραν μὲν ψυχὴν θέμενος, θανάτου δὲ με-
 λαῖνας
 Αὐγαῖσιν κῆρας ἠελίοιο Φίλας.

Ἴσε γὰρ ὡς Ἄρεος πολυδακρύτου ἔργ' ἀρίδιλα,
 ἔυ δ' ὀργὴν ἐδάητ' ἀργαλέου πολέμου.
 Καὶ μετὰ Φευγόντων τε διωκόντων τ' ἐγένεσθε,
 ὧς νέοι, ἀμφοτέρων δ' εἰς κόρον ἠλάσατε.
 Οἱ μὲν γὰρ τολμῶσι παρ' ἀλλήλοισι μένοντες
 ἔς τ' αὐτοσχεδίην καὶ προμάχους ἵεναι,
 Παιυρότεροι θνήσκουσι, σάουσι δὲ λαὸν ὀπίσσω,
 Τρεσσάντων δ' ἀνδρῶν πᾶς' ἀπόλωλ' ἀρετή.
 Οὐδεὶς ἂν ποτε ταῦτα λέγων ἀνύσειεν ἑκάστα,
 ὅσσ', ἂν αἰσχροῦ πάθῃ, γίνεται ἀνδρὶ κακὰ.
 Ἀργαλέον γὰρ ὀπίσθε μετὰφρενὸν ἐσι δαΐζειν
 Ἄνδρὸς Φεύγοντος δηΐῳ ἐν πολέμῳ.
 Λισχρὸς δ' ἐσι νέκυς κατακείμενος ἐν κονίῃσι
 Νῶτον ὀπίσθ' αἰχμῇ δουρὸς ἐληλαμένος.
 Ἀλλὰ τις ἔυ διαβάς μενέτω ποσσὶν ἀμφοτέροισιν,
 Στιριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὀδῶσι δακνών,
 Μήρους τε κνήμας τε κάτω καὶ σέρνα καὶ
 ὠμούς·
 Ἀσπίδος εὐρείης γαστρί καλυψάμενος.
 Δεξιτερῇ δ' ἐν χειρὶ τινασσέτω ὄβριμον ἔγχος,
 Κινεῖτω δὲ λόφον δεινὸν ὑπὲρ κεφαλῆς.
 ἔρδων

ἔρδων δ' ὄβριμα ἔργα, διδασκέσθω πολεμίζειν,
 Μηδ' ἐκτὸς βελέων ἐσάτω ἀσπίδ' ἔχων.
 Ἀλλὰ τις ἐγγὺς ἰὼν αὐτοσχεδὸν ἐγχεί μακρῷ
 ἢ ξίφει οὐτάζων δήϊον ἀνδρ' ἐλέτω.
 Καὶ πόδα παρ' ποδὶ θεῖς, καὶ ἐπ' ἀσπίδος ἀσπίδ'
 ἐρείσας,
 Ἐν δὲ λόφον τε λόφῳ καὶ κυνέην κυνέῃ,
 Καὶ σέρνον σέρνῳ πεπαλημένος ἀνδρὶ μαχέσθω,
 ἢ ξίφεος κώπην, ἢ δόρυ μακρὸν ἐλών.
 Ὑμεῖς δ' ὦ γυμνήτες ὑπ' ἀσπίδος ἄλλοθεν ἄλλος
 Πτώσσοντες, μεγάλοις σφάλλετε χερμα-
 δίοις,
 Δούρασί τε ξεσοῖσιν ἀκοντίζοντες ἐς αὐτοὺς
 Τοῖσι πανοπλίοις πλησίον ἰσάμενοι.

COMMENTARIUS.

Descripsimus hanc elegiam e Stobaeo, Serm. XLVIII, p. 352. (ed. Gesn. a. 1559.) Edita quoque est a Stephano l. c. et in Id. p. 22. Hertelio Wintert. p. 439. Lectioque.

Ἀλλ'] Potest haec elegia initio truncata, potest etiam integra esse. Ἀλλὰ enim pro ἄγε, ἄγε δὴ poni docet Vigerus de Idiot. C. VIII. S. I. 1. 12. ibique Hoogeveen, idemque Vigerus monet ib. 5. Dionem Chrysostom. Orat. XII. ἀλλ' ἢ ordiri. de ἀλλὰ γὰρ vid. Zach. Pearsonium in emend. Longini p. 18. ed. mai.

ἀνίκητον] in marg. ἀνίκητον, vt etiam Of. Steph. Wint. Hert. Frob. habent. Sed recepta lectio procul dubio vera est. Nam Hercules INVICTVS non semel in antiquis monumentis appellatur. quod nomen etiam aliis diis deabusque tribuitur: vt Dianae, in Reinesii Inscript. pag. 177. Apollini, apud Gruterum, p. 38. 5. Soli, ib. p. 33. n. 9. et 6. Marti, p. 58. Veneri, p. 59. n. 9. aliisque vid. ad Museum Florentinum Gorium. in T. III. p. 12. et 57. confertab. VI. Sed Hercules, vt in proposito maneamus, INVICTVS audit multis in locis. vt in lapide apud Reinesium Cl. I. 64. p. 107. SANCTISSIMO HERCVLI TVR. INVICTO SACRVM. vid. etiam Sponii Miscell. p. 50. Muratorii Inscript. p. 63. Boissardum in opere claro P. III. p. 103. Gruteri Inscript. p. 46. 11. 12. p. 1017. 7. Begeri Thesaurum Brandenb. T. I. p. 54. T. II. p. 750. Donii Inscript. I, 100. Vulpii Lat. Profan. T. III. p. 96. et 155. Gorium ad numismata Florentina Vol. 2, 25. Multa quoque exempla dat Brouckhusius ad Propert. I, 21, 23. *At comes inuicti iuuenis etc.* Illud monumentum, quod modo apud Boissardum exstare diximus, repetitur etiam a Montefalconio in Antiqu. Expl. T. I. P. II. t. 134. Hercules, qui laeua manu clauae innititur, ibi sedet: vicinae arbori adhaeret corona, quae tot monstrorum domitori debetur, quatuorque anguli totidem clauas exhibent: titulus est:

HERCVLI INVICTO
C. IVNIVS POMPONIVS
PV DENS SEVERIANVS
V. C.

PRAEF. VRBI.

Pari sensu idem inuictus Hercules etiam *Victor* appellatur. vid. Musei Florentin. T. I. tab. 34-39. et Gorium in obseruat. p. 74-86. et adde p. 117. et Vol. II. tab. I. 3. XII. 1. Quodsi vero ipsam inuicti herois formam intueri velis, euolues adspiciesque Io. Episcopii Signorum veter. Icon. semicent. I. tab. VIII. Mich. Angeli Cauffei de la Chauffe Museum Romanum.

num. T. I. t. 49. *Recueil des pierres gravées du cabinet du Roy, chez P. J. Mariette, T. II. t. 83. et librum egregium: Polymetis or an Enquiry concerning the Agreement, between the Works of de Roman Poets. by Spence. (Lond. 1747.) pag. 115. Nec sine fructu consules Brissonium de Form. I, 83. Heinsium ad Ovidii Fastor. I, 562. atque Broukhuf. ad Propert. IV, 9, 20. Valetne fortasse quidquam ad lectionem stabilendam, quod in Anthol. I. p. 10. ii, qui cum Leonida occisi sunt, vocantur ἀνικητῶν δῆμος ἐνυαλίᾳ? Sed clarissime receptam lectionem ἀνικητῶν firmat Plutarchus (ὑπὲρ εὐγενείας.) qui hunc versum respiciens scripsit: Ὁ δὲ Τυρταῖος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας εἰς πόλεμον παρακαλούμενος γενεὰς Ἡσυχλέους ἀνικητῶν φησὶν ἀντὶς. p. 180. S. 2. Editum vero est hoc fragmentum Plutarchi a Io. Christoph. Wolfio in Anecdotis Graec. T. IV. Sed quod obiter moneo, doleo profecto Wolfium in isto opere adornando tam parum sese Criticum ostendisse. Certe quisque librorum, quos ibi edidit, magna errorum copia oppressus fere est, et Criticorum opem exspectat. Ne haec frustra dixisse videar, eminentiores tantum quosdam errores indicabo, e Photii libris contra Manichaeos qui in Vol. I. apparent, tollendos. In L. I. p. 55. ἐπὶ τοσούτον γὰρ ἤλασαν πάσης μὲν ἀκαθαρσίας, πάσης δὲ ῥυπαρίας. Cuique credo patebit, legendum esse: ἀκαθαρσίας. p. 70. μετ' ὃν καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος — σωρὸν λίθων τὸ πτῶμα ἐργάσαντο. nonne post λίθ. verbum ἐπὶ addendum est? p. 88. ἦτις αὐτῇ προᾶξις — καὶ τὸ μιδωτὸν ἀντὶ ποιμένος ἐπάνυμον τοῖς ποταμοῖς περιποιήσατο. immo potius παρεπ. p. 93. ἐν ἣ παροικήσας καὶ ἀδείας τῶν δακνόντων λαβόμενος. ridicule. διωκόντων scribi debet. p. 112. πολλὰς γὰρ ὁ πλάνους πόλεις περιῆλθεν καὶ χώρας, θηρῶν, ἀπατῶν, καὶ παγιδεύων τῆς τῶν ἀπλῆσέρων οἰμοὶ ψυχὰς. quis hoc intelligit? at legere debes: τὰς τῶν ἀπλ. οἰ. τῆς βλάβης ψυχὰς. Ib. οὐκ ὀλίγον δρόμον — κατεβάλετο. immo rectius legi debet κατελάβετο. Saepius haec verba permutata sunt a librariis. vid. Wesseling. ad Diod. Sic. T. II. p. 70. et 120. p. 130. χρόνον τινα τοῖς*

τοῖς Φυγάσι διατρίψας. legendum est: συνδιατρίψας. p. 135.
 ἐπεὶ τῇ βαρύτητι τὰ πολυχνίου σενοχωρέμενος εἶδε τὰς ὑπὸ
 χεῖρας. Ipsa verba docent corrigendum esse: βραχύ-
 τητι et σενοχωρουμένους. p. 141. l. 3. delenda est vox
 ἡ ἰσορία, e glossemate orta. Pender enim oratio ab
 ὁ παρὼν λόγος, atque huc pertinent διελθὼν ἀνατίθεται.
 Nolo nunc plura dare, quae in aliud tempus reseruo.

γένος] Heraclidarum colonia Spartam peruenit, Hera-
 clidarumque proprium et peculiare erat regnum.
 vid. Cragium de Rep. Lac. L. I. c. 3. et II, 2. Ne-
 que solum Lycurgus e progenie Herculis esse dice-
 batur, sed in vniuersum Lacedaemonii dicebantur
 Herculis genus, et praecipue ille ab his colebatur.
 vid. Spanhemium ad Iuliani Orat. I. pag. 132. Bege-
 rum in Thes. Brandenb. T. III. pag. 123. in Palatino,
 p. 204. Erasmi Schmidium ad Pindar. Pyth. A. p. 51.
 et E. p. 248. Immo inter sex tribus (nam tot fuisse
 probabile est,) Lacedaemoniorum, Heraclidarum erat
 praecipua, v. Scaligerum ad Euseb. p. 55. et Meur-
 sium de regno Lacedaem. c. 6. p. 2232. in T. V. Thes.
 Gron. Et erat in vniuersum communis omnium Ar-
 giuorum ambitiosa cupiditas, genus suum ex Hercule
 deducendi, cum Heraclidarum soboles late pateret,
 et in varias familias diffusa longe se lateque dissemi-
 nasset. vid. Fourmonti *reflexions sur les histoires des*
anciens peuples et Paciaudium in Monument. Pelopon-
 nes. Vol. II. p. 18. Spem igitur ponite, dicit poeta,
 in auctore vestri generis, qui pro vobis pugnabit,
 vosque defendet etc. Nam Hercules etiam πρόμαχος
 atque *defensor* dicebatur. vid. Gruteri Inscr. p. 45.
 12. et 13. Spanhemium in immortalis opere de Vsf.
 et Praest. Num. p. 746. et Begerum in Thesauro
 Brandenb. T. I. p. 469. et 474. Aut sensum etiam
 putabimus hunc: Nonne vos, tali auctore generis
 vestri, tam forti et intrepido, pudet, timide res ge-
 rere? etc.

ἀυχένα λοξόν] locum hunc illustrat Erasmus in Adagiis
 f. tit. *incitare*. cuius verba huc transferamus: *prouer-*
bialis

bialis versus — quo uti licebit apud deiectos animo et facile consternatos, quos in rebus duris durare se et confirmare monebimus. Metaphora translata a supplicibus et depressa mente praeditis, quos incuruicervicos Pacuvius vocat, quo spectant et versus de servitute apud Philonem (hi versus sunt Theognidis v. 535.)

Οὐποτε δουλείη κεφαλήν εὐθεΐα πέφυκεν,

Ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴ καυχένα λοζὸν ἔχει.

(ita puto rectius legi, quam αὐχένα) Haec ille. Videtur igitur similem hunc locum putare iis, quibus dicitur cervix hominis victi iugo subdita esse, ut in Anthol. L. I. p. 17. Ἀλλ' ὁ μὲν Εὐρώπῃ δῖον ζυγὸν αὐχένι θήσων ἤλθεν et lib. III. p. 290. Οἶδε πάτραν πολύδακρυον ἐπ' αὐχένι δεσμὸν ἔχουσιν Ῥώμενοι. Theogn. 1017. οὐποτε τοῖς ἐχθροῖσιν ὑπὸ ζυγὸν αὐχένα θήσω. Memini quoque Zosimum e Sibyllinis carminibus simile dicendi genus adferre, ut II, c. 6. καὶ σοι πᾶσαι χθῶν Ἰταλὴ καὶ πᾶσα Λατίνη Αἰὲν ὑπὸ σκήπτροισιν ὑπαυχένιον ζυγὸν ἔξει, et c. 36. Οὐδ' ἐθέλοντε γὰρ εἶσω ὑπὸ ζυγὸν αὐχένα θήσει. Foret igitur sensus loci hic: Nondum Iouis potentia diminuta est. nondum ille Iupiter, cuius summa est vis, victus est. Iupiter enim appellabatur VICTOR. vid. Gorium ad numism. Musei Florentini T. V. Cl. 2. pag. 107. atque in Gemm. astrifer. thesaur. t. 8 - 11. et Passerium in T. II. p. 27. et 52. seq. Begerum in Thesauro Brandenb. T. II. p. 629. et 640. dicebatur etiam Νικήφορος. vid. Spanhemium de Vsf. et Praest. Num. T. I. Diss. VII. p. 408. atque Trophaeucus. vid. Potterum ad Lycophr. p. 1328. et Andr. Cirino de vrbe Roma, c. 45. in Thes. Sallengr. T. II. p. 506. Sed puto omnino alium huius loci sensum esse, eumque ita expono: nondum Iupiter nobis auxilium suum denegat: nondum nos contemnit, nobis irascitur: fauet adhuc nobis et propitius est. Ad confirmandam meam opinionem velim consideres aliquot veterum scriptorum loca, ubi idem fere dicendi genus occurrit. In Callimachi epigr. XXII. p. 292.

— Μῆσαι γὰρ ὅσας ἶδον ὄμματι παῖδας
Ἄχρει βίου πολὺς ἐκ ἀπέθεντο φίλους.

notat Bentleius e Schol. Hesiodi in Theogon. init. restituendam esse veram lectionem: Μῆσαι γὰρ ὅσας ἶδον ὄμματι παῖδας Μὴ λοξῶ, πολὺς οὐκ ἀπέθεντο φίλους. quae lectio ibi vnice probanda est. Recte etiam Barnesius locum Anacreontis c. 61. p. 207.

Πῶλε Θρηκίη, τί δὴ με
Λοξὸν ὄμμασι βλέπῃσας
Νηλεῦς φεύγεις;

non explicandum esse dicit: limis oculis adspicere, sed tali aspectu uti, qui alienatum animum ostendit. Clarior est locus Polybii L. IV. c. 86. πρὸς δὲ τὸν Ἀπελλῆν Λοξότερον ἔχε: quod vertitur: *de Apelle vero minus bene sentire coepit.* Eodem fere modo Theognis, quem saepius videmus ad similitudinem Tyrtaei accedere, hanc sententiam expressit v. 835.

Τῶν δὲ φίλων εἰ μὲν τις ὄρῃ μέ τι δεινὸν ἔχοντας
Ἀυχέν' ἀποσρέψας οὐδ' ἐσορᾶν ἐθέλει.

Deinde huc facit Seruius, qui ad Virg. Aen. II, 690. *Iupiter omnipotens, precibus si flecteris ullis, Adspice nos.* notat: *Quia intuentes dii iuvant* (nam de Ioue in X. libro sic ait, cum in Africa esset Aeneas I, 227. Et Lybiae defixit lumina regnis. Aut secundum Mathematicos, quod, quidquid irradiaverit Iupiter, felix facit,) unde et X, 473. *Atque oculos Rutulorum reiecit aruis.* Et contra I, 482. *Diua solo fixos oculos auersa tenebat.* Haec ille. Nempe respicere dicuntur dii, quando opem ferunt, iuvant, aliquid curant. Horat. I, 2, 35. *Siue neglectum genus et nepotes respicis auctor.* Virg. Aen. I, 667. *Dî tibi, si qua pios respectant numina* et V. 687. *Iupiter omnipotens, — Si quid pietas antiqua labores Respicit humanos.* Ovidius Fastor. IV. 161.

Semper

Semper ad Aeneadas placido, pulcherrima, vultu

Respice, totque tuas, Diua, tuere nurus.

Immo Cicero quoque ad Attic. VII, 1. *Videre mihi videor tantam dimicationem, nisi idem deus, qui nos melius, quam optare auderemus, Parthico bello liberauit, respexerit rempublicam.* Inde etiam *Fortunae respicientis* fit mentio in marmoribus.

FORTVNAE

AUGVSTAE

RESPICIENTI

M. AVR. CTESIAS

IUNIOR EX VISV.

vid. Gruteri Inscr. I. p. 79. n. 1. adde Reinesium in syntagmate Inscr. Cl. I. n. 209. p. 206. et Alex. ab Alexandro Dier. Genial. L. I. c. 13. p. 52. qui notat Fortunae huius templum fuisse iuxta aedem Iouis Victoris. Contra oculos auertere, aut tergum ostendere irae diuinae signum credebatur. Similem memini me locum legere in Ieremiae cap. XVIII, 17. *ἄνθρωπον καὶ μὴ πρόσωπον δείξω αὐτοῖς ἐν ἡμέραι ἀπολείας αὐτῶν*, ex interpretatione τῶν ὁ atque ex int. Hieronymi: *dorsum et non faciem ostendam eis in die perditionis eorum.* consule Dacieriam ad Hom. Iliad. XIII. p. 256. (ed. Amstel. 1702.) Adde credidisse veteres, deos excedere vrbe, quae vicina excidio peritura sit, atque adeo ciuibus ceruicem ostendere et tergum. Notum est illud Virgilii de Troia II, 351.

Excessere omnes adytis templisque relictis

Di quibus imperium hoc steterat.

Sil. It. II, 364.

Et iam damnata cessit Karthagine Mauors.

Aeschyl. Sept. c. Th. 223. *ἀλλ' ὅν θεοὺς τοὺς τῆς ἀλῆ-
σης πόλεως ἐκλείπειν λόγος.* vbi consule Scholiast. Ne-
ptunus ap. Eurip. Troad. v. 25. *Λείπω τὸ κλεινὸν Ἴλιον
βωμούς τ' ἐμούς.* vide Macrobius III, 9. Seruius ad

Aen. II, 351. Muretum in V. L. V, 18. Cerdam ad Aen. II, 350. Stewechium ad Veget. L. II, p. 87. Modium et Drakenborch. ad Sil. It. XII, 517. Plinius de hac re exposuerunt Io. Guil. Berger in diff. de Euocatione deorum ex oppidis obsessis, et Ansal- dus de Romana tutelarium deorum euocatione, qui, quod negat, hunc incompertum morem fuisse Grae- cis, perperam agit, recte id monente Paciaudio in Monim. Peloponnes. Vol. II. p. 53. Vnde procul dubio factum est, quod Pausanias L. III, c. 15. narrat: Lacedaemonios aequae ac Athenienses ut Victoriae sine alis ἄγαλμα, ita etiam Martis simulacrum vinculis alligatum habuisse. γνώμη δὲ τῇ αὐτῇ Λακεδαιμονίων τε ἐς τὸ τό ἐσὶν ἄγαλμα, καὶ Ἀθηναίων ἐς τὴν ἄπτερον καλε- μένην Νίκην. Τῶν μὲν οὐποτε τὸν Ἐνυάλιον φεύγοντα, οἰχέ- σεσθαι σφίσιν ἐνεχόμενον ταῖς πέδασι. Ἀθηναίων δὲ τὴν Νί- κην αἰετὸς μένειν οὐκ ὄντων πτερῶν. consule de Victoria non alata Iac. Oiselim in Thes. sel. numism. antiqu. 380. 381. Demsterum in Etrur. Regal. T. I. p. 73. Cupe- rum in Apotheos. Homeri p. 170, et regium opus, le *Pitture Antiche d'Ercolano*. T. I. p. 225. Sed de- bet hoc loco, quo non de vrbe obsessa, sed de prae- lio fermo est, formula simpliciter exponi: Iupiter non iratus nobis est. Nam Iouis quoque summa erat in bello potestas, qui audit Il. Δ. 84. Ζεὺς, ὅς' ἀνδρώ- πων παμίνης πολέμοιο τέτυκται. vid. Spanhem. de Vñ. Num. diff. VIII, p. 517. Stanleium ad Aeschyl. Sept. c. Th. 4. p. 738. Briffonium de Formul. I, LXXVIII. et Guil. du Choul. de Relig. veter. Roman. p. 52. In Bandurii numism. imp. T. II. p. 154. est numus, in quo conspicitur Iupiter nudus, galeatus, clypeum tenens, et hasta innixus. Denique cum in Il. X. 209. tum in Aen. XII, 725. duas lances sustinet, quibus fata imposita sunt bellantium: vnde elegans poeta pulchros illos satisque notos versus expressisse videtur:

Gott aber wog beym Sternen Klang

Der beyden Heere Sieg,

Er wog und Preussens Schale sanck,

Und Oestreichs Schale stieg.

Alioquin

Alioquin mortales a conspectu deorum, si quando se propius conspiciendos praeberent, oculos auer-
tendos esse censebant, quia periculosum existimabant
nec se credebant impune hoc facturos. Il. T. 131.
χαλεποὶ δὲ θεοὶ φαίνεσθαι ἐναργεῖς. Iason apud Apollon. IV,
1315. εἰς ἐτέρωσε παλιμπετὲς ὄμματ' ἐνεκε Δαίμονας αἰ-
δεσθεῖς. Eurip. Ion. 1551. φεύγωμεν, ὦ τέκνα, μὴ τὸ
δαμόνιον ὄρωμεν, εἰ μὴ καὶ ὁρᾷς ἡμᾶς ὄραν. lege Calli-
machum in variis locis, vt Hymn. in Apoll. v. 9. in
Lauacr. Pallad. v. 100. consule Spanhem. ad Callim.
h. l. — Melius locum vertit Osius sic: *Vobis ira Iouis
nulla recusat opem, quam Mosellus: nondum flexa
Iouis facies.* Sed satis diu in hoc loco morati sumus.
Pergamus.

eis] St. H. W. εἰς.

θανάτου κ. λ.] al. κῆρας αὐγαῖσι Frob. αὐγαῖς - φίλαις.
male. Locum hunc corruptum esse facile patet, eo-
que in vertendo valde acumen suum ostenderunt in-
terpretes: *Inuisam*, alter reddit, *amissurus animam,*
mortisque nigrum sed solis splendori gratum subiturus
fatum. Bene fecit: multo enim, quam antea, in-
certior factus sum, et alter:

Inuisamque adeo statuens abrumpere vitam

Praecipiti cursu malit obire semel.

Belle! nam ipse non recte intellexisse videtur. nec
minus ridicule Osius:

Temnite nunc animas, vitamque efflare sub auras.

Quas radii illustrent sole micante, iuuat.

quorum versuum quis est sensus? Qui nuper in An-
glia Tyrtaeum edidit, parum me hic iuuat. Locum
difficillimum esse fateatur, immo, quia Tyrtaeus sim-
plex et facile scribendi genus amat, eum corruptum
esse dicit. Sed quomodo idem emendandus sit, do-
cere aut noluit, aut potius non potuit nos docere.
In Glasgouiensi Tyrtaei editione, quam equidem

nunquam vidi et frustra in his regionibus quaesiui, hunc locum ita explicitum esse addit. „Considera vitam, tanquam inuisam, quoad lucem solis adspicias, nisi victor sis, sed cogita simul, eundem solem cum voluptate cadauer tuum lustraturum esse, quamuis nigerrima aliis mors videatur”. Sed quomodo hic sensus ex his versibus elici possit, neque ego video, neque mortalium ullus videbit. Quid dicere voluerit poeta, intelligo: nempe sensum, ni fallor, puto: vitam habens inimicam, h. e. contemnens, mortem vero, seu, mortis atra fata amplectens, habens cara, aequae ac lucem solis: i. e. aequae ac vitam. Memini in Anthol. II. p. 258. esse: *οὐκ αἰδώς φίλτερος ἡελίου*. Haec sana sunt: nostra vero corrupta. Feliciter tamen verba emendauit vir eruditus in Obs. Miscell. Vol. I. T. I. p. 128. ubi dicit: *Verborum haec collocatio parum Graeca. Praeterea deest, ut ante, aliquid sensui. Quid multa? legendum: Ἐχθρὸν μὲν ψυχὴν θέμενος, θανάτῳ δὲ μέλαινας κῆρας ἴσ' αὐγαῖσιν ἡελίοιο φίλας ἴσα ἴσως ἐπίσης instar, ceu, aequae. ob similem syllabam ΑΣ exciderat ἸΣ. Schol. II. E. 71. ἴσα τέκεσσιν ἐπίσης τέκνοισι II. Δ. 303. Τιμὴν δὲ λελόγχας ἴσα θεοῖσι Honorem habent parem diis, iuxta deos. ἴσος communem habet syllabam. vide Theocrit. 8. 19. θέδαι φίλον siue φίλῃν τινὰ ἴσα τέκνω Graece et eleganter dicitur. Haec ille, nisi vere, ita tamen, ut in hac emendatione acquiescere, possimus. Magnus etiam ille et quem, ut verissime Broukhufius ad Tibull. I, 6, 10. dicit, nunquam sine sacro quodam horrore nominare debemus, Hugo Grotius, in dictis poetarum ex Florilegio Stobaei, (qui liber Parisiis a. 1623. prodit,) edidit: κῆρας ὁμῶς αὐγαῖς ἡελίοιο φίλας. neque haec coniectura mala est, nisi quod illa mitior esse videtur. si formulae αὐγαῖσι ἡελίοιο, vim consideres, explicanda est per, vita. Sic enim solent Graeci de viuentibus. Theognis, 426.*

Πάντων μὲν μὴ Φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον
Μὴδ' εἰδεῖν αὐγὰς ὀξέος ἡελίου.

569. λείψω δ' ἐρατὸν φάος ἡλείοιο ἔμψης δ' ἐδλὸς ἐὼν ὄψομαι
 ἔδεν ἔτι et v. 1139. Ἀλλ' ὄφρα τις ζῶη καὶ ὄρῃ φάος ἡε-
 λίοιο. Il. E. 120. Δηρὸν ἔτ' ὄψεσθαι λαμπρὸν φάος ἡλείοιο.
 et Il. Σ. 61. Eurip. Iphig. Taur. 674. Αἰσχρὸν θανόν-
 τος σὺ βλέπειν ἡμᾶς φάος. Sophocles Antig. 819. νέα-
 τον δὲ φέγγος Λεύσσαν αἰελίου κ' ἔπ' αὖθις. et in Elect.
 104. Ἐς' αὖν, Λεύσσω παμφεγγῆς αἰσρῶν ῥιπᾶς, Λεύσσω δὲ
 τόδ' ἡμαρ. unde etiam apud Eurip. Phoeniss. 1349.
 Οὐκ ἔτ' εἰσὶ ἀδελφῆς παῖδες ἐν φάει. vbi vide Valkena-
 rium. In Anthol. II. p. 263. Οὐδὲ τὰ τερπνὰ Ζωῆς,
 οὐδ' αὐγὰς ὄψεαι ἡελίου. Inde quoque ὄρᾶν, δερκεσθαι,
 βλέπειν pro viuere vsurpatur. Sophocl. Aiac. 1091.
 Εἰ γὰρ βλέποντος μὴ δυνήσθην κρατεῖν, πάντως θανόντος
 ἄρξομεν, Philoct. 897. Ἥδομαι μὲν σ' εἰτιδὼν — βλέποντα
 κᾶμπνέοντ' ἔτι. Il. A. 88. Ζῶντος καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομέ-
 νοιο. vbi vid. Scherpezeelium. adde Iphig. in Aul. 484.
 et 1612. Suidas βλέποντες ἀντὶ τῶ ζῶντες. adde Stol-
 bergium ad Soph. Aiac. 980. Meursium ad Lycophron.
 1019. Barnesium ad Eurip. Supplic. 78. Saluinium
 et Politum ad Eustath. Il. A. p. 112. Paulo aliter
 est apud Theocritum XII, 4. τὸ δ' αὐριον ἐκ' ἐσορῶμεν.
 Schol. τᾶς σήμερον ζῶμεν, αὐριον δὲ τεθνηζόμεθα. vid.
 Casaubon. in Lection. Theocrit. c. XIV. Quemad-
 modum vero lux pro vita sumitur, ita nox aut te-
 nebrae de morte. vt Il. E. 47. συγερὸν δ' αἶρα μιν σκότος
 ἔαλε, et Il. 350. θανάτου δὲ μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψεν.
 vid. Gatakerum ad Antonin. X, 34. p. 380.

θόμενος] Diodor. Sic. V, p. 352. παρ' ἔδεν τε θόμενος τὴν
 τοῦ βίᾳ τελευτήν. Solon in Sent. 46. φειδωλὴν ψυχῆς οὐ-
 δεμίην θόμενος. vid. Alberti in Obf. p. 379. Aliter,
 vero dixit Aeschylus in Prom. 163. ὁ δ' ἐπικότως αἰεὶ
 θόμενος ἀγναμπτον νόον. quod Stanleius vertit: *animus
 inflexibilem possidens.*

πολυδακρύς] in marg. παλυδακρύς. sic quoque St. H. W.

ἔργα] Solent Graeci ἔργα Μουσῶν, ἔργα Ἀφροδίτης, ἔργα
 γάμοιο, ἔργα μάχης, ἔργα Ἄρης dicere. vide Ritters-
 husium ad Opp. Halieut. I, 105. Lennep in Animad.
 ad

ad Coluthum L. I. c. 5. p. 26. qui v. 182. inquit: Ἄρτος ἔργα διώκειν. et Schraderum ad Musaeum. c. 12. p. 228-30. Et sicut apud Virgilium: *grauē Martis opus*. (conf. Hoelzlinum ad Apollon. Rhod. III, 9. Casaubonum ad Polyb. p. 119. et Schwebelium ad Onofandri Strateg. p. 8.) et *res gerere* pro administrare bellum dicitur: vid. Drakenborch. ad Sil. XV, 149. *comites rerum bellique ministri*: add. Graevium ad Iustin. XIII, 4. 5. Burmannum ad Ouid. Ep. Her. XVII, 256. et Cortium ad Sallust. B. I. 58, 4. ita apud Homerum, notante Duporto in Prael. ad Theoph. p. 269. et 270. et Dorvillo in Crit. Vanno p. 384, ἔργον saepe notat praelium. Il. B. 338. οἷς ἔτι μέλαι πολεμήϊα ἔργα. et 436. μηδέ τι δηρὸν Ἀμβρακίῳ μεθ' ἔργον. Schol. νῦν τὸν πόλεμον. et v. 137. ἄμμι δὲ ἔργον ἄντως ἀκράαντον. Γ. 331. ὁππότερος τὰδε ἔργα μετ' ἀμφοτέροισιν ἔθηκε. Schol. explicat ταῦτα τὰ ἔργα τοῦ πολέμου. eademque notat ad Il. Δ. 175. 470. 539. E. 428. vbi eadem in significatione ἔργον occurrit. Sic ἐν τῷ ἔργῳ est ipso praelio, apud Thucyd. L. I. 107. et apud Lucian. Συγγρ. T. II. p. 33. τῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔργου διαφυγόντων. In Muratorii Inscript. p. 1433. legitur: Ἀμφίλοχοι θρασέων ἐν εἰδότες ἔργον ἀκόντων. et in Pind. Istm. VIII. μιν ῥύοντά ποτ' ἐκ μάχης ἐναριμβρότου, ἔργον ἐν πεδίῳ κορύσσοντα. vbi Erasmi Schmidii emendationem non probō. sed, age, adspergamus pauculas nostrarum coniecturarum ad eundem poetam, quarum certe violentiam nemo accusabit. Ego igitur Ol. I, 160. τὸ δ' αἰὲ παρήμερον ἐσλὸν ὕπατον ἔρχεται παντὶ βροτῷ lego παρήμερον et sic dissensus Schol. optime tollitur. Ol. VI. 118. Ζηνὸς ἐπ' ἀκροτάτῳ βωμῷ deleo, subscriptum, vt sit: summi Iouis. Nem I, 39. πράσσει γὰρ ἔργῳ μὲν δένος, βελαῖσι δὲ φρήν' ἐσόμενον προιδεῖν συγγενές, οἷς ἔπεται: opitulatur autem fortitudo ad res agendas, mentis solertia ad consilia capienda: has virtutes comitatur innata sagacitas ad futura prospicienda: lego αἷς et post συγγ. distinctionem deleo. Pyth. IV, 433. Ἕλπετο δ' οὐκέτι οἱ κῆνον γε πράξασθαι πόνον. Sperabat autem non

non item ei huncce perfectum iri laborem: puto legi debere: πεπράζεσθαι. XI. 63. μοῖσα τὸ δὲ τεὸν, etc. non placet aliorum τὸ δ' ἐτεὸν aut vulgatam retine, aut lege: τόδε τεὸν, hoc tuum est. Ib. ἐπὶ Τρώων ἔλυσσε δόμους ἀβροτάτος vbi primum probo lectionem alteram ἔλυσσε, vt aliquoties est apud Homerum, πολλάων πολίων κατέλυσσε κάρηνα. deinde legendum cenfeo: ἀβροτάτος vt sit adiectiuum. quanquam Schol. διέλυσσε τοὺς οἴκους τῆς εὐδαιμονίας et Schmidius horrende vertit. Fortasse parui momenti tibi hae emendationes videntur: sed ego semper verissimam putavi sententiam Mureti in V. L. VIII. c. 4. *Quotidie, dicentis, magis intelligo, verum esse id, quod semper existimaui, nullam esse mendam ita pusillam, quam non permagni intersit e veterum monumentis tolli et corrigi.*

ἀρίδῃλα] in marg. αἰδῃλα non male. vide Clarkium ad Odyss. II. 29. vbi Schol. verbum explicat: τὸν ἀδηλοποιὸν καὶ πάντα φθείροντα.

ὄργην] bene interpr. *nostis ingenium*, melius, quam Hertelius, qui reddit: *impetum*, etsi ipse fateor, me maluisse initio legere, ὄρμην nam has duas voces confundi notat Adr. Heringa in Obs. Crit. p. 54. Sed nunc nihil muto. Nam et Latini dicunt *ingenium* necis, scelerum, poenarum, vt docent Drakenborch. ad Sil. Ital. XVI, 46. *Cantaber ingenio membrorum et mole timeri* et ad IV, 90. *Collisque propinqui Ingenium*, atque Burmannus ad Ouid. Met. VI, 574. *grande doloris ingenium est*, alique laudati a Cl. Longolio ad Plin. I, 20, 17. etiam Graeci ὄργην hoc sensu vsurpant. exempla plura dabunt Dukerus ad Thucyd. I, 130, 83. Waffius ibid. I, 140, 33. Alberti ad Hesych. f. v. εὐόργητος. Heringa libro modo laudato, p. 49. Cl. Trillerus in Obs. Crit. p. 499.

μετὰ] in marg. παρὰ.

Οὐδεὶς ἄν] St. W. H. Οὐδ' εἰς δ' ἄν. quod eodem fere reddit. *nemo prorsus.* vide Alberti Obseru. p. 205. et P. Moll. ad Longi Pastor. p. 52.

Τρεσσάν-

Τρεσσάντων] Similiter Homerus Il. E. 532. Φευγόντων
 δ' οὐτ' ἄρ' κλέος ὄρνυται, οὔτε τις ἀλκή.

ἄν' αἰσχρὰ πάθῃ] recte interpr. *qui turpiter se gesserit.*
 πάσχω h. l. vsurpatur pro πράττω, vt saepe. Aristopha-
 nes non semel sic, vt Equ. 512. Οὐκ ὑπ' ἀνοίας τῷτο
 πεπονθὼς διατρίβειν quod nulla stultitia id agens cuncte-
 tur. Vesp. 1008. Τοῦτο γὰρ σπουδῶν θεατῶν ἐστὶ πάσχειν
 hoc enim inepti spectatores facere solent. Scholiastr.
 Eurip. Hecub. 614. τί γὰρ πάθω, ἤγουν τί ποιήσω. τὸ
 γὰρ ποιεῖν πάθος ἐστίν· ἐπειδὴ ὁ ποιῶν τί πάσχει τρόπον πινά
 καὶ αὐτὸ τὸ ποιεῖν. vide eundem ad 1021. Consule
 etiam Gatakerum in Aduersar. c. 13. p. 131. Barne-
 sium ad Eurip. Orest. 537. et Suppl. 257. Kusterum
 ad Aristoph. Nub. 234. ibique Spanhemium et hunc
 ad Plut. 603. Dorvillum ad Chariton. p. 177. Valke-
 narium ad Eurip. Phoeniss. 902. et I. F. Reitzium ad
 Lucian. V. H. T. II. p. 73. et Gymn. p. 918.

κακοί] Quam turpe olim fuerit ex acie fugere, ordines
 metu deferere, aut scutum abiicere apud Romanos,
 docet Lipsius de Militia. L. V. dial. 18. et apud Grae-
 cos, ostendit Spanhemius ad Julian. Or. I. p. 239.
 Apud Athenienses grauissima lex fuit, quam vide
 apud Petitem de legibus Atticis L. VIII. T. III. 63.
 τὸν ἀσπράτευτον καὶ τὸν δαλὸν, καὶ τὸν λήποντα τὴν τάξιν
 ἀπέχεσθαι ἀγορᾶς, μήτε σεφαιῆσαι, μητ' εἰσιέναι εἰς τὰ ἱερὰ
 τὰ δημοτελῆ· τὸν τὰ ὅπλα ἀποβεβληκότα ἄτιμον εἶναι. Wes-
 felingius in nota ad h. l. in Iurisprudencia Rom. et
 Att. T. III. p. 666. Lacedaemonios tale flagitium
 morte puniuisse addit. Certe praestitisse apud eos
 mori, quam fugere, clare ostendunt exempla a Plu-
 tarcho allata in Apopht. Lacaenar. p. 241. 242. et
 clare docet locus Xenophontis in libr. de rep.
 Lacedaem. p. 683. qui ad Tyrtaei verba prope acce-
 dit, ideoque non omittendus est: ἄξιον δὲ τῷ Λυκέρῳ
 καὶ τόδε ἀγασθῆναι, τὸ κατεργάσασθαι ἐν τῇ πόλει, αἰρε-
 τώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τῷ αἰσχροῦ βίου· καὶ
 γὰρ δὴ ἐπισκοπῶν τις ἂν εὖροι μένους ἀποθνήσκοντας τέτων,
 τῶν ἐκ τῷ φοβεροῦ ἀποχωρεῖν αἰσχυμένων· ὥς' ἀληθὲς εἶπεν
 καὶ

καὶ ἔπεται τῇ ἀρετῇ σώζεσθαι εἰς τὸν πλείω χρόνον μᾶλλον,
ἢ τῇ κακίᾳ.

ἀργαλέον] Scholiast. Aristoph. Plut. i. Ἀργαλέον. χαλεπὸν,
δύσκολον, δυσχερές. Εἴρηται δὲ παρὰ τὸ ἄλγος ἀλγαλέον,
καὶ κατὰ τροπὴν τοῦ λ εἰς ρ· ὡς ποδαλγία, ποδαργία ἢ ἔρ-
γον παρὰ τοῖς παλαιοῖς τὸ δυσχερές· ἐκ τοῦτου παράγωγον
ἀργαλέον κ. λ. Hanc vocem reddendam esse cenſeo
inſcriptioni valde corruptae, quae tamen emendatio-
nem admittit in Sponii Miscell. erud. antiqu. p. 374.
ep. 127. v. 6.

ΝΟΤΣΩΝ ΑΡΑΜΑΙΟΙΟ ΚΑΙ ΑΧΘΕΟΣ ΗΔΕ ΠΟ-
ΝΟΙΟ,

vbi lego ΑΡΓΑΛΕΟΙΟ· et ſequenti verſu:

ΤΑΤΤΑ ΓΑΡ ΕΝ ΖΩΙΣΙΝ ΑΜΕΙΛΙΧΑΣΙΝ ΚΕΣ
ΕΧΟΤΣΙΝ.

puto: ΑΜΕΙΛΙΧΑ ΣΤΗΝΚΕΣ, id eſt, ſυνεχές. deni-
que v. 10.

Η Δ ΕΤΕΡΗ ΤΕΙΡΕΣΣΙΣ ΤΜΑΙΘΕΡΙΟΙΣΙ ΧΟ-
ΡΕΤΕΙ,

emendo ΤΕΙΡΕΣΣΙ ΣΤΗΝ. de verbo Τείρεα, i. e. aſtra,
vid. Vulcanium et Ernestium ad Callim. H. in Del.
175. Ἰσάριθμοι Τείρεσιν ἦνικα πλείεα κατ' ἥερα βεκολέοντα.
Sed reſtant adhuc quaedam vulnera hoc carmine, quae
ſanare non audeo. In v. 2.

ΗΙ ΘΕΟΣ ΚΟΙΡΟΙΣΙΝ ΟΜΗΛΙΚΙ Η ΠΑΝΟ-
ΜΟΙΟΣ

patet facile, legendum eſſe: ἡ θεός et ὁμηλική. ſed
contentus ſum iis, quae non infeliciter reſtituiſſe
mihi videor. Potius de altero epigrammate coniectu-
ram proponam. p. 376. ep. 135.

ΧΗΡΕΙΑ Τ ΑΤΤΗ ΤΟΝ ΑΠΑΝΤΑ ΧΡΟΝΟΝ
ΜΕΙΝΑΣΑ

ΚΩΚΤΜΟΡΩΝ ΤΕΚΕΩΝ ΠΕΝΘΕ ΠΑΚΟΜΕΝΗ,
procul dubio ſcribendum eſt ΠΕΝΘΕΙ ΤΑΚΟΜΕΝΗ.
nam ita non ſolum de amore dicunt, in Anthol VII.
p. 587 ὦ μοι, ἐγὼ δὲ Τήκομαι, ὡς κηρὸς παρὰ πυρὶ καίητος
ὄρων,

ὄρων, et in lepidissimo carmine, p. 632. Ἐκμοῖνει χεῖλη
 με ῥοδόχροα, ποικιλόμευθα ψυχότακῃ. (vide P. Moll.
 ad Longum, p. 78. Barnes. ad Anacreont. p. 301.
 et Dorvill. ad Charit. pag. 199.) sed etiam de luctu.
 Sophocl. Electr. 189. ἄτις ἄνευ τοκέων κατατάκομαι.
 Homer. Il. Γ. 176. de Helena: τὸ καὶ κλαίεσσα τέτηκα.
 Anthol. I. p. 76. δισσὸν δ' ἄλγος ἔτηξε μίαν. et VII,
 p. 602. ζοφεραῖς φροντίσι τηκομένα. Quintus Cal. X,
 433. κουριδίῳ ἀναπλήσαντος ὀλεθρον Μνωμένη, ἄτε κηρὸς
 ὑπὸ πυρὶ, τήκετο λάθρη. et VII, 385. καὶ οἱ ἐν φρε-
 σὶ θυμὸς ὑπ' ἀργαλέησιν ἀνίας Τήκεθ', ὅπως ἀλαπαδνὸς
 ἐπ' ἀνδρακίησι μόλιβδος, Ἡὲ τρύφος κηρῶ. quas compa-
 rationes dum Pauo ingratas et illepidas appellat, non
 est audiendus. compara Callimach. Π. in Cer. 92. La-
 tini prope similiter, vt Ouidius in M. II. 808.

*Gemit, lentaque miserrima tabe
 Liquitur, vt glacies incerto saucia sole.*

vid. Io. Heskin ad Moschum, p. 83. Versum sequen-
 tem in illo epigrammate alii emendent.

εΜΒΙΟΤΩ ΔΕ ΠΟΝΟΝ ΠΟΤΛΤΝ ΔΑΝ ΕΤΑΗΝ
 ΜοΓεοΤΣ.

Tantum vnum verbum ponam. lego ANETΛΗΝ pro
 AN ET AHN. sentisne? reliqua facile diuinabis.
 Quoniam vero semel in inscriptionibus emendandis
 versamur, plura et corrigamus et illustremus: prae-
 fertim, cum videamus, nulli doctorum virorum no-
 stras emendationes in mentem venisse. tantum ex
 Maffei Museo Veronensi et Muratorii Inscriptioni-
 bus quaedam delibabimus: alio tempore plura da-
 turi. In eo igitur p. 63. in inscr. sepulchr.

ΕΙ ΚΑΙ ΜΟΙ ΘΥΜΟΣ ΔΙΟΝΤΣΙΕ ΠΕΙΡΕΤΑΙ
 ΑΙΝΩΣ.

ΑΜΦΙ ΣΟΙ ΑΛΛ ΕΜΠΗΣ ΟΙΑ ΠΑΡΕΣΤΙ ΔΕΧΟΤ.

lego ΤΕΙΡΕΤΑΙ, etsi sciam apud Homer. Il. E. 399.
 esse κῆρ ἀχέων, ὀδύνησι πεπαρμένος. p. 70. inuenio ver-
 sum corruptum, sed a quouis facile emendandum.

MOLLI-

MOLLITER AD MATREM PLACIDI DESCEN-
DITE MANES

ELYSIIS CAMPIS FLOREAT VMBRA TIBI.

Omnino legendum est: FLOREAT VRNA TIBI.
quale votum saepe occurrit in antiquis monumentis.
Aufonius in Epiraph. Her. carm. XXXVI.

*Sparge mero cineres, bene olentis et unguine Nardi,
Hospes, et adde rosis balsama puniceis.*

Respicit huc etiam Iuuenalis VII, 207.

*Dii maiorum umbris tenuem et sine pondere terram,
Spirantesque crocos et in urna perpetuum ver.*

compara Virgilium, Aen. VI, 883. Propertium II,
13, 31. Tibullum II, 4, 47. Martialem I, 89. Immo
Romani in monumentis adhortabantur interdum hae-
redes, certo legato constituto, ut adferrent flores:
v. Gruteri Inscr. I. p. 637. n. 5.

VT. QVOTANNIS. ROSAS. AD. MONVMENTVM
EIVS. DEFERANT

atque in lapide alio apud eundem I. p. 449. n. 5.

TVEND. ET. ROSA. QVOTANNIS
ORNANDVM

Nec praeterire possum venustissimum carmen, quod
Alb. Henr. Sallengrius in praefat. T. I. Noui Thes.
Antiqu. Rom. edidit:

Ἄνθεα πολλά γένοιτο νεοδμήτω ἐπὶ τύμβῳ,
Μὴ βατὸς ἀυχμηρῇ, μὴ κακὸν ἀνγίπυρον,
Ἄλλ' ἰα καὶ σάμψυχα καὶ ὑδατίνη νάεμισσος;
Οὐείβη, καὶ περὶ σοῦ πάντα γένοιτο ξόδα.

Nempe totum hoc carmen adscripsi, cum quia valde
placet ob elegantiam, tum quia nostra quoque vota
continet. Nam Klotzii quoque tumulo dabitis
olim, o mei, rosas et lilia! In alia inscriptione le-
gitur eadem sententia. Apud Murator p. 1693. 1.

D

Ἀλλ

Ἀλλὰ σὺ γαῖα πέλοις ἀγαθὴ κουφὴτ' ἀκυλείνω
καὶ δὲ παρὰ πλευρὰς ἀνδρα λαρὰ φύοις

vbi tamen primum distichon:

Πρωθήβην ἔτι κῆρον ἔτι χνοάοντος ἰούλου.

Δευόμενον φθονερῇ μοῖρᾳ καὶ εἴλε βίου.

ridicule Muratorius vertit: *In prima pubertate adhuc iuueniculum et vix lanugine aspersum Iulium inuida fata sustulere.* quem errorem recte castigauit iam Hagenbuchius in Diatrib. de Graec. Nou. Thes. Murator. Marmoribus p. 37. Hesych. Ἰχλαί, αἱ πρῶται τῶν τριχῶν ἐκφύσεις ἀπὸ τῆς ἰέναι αὐτὰς οὐλαῖς. vid. Eustath. ad Odyss. Λ. p. 1688. et Schol. Apollon. Rhodii. L. II. p. 69. ἰχλος ἡ πρώτη ἐξάνθησις καὶ ἐκφύσεις τῶν ἐν τῷ γενεῷ τριχῶν. In eleganti epigrammate Anthologiae ineditae Stratonis legitur:

Εἰ καὶ σοι τριχόφοιτος ἐπισκίρτησεν ἰχλος

καὶ τρυφεραὶ κροτάφων ξανθοφυεῖς ἔλικες,
οὐδ' ἐγὼ φεύγω τὸν ἐρώμενον· ἀλλὰ τὸ κάλλος
τέττου, καὶ πώγων, καὶ τρίχες, ἡμέτερον.

Sed redeo ad Muratorium, quem de illo voto consule p. 540. Ab illo puto versus p. 1376. 11.

ΗΛΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΦΡΕΣΙ ΜΟΤΣΑΙΣ ΣΩΦΡΟΣΤΗ
ΤΕ
ΕΝ ΠΑΣΙΝ ΠΡΕΨΑΣ ΑΚΑΤΑΦΡΩΝ ΦΩΣ ΛΙΠΕΣ
ΗΟΤΣ

peffime verti: *non contemnendum liquisti lumen auro-
nae.* corrige potius: ΠΡΕΨΑΣΑ ΚΑΤ' ΑΦΡΩΝ ΦΩΣ
ΛΙΠΕΣ. et omnia erunt facilia. — P. 1189. 1.

Si non fatorum praeceps hic mortis obisset

Mater in hoc titulo debuit ante VEH1.

apparet corrigendum esse: LEG1. vt pag. 1199. 3.

Si

Si non fatorum constantia iura fuissent

Mater in hoc tumulto debuit ante legi.

Pag. 1041.

ΜΤΡΙ ΑΠΟΦΘΙΜΕΝΟΙΟ ΤΑΦΩ ΠΕΡΙ ΤΩΔΕ ΧΥ-
ΘΕΙΣΑ

ΠΑΙΔΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΤΡΑΤΟ ΚΑΛΛΙΟΠΑ.

vertitur: unguenta peremti sepulchrum circa hoc fun-
dens, et notatur: In priori versiculo animaduerte
μυρι seu μυρια pro μυρα, quod lapicidae excidisse non
puto. vide et χυδαῖα pro χέσα, quo tamen saepe usus
est Homerus: quae omnia perperam dicuntur et falso.
verte: circa sepulchrum fusa infinite querebatur: mille
questus proferebat. Ipse nunc omnem difficultatem
sublatam esse videbis. Nam amicorum sepulchra
complectendi mos notus et ex Ouidii Met. XIII. 423.

In mediis Hecube natorum inuenta sepulchris:

Prensantem tumulos atque ossibus oscula dantem,

Dulichiae traxere manus.

et Prudentio Peristeph. H. 2, 529.

O ter quaterque et septies

Beatus urbis incola,

Qui te ac tuorum comminus

Sedem celebrat ossium,

Cui propter aduolui licet,

Qui fletibus spargit locum,

Qui pectus in terram premit,

Qui vota fundit murmure.

his scriptis video hanc interpretationem in mentem
venisse quoque Paciaudio in Monim. Peloponnes.
Vol. II. p. 193. quod praeterire silentio nolui. etiam
ridicule p. 958. 1. οὐκ ἴδως τραγικῆς μῆσος redditur:
et nescis tragicam musam. potius expone: non tragi-
cus, non — poeta, non orator ἄξιον σῶν Φράσαι. sed
restant ibi peccata plura. p. 655. Tu. quicumque.

mei. ueheris. prope. limina. busti. SUPPRIME. FESTIVVM. QVAESO. VIATOR. ITER. corrige: FESTINVM. nam vulgatae nullus sensus est. Apud Gruterum p. 438. n. 6. exstat epigramma, quod Burmannus etiam repetiit in Anthol. P. I. p. 195.

Πάντες Μιλτιάδῃ ΤΑΛΑΡΗΙΑ ἔργα ἴσασιν
Πέρσαι καὶ Μαραθῶν σῆς ἀρετῆς τέμενος.

Gronovius in Thes. Graec. T. I. edidit ΤΑΛ: sed miror neminem scripsisse: ΤΑ Σ ΑΡ. τὰ σὰ ἀήλια. quae lectio mihi videtur vnice vera. Sed desinamus. Nam etiam in his est modus tenendus. Forte, si quando contigerit nobis proferre ea in lucem, quae ex antiquis monumentis ad illustrandam historiam, poeticen, sermonis vtriusque indolem collegimus, plures addemus eiusmodi emendationum.

Αἰσχροὺς] in marg. αἰσχροὺν. vt etiam Grotius edidit. non male. Aelian. III, 1. τὰ ὕδατα ταῦτα καὶ τοῖς λουσαμένοις ἀγαθὸν εἶναι et sic saepe. vid. Vigerum de Idiot. c. III. S. 2. 3. ibique Hoogeveenium. Car. Girardum ad Aristophan. Plut. 202. ὡς δειλότατον ἐδ' ὁ πλουῖτος, Valkenarium ad Eurip. Phoeniss. 206. Heinsum ad Ouid. Art. III, 294.

κατακείμενος] vsurpatur frequenter τὸ κεῖσθαι de caesis, de mortuis. II. T. 389. Κεῖσθαι Ὀτρυντείδῃ πάντων ἐπαγλότατ' ἀνδρῶν. E. 467. κεῖται ἀνὴρ ὃν — Φ. 119. κεῖτο ταῖς. (nam ἐκτάδην κεῖσθαι propria est Graecorum formula, docentibus id Dorvillio ad Chariton. p. 642. et Valkenar. ad Eurip. Phoeniss. 1691. quemadmodum etiam ὄρεχθῆναι hoc sensu dicunt. vid. Gataker. ad Antonin. IV, 3. p. 124.) Lys. Orat. II. p. 40. οἱ πρόγονοι τῶν ἐνθάδε κεμένων. Eurip. Orest. 1489. νεκροὶ δ' ἐπίπτον, οἱ δ' ἐμελλον, οἱ δ' ἐκέντε. Aelian. XIII, 1. καὶ ὁ μὲν ἔλετο. et XII, 21. ἐπυνθάνοντο τοὺς παῖδας αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ κεῖσθαι. vide Fabrum ad Aristoph. Eccles. 533. Elsnerum in Obs. S. ad Luc. XXIII. 53. Abresch. in Dilucid. Thucyd. p. 236. Sic etiam qui occisi sunt dicuntur

dicuntur προκείμεναι Soph. Aiac. 1078. θανόντες ἂν προκείμεθ' ἐχθίστῳ μόρῳ· vide virum eruditum in Obseru. Miscellan. Vol. VIII. T. I. p. 84. Pariter vsurpant Latini verbum *iacere*: id quod Burmannus aliquoties notauit, vt ad Petron. 111. pag. 666. Ouid. Metam. II, 268. Quintil. Decl. I, 23. Phaedri Fab. I, 24. adde Drakenborchium ad Sil. It. II, 594. et XIII, 469.

Νῶτον ὀπίσθ'] Erat olim apud omnes gentes, apud Romanos et Graecos, turpissimum, in tergo vulnera accepisse. Sic apud Homerum Il. N. 288. laudatur Meriones sic:

Εἶπερ γὰρ κε βλεῖο πονεύμενος ἢ τυπείης,
Οὐκ ἂν ἐν αὐχέν' ὀπίσθε πέσοι βέλος, οὐδ' ἐνὶ
νώτῳ,

Ἀλλὰ κεν ἢ σέρνων ἢ νηδύος ἀντιάσειε

Πρόσσω ἱεμένοιο·

confer X. 283. et memorabilis est locus auctoris περὶ ὕμης ποιήσε. pag. 76. ed. Barn. ἐκεῖνο δὲ ὑπομνήσας ἄξιον, ὅτι τὰς μὲν πρόσθεν τετραμένους ἐνδοξοτέρους ἡγάμεθα, αἵ τε τὰς ἐκ τῆς συνεσάνου καὶ παραμένειν προθυμίαν δεικνύοντας· τὰς δὲ τὸν νῶτον ἢ τὸ μετὰφρενον πεπληγότας, ἀτιμωτέρους, ὡς ἐν τῷ φεύγειν τῆτο πεπονθότας. Gellius N. A. II, 11. de Siccio Dentato narrat: *pugnasse in hostem dicitur CXX. praeliis: cicatricem auersam nullam, aduersas XLV. tulisse.* vide de vulneribus aduersis et auersis Cellarium ad Curt. III, 11. 9. Ciofanum ad Ouid. Met. XIII, 262. *sunt et mihi vulnera, ciues, Ipso pulchra loco, et ad Fast. II, 211. Diffugiunt hostes, in honestaque vulnera tergo Accipiunt.* Arntzenium ad Plin. Panegy. XXX, 1. et Cortium ad Sallust. B. C. LXI. Sed inprimis apud Lacedaemonios summa in hac re ponebatur ignominia. Sic in Anthol. III, p. 289. Thraſybulus cum clypeo gestatur septem vulneribus confossus: Δεικνὺς πρόπρεα πάντα, pater dicit: ἐγὼ δὲ σε τέκνον ἄδακρυς Θάψω τὸν καὶ ἐμὸν καὶ Λακεδαιμόνιον· nam qui auersum vul-

nus habebat, indignus iudicabatur sepultura. Ibid. I. p. 16.

Σπάρτας ὁ στόλος εἶπεν, ἰδ' ὥς πάλι πρόθεα
πάντα

Τραύματα, κῆν τέρνοισ δῆρις ἔνεσι μόνοις

vid. Meursium in Miscell. Lacon. L. II. c. 1. Pertinet huc inprimis Aelian. V. H. L. XII, c. 21. ubi narratur; Lacaenas matronas inspexisse vulnera occisorum filiorum, sique plura aduersa quam auersa viderint, cum fastu incessisse, vultum habuisse grauem et splendidum atque filios in auita monimenta detulisse: sin viderint auersa plura, tunc lacrimantes, pudore deiectas, se clanculum subduxisse, relictis moruis, ut in communi sepulchro humarentur, vel eos furtim subreptos in domestica sepulchra asportasse.

Μήρους κ. λ.] nam notante Scholiaste ad Il. B. 389. ἀνδρομήκεσι ἐχρῶντο ταῖς ἀσπίσιν οἱ παλαῖοι. videatur Camerarius ad illum locum. adde Petr. Victorium in Var. Lect. XIX, 15.

γαστρί.] rara dicendi forma est, quamque mihi non meminisse apud quenquam Graecorum scriptorum occurrere, nisi quod apud Orpheum de Lapid. XVIII, 83.

legitur: ὄφρα δ' ἐπὶ τρίποδος κρέα γαστέρι δάμνατ' ἐόντα, qui etiam in Argon. 354. dixit: Δὴ τότε νηὸς ἐῆς κοῖλον κύτος εἰσεπέρησαν. Puto intelligendam esse cavitatem illam clypei, cum rotundo tumore protuberantem.

Apud Homer. Il. Σ. 348. Γάστριν μὲν τρίποδος πῦρ ἄμφωτε est: quod Schol. interpretatur τὸ πλάτος τῆς λέβητος vid. Polluc. Onomast. II, 4, 175. ibique Iungermannum. confer Dukerum ad Scholiast. Thucyd. p. 606. Apud Plutarchum in Pericl. I, 367. legi:

ἡ δὲ σάκεα ναὺς ἐστὶν ὑπόπρωτος μὲν τὸ σίμαμα, κοιλότερα δὲ καὶ γαστροειδής. Vas ventricosum quoque dicitur

γαστήρ notante Munckero ad Hygin. c. 108. Atque etiam a Car. du Fresne in Glossar. Med. et Inf. Graecit. T. I. p. 238. adfertur verbum, γάστρα, ampulla, guttulus,

tulus, vas, quod, cum in medio patulum sit, γαστέρα seu ventrem fingat prominentem. consule Casaubonum ad Aeneae Commentar. Poliorcet. p. 1721. apud quem occurrit verbum γαστήρη — Solent vero Graeci plurimas partes corporis humani ad alias res, saepe etiam satis audacter, transferre. Multa iam exempla dedit Eustathius ad Il. B. T. II. p. 655. usque ad p. 660. ed. Polit. sed observauimus nos quoque non pauca exempla, ab eo omissa, quae nunc addemus, nulla tamen neque litterarum, neque ordinis ratione habita. Apud Aeschyl. Choeph. 323. πυρὸς ἢ θαλερὰ γνάθος. atque in Prom. 368. ποταμοὶ πυρὸς δάπτοντες ἀγρίαις γνάθοις — λευγαῖς γνάθις et 64. Ἀδαμαντίνης νῦν σφινὸς αὐθάδη γνάθον Στέρνων διαμπερὲς πασσάλει ἐρρωμένως. vbi γνάθον metaphorice sumit Stanleyus, et recte Schol. explicat. τὸ ἄκρον τῆς σιδηρῆς ἦλξ καὶ τὴν ὀξύτητα, nam qui Aeschyli dicendi genus nouit, illi haec non aliena ab eius ingenio videbuntur. Porro verbum χεῖλος occurrit, de poculorum, nauium etc. extremitate, vid. Cl. Schwebelium ad Mosch. p. 139. etiam de crepidine fossae. Herodot. L. I. c. 185. ἐκάτερον τῶν ποταμῶν χεῖλος. Orpheus in Argon. 798. χεῖλος ὑπὲρ ποταμῶν δονακώδεος. vid. P. Moll. ad Longum. p. 14. — Ὀφρύς sumitur de editiore loci alicuius parte atque fastigio, vt Apollon. Rhod. I, 178. ἐπ' Ὀφρύσιν αἰγυγαλοῖο. Pind. Ol. XIII, 150. ἐπ' Ὀφρυῖ παρνασσίᾳ loquitur de Delphis in colle Parnassi sitis. Il. X. 411. ἦλιος Ὀφρυάεσσα. vbi Schol. εἰς ὕψος πεπολισμένη. μεταφορὰ δ' ὁ τρόπος. Orph. in Arg. 469. Σιντιακοῖς δ' Ὀφρύσιν ἐκέλευσεν ὠκυαῖλον ναῦν. Anthol. I. p. 77. εἰς βαθύν ἦλατο Νεῖλον ἀπ' Ὀφρύος ὀξὺς ὀδίτης. Polyb. L. III. p. 310. de ripa fluiui: ῥεῖθρον μετὰ βραχεῖας Ὀφρύος. Latini hoc etiam imitati sunt. Virgil. Georg. I, 108. *supercilio cliuosi tramitis undam Elicit.* vid. Schwebelium ad Moschum p. 135. et Heskin ad eundem, pag. 59. Sicut ad Homerum Il. B. 637. occurrunt νῆες μιλτοπάροιο. quod Schol. explicat: Μίλτω τὰς πρώτας ἔχουσαι βεβαμμένας, ita etiam apud Pindarum, Pyth. I, 82. χαλκοπάροον ἄκοντα et Nem. VII, 105. habemus. interpr. iaculum ferro cuspidatum, vt quo-

abbaque Pyth. IV, 42. ἄγμυραν χαλπογένυν. vbi vide nota-
 ta in edit. Oxon. Non solum apud Aristopha-
 nem κόλπος λαιμώνων est: vid. Heins. et Drakenborch.
 ad Sil. It. VI, 678. sed dicunt etiam Graeci κόλπος
 γαίης et θαλάσσης. Ὀμφαλὸς et dicitur de umbone cly-
 pei: vid. Eustathium ad Il. Δ. p. 1075. Pfeifferum
 Antiqu. Graec. p. 528. et de terra: Ὀμφαλὸς γῆς. vid.
 Vulkanium ad Callim. Hymn. in Del. 48. et quic-
 quid medium est. vid. Spanhem. ad Callim. H. in
 Iou. 45. et H. in Cerer. 15. atque Staueren ad
 Fulgent. p. 638. εἶρηνα γῆς esse loca campestria et
 plana, (apud Orph. in Arg. 421. legimus: Γῆς τ' εὐ-
 ρυσέρονου γένεσιν.) αὐχέναις loca angusta, docet Io. Chr.
 Wolfius ad Poetiar. Fragm. p. 19. In Orph. Argon.
 743. Νέοθι δὲ τοι Ἑλίκης δολιχὸς παραικέλεται αὐχὴν
 Sic collum Latini vsurpant de Isthmo, qui etiam lin-
 guam vocant promontorii non celsi, sed molliter in
 planum deuexi, speciem. consule omnino Schottum
 in Obseru. Hum. L. III. c. 28. Glareanum ad Pharf.
 Lucani, II, 614. et Oudendorpium ib. VI, 25. et
 dentes tribuunt rastris et falcibus. Virg. Georg. II,
 406. Et curuo Saturni dente relictam persequitur vi-
 tem. Vid. Christ. Wilh. Kustnerum in Chrestom.
 Iuris Enniana, p. 36. Docte quoque Rittershusius
 ad Oppian. Halie. I, 60. de remigantibus: Νῶτον αἰλὸς
 θάινοντες, obseruat μέτωπα ὑγρὰ tribui πέτραις, alia-
 que. Et quoties non est apud patrem Homerum,
 εὐρέα νῶτα θαλάσσης. quemadmodum apud Pindar.
 Pyth. IV. νῶτων ὑπὲρ γαίης ἐρήμων et Ol. 2. ὦ Ζεῦ
 πάτερ, νῶτοισιν Ἀταβυρίου μεδέων. Apud Euripid.
 Phoeniss. 1137. Σιδηρονῶτοις δ' αἰσπίδος τύποις ἐπὶ γίγαις
 κ. λ. vbi Schol. ἐπὶ τῷ σιδηρῷ νῶτῳ τῆς αἰσπίδος ἦν γίγαις.
 vid. Berglerum ad Aristoph. Acharn. 1123. Γοργόνω-
 τον αἰσπίδος κύκλον. Μασὸς est collis clementer adfur-
 gens et mammam quodammodo referens, vt pluri-
 ribus docet Wesseling. ad Diod. Sic. L. III. 212. (ὄρη)
 συναγομέναις ἔχοντα τὰς κορυφαίς εἰς πετρώδη μασόν. vide
 etiam Vulkanium et reliquos interpretes ad Callimach.
 H. in Del. 48. νήσοιο διάβροχον ὕδατι μασόν, quod
 Schol. explicat: τῆς Σάμου τὸ γόνιμον. quanquam dis-
 sentit

sentit Spanhemius et interpretatur collem. Addamus quaedam de verbis *σόμα* et *πᾶς*, quae pariter ad alia Graeci transferunt. Sic. Od. X. 137. *Αὐλῆς καλὰ δῦρετρα καὶ ἄργαλέον σόμα λάυρης.* conf. Il. M. 24. vbi *σόματα* tribuuntur fluviis. Dionys. Perieg. 608. *ἐπὶ σόμα περσίδος ἑλμης* et v. 438. *Ἐλκομένη βορέηνδε κατὰ σόμα Τερμοπυλάων.* Orph. Argon. 761. *ἐπὶ ποταμοῖο διὰ σόμα πρὸν ῥέοντος ἰκόμεθ'.* Audacius reliquis hoc verbum vsurpauit Homerus Il. O. 388. *μακροῖσι ζυσοῖσι, τὰ ῥα σφ' ἐπὶ νηυσὶν ἔκειτο* — κατὰ *σόμα* εἰμένα χαλκῇ, quod Scholia explicant: κατὰ τὸ ἄκρον σεσιδῆ-ρωμένα. vid. Eustath. ad Il. Δ. p. 1023. plura afferentem. Notanda sunt, quae habet Schol. Homeri ad Il. B. 497. *πολύκνημόν τ' Ἐπειωτὸν* Πολλὰς ἔχουσαν κνημῆς. Κνημοὶ δὲ μεταφορικῶς ἀπὸ τῶν ἀνδρωπίνων κνημῶν. De simili vsu verbi *κνημός*, pro finu quodam aut angulo inter duo iuga vide Gesnerum ad Orph. Argonaut. 635. qui poeta etiam v. 753. dixit *τρηχὺν δ' ἀγκῶνα Σινώπης.* Denique Dionysius Perieg. non solum v. 168. *ὑπὸ ψυχρῇ ποδὶ ταύρου,* et 338. *οἱ ναίουσιν ὑπὲρ πόδα πυρρῆναϊον,* sed etiam v. 557. dicit: *ὅπποτέρῃ τ' ἀνέμοιο παρὰ σφυρὸν ἔσιν ἐκάστη* vbi Eustathius notat: ὅτι κατὰ μεταφορὰν τολμηροτέραν, καὶ ποιητῇ πρέπεσαν, σφυρὸν ἦτοι πόδα ἀνέμου λέγει τὴν βάσιν, ὃ ἔστιν, τὴν θέσιν καὶ τὸν τόπον ὅθεν πνέει.

Κινέτω κ. λ.] Homerus non semel ita, vt Il. Γ. 337. *δεινὸν δὲ λόφος κατ' ὑπερθεὺς ἐννευεν,* vbi vide Eustathium p. 908. confer A. 42. Vtebantur enim cristis non solum ad ornatum, sed etiam ad terrorem incutendum. Diserte Polybius, L. VI. p. 653. vbi dicit, Romanos galeam pennis ornare, addit: *ὁ μὲν ἀνὴρ φαίνεται διπλόσις ἑαυτοῦ κατὰ τὸ μέγεθος, ἡ δὲ ὄψις καλὴ καὶ καταπληκτικὴ τοῖς ἐναντίοις* vide Cerdam ad Virg. Aen. X, 669. Stewechium ad Veget. I, 20. p. 42. Feithium in Antiquit. Homer. IV, 8. 1. Stanleium ad Aeschyl. Sept. c. Theb. v. 117. p. 741. et v. 390. p. 746. quaeque notauerunt viri eruditi ad Picturatum Herculanensium praestantissimum opus, T. I. p. 153. add. Lucernas Fictil. Musei Passerii tab. 25.

et notata p. 21. Inde etiam vt terror augeretur corona, dentes ferarum, aprorum, leonum, pellibus addebant. Virgil. Aen. VII, 666.

*Ipsæ pedes, tegumen torquens immane leonis,
Terribili impexum seta cum dentibus albis
Indutus capiti,*

et ante Virgilium Homerus II. K. 261.

Ἀμφὶ δὲ οἱ κυνέην νεφελήφιν ἔθηκε
Ῥινού ποιητήν — ἔκτοθε δὲ λευκοὶ ὀδόντες
Ἀργιόδοντος ὕος θαμέες ἔχον ἔνθα καὶ ἔνθα,
Εὐ καὶ ἐπιπαμένους.

Diodorus Sic. L. V. p. 353. de Gallorum galeis narrat: κράνη δὲ περιτίθενται μεγάλας ἐξοχὰς ἐξ αὐτῶν ἔχοντα καὶ παμμεγέθη φαντασίαν ἐπιφέροντα τοῖς χρωμένοις. τοῖς μὲν γὰρ πρόσκειται συμφυῇ κέρατα, τοῖς δὲ ὀρέων ἢ τετραπόδων ζώων ἐκτετυπωμένα προτομαί. Addebant enim imagines varias animalium, vt leonis, vulpis, gryphi, aliorum. v. Verheyk ad Eutrop. II, 6. p. 64. quales conspiciuntur passim in numis, vt in Nie. Franc. Haym. Thesauro Britannico P. II. p. 9. 15. vide Montefalconii Antiqu. Expl. T. IV. L. II. c. 1. tab. 19. Inprimis vero Etruscos cristis magnis se formidolosos reddere studuisse patet e multis monimentis. vide magni Comitæ Cayli Recueil d'Antiquités Egyptiennes, Etrusques, Grecques, Romaines & Gauloises. T. II. t. XVI. p. 66.

ἐλέτω] interpr. *hostilem virum capiat*. nescio an recte. puto potius (et sequentia meam opinionem firmant) eundem esse huius loci sensum, qui est in Virg. Aen. XI, 632. *totas Implicuere inter se acies legitque virum vir.* de quo vid. Io. Aug. Bachium ad Brissonium de Formul. IV, XXI. m. Inepte Hertel, *vel gladio percussurus socium sibi accipiat*. quod nescio quomodo illi in mentem venire potuerit. Addam vero locum Polybii L. I. p. 65. ὅσα δὲ συνέβαινε τὰς ἀνδρας ἐκτὸς τάξεως ποιῶσαι τὴν μάχην ἀναμίζε κατὰ τὰς αὐτῶν προαιρέσεις

οὐκ ὅσον λαμπρότερος ἦν ὁ κίνδυνος· ὥς ἂν ἐκ τοσούτου πλή-
θους κατ' ἄνδρα καὶ κατὰ ζυγὸν ὀιονεῖ μονομαχικῆς συνεώσεως
περὶ τὰς ἀγωνιζομένους φιλοτιμίας.

Καὶ πόδα κ. λ.] Simili ratione plures veterum scripto-
rum pugnas descripserunt, si aut dense stantes in acies
milites et bene ordines condensatos ante oculos po-
fuerunt, (qui fuit inprimis Macedonicae phalangis
modus, vt docet Wesseling. ad Diod. Sic. L. XVI.
p. 83. et quem modum aciei instruendae in animo
habuit Odoardus Biferus ad Aristoph. Vesp. 1078.
vbi notauit: Ἀνὴρ παρ' ἀνδρὶ σῆναι εἰώθει ἐν τῇ μάχῃ,
ἵνα αἱ τάξεις πυκνωθῶσιν τὴν τῶν πολεμίων ὀρμὴν ῥᾶον ἀνέ-
χωσι. τὴν τοιαύτης μάχης καὶ τάξεων πύκνωσιν Τυρταῖος
ὁ ποιητὴς ἡμῖν κάλιστα χαρακτηρίζει διὰ τέτων: καὶ πόδα
κ. λ. vnde, quomodo hic locus explicandus sit, in-
telliges) aut strenue eosdem cum hoste pugnantes,
neque cedentes aut pedem referentes pingere volue-
runt: vt docent exempla a Raderio et Freinshemio
ad Curt. III. 11. 4. allata. confer Schwebelium ad
Onofandr. p. 80. Nos tantummodo pauca, a nobis
obseruata, addemus. Il. N. 130.

Φράζαντες δόρυ δαρεῖ, σάκος σάκει προθελύμνω,
ἄσπις ἀρ' ἀσπίδι ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρας
δ' ἀνῆρ.

vbi Clarkius similia loca laudauit. Eurip. Heracl. 836.
πρὸς ἐπαλμαχθεὶς ποδὶ, Ἀνὴρ δ' ἐπ' ἀνδρὶ σῶς ἐκαρτέρει μάχῃ
vide ibi Barnesium. Quintus Cal. VIII, 74.

ἔγχει δ' ἔγχος
Συμφέρει, ἀσπίδι δ' ἀσπίς, ἐπ' ἀνέρας δ' ἦεν
ἀνῆρ.

Virgil. Aen. X, 360.

Troianae acies, aciesue Latinae

Concurrunt, haeret pede pes, densusque viro vir.

Sil. It. IX, 322.

galea horrida sictu
Aduersae ardescit galeae, clypeusque fatiscit
Impulsu clypei, atque ensis confunditur ense,
Pes pede, virque viro teritur.

Ouid. Met. IX, 44.

Digredimur paulum, rursusque ad bella coimus,
Inque gradu stetimus: certi non cedere: eratque
Cum pede pes iunctus, totoque ego pectore pronus
Et digitos digitis et frontem fronte premebam.

vide Hier. Columnam ad Ennium p. 303. *Per pede*
premitur, armis terantur arma. — Quoniam semel
 Metamorphos. Ouidii euoluimus, dicemus breuiter
 de duobus locis nostram sententiam. In II, 771. ubi
 inuidiae domicilium describitur, legitur: *surgit humo*
pigra. nescio an recte. nam quoniam antea dixit, do-
 mum inuidiae esse in imis vallibus, antro abditam,
 sole carentem, tristem, quomodo opus erat addere,
 humum fuisse sterilem? quis fruges et segetes tali in
 regione expectet? An potius poeta scripsit: *nigra?*
 siue, vt simpliciter horrorem indicet loci: siue, quo-
 niam dixerat illam edere vipereas carnes, vt illius
 tecta nigro squalientia tabo esse addat: quemadmo-
 dum venenum saepe *nigrum* vocatur a poetis, do-
 cente hoc Titio ad Nemesiani Cyneget. 220. *nigro*
spumante veneno. Barthio ad Claudian. Conf. Prob.
 188. *nigris rorantia tela venenis* et Henr. Io. Arntze-
 nio ad Sedulii Carm. Pasch. III, 190. p. 161. Tum
 bene oratio fluit:

Surgit humo nigra, semesaranque relinquit
Corpora serpentum, passuque incedit inert.

Quanquam haec vltima fere aliam lectionem postu-
 lare videntur. Porro ibidem v. 734.

Chlamydemque vt pendeat apte
Collocat, vt limbus totumque appareat aurum.

vide

vide an praestet *tortum*. certe hae voces non semel a librariis confusae sunt. vid. Metam. X, 424. XI, 385. Claudian. in Ruf. II, 127. vid. Drakenborch. ad Sil. It. VII, 412. — Caeterum Torquatus Tassus in diuino carmine de Hierosolymis liberatis, eandem imaginem tam eleganter, tam viuis coloribus exprefit, nihil vt possit praestantius dici cogitarique. Sic ille in L. IX. Str. 52.

*Come pari d'ardir, con forza pare,
Quinci Austro in guerra vien, quindi Aquilone.
Non ei fra lor, non cede il cielo, o'l mare;
Ma nube a nube, e flutto a flutto oppone,
Così nè ceder quà, nè là piegare
Si vede l'ostinata aspra tenzone.
S' affronta insieme orribilmente urtando,
Scudo a scudo, elmo ad elmo, e brando a brando.*

his addo similem locum e carminibus felicissimi illius Horatii imitatoris, Matthiae Casim. Sarbieuii, IV, 4.

*Heu quanta vidi praelia, cum Dacis
Consertus bastis campus et horridi
Collata tempestas Gradiui
Ambiguus fluitaret armis.
Suspensa paullum substitit alitis
Procella ferri: donec aeneae
Hinc inde nubes sulphurato
Plurima detonuisset igni.
Tum vero signis signa, viris viri,
Dextraeque dextris et pedibus pedes
Et tela respondere telis
Et clypeis clypei rotundi.*

vbi tamen nollem optimus poeta vltimam in vero corripuisset.

Εν δὲ λόφον] Il. II. 217. φαῦνον δ' ἰππόκρομοι κόρυθες λαμ-
προῖσι φάλοισι Νευόντων Quintus Cal. II. 455. ἐπέφανον
δὲ λόφοισιν Ἀθήλαις ἐκάτερθεν ἐρειδόμεναι τρυφάλαιαι.

κυνέην] Auctor ille libri περὶ ἀμύρου ποιῆς. siue Plutar-
chus, siue Dionysius Halic. p. 33. ed. Barnef. verbum
interpre-

interpretatur: ἡ μὲν γὰρ περικεφαλαία κέκληται κυνέη παρ' αὐτῶ, ἐπεὶ ἐκ δέρματος κυνὸς γενέσθαι αὐτὴν ἔτος ἦν. ὕστερον δὲ ἡ μὲν τοιαύτη ὕλη τῆς σκεπάσματος ἡμελήθη· τὸ δὲ ὄνομα οὐκ ἐκλέλοιπεν· αἰδῶ καὶ τὸ ἐξ αἰδῆς ὕλης ἔρυμα τῆς κεφαλῆς κυνέη καλεῖται διὰ τὴν παλαιὰν χρῆσιν. vid. Eustath. ad Il. Γ. 336. p. 906. et Saluinium ad eum, p. 816. T. II. confer Wesselingium ad Diodor. Sic. T. I. p. 21. de galeis autem, pellibus tectis vid. Stewechium ad Veget. II. 16. p. 109. Demsterum ad Claudian. p. 62. Drakenborch. ad Sil. It. V, 132. et Sig. Hauercampium in dissert. de Alexandri M. Numismate etc. p. 29.

γυμνήτες] i. e. οἱ φίλοι, οἱ σφεντονήται, καὶ οἱ τοξόται, vide Barnesium ad Eurip. Rhes. 31. et 313. Valkenarium ad Phoeniss. 1154. Guil. du Choul de Castramet. et discipl. Milit. p. 5. Saluinium ad Eustath. T. I. p. 142. Markland. ad Lysiae Orat. 14. p. 569. aliosque quos laudat Cl. Alberti ad Hesych. h. v. adde iis Wesseling. ad Diod. Sic. L. XIV. T. I. p. 659. et Schwebelium ad Onofandri Strateg. p. 70. — πτώσσοντες, expono κρυπτόμενοι. vid. Eustath. ad Il. Ψ. 14. Τρῶες πτώσσον ὑπὸ κρήμινος. Licet alias timoris actionem verbum adiunctam habet, debet illa tamen nunc se- iungi. Et seiunxit etiam Homerus alio loco.

σφάλλετε] St. W. H. βάλλετε. Sed illud verbum, ut minus vñitatum magisque poeticum, praefero. vid. Eustath. ad Homer. p. 623. 29. 715. 9. et 1410. 16. ed. Rom. Odyss. P. 465. οὐδ' ἄρα μιν σφῆλεν βέλος Ἀντινόοιο. Militem vero, qui lapides iactat, vide in Gorlaei Dactylioth. Tom. II. p. 634. Similem, sed dissimili in argumento adhortationem habet carmen Posidippi, adhuc ineditum:

Ναὶ ναὶ βάλλετ' ἔρωτες· ἐγὼ σκοπὸς εἰς αἶμα πολλοῖς
Κεῖμαι, μὴ φείσῃθ' ἄφρονες· ἦν γὰρ ἐμὲ
Νικήσῃτ', ὀνομαστοὶ ἐν αἰθανάτοισι ἔσεσθε
Τοξόται, ὡς μεγάλης δεσπότης ἰοδόκης.

ῥασιλίσιν] *rasilis hasta* dicitur Latinis. vid. I. Alstorphium in Occur. Tuscul. P. I. p. 65.

πανοπλίαις] in marg. πανοπλίταις. ut et Grotius edidit. Frob. πανοπλίαισι Steph. Hert. Wint. πανοπλίαις. quam lectionem vnice veram existimo. Sunt enim Graecis ὅπλα frequenter idem, quod ὀπλίται vel ὀπλισμένοι. Schol. Eurip. Orest. 444. κύκλῳ γὰρ εἰλίσσόμεθα παγ-
χάλκοις ὀπλοῖς, interpretatur: ὑπὸ ἀνδρῶν ὀπλισμένων. vid. Steph. Berglerum ad Aristoph. Aues v. 390. Valkenar. ad Eurip. Phoeniss. 717. et 1623. et Taylorum ad Demosthen. T. II. p. 678. Ita vtuntur Latini etiam verbo *arma*. Ouid. Fast. II, 195.

*Haec fuit illa dies, in qua Veientibus armis
Ter centum Fabii, ter cecidere duo.*

Virg. I, 509.

*Tum foribus diuae, media testudine templi
Septa armis folioque alte subnixa resedit.*

vbi Seruius: *Satellitum* scilicet, vel ut quidam volunt pro armatis: ut II, 238. *Foeta armis*. ibid. v. 409. *Consequimur cuncti et densis incurrimus armis* est: in densum armatorum agmen irrumpere. vid. Burman. ad Aen. VIII, 3. et ad Claudian. in Rufin. II. 150. *tantis capiendi credimur armis?* i. e. tot in me armatis. Apud Sedulium Carm. Pasch. V, 62. *Praeuus horribiles comitavis signifer enses*, est hoc verbum etiam pro armatis positum. Sic verbum *armaturae* de leuiter armatis militibus occurrit frequenter apud Vegetium de Re Milit. ut II, 5. *Post hos erant ferentarii, et leuis armatura, quos nunc auxiliares et armaturas dicimus* et III, 14. *Tertius ordo disponitur de armaturis velocissimis et sagittariis iuuenibus*. vide Stewechium ad I, 14. p. 26. II, 23. p. 127. II, 17. p. 110. Ita etiam πανοπλίαι posse reddi puto per grauiter armatos. Certe etiam Baxterus in Anacreont. c. 17.

Τὸν ἀργυρον τορέυσας

Ἦφαισε μοὶ ποίησον

Πανοπλίαν μὲν οὐχὶ

fumit

sumit de viro *παινοπλίας* induto. quod tamen ibi non necessarium. Non tamen capio, cur Hert. et Steph. verterint: *Vestram prope armaturam permanentes.* quod non intelligo. Locus est intelligendus: Stantes prope grauis armaturae milites, non procul ab iis stantes etc. de *παινοπλίας* locus classicus est Il. Γ. 330-338. et confer L. Bosium in Exerc. Phil. ad Ephes. VI, 13. Lydium de re militari, III, 5. et alios. Quam vero *ὄπλοις* et *παινοπλίας* dedimus vim, eam alia quoque verba habent. Sic *βίος* notat homines, ut in inscript. Musei Veron. pag. 314. *Σεμνήν Πηνελόπην ὁ πάλαιος βίος ἔσχε δῆ* vertitur recte: *antiqua aetas.* vid. Davisium ad Max. Tyr. p. 539. (ed. Lond. 1740.) I. F. Reitzium ad Lucian. p. 710. T. II. Iensium et Gesnerum ad eundem, T. I. p. 540. *Vita* Latinis dicitur pro *viuentibus.* vid. Burman. ad Phaedr. Prol. L. I. 3. *Consilia* pro consilia agitantibus. vide Cortium ad Cic. Epist. VIII, 4, 5. *Flagitia* pro facinorosis. vide eundem ad Sallust. B. C. XIV, 1. *Terrae* pro hominibus in terra viuentibus. vide Drakenborch ad Sil. It. III, 75. *Mora*, pro eo, qui moratur, *Spes* pro eo, qui sperat, etc. vide eundem ibid. XVI, 504. Verbum *Officia* pro officialibus seu ministris magistratuum a veteribus *ἱκτίς* aliquoties vsurpatum esse docet Corn. Bynkershoeck in Obseru. Iur. Rom. L. III. c. 14. p. 275. *Toga* pro togatis apud Martialem et alios occurrere, pulchre obseruauit vir elegantis ingenii, Petr. Paull. Iusti in Specim. Obs. Critic. c. 22. p. 76. vide plura huius generis adferentes, Valkenar. ad Herodot. III, 148. p. 273. Thomam Wopkensium ad Sedul. C. P. II, 120. p. 115. et Arntzenium ibidem I, 218. p. 76. Caeterum Grotius vertit:

Nec cessa iaculis obstantem figere turbam,

Te teget armato milite densa cohors.

Γ.

Οὐτ' ἂν μνησαίμην, οὐτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τι-
θείην,

οὔτε ποδῶν ἀρετῆς, οὔτε παλαισμοσύνης,
οὔδ' εἰ Κυκλώπων μὲν ἔχοι μέγεθος τε βίην τε,

Νικῶν δὲ θέων Θρηϊκίον βορέην.

οὔδ' εἰ Τιθωνοῖο Φυὴν χαριέστερος εἴη,

Πλουτοίη δὲ Μίδεω καὶ Κινύραιοιο πλέον,

Ε

οὔδ'

Οὐδ' εἰ Τανταλίδεω Πέλοπος βασιλεύτερος εἴη,
 Γλῶσσαν δ' Ἀδρήσου μελιχόγηρυν ἔχοι
 Οὐδ' εἰ πᾶσαν ἔχοι δόξαν, πλὴν θέριδος ἀλκῆς
 Οὐ γὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίνεται ἐν πολέμῳ.

Εἰ μὴ τετλοῖη μὲν ὄρων Φόνον αἵματόεντα,
 Καὶ δηίων ὀρέγοιτ' ἐγγύθεν ἰσάμενος.
 Ἡ δ' ἀρετὴ τόδ' αἰεθλον' ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστον,
 Κάλλισόν τε Φέρειν γίνεται ἀνδρὶ νέῳ.

Ξυνὸν δ' ἐσθλὸν τέτο πολλήϊ τε παντί τε δήμῳ,
 ὅστις ἀνὴρ διαβάς ἐν προμάχοισι μένη
 Νωλεμέως, αἰσχεῖς δὲ Φυγῆς ἐπὶ πάγχυ λά-
 θηται,

Ψυχὴν καὶ θυμὸν τλήμονα παρθέμενος,
 Θαρσύνη δὲ πεσεῖν τὸν πλῆσιον ἄνδρα παρεσώς.
 Οὗτος ἀνὴρ ἀγαθὸς γίνεται ἐν πολέμῳ.
 Αἶψα δὲ δυσμενέων ἀνδρῶν ἔτρεψε Φάλαγγας
 Τριχείας, σπουδῇ τ' ἔσχεθε κῦμα μάχης.
 Αὐτὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσὼν Φίλον ὤλεσε θυ-
 μόν,

Ἄστυ τε καὶ λαοὺς καὶ πατέρ' εὐκλείσας
 Πολλὰ διὰ σέρνοιο, καὶ ἀσπίδος ὀμφαλοέσσης,
 Καὶ διὰ θώρηκος πρόσθεν ἐληλαμένος.

Τὸν

Τὸν δ' ὅλοφύρονται μὲν ὁμῶς νέοι ἠδὲ γέροντες,
 Ἀργαλέῳ τε πόθῳ πᾶσα κέκηδε πόλις.
 Καὶ τύμβος, καὶ παῖδες ἐν ἀνθρώποις ἀρίσι-
 μοι,

Καὶ παίδων παῖδες καὶ γένος ἐξοπίσω.
 Οὐδέποτε κλέος ἐσθλὸν ἀπόλλυται, ἐδ' ὄνομ'
 αὐτοῦ,

Ἄλλ', ὑπὸ γῆς περ' ἐὼν, γίνεται ἀθάνατος,
 ὄντιν' ἀρισεύοντα, μένοντά τε μαρνάμενόν τε

Γῆς περὶ καὶ παίδων, θῆρος ἄρης ὀλέση.

Εἰ δὲ Φύγη μὲν κῆρα ταυηλεγέος θανάτοιο,

Νικήσας δ' αἰχμῆς ἀγλαὸν ἔυχος ἔλη,

Πάντες μὲν τιμῶσιν ὁμῶς νέοι ἠδὲ παλαιοί,

Πολλὰ δὲ τερπνὰ παθῶν ἔρχεται εἰς αἴδην.

Γηράσκων δ' αἰσοῖσι μεταπρέπει, ἐδέ τις αὐτὸν

Βλάπτειν οὐτ' αἰδῆς ἔτε δίκης ἐθέλει.

Πάντες δ' ἐν θώκοισιν ὁμῶς νέοι, οἳ τε κατ' αὐ-
 τὸν

Εἰκουσ' ἐκ χώρας, οἳ τε παλαιότεροι.

Ταύτης νῦν τις ἀνὴρ ἀρετῆς εἰς ἄκρον ἰκέσθαι

Πειράσθω θυμῷ, μὴ μεθιεῖς πόλεμον.

COMMENTARIUS.

Descriptimus hanc elegiam e Stobaei Serin. XLIX. exstat etiam apud Steph. l. c. et in Id. p. 18. Wintert. p. 435. Hertel. Lectium p. 730. Frob. p. 228.

τιθείην] Steph. τιθείμην quod placet. atque sic locum hunc laudat Plato de Legib. I. p. 629. ed. Steph. προστησώμεθα γοῦν Τυρταῖον, τὸν φύσει μὲν Ἀθηναῖον, τῶνδε δὲ πολίτην γενόμενον, ὃς δὴ μάλιστα ἀνθρώπων περι ταῦτα ἐσπούδακεν, εἰπὼν, ὅτι καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας ἀξίους λόγῳ προσαγορεύομεν, ὡς τῆτο τὸ πρωτεῖον τῆς ἀρετῆς περιπεποιημένους. „οὐτ’ ἂν μνησαίμην οὐτ’ ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην, οὐτ’ εἰ τις πλουσιώτατος ἀνθρώπων εἴη, φησὶν, οὐτ’ εἰ πολλὰ ἀγαθὰ κεκτημένος (εἰπὼν σχεδὸν ἅπαντα) ὃς μὴ περὶ τὸν πόλεμον ἄριστος γίγνεται αἶψα.” Haec Plato. Ceterum quoad sententiam simillimus locus est apud Theognidem v. 711.

Οὐδ’ εἰ ψεύδεα μὲν ποιεῖς ἐτύμοισιν ὁμοῖα,
Γλῶσσαν ἔχων ἀγαθὴν Νέστωρ ἀντιθέου
Ῥακύτερος δ’ εἴηθαι πόδας ταχεῶν ἄρπυιῶν,
Καὶ παίδων βορέε, τῶν ἄφαρ ἴσι πόδες.

Praeterea hos Tyrtaei versus cum sequentibus Latine reddidit Erasmus in Adagiis s. tit. *Fortitudinis*. p. 259. (ed. Francof. 1670.)

ἐν λόγῳ τιθείην] Frob. οὐτ’ ἂν λόγῳ. credo, operarum vitio. interpretor, nullam rationem habuerim: nullo in pretio habuerim: non commemoratione dignum iudicauerim. Aristides Orat. p. 550. Ἐκείνος τῆς τραγωδίας ποιητὰς οὐδὲ ἐν λόγῳ τίθησιν. Theocrit. Id. XIV, 48.

Ἄμμες δ’ οὐτι λόγῳ τινὸς ἀξιοί, οὐτ’ ἀριθμητοί,
Δύσανοι Μεγαρήες ἀτιμοτάτῃ ἐνὶ μοίρᾳ

qui locus simillimus est illi Homeri notissimo: Τῆμεν δ' Αἰγινέες οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι, οὔτε δωδέκατοι, οὔτ' ἐν λόγῳ, οὔτ' ἐν ἀριθμῶν· unde verbum ἀξιόλογος descendit, quod sumitur pro eccellente, egregio, omnium sermone celebrando viro, de quo vide Wassium ad Thucyd. II, 10. Abresch. in Dilucid. p. 423. Wesseling. ad Diod. Sic. L. I. p. 5. consule etiam Vigerum de Idiot. C. III. S. VI. p. 81. qui etiam vna cum Hoogeveenio in C. V, S. XI, 7. ostendit: τιθέναι significare interdum *ducere*, *existimare*, *aestimare*, ut τιθέναι σμικρόν, δεύτερον etc. Optime haec illustrant notata a Valkenario ad Herodot. L. II. p. 172. qui hoc loco mauult etiam τεθείμην, et praeter alia aduocat commode Eurip. in Androm. 209. τὴν δὲ Σκῆρον οὐδαμοῦ τίθης. Contra vero ἀλογίη, est contemptus. quod verbum hoc sensu apud Herodotum aliquoties occurrit, ut IV, 150. ἀλογίην εἶχον τοῦ χρησίου· apud eundem etiam ἐν ἀλογίῃ ἔχειν, ἐν ἀλογίῃ ποιεῖσθαι legimus. vide Valkenar. et Wesseling. L. VII. 208. p. 602.

ἀρετῆς] primum notent tirones, esse hoc loco ellipsin τῆς ἐνεκα, quae satis frequens est. consuli possunt Eustathius ad Il. Γ. p. 914. Stephanus in Append. ad Script. de Dial. p. 43. et 102. atque Lamb. Bos pag. 501. Deinde obseruetur vsus verbi ἀρετῆς, quod Graeci de quauis cuiusuis rei praestantia dicunt. Locum classicum fere inueni in Aristotele, Nicom. II. 5. ῥητέον ὅτι πᾶσα ἀρετῆς, οὗ ἂν ἡ ἀρετῆς, αὐτό τε εὖ ἔχον ἀποτελεῖ, καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ εὖ ἀποδίδωσιν· οἷον ἡ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῆς τόντε ὀφθαλμόν σπερδαῖον ποιεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· τῇ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ εὖ ὁρῶμεν ὁμοίως ἢ τῇ ἵππου ἀρετῇ ἵππόν τε σπερδαῖον καὶ ἀγαθόν δραμεῖν, καὶ ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβάτην καὶ μέναι τοὺς πολεμίους. Sic apud Xenophont. Hier. XI, 5. est νικᾶν — ἄρματος ἀρετῇ· apud Platonem in Crit. p. 117. T. III. ἀρετῇ τῆς γῆς est fertilitas terrae. quemadmodum etiam apud Diodor. Sic. L. III. p. 237. legitur: διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς χώρας. Etiam ἀρετῇ tribuitur carmini, notante Gisb. Cuperio in Apoth. Hom. p. 96. Copiose huius verbi

latum vsu exponit Perizonius ad Ael. V. H. X, 22. atque in Curtio Vindicato pag. 68. adde Snakenburgium ad Curt. IX, 7, 16. Ἀρετὴν pro vigore corporis sumit Stephanus in Od. Σ. 132. Ὄφρ' ἀρετὴν παρέσχωσι θεοὶ καὶ γένεατ' ὀρώρη· vt Tyrtaeus, similiter Pindarus in Pyth. X. ὅς ἂν χερσὶν ἢ ποδῶν ἀρετᾶ κρατήσας τὰ μέγιστ' αἰθέρων ἔλη τόλμας τε καὶ σθένος. Lucretius V, 964. *Et manuum mira freti virtute pedumque.*

Θρηϊκίον βορέην] Cur Boreas appelleretur Θρηϊκῆς et Θρηϊκίος exponit Spanhemius ad Callimach. H. in Dian. 114. Ἄιμα ἐπὶ Θρηϊκί, πόθεν βορέας κατὰίξ' ἔρχεται. nempe ideo quod in frigidis, qualis Thracia, regionibus, venti quidam censebantur indigenae, in tepidioribus autem locis extrinsecus spirare: notatque praeter alia Boream dici a Lycophrone: Θρακίας κύνων· vide eundem de Boreae antro in Thracia ad H. in Del. 65. et de Thracia ventorum patria ibi ad v. 26. docte agentem. adde Eustathium ad Il. I. v. 5. Barthium in Aduersar. L. VI, c. 9. Casaubonum ad Strabon. L. I. p. 50. ed. Almelou. Nolumus omittere verba Scholiastae Theocriti, ad Id. VII, 111. οὕτω δὲ ψυχροτάτη ἐστὶν ἡ Θράκη, ὥς τρόπον τινα ἐργαστήριον ἀνέμων κληθῆναι· et alter: οἱ Ἡδωνοὶ, ἔθνος Θρακικὸν· ἐνθα ψυχὸς πολὺ γίνεται· δυσχέρμερον γάρ ἐστι· παρὰ καὶ τοὺς ἀνέμους ἐν αὐτῷ κοιτοικεῖν ἐμυθεύσαντο. Etiam Schol. Lucani ad I, 389. *Boreas cum Thracius*, notat: *quod illic est violentissimus.* Paulo alia ratio est loci Horatiani I, 25, 11. *Threicio bacchante magis sub interlunia vento.* ad quem intelligendum mirifice faciunt notata a Burmanno ad Claudian. Ruf. I, 325. vbi docet recte, poetas saepe epitheta desumere a regionibus, in quibus maxima sit vis earum, de quibus loquuntur, rerum, vbi quasi patria earum atque domicilium. Ceterum frequenter vtuntur poetae ad celeritatem indicandam, comparatione hac. Homer. Il. K. 437. *Λευκότεροι χίονος, δείειν δ' ἀνέμοισιν ὅμοιοι.* Sil. It. X, 10. *velocior inde*

Haemonio Borea, pennaque citatior ibat,
Quae redit in pugnas fugientis arundine Parthi.

vide

vide plura data a Munkero ad Hygin. p. 161. et Spanhemio ad Callim. H. in Del. v. 112, τέ νυν ἀνέμοισιν ἐρίζεις; ut et αἰελλόπος et ποδηνεμος ita ponuntur. vid. Dorvill. in Vanno Crit. p. 213. et Alberti ad Hesych. p. 109. 18. Liceat mihi hoc loco, vbi forte de stadio sermo est, coniecturam proponere, qua Quintilianum emendare iuuat. In Inst. Or. I, 10. 2. pro: *Nam iisdem fere annis aliarum quoque disciplinarum studia ingredienda sunt*, lego: *stadia*. Hoc enim dicendi genere vtuntur boni scriptores, vt auctor L. IV. ad Herenn. c. 3. *cum in artis curriculum descenderunt, illos, qui in eo, quod est artificii, elaborant, aiunt facere immodeste: ipsi aliquem antiquum oratorem aut poetam laudant, aut scripturam, sic vt in stadium artis rhetoricae prodire non audeant.* vid. Broukhufium ad Propert. III, 20, 25. vbi legit: *Illic vel stadiis animum emendare Platonis pro studiis.* Praeterea τὸ *stadia* bene respondet verbo: *ingredi*. De Borea nihil opus est dicere quidquam. Quemadmodum Boreae violentiam tribuunt poetae: ita in Anthologia inedita Dioscorides Zephyro lenitatem tribuit.

Τὸν καλὸν ὃς ἔλαβες, κόμισαι πάλιν πρὸς με
Θέωρον

Εὐφραγόρην, ἀνέμων πρηνύτατε Ζέφυρε
εἰς ὀλίγον τείνας μηνῶν μέτρον ὥς καὶ ὁ μικρὸς
Μυριετῆς κέκριται τῷ φιλέοντι πόνος.

Compara cum hoc carmine Fragment. Callimachi a Bentleio collecta p. 485. Ἀναῦς, αὐτὸ τὸ μόνον φέγγος ἐμὴν τὸ γλυκὺ τῶς ζωῆς Ἀρπάξας. in v. 1. scripsi ὃς pro ὥς. nisi malis explicare, *quemadmodum nauisisti, ita redde.* in v. 4. in mentem veniebat χρόνος. sed videtur verbum πόνος multo exquisitius.

Τιθωνοῖα] Tithonius, filius Laomedontis, quem Aurora ob pulchritudinem eximiam adamauit, quem denique senectutis vitaeque longinquitas in cicadam mutauit. vid. Scholia parua Homeri, ad Il. Γ. 151. Lam-

binum ad Horat. II, 16, 30. Munckerum ad Hygin. Fab. CCLXX. et Burmannum ad Seruii Commentar, in Aen. IV, 585.

Φυήν] formae dignitas et gratia. ἀγαθὸν εἶδος interpretatur Eustathius ad Il. Γ. p. 878. qui latius de hoc verbo agit ad Il. B. p. 328. Φυήν τινες νενοήκασι, inquit, τὸ ἐξ εἶδός τε καὶ ψυχῆς ἀγαθόν, ὃ φύσις ὑπ' αἰσίων καὶ ἡθός λέγεται. Εἰρηται δὲ τι περὶ τῆς λέξεως ταύτης καὶ ἐν τῇ ἀραβωδίᾳ (N. 115.) καὶ νῦν δὲ ῥητέον, ὥς διττὴ ἡ Φυή· ἡ μὲν κατὰ τὰ ἐκτὸς, ὥς τὸ, οὐ δέμας, εἰδὲ Φυήν· δεξιότης οὖσα σωματικὴ καὶ εἰς ταυτὸν ἤκουσα τῷ κάλλει. — Ἡ δὲ τοιαύτη Φυή ἀφ' ἧς καὶ πρόσωπον εὐφυές, ὥς καὶ μέτροι εὐφυές καὶ εἶδος λέγεται. καὶ αὕτη μὲν ἡ κατὰ σῶμα Φυή· καὶ ἡν εἰρηται καὶ τὸ Φυήν γε μὲν οὐ κακός ἐστιν. Ἐτέρω δὲ κατὰ νοῦν κ. λ. confer de hoc verbo Moschopulum ad Il. B. 58. Hoelzlinum ad Apollon. II, 37. Scherpezeelium ad Il. A. 115. et Vulcanium ad Moschi Id. II, 36. — Verbum χαριεὶς sufficiat duobus epigrammatibus illustrare, quae Anthologia inedita exhibet. Prioris auctor ignoratur:

Εἶπα δὲ καὶ πάλιν εἶπα, καλὸς, καλὸς, ἄλλ'
ἔτι φήσω,

ὡς καλὸς, ὥς χαριεὶς ὀμμασι Δωσίθεος.
Οὐ δρυὸς, οὐδ' ἐλάτης ἐχαράξαμεν, οὐδ' ἐπὶ
τοίχου

Τοῦτ' ἔπος, ἄλλ' ἐν ἐμῷ ἔσχετ' ἔρως κραδίᾳ.
Εἰ δέ τις σὺ φήσει, μὴ πείθεο· ναὶ μά σε δαί-
μων

Ψεύδεται· ἐγὼ δ' ὁ λέγων αἰτρεκὲς οἶδα μόνον.
Simillimum huic Callimachi carmen editum iam est
in Anthol. VII, 629.

Καλὸς ὁ παῖς, Ἀχελῷε, λίην καλός· εἰ δέ τις
οὐχί

Φησὶν, ἐπιστάμην μόνος ἐγὼ τὰ καλά.

Eundem

Eundem sensum habent versus Tibulli: IV, 13, 5.

Atque utinam posses uni mihi bella videri!

Displiceas aliis, sic ego tutus ero.

vbi illud distichon recte Vulpius laudauit quod interpres Callimachi p. 300. non satis accurate vertit: *Si quis negat Dioclem esse pulchrum: abstineat:* (non necesse hoc est addere, nec habet Graecus versus) *et ego solus eum habeam sine riuali.* In v. i. illud *καλὸς*, quo nomine Graeci *καλὸν* sua appellabant, belle illustrat Georg. D'arnaud in Specim. Animadu. Crit. p. 9. Neque alterius auctoris nomen additum est:

οὐχὶ μάταιν θνατοῖσι φάτις τοιαῦδε βοᾷται,

ὅς οὐ πάντα θεοὶ πᾶσι δέδωκον ἔχειν.

Ἔϊδος μὲν γὰρ ἄμωμον, ἐπ' ὀμμασι δ' ἀπερίστα-
μος.

Αἰδῶς καὶ φόβῳ ἀμφιτέταλται χάρις,

οἷσι καὶ ἡ θεὸς ἐπιδοάμενος· ἀλλ' ἐπὶ ποσσὶν

Θυμῆτι τὸν αὐτὸν δῶκον ἔχειν σε χάριν.

Πλὴν κρηπὶς κρύψει ποδὸς ἰχθυόν, ὥγαθς

Πύρρε,

Κάλλει δὲ σφετέρῳ τέρψει ἀγαλλόμενος.

Scripsi ἀπερίστατος. pro ἀπερ. nunquam nemini me hoc
 verbum legere alibi. περίσημα, quod Dores eloquun-
 tur περίσημα, explicat Suidas T. III. p. 95. διαβόητα.
 ἀπαρτίσιμος a Stephano in Lexico laudatur. Sed malo
 verbum a priore deducere, et exponere per pudor-
 em, qui non ambitiose se ostentat: per verecun-
 diam simplicem. Virgineum pudorem in pueris maxi-
 me laudasse veteres poetas apparet ex locis, a Bar-
 nesio ad Anacreont. 67. p. 236. Ὡς παῖ παρθένιον βλέ-
 πων, collectis. in ult. distich. fateor mihi aquam hae-
 rere. Si pro κρύψαι εἰς τὸ κρύπτε et τέρψαι muto in τέρψη
 se, sum habeo non malum. num vero etiam eum,

quem auctor carminis reliquit? Dicit: folis pedibus exceptis, puerum reliqua corporis pulchritudine gauisurum esse.

Κινυρέσιο πλέον] male. Steph. κινύροιο πλέον. Sic et Of. Wint. et Hert. indicata tamen altera lectione κινύρεω βάδιον. Sed omnino et vnice vera esse videtur emendatio Camerarii κινύρεω βάδιον. quam etiam Grotius recepit. illas ex glossemate ortas esse puto. Nam βάδις saepe nihil est aliud quam μέγας. vide Tullium et Langbaenium ad Longin. S. II, 2. Saepe, inprimis apud Pindarum hoc sensu occurrit, vt Pyth. I, 127. βαδύδοξοι γέροντες. Nem. III, 92. βαδυμήτα χείρων (nam etiam βάδις dicitur prudens. vid. Wesseling. ad Diod. Sic. Excerpt. de virt. et vet. p. 552.) Olymp. X, 10. βαδύ χρέος. Schol. μέγιστον ὄφλημα. et VII, 27. ἦν δὲ κλέος βάδύ, Schol. πολλὴ δόξα, prope vt in Anthol. p. 133. Μακρονίδαο βαδυκλεές ὕμνοιο Ὀμήρου. Immo in Il. A. 306. ἀργέσαιο Νότοιο βαδέει λαίλαπι, vbi Schol. ait: ἀντὶ τοῦ μεγάλης, ἰσχυρῆς. Inprimis vero βάδις dicitur de diuitibus et opulentis. Xenoph. Oecon. XI, 10. πῶς τέτρεσ οὐχὶ βαδέας τε καὶ ἐρῶνμένους ἀνδρας χρὴ νομίσαι. quod Bachius, quem ibi vide, vertit: *potentes ac diuites*. Aelian. V. H. III, 18. ἐκ εὐρήνη τε διάγειν καὶ πλούτῳ βαδέει. Iosephus Antiqu. L. 8. p. 293. ed. Col. πλοῦτον ποιῆσαι βαδύτατον, et B. I. L. VII. p. 969. ὁ βάδις πλοῦτος. vide Perizonium ad Aelian. XIII, 1. p. 841. ed. Gron. Spanhemium ad Callim. H. in Apoll. v. 65. et in Cerer. v. 114. I. F. Reitzium ad Lucian. Reuiu. T. I. p. 609. et Tox. T. II. p. 544. et Steph. Berglerum ad Aristoph. Lysistr. v. 174. Thomas Magister p. 138. ἐκ βαδέων ἐστὶν ὁ δαίνα ὀικων — ἢ ἐκ πλουσίων γονέων. quo respicit ad Philostratum, vt notat Hemsterhusius, quem cum Stoebero vide. — Quare neque opuserat, vt Seuinus in Act. Societ. Paris. apud Pausaniam L. V. p. 411. Ἀσωπὸς δὲ ὁ βοιωτῆς βαδυτάτας πέφυκεν ἐκτρέφειν τὰς σχοίνους, corrigeret παχυτέρας. male vulgatam lectionem sensum habere negat. recte enim vertitur: *Insigni magnitudine iuncum*. Suidas T. I. p. 410. βαδύσχοινον: ὑψηλὰς οὐχόι-

πας φέρονται — Vocales vero εω hoc loco contrahuntur pronunciando in vnam syllabam. quod copiose docet Rad. Wintertonus ad Hes. ἐργ. v. 30. et 71. et Theogn. v. 714. adde Spanhem. ad Callim. H. in Iou. v. 87. et Clarkium ad Il. A. 1. B. 811. et E. 387. N. 523. — Ceterum Cinyras fuit rex Cypri, celeberrimus ob summas, quibus abundabat, diuitias, vnde etiam in prouerbiis erat; κινύρου πλεσιώτερος. E multis vnum locum dabo Pindari, Nem. VIII. ὅσπερ (scil. θεός) καὶ Κινύραν ἔβρισε πλούτῳ ποντίῳ ἐν ποτὶ Κύπρῳ vid. interpretes Ouidii ad Met. X, 298. vbi, multis scriptoribus laudatis, Burmannus copiose de eo agit, et consule Munckerum et Stauerem ad Hygin. Fab. 58. p. 124. Festium Stratonis epigramma finem imponat huic notae, in quo de diuitiis queritur:

Αἰ αἰ μοι, τί πάλιν δεδακρυμένον ἢ τι κατηφές
Παιδίον; εἶπον ἀπλῶς· μήδ' ὀδύναί τί θέλεις;
Τὴν χεῖρα μοι κοίλῃν προσενήνοχες· ὥς ἀπό-
λωλα.

Μισθὸν ἴσως αἰτεῖς· τῆτ' ἔμαθες δὲ πόθεν;
Οὐκέτι σοι κοπτός πλακοῦς φίλος, οὐδὲ μελι-
χρᾶ.

Σήσαμα, καὶ καρῶν παίγνιος εὐσοχίη·
Ἀλλ' ἤδη πρὸς κέρδος ἔχεις φρένας· ὥς ὁ δι-
δάξας.

Τεθνάτω· οἷόν με παιδίον ἠφάνισεν.

Quod ad sensum attinet, simillimas querelas effundere saepe Graeci et Latini poetae, vt ex his Ouid. Amor. I, 10. compara III, 8. et Tibullus I, 4, 59.

At tibi, qui Venerem docuisti vendere primus,

Quisquis es, infelix urgeat ossa lapis.

ex iis Anacreon c. 46. fere similiter vt h. l. ἀπόλοιτο πρῶτος αὐτὸς ὁ τὸν ἄργυρον φιλήσας κ. λ. — in v. 5. chartae

chartae exhibent: κοπτῆς Φιλίης πλακεύς. Sed credo me rem acu tetigisse. Coniciebam primum ὀπτὸς. sed male. Apud Athenaeum L. XIV. occurrit, ne quid dicamus de medicis antiquis, p. 647. κοπτοπλακοῦς, et p. 648. ἐπειδὴ καὶ κόπτῃν τινὰ καλεῖτε — ubi plura sunt, quae huc pertinent. Adde Iungermannum ad Polluc. Onom. VI, 81. p. 614.

μελιχογήρυν] Callimach. in epigr. L. p. 320. Τῶν ἐχορήγησεν κύκλον μελίγηρυν Ἰππόνικος. frequentissime veteres scriptores, si eloquentiam hominis suauitatemque oris indicare volunt, formulas repetunt a melle. nam mel de eloquentiae suauitate vsurpatur. vid. Heinsum in Aduers. L. IV. c. 1. p. 557. Hinc Phauorinus p. 496. μελίγηρος, εὐφωνος, ἡδύφωνος. Pindar. XI, 4. μελιγάρυες ὕμνοι: apud Sponium in Misc. Er. Antiqu. p. 46. in inscript. Τὴν κυανῶπιν Μοῦσαν Ἀήδονα τὴν μελίγηρην — τύμβος — ἔχοι. Exemplum scriptores repetiisse videntur e loco noto Homeri de Nestore: A. 249. Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Hinc imprimis Pindarus pulchre, pro lyricis concessa audacia, in Ol. VII, 12. dicit: καὶ ἐγὼ νέκταρ χυτὸν Μοισᾶν δόσιν ἀθλοφόροις Ἀνδράσιν πέμπων, γλυκύν καρπὸν Φρενός. et Nem. III, 134. de hymno suo: πέμπω μεμιγμένον μέλι λευκῷ Σὺν γάλακτι κίρναμένα δ' ἔερσ' ἀμφέπει πόμ' αἰοίδιμον. Venuiste etiam in Anthol. Brod. p. 394. Euripidem τὴν μελίγηρην ἀηδόνα poeta appellat, et p. 135. Λέσβιον Ἡρίνης τόδε κηρίον αἰδύτι μικρόν, Ἄλ' ὅλον ἐκ μεσέων κίρναμένον μέλιτι. Theocrit. VII, 82. Οὐνεκα οἱ γλυκὺ μοῖσα κατὰ στόματος χέει νέκταρ. Sed nihil suauius istis dulcissimis versiculis apud Athenaeum L. XV, p. 685. Ὡ μαλάχας μὲν ἐσορῶν, ἀναπνέων δ' ὑάκινθον, καὶ μελιλώτινον λαλῶν καὶ ῥόδα προσσεσηρῶς ὧ φίλῶν μὲν ἀμάρakon, προσκινῶν δὲ σέλινον καὶ κοσμοσάνδαλα βαίνων. illisque venustis e Cantic. Salomonis, IV, 11. Κηρίον ἀποσάσσει τὰ χεῖλη σου, Νύμφη, μέλι καὶ γάλα ὑπὸ τὴν γλώσσαν σου. quibus nihil memini venustius dicere Catullum, atque Anacreontem, mortalium lepidissimum. Hinc verba μελίφθογγος, μελίρρυτος, μελίγλωσσος, μελικόμπος, μελιτερ-

μελιτεροπής, aliaque, de quibus vide Erhardum et Weitzium ad Petron. c. i. p. 9. Graevium in Lect. Hesiod. c. 20. p. 104. Stanleium ad Aesch. Prometh. v. 172. p. 722. et Berglerum ad Aristoph. Av. 909. Consule etiam Eustathium ad Il. Γ. p. 858. Schwebelium ad Mosch. Id. IV, 35. et Bion. IV, 11. Barnesium ad Il. A. 294. Ger. Horreum in Animadu. Sacr. et Prof. p. 147. et Io. Chr. Wolfium ad Poetriar. Fragm. p. 5. et Fragm. Sapphus, p. 237. Comparationis eloquentiae cum melle exempla plura dat Barthius ad Calpurnii Ecl. IV, 151. Hinc et Platonis in ore fauū apes finxisse et Pindarum ab apibus nutritum esse dixerunt veteres: vid. Aelian. V. H. XII, 45. Quid quod apum specie assumpta Musas duces fuisse classis, cum Athenienses in Ioniam coloniam deducerent, narrat Philostratus Icon. L. II. p. 793. Consule de comparatione poetarum cum apibus Muretum in Var. Lect. VIII, 1. atque hinc quoque suspicor, ob suauitatem carminum apis imaginem exhibitam fuisse in numo Homero dicato, et a Cupero in Apotheos. p. 8. allato, etsi sciam, id quod Pignorius in ep. 48. pag. 212. seq. (Symbol. Epist. L. I. ed. Patau.) qui aliqua habet huc pertinentia, ostendit, Smyrnaeos hac nota numos signasse. Nam quid? si hoc hinc repetendum est, quod Smyrnaei etiam Homerum suum ciuem esse dicerent putarentque? consulatur vir immortalis Spanhemius de Vsu et Praest. Numism. Diss. IV. p. 170. et lege, quamuis hic libellus rarius occurrat, Io. Petri Bellorii notas in numismata tum Ephesia tum aliarum vrbium apibus insignita: insertus est ille tamen Thesauro Gronouiano T. VII. p. 401. Puto etiam apud Plutarchum in Vit. decem Rhetor. 1540. verba: αὐτῷ δὲ Ἰσοκράτῃ ἐπὶ τοῦ μνήματος ἐπὶ κριὸς τριάκοντα πηχῶν, ἐφ' οὗ σείρην πηχῶν ἑπτὰ συμβολικῶς, ὅς νῦν οὐ σώζεται, Robertum Britannum non inepte vertisse: *ipsius vero Isocratis erat in monumento aries cubitorum sex, super quem erat apum domuncula, cubitis alta septem, coniecturaliter atque aenigmatice addita, quae ipsa quoque periit, et legisse*

legisse fortasse Σείρη. Hesychius: Σείρη — καὶ μέλιττα ἢ μελίττης οἶκος. Suidas: Σειρὴν ζῶον ἐστὶ κηροποιόν, μελίσση παροπλήσιον. quanquam huic meae opinioni obstare videtur auctoritas Philostrati de vit. Sophist. p. 505. ed. Morell. Certe etiam Siren symbolum eloquentiae fuit, docentibus id eruditissimo viro, Io. Bened. Carpzouio, in libro bonae frugis pleno de Paradoxo Stoico Aristonis Chii etc. S. II. c. 2. p. 274. et Riccio in Dissertat. Homericar. T. III. p. 142. Sic apud Phavorinum est: Σειρήνια μέλη γλυκύτατα. In Anthol. I, p. 134.

Πίνδαρε μισάων ἱερὸν σόμα καὶ λάλε σειρὴν
Βακχυλίδη.

et in L. VII. p. 600. σὺ δέ μοι καὶ τὸ λάλημα φέρεις, Κῆνο τὸ σειρήνων γλυκερώτερον. In Museo Veronensi p. 229. inscriptio Menandrum vocat Σειρήνια θεάτρων: et in Donii Inscript. p. 336. legitur:

Ἡ πολὺ σειρήνων λιγυρωτέρη ἢ παρὰ Βάκχῳ
Καὶ θοίναις αὐτῆς χρυσοτέρη Κύπριδος.

confer Menagium ad Diog. Laert. VII, 160. p. 330. et Burman. ad Petron. c. 127. p. 608. Atque etiam in Gorii gemmis astriferis t. 134. Siren citharam pulsant. vide Passerium in T. II. p. 165. Ad meam sententiam interim illustrandam forte aliquid facit epigramma in Sophoclem in Antholog. Brod. III. p. 396.

Αἰεὶ τοι βέπαισι περισσάζοιτο μέλισσαις

Τύμβος, ὕμνηττειῶ λειβόμενος μέλιτος.

Necomittere debeo, Sophoclis sepulchro Sirenen impositam fuisse, teste antiquo illius vitae auctore: φασὶ δὲ ὅτι καὶ τῷ μνήματι αὐτοῦ σειρήνια ἐπέστησαν. ut luscinia cum pullis Orphei sepulchrum ornabat. vid. Pausan. L. IX. p. 769. Licet vero in hac dicendi ratione illustranda iam copiosior fuerim, lubet tamen, ob similis verbi exemplum, addere carmen adhuc ineditum Σκυθίς, e codice Lipsiensi:

Ἡλθέν

Ἦλθεν μοι μέγα πῆμα, μέγας πόλεμος, μέγα
μοι πῦρ,

Ἠλίσσος, πλήρης τῶν ἐς ἔρωτ' ἑτέων,

Ἦλθε δὲ σὺν πώγωνι τὸδ' οἱ φίλον· αὐτὸς ἑαυτῷ
ἔυξατο τὴν θυσίην πρὸς θεὸν ἑυζάμενος·

Αὐτὰ τὰ καίρι' ἔχων ἐκκαίδεκα, καὶ μετὰ τέ-
των.

Πάσας καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας χάριτας,

Καὶ πρὸς ἀναγνῶναι φωνὴν μέλι, καὶ τὸ φι-
λῆσαι

Χεῖλεα καὶ τὸ λαβεῖν ἔνθον ἀμεμπτότατον.

Καὶ τί πάθω; Φασὶν γὰρ ὄρεῖν μόνον· ἦρ
αγρυπνήσω

Πολλάκι τῇ κενεῇ Κύπριδι χειρομαχῶν.

In v. 3. quaedam mutauimus. Chartae habent α. sed sequentia docent, poetam dicere voluisse, hoc ipsi gratum esse. Mox exhibent eadem: πρὸς σὲ τὸν ἑυζάμενον. Male: ipse sibi hoc precatus est, Deo sacrificium vouens. notum est Graecos dicere, εὐχεσθαι θυσίαν, ἱερεῖον, κ. λ. Certe, qui possit dari his verbis sensus, video nullum alium. Vltimum distichon explicare nolo. Sed solent in vniuersum antiqui poetae, vbi alicuius rei suauitatem describere volunt, a melle comparationes repetere. Rem illustrabo vnico epigrammate Meleagri, quod primus edo:

Ἦδὺ μὲν ἀκρήτω κερᾶσαι γλυκὺ νᾶμα μελισσῶν

Ἦδὺ τε παιδοφιλεῖν κ' αὐτὸν ἔόντα καλόν.

Οἶα τὸν ἀβροκόμην τέργει Κλεόβελον Ἀλέξις

ὄντως θηητὸν Κύπριδος οἰνομέλι.

in vlt. v. recepi marginis lectionem. textus habet: θνατὸν. sed etiam marginis lectio vitiosa: nam talis est:

Θηητὸν

Θηητόν ὄντως τὸ — οἶνον μέλι. nempe amabant veteres potiones mixtas, et cum aquam tum vinum miscabant melle. vid. Henr. Meibomium de cereuis. c. 20. et Petr. Paul. Iustum, eruditissimum et amabilissimum hominem, in Specim. Obseru. Critic. c. VII. p. 18. Atque hinc verbum μελιχρῶς et alia deducenda sunt. Dioscoridis exstant versiculi in Stratonis Anthologia inedita:

Σπονδὴ καὶ λιβανωτὲ καὶ οἱ κρητῆρι μιγέντες
 Δαίμονες, οἱ Φιλίης τέρματ' ἐμῆς ἔχετε,
 Ἰμέας, ὧ σεμνοὶ, μαρτύρομαι, ἃς ὁ μελιχρῶς
 Κῆρος Ἀθηναῖος πάντας ἐπωμόσατο.

v. 1. in Hesych. lego: Λίβανος τὸ δένδρον καὶ τὸ ὄρος. Λιβανωτὸς δὲ ὁ καρπὸς αὐτοῦ. εἶδος θυμιάματος. et sic aliquoties in sacrificio λιβανωτοῦ mentionem facit Aristophanes. adde Suidam T. II. p. 444.

Εἰ μὴ — ἰσάμενος] citat hunc locum Plato loco modo laudato: εἰρηκας γοῦν ὧδε ἐν τοῖς ποιήμασιν, ὥς οὐδαμῶς τοὺς τοιούτους ἀνεχόμενος „Οἱ μὴ τολμήσῃσι μὲν ὄρεϊν Φόνον „αἵματόεντα, Καὶ δῆϊων ὀρέγοιντ' ἐγγυθεν ἰσάμενοι:” vbi Stephanus notat redundare voculam μὲν. Equidem puto Platonem hos versūs aut memoria fretum laudasse, aut etiam mutatis quibusdam ad suam orationem transtulisse eidemque aptasse.

ὄρεϊν] positum est pro ὄρεϊν, vt saepe sic solent Graeci. vide Perizonium ad Aelian. V. H. III, 17. p. 234. et in Ind. Kuhnium ad XIII, 41. οὐκ ἀγαπᾷς μετὰ Φωκίωνος ἀποθνήσκων. Vigerum de Idiotism. C. VI. f. 1, 13. et Valckenar. ad Eurip. Phoeniss. 711. Semel pulcherrimo viri doctissimi commentario euoluto de duobus locis perpauca addemus. in v. 246. legitur: Νῦν δὲ μοι πρὸ ταχέων Θούριος μολῶν Ἄρης αἶμα δαΐιον φλέγει Τῷ δ' ὁ μὴ τύχοι πόλεα. non opinor dici posse ἑλλο modo φλέγειν αἶμα, etsi sciam quid ausi sint veteres Tragici. Sed verecundior reliquis Euripides. Neque

Neque ideo improbo coniecturam Valckenarii, δῆμα. Ego malim πνέει, quod bene puto conuenire Marti, ut apud Homerum est μένεα πνέειν. vid. Eustath. ad Il. Γ. p. 813. Pindar. Pyth. X, 69. θρασεία δὲ πνέων καρδίη, et ut πνέειν φόβον dicunt. vide Iac. Rhoer in Fer. Dauentr. L. I. c. 3. et adde Heinsium ad Ou. Metam. V, 348. atque Abresch. in Animaduers. ad Aeschyl. p. 75. et 289. Ita etiam legisse videtur Grotius, qui vertit: *Sacuo Mars grauis impetu spirat nil nisi sanguinem.* Porro v. 506. Ἀστῶν ἂν ἔλθοιμ' ἡλίου πρὸς ἀντολὰς. malo ἡλίου θ' ὥς ἀντολὰς. minus certe recedit haec correctio (nam correctione locum egere patet) a vestigiis litterarum. Video quidem Cl. Valckenarium ad v. 1409. iis assentiri, qui ὥς pro πρὸς de animatis tantum dici putant, sed re considerata, rectius quosdam contra disputare arbitror. vid. Ernesti ad Xenoph. Mem. Socratis, II, 7. p. 99. et eundem Clarkiumque ad Odyss. XVII, 218. inprimis vero Oudendorp. ad Thom. Magistr. p. 933. Neque vero ὥς pro πρὸς poni arbitror, ut Vigerus atque Deuarius existimant, atque etiam Wolfius ad Libanii Epistol. L. III. p. 149. sed est haec elliptica dicendi ratio. vnde etiam saepe Lucianus ὥς πρὸς dixit. v. Iensium in Lektion. Lucian. p. 46. 47.

Ἡ δ' ἀρετὴ κ. λ.] Totum hoc distichon cum sequenti legitur etiam in sententiis Theognidis v. 997. nisi quod pro νέω positum est σοφῶ. Operae vero pretium est repetere, quae Camerarius in ὑπομν. p. 113. notauit de h. l. Τὸ τετράστιχον ἐν τῇ Στοβαίου γνωμολογίᾳ ἐκκεῖται ὡς τῆς Τυρταίου ὄν, ἀντὶ δὲ τοῦ σοφῶ ἐκεί τίθεται νέω. Λέγει δὲ, ὅτι ἡ πολεμικὴ ἀρετὴ ἐστὶ τὸ τολμᾶν ἀδεῶς τῇ συστάδῃ μάχῃ τοῖς ἐναντίοις συμβαλεῖν. τὸ δ' αἶθλον προκεῖσθαι κάλλιστόν φησι τοῖς νέοις τῶν ἀνδρῶν εἰς τὸ φέρειν καὶ κομίζεσθαι αὐτὰς ἐκείνο, ἡγουν τὴν δόξαν τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς. εἶναι δὲ καὶ ξυγόν, ἡγουν κοινόν τοῦτο ὄφελος τῇ τε πόλει, καὶ τῷ λαῷ ἅπαντι, ἢν τις ὑποσάιῃ τὴν τῶν πολεμίων ὀρμὴν καὶ ἀμύνηται ὑπὲρ τῆς πατρίδος. κ. λ. vide quae ad hunc locum illustrandum attulit Barthius in Aduers. L. VI, c. 6. et adde e Quinto Cal. IV, 322. Κῦδος γὰρ νέω

ἀνδρὶ φέρειν ἀπ' ἀγῶνος ἄεθλον. Aliter loquitur Strato cum puero a se amato, cuius carmen edemus:

Ἦδῃ ἐπὶ στρατιῆς ὁρμᾶς, ἔτι παῖς αἰδῆς ἂν
Καὶ τρυφερός, τί ποιεῖς οὗτος; ὁρῶ μετὰ θῆ-
Οἱ μοι, τίς σ' ἀνέπεισε λαβεῖν δόρυ; τίς χερὶ
πέλτην;

Τίς κρύψαι ταύτην τὴν κεφαλὴν κόρυθι.
ᾧ μακάριτος ἐκεῖνος, ὅτις ποτε καινὸς Ἀχιλ-
λεὺς

Τοῖω ἐνὶ κλισίῃ τερπόμενος —

Ultimum verbum in chart. Lips. est κλισίῃ. quod facile emendari potest, quoniam sensus non est obscurus. Ego iis in locis, vbi multa verba ita restitui possunt, vt quodcunque reiici nequeat, nihil omnino agere soleo, totamque rem cuiuscunque arbitrio relinquere. Plurimos credo h. l. a verbo κείσθαι emendationem deriuaturos esse. Ego interim scribo: κέετα. Ceterum puto respici ad historiam. Nam Achilles Patroclum turpiter amasse dicebatur. v. Drelincurtii Achillem Homericum p. 115.

Κάλλισον τε κ. λ.] Belle et pulchre (nam quid curemus ludi magistrorum supercilium, qui non nisi Latine scribunt, somniant, edunt etiam, credo, potant et liberos procreant?) Malherbe II, 66.

*Ceux, à qui la chaleur ne bout plus dans les veines,
En vain dans les combats ont des soins diligens.
Mars est comme l'Amour: ses travaux & ses peines
Veulent de jeunes gens.*

Sed ornauit etiam nostra aetate laurus aeterna cana tempora Schwerinii, herois diuini, in praelio apud Pragam occisi, aut potius, dum iuuenili ardore accenius victrices *Friderici M.* cateruas duxit, immortalitatem nominis adepti. Iuuat intexere initium carminis, a poeta maximi spiritus illius manibus dicati, praesertim cum non abhorreat a Tyrtaei ingenio.

Victoria,

*Victoria, mit uns ist Gott,
Der stolze Feind liegt da!
Er liegt, gerecht ist unser Gott,
Er liegt, Victoria!*

*Zwar unser Vater ist nicht mehr,
Jedoch er starb ein Held,
Und sieht nun unser Siegesbeer
Vom hohen Sternenzelt.*

*Er gieng voran, der edle Greiß,
Voll Gott und Vaterland!
Sein alter Kopf war kaum so weiß,
Als tapfer seine Hand.*

*Mit muntreer jugendlicher Kraft
Ergriff sie eine Fahn,
Hielt sie empor an ihrem Schaft,
Daß wir sie alle sahn.*

*Und sagte: Kinder, Berg hinan
Auf Schanzen und Geschütz.
Wir folgten alle, Mann für Mann,
Geschwinder, wie der Blitz.*

*Ach! aber unser Vater fiel,
Die Fahne sank auf ihn,
O welch ein glorreich Lebensziel,
Glückseeliger Schwerin!*

*Denn Friederich hat dich beweint
Indem er uns gebot,
Wir aber stürzten in den Feind,
Zu rächen deinen Todt &c.*

Quis haec legit, quin incalescat, quin efferatur animo, quin admiretur imperatorem summum, quin laudet poetam, eandemque spiritus magnificentiam Apollinem Musasque oret?

Εὐνὸν] quae sequuntur, etiam Stobaeus servavit l. c. unde forte Frob. p. 229. eaque cum prioribus coniuncta ediderunt Steph. Herr. Wint. Lect. id quod nos quoque nunc fecimus, Londinensis etiam editoris auctoritate accedente.

ἐπὶ πάγχυ] Steph. H. W. ἐπίπαγχυ. minus recte. vide Clarkium ad Il. K. 99. φυλακῆς ἐπὶ πάγχυ λάθωνται, ubi recte alteram lectionem ἐπίπαγχυ improbat. Est enim verbum ἐπιλάθωνται. minus etiam recte editur in editione Heinsiana Hesiodi, ἔργ. 262. σκολιῶν δὲ διῶν ἐπιπάγχυ λάθετε.

Θυμὸν παρθέμενος] Forte expressum ex illo Homeri Od. B. 237. σφῶς γὰρ παρθέμενοι κεφαλὰς. paullo aliter dicitur Od. Γ. 74. τοίγ' ἀλόνωνται ψυχὰς παρθέμενοι. Schol. ἀφιθήσαντες ἐαυτῶν, παραβαλόντες. Sed Quintus Cal. IX, 277. Ἀλλ' ἄγε θυμὸν παρθέμενοι πονεώμεθ' ὑπὲρ μένος. (vid. Dorvillum ad Chariton. p. 266.) et Il. I. 372. αἰεὶ ἐμὴν ψυχὴν παραβαλλόμενος πολεμίζων et eodem sensu apud Sophocl. Antig. 328. ἐπ' ἀργύροισι τὴν ψυχὴν προδῶς, Pausaniam Messen. c. 10. προίεσθαι τὰς ψυχὰς et in Anthol. Cephalae, p. 97. τὸ κυβευθέν πνεῦμα legitur. conf. Drakenb. ad Sil. It. I, 225.

Θαρσύνῃ δὲ πεσῆν] In Frob. deest δὲ, male. — Egregio exemplo memini hunc versum illustrari posse e Xenophont. Cyropaed. L. III. p. 85. ἅμα πορευόμενοι οἱ ὁμότιμοι παῖδοι καὶ πεπαιδευμένοι, περιορῶντες ἀλλήλους, ὀνομάζοντες παραστάτας, ἐπιστάτας, λέγοντες πολὺ τὸ, ἄγετ' ἄνδρες φίλοι, ἄγετ' ἄνδρες ἀγαθοί, παρεκάλουν ἀλλήλους ἔπεσθαι. — Quantum laetatus esset, si audire potuisset, Tyrtaeus hoc militum clamore!

σπουδῇ] νεῖ ἀσπεδαῖ est ignauiter, v. c. Il. X. 303. ita σπεδῇ explico fortiter, strenue, alacriter, celeriter. Schol. ad Odyss. O. 209. σπεδῇ νῦν ἀνάβαινε, interpretatur: ἐσπεδασμένως, κατὰ τάχος. et Eustath. ad Il. B. p. 342. Ἰστέον δὲ, ὡς οἱ τεχνικοὶ τὸ, σπεδῇ, ἤγετ' τὸ ῥηθὲν ὁμηρικόν

κῶν ἐπὶ ῥῆμα λογίζονται, ὁμοίως τῷ, κομιδῇ, ἀντὶ τοῦ λίαν καὶ συν ἐπιμελείᾳ. Et quod fere simile est huic loco Il. N. 687. Ἐνθά δὲ Βοιωτοὶ — Σπουδῇ ἐπαίσσοντα νεῶν ἔχον, *acriter irrudentem a nauibus prohibeant.* Nam ego etiam hoc loco ἔχω puto explicari debere per κωλύειν, ἐπέχειν, (ita ut sensus sit idem qui est apud Pind. Nem. IX. ἀμύνειν λοιγὸν Εὐναλίου.) non verti cum Gesnero: *suaque opera praelii fluctus regit.* aut Hertelio: *sua industria praelii fluctus regit.* quanquam et Grotius vertit: *Qui belli fluctus arte manuque regit.* vide Eustath. ad Il. E. p. 1130. ed. Polit. et Φ. p. 1224. l. 12. p. 1226. l. 48. et T. p. 1193. l. 45. ed. Rom. Ita etiam Il. E. 492. Νωλεμέως ἔχέμεν. *Vt incessanter hosti obsistant.* Schol. συνέχειν ἢ ἀντέχειν πρὸς τὴν μάχην, καὶ μὴ ἐνδιδόναι. Pindarus Istm. VII, 49. προμάχων ἀν' ὅμιλον, ἐνθ' ἄριστοι ἔσχον πολέμοιο νεῖκος. *sustinuerunt.* et in Anthol. III. p. 298. ἐρατὴν γὰρ ἀπωλεσάμενοι νεότητᾳ Τρηχέην πολέμου δεζάμενοι νεφέλην. Sed, siue *sustinere*, siue *repellere*, hoc loco vertas, utrumque non malum, meliusque vulgari interpretatione, quae similis esset illis Il. A. 165. τὸ μὲν πλεῖον πολυαῖκος πολέμου χεῖρες ἐμαὶ διέπρσι. — Quis intelligit Osum? *Sustinet et belli fluctibus acer agi.*

κῦμα μάχης] Ut hoc dicendi genus melius intelligatur, quaedam monere iuvat. Primum igitur observent Graecarum litterarum studiosi, uti Graecos τῷ κῦμα, similibusque a fluctibus et aequore repetitis formulis de calamitate, de malis etc. Euripid. Hippol. 823. κακῶν δ' ὁ τάλας πέλαγος εἰσορῶ τὸ σῆτον, ὥς ἐ μήποτ' ἐκπνεύσαι πάλιν, μήδ' ἐκπερᾶσαι κῦμα τῆςδε συμφορᾶς. Sophocles non semel, ut in Aiac. 1107. Ταύτην νόμιζε τὴν πόλιν χρόνῳ ποτὲ ἐξ οὐρίων δραμῆσαν εἰς βυθὸν πεσεῖν. Antigon. 168. τὰ μὲν δὴ πόλεος ἀσφαλῶς θεοὶ πολλῶν σάλῳ σείπαντες ὥρθσαν πάλιν. in Oedip. Colon. 1303. πάντοθεν βόρειος ὥς τις ἀκτὰ κυματοπλήξ χειμερία κλονεῖται. Ὡς καὶ τόνδε κατὰ κράς δεινὰ κυματοαγῆς ἄται κλονέουσιν αἰεὶ ξυνοῦσαι. Pariter etiam in Trach. 114. et Oedip. Tyr. 23. πόλις γὰρ ὥσπερ κ' αὐτὸς εἰσορᾶς, ἄγαν ἤδη σαλέυει, κἄννακθίσαι κάρα βυθῶν ἐτ' οὐχ οἶατε Φοινίου σάλου.

σάλου. Sed non licet omnia huc transferre. Pindar. Ol. X, 46. βαδὺν εἰς ὀχετὸν ἄτας ἵζοισαν εἰάν πόλει. Aeschyl. Prom. Vinct. 1014. οἷός σε χειμῶν καὶ κακῶν τρικυμία ἐπεὶ ἄφουκτος (quanquam hic et urbem cum naui comparat, vt in Sept. c. Theb. 2. et in Supplic. 349. et Sophocles in Antigon. 196. vid. Berglerum ad Aristoph. Vesp. 29. Cerdam ad Aen. I, 152.) Lycophron. 228. Οὐκ ἂν τοσῶνδε κῦμα' ἐπέκλυσε κακῶν, vbi vide Potterum. et vide, qui plura dederunt, Ritterhusium ad Oppian. Halieut IV, 195. Schultensium ad Iob. T. I. 409. Cerdam ad Aen. I, 109. Steph. Berglerum ad Alciphron. I, 13. et Aristoph. Plut. 270. et Staveren ad Fulgent. p. 600. Inde et χειμάζεσθαι ponitur pro calamitatibus premi, docente Spanhemio ad Aristoph. Ran. 364. et βαπτίζεσθαι, eodem sensu, vt obseruant Wesseling. ad Diod. Sic. L. I. p. 85. Dorville ad Chariton p. 176. et Iac. Rhoer in Feriis Daventriens. L. II. c. 15. Porro, vt progrediamur, quaecunque tempestati conueniunt, tribuuntur etiam a poetis bello. Inde et νέφος belli, vt Il. P. 243. ἐπεὶ πολέμοιο νέφος περὶ πάντα καλύπτει, vt etiam Virgil. Aen. X, 809. *nubem belli* dixit. atque Georg. IV, 560. *Caesar dum magnus ad altum Fulminat Euphratem bello.* (confer ad haec Addisonium in *Dialogues upon the Usefulness of Ancient Medals* p. 76.) fere vt in Antholog. I, p. 11.

Μάρτυρες ὀκτίνων Γερμανικὸς ἄς ἀνέτειλεν,
Ἀστράπτων Κελτοῖς πουλὺν ἐνυάλιον.

et sic *tonare* quoque dicunt de bello, obseruantibus Drakenborch. ad Sil. It. I, 436. et XI, 525. atque Oudendorpio ad Lucan. I, 254. Pindar. Istm. IV, 26. αἶψ' ἀμέρας γὰρ ἐν μιᾷ τραχεῖα νεφὰς πολέμοιο τεσσάρων ἀνδρῶν ἐρήμωσεν μάκαιραν ἐσίαν. Nūn δ' αὖ μετὰ χειμέριον ποικίλων μηνῶν ζόφον, χθρὼν ὥς, Φοινικίοισιν ἀνθήσαν ῥόδοις. quem locum, vt solet, misere vertit Schmidius pulcherrimum. sed credo legendum esse ἀνθήσεν, ita vt hoc verbum ad ἐσία referatur. Et sic porro alii. Sophocl. Antig. 680. Δορὸς τ' ἂν ἐν χειμῶνι προστεταγμένον μένειν — παρασάτην. Eurip. Suppl. 474. πολὺς κλύδων

δων Ἡμῖν τε καὶ σοὶ συμμάχοις τ' ἔσαι δορός. et Phoeniss.
866. ἐν γὰρ κλύδωνι κείμεθα - δορός Δαναειδῶν. In Anthol.
III. p. 287.

Οὕτινα γὰρ τοῖονδε νέων ὁ Φιλαίματος Ἀρης
Ἡνέρισε συγεῖης ἐν σροφάλιγγι μάχης.

vide Valckenar. ad Phoen. v. 284. Denique quemad-
modum apud Homerum saepe est ἐπέρρεε ἔθνεα πεζῶν
(v. P. Moll. ad Long. Pastor. p. 108.) vt apud Virgil.
Aen. XII, 444. *omnisque relictis turba fuit castris,*
(vid. Heinsium ad Aen. XI, 236. *fluuntque ad regia
plenis Teſta viis*) et *vnda* populi, *inundare* de populo:
(v. Dorvillum ad Chariton. p. 704. et nos in Miscellan.
Critic. Traiecti ad Rhen. editis p. 61.) atque etiam
nimbus, notante Burman. ad Claudian. p. 8. dicitur.
(sicut de magna multitudine νέφος, vt νέφος πεζῶν.
Il. II. 66. κυάνεον Τρώων νέφος. Schol. τὸ τῶν στρατιωτῶν
πλῆθος. et idem ad Il. P. 755. scribit: νέφος νῦν τὸ πολὺ
τῶν ὀρνέων πλῆθος. v. Eustath. ad Il. Δ. p. 1026. Peri-
zonium in Curt. Vindic. p. 82. Potterum ad Lycophr.
569. Gatakerum in Aduersar. c. 2. p. 5. Barnes. ad
Iliad. P. 243. et Wesseling. ad Herodot. VIII. p. 670.)
ita etiam alia a fluuiis, aequore, vndis, transferun-
tur ad bellum, exercitus, milites. Ita apud Plutarch.
T. II. p. 5. ὅγε μὴν πόλεμος χαμαῖ ῥρου δίκην πάντα σύρων
καὶ πάντα παραφέρων. Atque heroes fluuiis comparan-
tur saepe a poetis. vt Il. Δ. 492. Ajax. a Quinto
Calabr. X, 171. pariter, et XI, 228. exercitus cum
fluctibus maris, a Virgilio X, 602.

Talia per campos edebat funera victor

Dardanius, torrentis aquae vel turbinis atrī

More furens.

confer XII, 523. et Valerium Flacc. VI, 389. vide
plura collecta a Drakenborch. ad Sil. It. XVII, 122.
IV, 522. etc. et Dorvill. ad Chariton. p. 573. Pul-
cherrime etiam Gallorum Horatius, Malherbe, L. II.
P. 33.

*Tel qu'a vagues épandues
 Marche un fleuve impérieux,
 De qui les neiges fondues
 Rendent les cours furieux:
 Rien n'est sûr en son rivage,
 Ce qu'il trouve il le ravage,
 Et traissant comme buissons
 Les Chesnes & leurs racines,
 Oste aux campagnes voisines
 L'esperance des moissons:*

(quod Malherbe expressit ex Aeneid. II, 305. et Horat. III, 29, 26. Odar. id quod notare oblitus est Menagius)

*Tel, & plus épouvantable,
 S'en alloit ce Conquerant &c.*

Denique vtuntur etiam, vt h. l. verbis κύμα et *fluctus* in hac re. Aeschylus, sed paullo audacius fere, in Sept. c. Theb. 63. βοῶ γὰρ κύμα χερσαῖον στρατοῦ, vbi Schol. παρακεκινδυνευμένως δ' εἶπε. et v. 116. κύμα γὰρ περὶ πτόλιν ὀχυρολόφων ἀνδρῶν καχλάζει πνοαῖς ἄρεος ὀρόμενον. vide Stanleium ad Pers. 90. vbi laudat e Ciceron. ad Att. ep. 4. L. VII. *fluctum enim totius barbariae ferre vrbs una non potest.* adde Sil. It. IX, 527.

*Quantos Gradius fluctus in Punica castra,
 Respice, agit:*

vbi vide Drakenborch. et ad VIII, 32. atque Abresch. in Animadu. ad Aeschyl. p. 159. Sic arbitror etiam bene explicari posse ex his exemplis Horatium II. 7, 15.

*Te rursus in bellum resorbens
 Vnda fretis tulit aestuosis,*

neque cum Dacierio, ad historiam respexisse poetam, fingendum esse. Poetice tantum dixit: tu rursus abreptus es in bellum. Sed Dacierius plerumque vidit multa, quae nullus alius, vt v. 18.

*Longaque fessum militia latus
 Depone sub lauro mea,*

intelligit

intelligit per laurum praesidium Maecenatis. quo nihil ineptius dici cogitarique potest. Vt autem paucis dicam, nec longior sim, eodem sensu similique figura, vt Tyrtaeus, dixit Pindarus Isthm. VII, 37. ὅς τις ἐν ταῦτα νεφέλας χάλαζαν αἵματος πρὸ φίλας πάτρας ἀμύνεται λοιγὸν ἀμύνων ἐναντίῳ στρατῷ ἁσίων. et Nem. IX, 89. παῦροι δὲ βεβλήσασιν φόνε παρποδὶς νεφέλαν τρέψας ποτὶ δυσμενέων ἀνδρῶν σίχαις χερσὶ καὶ ψυχῇ δυνατοί. — Finem huic disputatiunculae imponat locus Hieron. Vidae ex Poeticor. l. III. (nam hunc Vidam semper ad eos retuli, qui felicissima imitatione veterum poetarum elegantias expresserint, quorumque carmina non minorem spirent suauitatem, quam fructum legentibus afferant) ille igitur sic:

*Saepe ideo cum bella canunt, incendia credas
Cernere, diluuiumque ingens surgentibus undis,
Contra etiam Martis pugnas imitabitur ignis
Cum furit accensis acies Vulcania campis.
Nec turbato oritur quondam minor aequore pugna,
Confligunt animosi Euri certamine vasto
Inter se, pugnantque aduersis molibus undae.
Vsque adeo passim sua res insignia laetae
Permutantque iuuantque vicissim et mutua sese
Altera in alterius transformat protinus ora.
Tum specie capti gaudent spectare legentes.
Nam diuersa simul datur e re cernere eadem
Multarum simulacra animo subeuntia rerum. —*

Quae quidem etsi ita sint, non tamen assentiri possum Cl. Sallierio, qui in loco Longini, cap. XLIV. ἐπεῖτοι γε ἀφεθεῖσθαι τὸ σύνολον, ὡς ἐξ εἰρηκτῆς, ἀφετοὶ κατὰ τῶν πλησίων αἱ πλεονεξία καὶ ἐπικαύσειαν τοῖς κακοῖς τὴν οἰκουμένην. — pro ἐπικαύσειαν, quod Graecum esse negat, legit ἐπικλύσειαν in Actis Academ. Paris. Inscript. T. III. diss. 31. Primum enim illud bene conuenit stilo Longini, in quo examinando multa nobis occurrunt ἐπαξ λεγόμενα, illius propria, quaeque non ad

aliorum scribendi genus expendi debent. Deinde nonne apud alios scriptores eadem, similis certe, formula dicendi (sit etiam audacior) occurrit? sic certe Lysias in λόγῳ Ολυμπ. p. 521. θαυμάζω δὲ Λακεδαιμονίης πάντων μάλιστα τίνι ποτὲ γνώμῃ χρώμενοι καιομένην τὴν Ἑλλάδα περιορῶσιν κ. λ. Pariter est apud Homerum II. Δ. 342. μάχῃ καυσερή· et M. 177. περὶ ταῖχος ὁρώρεθ' Ἰεσπιδάεες πῦρ. quod Eustathius exponit: τὸ θερμὸν τῆς μάχης. et Λ. 595. ὧς οἱ μὲν μάρναντο δέμας πυρὸς αἰδομένοιοι. Et sic de bello Latini quoque. Aen. I, 566. *tanti incendia belli* et Florus III, 21. *de bello resurrexit male obrutum incendium.* et sic *incendium de bello*, et *bello accendere terras* saepe occurrit. vide Gebhardum ad Liv. XXIX, 31, 3. et Burmannum ad Sueton. Caes. 70. Ego etiam apud Horat. Carm. IV, 14, 24. *fremement Mittere equum medios per ignes*, nihil puto esse aliud, quam: *per medium pugnae feruorem*, ut vetus Schol. explicat. Et nonne prope similis est illa Catilinae vox: *si quod esset in suas fortunas incendium excitatum, id se non aqua, sed ruina, restincturum.* Cic. pro Muraen. c. 25. Et si vel apud nullum simile dicendi genus occurrat, est tamen Longino hoc relinquendum. de quo nemo dubitabit, qui aureum hunc libellum ita legat, ut sublimem sublimitatis magistrum Longinum esse intelligat. Ne quid de eo dicam, non satis bene, si Sallierii emendatio admittatur, imaginem emissarum cauea bestiarum mutari et abire in fluuium, atque adeo de his maxime illud Quintiliani VIII, 6, 50. usurpari posse: *Nam id quoque inprimis est custodiendum, ut quo ex genere coeperis translationis, hoc desinas. Multi enim cum initium a tempestate sumserunt, incendio aut ruina finiunt: quae est inconsequentia rerum foedissima.* quam eiusmodi exempla etiam apud alios scriptores occurrere memini et ostendi alio loco. sed cur nulla urgente necessitate, ad hanc defensionem confugiamus? Quare recte Franciscus interpretes reddidit: *porter le feu aux quatre coins de la terre.* Video tamen eandem coniecturam in mentem venisse Marklando ad Max. Tyr. diff. 33. p. 711. Idem Sallierius, ut hoc

hoc vnum addam, paullo post in dissert. 41. in Plutarcho de superstitione. (p. 167. ed. Fr.) οἱ μὲν παροῶσιν, οἱ δὲ δοξάζουσι φοβερόν τὸ εὐμενὲς, καὶ τυραννικὸν τὸ πατρικόν, καὶ βλαβερόν τὸ κηδεμονικόν καὶ τὸ ἄμικτον ἄγριον εἶναι καὶ θηριῶδες, infeliciter locum hunc tentat. Nempe quoniam vltima sibi non respondeant, aut τὸ μελίχιον pro ἄμικτον legere, aut ἡμέρον addere, aut, quia ἄμικτον malo sensu ponatur, τὸ μὴ ἄμικτον legere mavult. Vltimum non intelligo. De prioribus ita statuo. Occurrunt interdum apud veteres scriptores loca, vbi, siue aliquid humani passi, siue gratam quandam negligentiam amantes, non satis attendisse videntur et curasse, vt posteriora membra prioribus accurate responderent. In talibus aliquid mutare periculosum, aut nefas potius est. Obseruauimus aliquot exempla, quae adscribemus, quoniam haec res nondum satis explicita a quoquam videtur. Sic apud Platonem in Alcib. II. med. τί δὲ εἴ τις ἱππέυειν ἢ τοξέυειν οἶδεν, ἢ ἂν παλαίειν, ἢ πυκτεύειν, ἢ τι τῆς αἰδέας ἀγωνίας, ἢ καὶ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ὅσα τέχνη οἶδαμεν, τί καλεῖς ὃς ἂν εἶδῃ τὸ κατὰ ταύτην τὴν τέχνην βελτίον γιγνόμενον· ἂρ' οὐ τὸν κατὰ τὴν ἱππικὴν ἱππικόν; Αλ. ἔγωγε. Σ. τὸν δὲ γε οἶμαι κατὰ τὴν πυκτικὴν πυκτικόν, τὸν δὲ κατὰ τὴν αὐλητικὴν κ. λ. non obseruatur propositus ordo. nihil est, quod τῷ τοξέυειν opponatur. Sic et apud Xenophont. in Memor. Socr. L. I. c. 1. n. 7. et L. II. c. 7. n. 5. 6. sunt similia exempla, sed loca longiora sunt, quam quae huc transferre liceat. Ita forte defendi potest locus Aristotelis Rhet. I, 9, 37. Ληπτέον δὲ καὶ τὰ σύγγενος ὑπάρχουσιν, ὥς ταυτὰ ὄντα καὶ πρὸς ἔπαινον καὶ πρὸς ψόγον, οἷον τὸν εὐλαβῆ καὶ εὐψυχον, δειλὸν καὶ ἐπίβηλον. pro quo Gesnerus ad Quintil. III, 7, 25. legit παράβολος. Sed puto etiam inter haec verba vicinitatem esse: si εὐψυχον explices virum fortem, animosum, et aperto Marte agentem: ἐπίβηλον, ex insidiis alterum adorientem. In Cicerone locus occurrit in L. III. de orat. c. 18. Sed vtrumque est in his, quod ab hoc, quem quaerimus, oratore valde abhorret, vel quod omnes, qui sapientes non sint, seruos, latrones, hostes, insanos esse dicant, neque tamen quenquam esse sapientem. Valde

de autem est absurdum ei concionem, aut senatum aut ullum coetum hominum committere, cui nemo illorum, qui adsint, sanus, nemo ciuis, nemo liber esse videatur. Quis hinc verbum latrones deleat ideo, quoniam nihil ei respondeat? Sed, vt ad Plutarchum redeam, forte etiam alio modo defendi potest, si aut ἀμικτον aliter explices, quam fit, aut alteram lectionem ἀμίμητον recipias. Nam statim addit: igitur eos fabris credere et deorum corpora humanis similia putare, et sic ea effingere, adornare, adorare. Τὸ θηριῶδες vero tum non saeuum, sed animale foret, quodque formam animalis habeat. Tum posses explicare, eos rem, quae non exprimi, non imitatione effingi possit, tamen animali habitu proponere velle. Sed desino.

ᾠλεσε θυμὸν] Scholiast. II. A. 173. θυμὸν παρὰ τῷ ποιητῇ σημαίνει πέντε — τὴν ψυχὴν ὡς ὅταν εἴπῃ μελιηδέα θυμὸν ἀπήνυρα. vid. Graeuum in Lect. Hesiod. c. 19. p. 101.

τύμβος] Pulcherrimus dignusque, qui cum hoc comparetur locus Thucydidis est, II, 43. κοινῇ γὰρ τὰ σώματα δίδοντες, ἰδίᾳ τὸν ἀγῆρον ἔπαινον ἐλάμβανον, καὶ τὸν τόφον ἐπισημώτατον, οὐκ ἐν ᾧ κεύνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντύχοντι αἰεὶ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται κ. λ. Sed solebant etiam Graeci eos, qui in bello occubuerant, honestissima sepultura afficere. Athenienses in bello interemtis publice multisque caeremoniis sepeliuerunt, id quod docet Langbaenius ad Longin. Sect. 16, 36. et Meursius in Ceramico Gemino c. 22. et 23. p. 522. (T. I. edit. quam Florentiae, a. 1741. Io. Lamius dedit.) quibus addemus locum Lysiae ex Orat. II. p. 67. οἱ πενθῶνται μὲν διὰ φύσιν ὡς θνητοὶ, ὑμνῶνται δὲ ὡς ἀθάνατοι διὰ τὴν ἀρετὴν. καὶ γὰρ τοὶ θάπτονται δημοσίᾳ, καὶ ἀγῶνες τίθενται ἐπ' αὐτοῖς ῥώμης καὶ σοφίας καὶ πλούτου, ὡς ἀξίους ὄντας τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτηκότας ταῖς αὐταῖς τιμαῖς καὶ τῆς ἀθανάτους τιμᾶσαι. Quem tumulum naeti sint in pugna Marathonia caesi, narrat Pausanias in Atticis c. 32. p. 79. Verum etiam Lacedaemonii,

monū, ad quos proprie haec spectant, et quorum antiquitates illustrare iuvat, quoniam iis Tyrtaeus carmina sua dicavit, magnam in hac re curam adhibuerunt. Nam etsi omnibus liceret monumenta necessariis suis statuere, titulum tamen honorisque elogium et nomen eorum tantum monumentis inscribere placuit, qui pro patria mortui essent. Testatur hoc Plutarchus duobus in locis. in *Lycurgo*, p. 56. ἐπιγράψαι δὲ τὸν νομα θάψαντας οὐκ ἐξήν τοῦ νεκροῦ, πλὴν ἀνδρὸς ἐν πολέμῳ καὶ γυναικὸς ἱερῶς ἀποθανόντων: et in *Instit. Lacon.* p. 238. ἀνέλε δὲ καὶ τὰς ἐπιγραφὰς τὰς ἐπὶ τῶν μνημείων πλὴν τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων. confer *Cragium de Rep. Laced.* L. III. T. I. *Instit.* XI. *Meursius* quoque in *Miscell. Lacon.* L. II. c. 1. ostendit, Lacedaemonios sepulchris leonem, insigne fortitudinis, imposuisse. *Herodotus* L. VII. memoriae prodidit, Leonidae sepulchro leonem lapideum impositum fuisse. quanquam memini, me legere in *Pausan.* *Boeotic.* c. 40. p. 739. similem historiam de Cheronea: προσίοντων δὲ τῇ πόλει πολυάνδριον Θηβαίων ἐστὶν ἐν τῷ πρὸς Φίλιππον ἀγῶνι ἀποθανόντων. οὐκ ἐπιγέγραπτα μὲν δὴ ἐπιγραμματα, ἐπίσημα δὲ ἔπεσιν αὐτῷ λεῶν φέροι δ' αὖ ἐς τῶν ἀνδρῶν μάλιστα τὸν θυμὸν. adde *Torrentium ad Horat. Epod.* XVI, 14. et lege, quae de leonibus sepulchris impositis docte scripsit *Bottarius ad Museum Capitolin.* T. III. p. 185. Cetera, quae huc pertinent, repetere nolo. Potius iocosum dabo carmen *Meleagri* ex *Anthologia* inedita:

Ἦ γρεῦθ' ἔμπροσθεν ἐγὼ ποτὲ τοῖς δυσέρωσι

Κώμοις ἠιδέων πολλάκις ἐγγελάσας·

Καὶ μ' ἐπὶ σοῖς ὁ πτανὸς ἔρως προθύροισι Μυῖσκε

Στῆσεν ἐπιγράψας ΣΚΥΛ' ΑΠΟ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣ.

Quod ad sententiam prioris distichi attinet, compara epigramma *Callimachi*, 47. p. 314.

παῖδες] Huc faciunt, quae notant *Petitus* et *Wesselingius* de legibus Atticis, fuisse legem: ne liberi, quorum

quorum parentes in bello occubuissent, iniuria aliqua afficerentur, sed educarentur iidem publico sumtu et instituerentur, in theatris primas sedes occuparent etc. vide eos in Iurisprudent. Rom. et Attic. T. III. p. 699. Notandus, notatisque ab illis addendus est Lysiae locus, Or. II, p. 65. μόνην δ' ἂν μοι δοκῶμεν ταύτην τοῖς ἐνθάδε κειμένοις ἀποδοῦναι χάριν, εἰ τοὺς μὲν τοκέας αὐτῶν ὁμιλίῃς, ὥσπερ ἐκεῖνοι, περὶ πολλοῦ ποιούμεθα, τοὺς δὲ παῖδας ἕτως ἀσπασζόμεθα ὥσπερ αὐτοὶ πατέρες ὄντες, ταῖς δὲ γυναῖξιν εἰ τοιότῃς βοηθοῦς ἡμᾶς αὐτοὺς παρέχοιμεν, οἷοίπερ ἐκεῖνοι ζῶντες ἦσαν.

παίδων παῖδες] expressum hoc e similibus Homericis, ut Il. T. 308. Καὶ παῖδες παίδων, τοίκεν μετόπισθε γένωνται. vid. Vptonium ad Epictet. p. 218.

Οὐδέποτε] Steph. Hert. Οὐδέ ποτε. Similis argumenti sententias, qui cognoscere cupiat, consulat Clarkium ad Homer. Od. Ω. 195. Rittershusium ad Oppian. Halieut. II, 460. Gataker. ad Antonia. II, 17. p. 78. et 79. quaeque collata in I. Gruteri notis ad Syri et Senecae Sentent. v. 825. p. 519. quae compilare, pro more aliorum, non lubet. Theognidis tantum locum addimus, ut pateat, quod aliquoties diximus, prope illum a Tyrtaeo abesse v. 855.

— ἀρετῆς δὲ μέγα κλέος οὐ ποτ' ὀλεῖται,
Αἰχμητῆς γὰρ ἀνὴρ γῆν τε καὶ αἶψα σάοι.

Φύγη] St. H. W. — φύγοι — ἔλτοι.

αἰχμῆς ἔυχος] illud verbum h. l. eo sensu sumendum est, quo pro fortitudine, virtute bellica etc. sumitur. Sophocl. in Oed. Colon. 1386. γῆς ὅσοιπερ ἀπίας πρῶτοι καλεῖνται καὶ τετίμηνται δορί. int. ob bellicam virtutem in honore sunt. Pindarus similiter, ut h. l. Pyth. I, 12. ὧν κλέος ἀνθήσεν αἰχμῆς. qui fortitudinis fama floruerant. Isthm. V, 42. κάστος δ' αἰχμὰ πολιδευκέος τε. virtus bellica Castoris: etsi etiam pro ipso bello sumi videatur Nem. X, 23. θρέψεν δὲ αἰχμὴν Ἀμφιγυρόνος, ubi vide interpretes: et aliis locis pro ipso exercitu, ut Olymp. VII, 35. ἀργεῖα σὺν αἰχμᾷ Schol.

σὺν

σὺν πλῆθει Ἀργείων. adde Dionysium Perieget. 210. Ὅς Διὸς οὐκ αἰλέγοντας ἀπώλεσεν Ἀysonis αἰχμή et v. 1052. Ἀysonis βασιλῆος ἐπεπρήυνεν ἀκωκή· etsi his locis possis etiam fortitudinem interpretari. Grotius h. l. interpretatur: *Et spolia e bello victor optima ferat.*

τερπνὰ παθῶν] etiam de bonis dici παθῶν et notum est, et docent, si quis exempla desideret, Budaeus in Comment. G. L. p. 85. Faber ad Aristoph. Ecclesiaz. 884. Hombergius Parerg. Sacr. ad Marc. V, 5. aliique.

Γηράσκων —] Totum distichon legitur etiam in sententiis Theognidis v. 1231. quod quomodo factum sit, iuvat verbis Camerarii narrare, qui in prolegomenis p. 2. dicit: νῦν δὲ φανερόν, ὅτι τὰ Θεόγνιδος ἐπιγραφὴν ἔχοντα ἐπησυναθροισμός τις ἐστὶ ποιημάτων διαφόρων, περιαιρεθέντων δηλαδὴ ἐκ τῶν ἐκείνου, ὅσα τινὸς αἰσχρολογίας ἔχεσθαι, ἔδοξεν, καὶ ἀντὶ τούτων ἐμβληθέντων ἄλλων διὸ καὶ ἀσυνάρμοστα ἐστὶ τὰ πλεῖστα, καὶ τὰ αὐτὰ ἀναπολιτικῶς παλιθρογῆται. Ὅτι δὲ καὶ Σόλωνος, καὶ Εὐήνης καὶ Τυρταίου ἐπὶ κατεμέμικτο τοῖς Θεογνιδείοις, σαφῶς ἐνεδείξαμεν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι, καὶ ὑπολάβοι ἂν τις οὐκ ἀλόγως ἐκ τούτων, ὅτι καὶ ἄλλα παντοῖα παρενεβλήθη.

μεταπρέπει] in Stobaeo vitiose μετατρέπει. Ceterum senum erat apud Lacedaemonios magnus honor, magna auctoritas. vnde Plutarchus in diss. an seni sit gerenda respublica, p. 795. narrat; Lyfandrum dixisse, ὡς ἐν Λακεδαιμόνι καὶ πᾶσι γηρῶσιν. quemuis enim senem quodammodo vices magistratus gerere alicuius, aut tutoris, aut paedagogi, non modo rempublicam, sed singula etiam singulorum iuuenum facta, exercitationes, ludos, victum inspectare: colere eosdem senes atque sectari adolefcentes. vid. Valkenar. et Wesseling. ad Herodot. L. II. p. 140. Συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μόνουσι Λακεδαιμονίοισι· οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες εἴκῃσι τῆς ὁδοῦ καὶ ἐκτράπονται καὶ ἐπιῇσι ἐξ ἔδρης ὑπανιστάται. Pariter et Aeschines in orat. in Tim. p. 195. de iisdem, — τῶν γερόντων, οὓς ἐκείνοι καὶ αἰσχύνονται καὶ δεδίασι. atque Damascenus de moribus Graecor. in T. V. thesauri Gronou.

Gronou. p. 3854. τοὺς δὲ γέροντας αἰσχύνονται οὐδὲν ἦτον ἢ πατέρας. confer Gellium N. A. II, 15. Eustathium ad Il. B. 471. et Rittershus. ad Oppian. Halieut. I, 683.

πάντες μὲν] Iterum imitatore[m] hic Theognidem agnosce: v. 929.

Πάντες μὲν τιμῶσιν ὁμῶς ἴσοι, οἷτε κατ' αὐτὸν
ἔικεσιν χάρις οἷτε παλαιότεροι.

vbi Camerarius notat in ὑπομνημ. p. 106. ἔτι δ' ἐν ἐνίοις προσέκειντο οἱ δύο σίχοι οἷδε, οἱ καὶ φέρονται ὡς Τυρταίου Τησεύσκων δ' ἀετοῖσι κ. λ.

Θώκοισιν] de more adfurgendi et de via decedendi multi multa scripserunt. Nos tantummodo loca classica indicabimus, quae nobis esse videntur ap. Cicer. de Senect. c. 18. Iuuenal. XIII, 54. Valer. Max. IV, 5, 2. Plutarch. Apopht. Lacon. p. 235. et in Lycurg. p. 48. vberius autem rem explicuerunt Cerda ad Virgil. Ecl. VI, 66. Lipsius in Eleet. I, 23. et Cragius de Rep. Lac. L. III. Tab. VII. Inst. 3. et L. IV. c. 9. Nec errare me puto, si per Θώκας intelligam subsellia in theatris. vid. Casaubon. ad Theophr. Char. p. 261. et viros doctos ad Thomam Magistr. p. 430.

οἷτε κατ'] Hert. ὄγε. vt paullo post οἱ παλαιότεροι. male.

ἀρετῆς] non virtutis sed gloriae h. l. explicandum puto. Suidas: ἀρετῆ. Ἀνδοκίδης καὶ Θουκυδίδης ἀντὶ τοῦ εὐδοξία. Thucyd. I, 33. καὶ προσέτι φέρουσα ἐς μὲν τοὺς πολλοὺς ἀρετὴν. vbi vide Waffium. Anthol. L. III. p. 295. Ἀλλ' ἀρετὰν ἀντ' ἀρετῆς ἔλαβον.

πόλεμον] in marg. πολέμας vt etiam St. W. H. II. N. 114. ἡμέας γ' οὐπὼς ἐστὶ μεθιέμεναι πολέμοιο. et Δ. 351. πῶς δὴ φῆς πολέμοιο μεθιέμεν. vide Valkenarium ad Euripid. Phoeniss. 522. Frob. male θυμὸν μὴ etc. πολέμας.

Δ.

Μέχρις τεῦ κατὰ κείσθε; κότ' ἄλκιμον ἔξετε
θυμὸν,

ὧ νέοι, οὐδ' αἰδεῖσθ' ἀμφιπερικτίονας
ὧδε λήην μεθίεντες; ἐν εἰρήνῃ δὲ δοκεῖτε
ἦσθαι, ἀτὰρ πόλεμος γαῖαν ἅπασαν ἔχει.

Καί τις ἀποθνήσκων ὕσατ' ἀκοντισάτω.
Τιμῆέν τε γάρ ἐσι καὶ ἀγλαὸν ἀνδρὶ μάχεσθαι
Γῆς περὶ, καὶ παίδων, κεριδίης τ' ἀλόχου

Γ

Δυσμε-

Δυσμενέσιν· θάνατος δὲ ποτ' ἔσσεται, ὅππότε
 κεν δὴ

Μοῖρα ἐπικλώσῃ· ἀλλὰ τις ἰθὺς ἴτω
 ἔγχος ἀνασχόμενος καὶ ὑπ' ἀσπίδος ἄλκιμον
 ἦτορ

ἔλσας, τὸ πρῶτον μίγνυμένε πολέμῃ.
 Οὐ γάρ κως θάνατόν γε Φυγεῖν εἰμαρμένον ἐστίν
 Ἄνδρ', οὐδ' εἰ προγόνων ἢ γένος ἀθανάτων.
 Πολλάκι δηϊότητα Φυγῶν καὶ δοῦπον ἀκόντων
 ἔρχεται, ἐν δ' οἴκῳ μοῖρα κίχεν θανάτου.
 Ἀλλ' ὁ μὲν οὐκ ἔμπας δήμῳ Φίλος οὐδὲ ποθεινός,
 Τὸν δ' ὀλίγος σενάχει καὶ μέγας, ἣν τι πάθῃ·
 Λαῶ γὰρ συμπάντι πόθος κρατερόφρονος ἀν-
 δρὸς

Θνήσκοντος· ζῶων δ' ἄξιός ἡμιθέων.
 ὥσπερ γάρ μιν πύργον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶσιν,
 ἔρδει γὰρ πολλῶν ἄξια μένος ἐών.

COMMENTARIUS.

Tribuitur haec Elegia a Stobaeo in S. XLIX. Cal-
 lino, vbi Gesnerus in margine notauit; Camerarium
 Callimachum auctorem existimare. Et tribuit profecto
 huic eam in orat. de bello Turcico. vid. Fabricium in
 Bibl. Gr. L. III. c. 19. p. 484. A Stephano edita est
 inter

inter fragmenta Tyrtaei, hac epigraphe addita. τοῦ αὐτοῦ ἢ καλλίνου et in Id. p. 22. id quod etiam fecerunt Wintert. p. 437. Hertelius: Lect. p. 731. Froben. p. 232. quos sequi visum est. De Callino quidem, cuius ἐλεγείαι commemorantur ab Athenaeo L. XII. p. 527. et cuius nomen cum Callimachi nomine interdum confunditur, ut docet Fabricius l. c. L. III, c. 28. p. 713. consule, quae notavit Ruhnkenius ad Callimachi Fragment. p. 439.

Μέχρ'] Initium Elegiae mihi in memoriam reuocat duo carmina, ex Anthologia inedita nunc expromenda, quoniam non nimis multa ad reliquos versus nobis adferenda esse videmus. Vtrumque carmen est Stratonis:

Μέχρ' τινός σε γελῶντα μόνον, μηδὲν δὲ λα-
λοῦντα

Οἶσομεν; εἰπὼν ἀπλῶς ταῦτα σὺ πᾶσι, φίλε.
Αἰτῶ, καὶ σὺ γελαῖς· πάλιν αἰτῶ, κούκ ἀπο-
κρίνη·

Δακρύω, σὺ γελαῖς· βάεβαρε τῷτο γέλως.

in 3. v. erat pro altero αἰτῶ in chartis αἰθῶ in v. 4. ultima pars non integra videtur. an β. τ. γελαῖς; nam et γελαῖω interdum casui quarto additur. Sed nec hoc placet satis. Videant acutiores: ego hic nihil melius video.

Ἄχρ' τίνος ταύτην τὴν ὀφρῦα τὴν ὑπέροπτον,
Μέντορ, τηρήσεις, μηδὲ τὸ χαῖρε λέγων,
ὧς μέλλων αἰῶνα μένειν νέος, ἢ διὰ παντός
ὄρχεῖσθαι πυρίχην; καὶ τὸ τέλος πρόβλεπε·
ἦξει σοι πώγον, κακὸν ἔσχατον, ἀλλὰ μέγιστον,
Καὶ τότε ἐπιγνώση, τίς σπᾶνις ἐστὶ φίλων.

Nihil hic mutauimus, praeter distinctionum signa. Similis argumenti non pauca habet carmina eadem Anthologia. Liceat tantummodo tria addere, praefertim cum nihil fere ad eorum interpretationem addendum sit. nam, praeter vltimum, facilia sunt. Primum Διοκλῆς est:

Χαῖρε ποτ' οὐκ εἰπόντα προεῖπέ τις, ἀλλ' ὁ πε-
ρισσὸς

Κάλλει νῦν Δάμων οὐδὲ τὸ χαῖρε λέγει.
Ἦξει τις τούτῳ χρόνος ἑκδικος, εἴτα δασυνθεῖς
Ἄρξει χαῖρε λέγειν οὐκ ἀποκρινόμενος

In v. i. margo habebat προσεῖπε. quam lectionem ego veram puto. Vltima ita interpretaberis: veniet tempus, quo ille, qui nunc nil respondet, prior salutabit. reliqua quam habent difficultatem? Alterum Strato fecit:

Οὐχ' ἐχθρὸς παῖς ἦσθα καὶ οὐδ' ὄναρ οὗτος ὁ
πῶγων

Ἦλυθε; πῶς ἀνέβη τοῦτο τὸ δαιμόνιον
Καὶ τριχὶ πάντα ἐκάλυψε τὰ πρὶν καλὰ: Φεῦ
τί τὸ θαῦμα

Ἐχθρὸς Τρώϊλος ὦν πῶς ἐγένεθ' Πρίαμος;
an recte interpretabor primum versum e Moschi Id. IV, 18. τόδ' εἰδ' ὄναρ ἦλυθεν ἄλλω. quod neque per somnium alteri in mentem veniret! puto igitur: Nonne heri puer eras. nec in somno quidem, te barbatus mox fore, cogitasti? Tertium est Φρόντωνος:

Τὴν ἀκμὴν θησαυρὸν ἔχειν κωμῶδὲ νομίζεις
Οὐκ εἰδὼς αὐτὴν φάσματος ὀξυτέρην
Ποιήσεις σ' ὁ χρόνος μισέμενον, εἴτα γεωργὸν
Καὶ τότε ματεύσεις τὴν περικειρομένην.

Respicit

Respicit auctor ad fabulas eo tempore celeberrimas. Ex Γεωργῶ seu γοργίᾱ, comoedia Menandri, aliquot versus laudantur a Stobaeo et Scholiastis, quos collegit Clericus in Fragm. Menandri p. 32. Idem dat p. 126. fragmenta ἐκ τοῦ μισουμένου. E fabula quae περικειρομένης titulo nota fuit, nihil dat Clericus. sed vide Vincentium Obsopoeum ad Epigr. Agathiae in Anth. L. VII. p. 588. et consule Wesselingium in Dissertat. Herodot. p. 159. His monitis sententia carminis clara est. Respicit etiam forte τὸ Θησαυρὸν ad comoediam huius nominis? Certe talem Menandrum fecisse ex Prologo Eunuchi Terentiani v. 10. notum est, et fragmenta data ab eodem Clerico p. 84. testantur.

αἰδέσθ'] Pulcherrimus locus est, qui huc pertinet Platonis de Leg. L. III. p. 699. quem cognosces, quicumque huius adhortationis vim capere volueris. Verissime Plinius in H. N. XXXVI, 15. *Pudor, Romani nominis proprius, qui saepe res perditas servauit in praeliis.* et exemplum vide apud Liuium XXX, 18. *Simul et peditum legio duodecima, magna ex parte caesa, pudore magis quam viribus tenebat locum.* Apud Homer. Il. O. p. 657. Οὐδ' ἐκέδασθεν ἀνὰ στρατὸν, ἔσχε γὰρ αἰδῶς καὶ δέος. Lege etiam pulchram adhortationem Il. E. 530. Ἀλλήλους τ' αἰδέσθε κατὰ κρατερὰς ὕμλους, Αἰδομένων τ' ἀνδρῶν πλέονες σόοι, ἢ πέφαντα etc. et O, 661. ὦ φίλοι, ἀνέρες ἔσθε καὶ αἰδῶ θεσθ' ἐνὶ θυμῷ Ἀλῶν ἀνδρώπων. Confer Eustath. ad Il. B. p. 455. ad E. p. 1237. et notata a Dukero et Freinshemio ad Flor. IV, 2, 82.

ἁμφικεκτίονας] edidisse me puto sic recte, docente id etiam Schradero ad Musaeum, p. 49. Steph. aliique male ἁμφικεκτύονας. Quae dicuntur in Etymologico M. ἁμφικεκτύονες, οἱ περιοικῶντες· τὸ γὰρ κτίσαι ἐπὶ τῷ οἰκῆσαι ἔλαβον οἱ παλαιοί· ὡς φησὶν Ὅμηρος· Εὐκτίμενον πολίεθρον καὶ Εὐκτιμένην κατ' ἀλωήν· ἔστιν οὖν οἰκίζω, οἰκίσω, οἰκιῶν καὶ οἰκτιῶν κατὰ πλεονασμὸν τοῦ τ', καὶ μετὰ τῆς ἁμφὶ προθέσεως, ἁμφικετιῶν καὶ τροπῇ τοῦ ἰ εἰς ὑ ἁμφικετύων, ὡς τριφάλαα,

τρυφάλεια, merae argutiae sunt Grammaticorum. Ego
 ea falsa puto et inepta, licet eadem fere habeat Phauo-
 rinus. Potius praeter verba Scholiastae Thucydid.
 III, 104, 36. καὶ περικτιόνων νησιωτῶν· περικτιόνες εἰσι καὶ
 ἀμφικτιόνες οἱ περιουκῆντες· Ὀμηρος· Ἄδριος τ' αἰδέεσθαι πε-
 ρικτιόνας ἀνδρώπους, οἱ περιουαετάρουσιν (Odys. B. 65.)
 εὐκτίμενον δὲ τὸ καλῶς οἰκόμενον. quemadmodum etiam
 minor Scholiast. ad Il. P. 220. Σ. 212. interpretatur
 περίουκοι: huc pertinet locus Pausaniae, qui L. X. c. 8.
 p. 815. ubi de concilio Amphictyonum exponit: di-
 cit: Ἀνδροτίων δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐφη συγγραφεῖ, ὡς τοῖς ἀρ-
 χῆς ἀφίκοντο ἐς Δελφοὺς παρὰ τῶν προσηκόντων συνεδρεύον-
 τες· καὶ ὀνομασθῆναι μὲν Ἀμφικτιόνας (ita legendum ibi
 esse satis clare Sylburgius docuit) τοὺς συνελθόντας,
 ἀκνικῆσαι δὲ ἀνὰ χρόνον τὸ νῦν σφισιν ὄνομα. Qui locus
 apprime utilis est, cum ad originem concilii Amphi-
 ctyonum, tum ad utriusque verbi differentiam notan-
 dam. nempe dicit, eos, qui e circumuicinis in Del-
 phicum confessum de more coiuerint, primum ἀμ-
 φικτιόνας fuisse appellatos, postea vero eosdem no-
 men Ἀμφικτυόνων obtinuisse, deductum illud ab auctore
 concilii. Interim utrumque verbum fere perpetuo
 a librariis fuit permixtum in codicibus, ut in Hero-
 doti L. VIII, 104. p. 667. ἐπεὶ τοῖσι ἀμφικτίοσι, πᾶσι
 τοῖς ἀμφὶ ταύτης οἰκέσσι τῆς πόλεως, licet haec interpo-
 lata censeat Valckenarius, qui neque Tyrtaei hunc
 locum praeteriit. vide imprimis Politum ad Eustath.
 ad Il. B. T. II. p. 547. Schmidium ad Pindar. Istm. IV,
 p. 71. Dau. Ruhnkenium ad Timaei Lexic. Vocum
 Platoniar. p. 20. De collegio vero Amphictyonum,
 de quo, ut diximus, hic non sermo est, vid. Charles
 Valois de la Mare Dissertation sur les Amphictyons
 (dans les Memoires de l'Acad. des Inscript. T. IV. p. 265.
 T. VII. p. 641.) quam dissertationem e commentario
 Prideauxii ad marmora Oxoniens. pag. 122. exscriptam
 compilatamque esse docet Christ. Crusius, in Probabil.
 Criticis p. 220. adde Ant. van Dale in Diss. VI. de
 Antiqu. et Marm. p. 430. sequ. Io. Taylorum ad
 marmor Sanduicense, p. 52. viros doctos ad Hesych.
 p. 302.

p. 302. 11. et Wesselingium ad Diod. Sic. T. II. p. 104. Caeterum, ne, quod ad locum intelligendum facit, omittamus, saepius fit mentio in rebus Laconicis τῶν περιόικων, ut notum est: per hos Hein- sium τὰς εἰλώτας intelligere Dukerus in Addend. ad Thucyd. p. 510. notat. Sed recte Valkenarius ad Herodotum L. IX. p. 696. dissentit, et ubicunque, di- cit, in historia Graeca περιόικοι vel iunguntur vel op- ponuntur Spartiatis, Lacedaemonii sunt intelligendi, cuiuscunque fuerint urbis Laconicae ciues, excepta Sparta, Spartiatarum imperio parentes. Tum ex Scholiast. inedito Aristid. profert haec: οἱ περιόικοι, οἱ περιοικῆντες Σπάρτην τὴν μητρόπολιν.

Ἡσθα] vsurpatur saepe hoc verbum de otiosis, pigris, pugnam detrectantibus, nihil agentibus, desidibus, etc. Il. A. 133. Ἡ ἐθέλεις, ὅφρ' αὐτὸς ἔχῃς γέρας, αὐτὰρ ἐμ' αὐτως Ἡσθα δευόμενον Γ. 134. Οἱ δὲ νῦν ἔαται σιγῇ, πό- λεμος δὲ πέπαυται. Δ. 412. τέττα, σιωπῇ ἦσο, ἐμῷ δ' ἐπι- πείθεο μύθῳ. N. 252. οὐδέτι αὐτὸς Ἡσθα ἐνὶ κλισίῃσι λιλαίομαι, ἀλλὰ μάχεσθαι. Demosth. de Coron. pag. 317. ed. Wolf. καθήντο ἐν Μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας. Pindar. Olymp. I, 132. τί καί τις ἀνώνυμον γῆρας ἐν σκότῳ καθήμενος ἔψοι μάταν. Quintus Cal. II, 73. ἀπόσχεο δηϊότητος, μέμνε δ' ἐνὶ μεγάρῳσι καθήμενος. et X, 16. παρὰ ταῖχος ἀκηδήσωσι μένοντες, Ἀκλῆες ἐζόμενοι. Et sic La- tini ponunt verbum *sedere*. Liv. XXVI. 11. *Qui cum ipse ad moenia urbis Romae armatus sederet.* Cornel. Dat. 8. *congregi, quam cum tantis copiis refugere, aut tam diu vno loco sedere.* Cic. Ep. XVI, 7. *iis enim ventis istuc nauigatur, qui si essent, nos Corcyra non sederemus.* Claudian. B. Gild. 375. *an patiar tot probra sedens?* vid. Eustath. ad Il. E. 355. Ἐυρεν ἔπειτα μάχης ἐπ' ἀριστερᾷ θῆρον Ἀρηὰ Ἥμενον. Servium ad Aen. XI, 460. Graeuium in Lect. Hesiod. c. 11. p. 54. Hein- sium ad Aen. XII, 237. Drakenborch. et Heinf. ad Sil. It. XII. 64. Io. Vpton. in indice Epicteti f. v. καθήμαι. Steph. Berglerum ad Alciphron. I. ep. 25. et Krebsium ad Plutarch. περ. ἀκούειν. p. 153. Pa- riter ἔδρα etiam notat μονήν, ἀργίαν, διατριβήν. do-

cente Waffio ad Thucyd. V, 7. Ita enim ἔχ' ἔδρας ἔργον, occurrit, de quo vid. Abrah. Gronouium ad Aelian. Hist. Anim. VI, 1. p. 1031. Hoc sensu ponitur quoque οὐχ' ἔδος. Il. Ψ. 205. οὐχ' ἔδος. vid. Barnesium ad Il. Λ. 647. Οὐχ' ἔδος ἐστὶ, γεραίε διοτρεφεὺς, οὐδέ με πείσεις. Sophocl. Aiac. 825. Οὐχ' ἰδρυτέον - χορῶμεν - οὐχ' ἔδρας ἀκμή. consule Valkenarium ad Eurip. Phoeniss. 591. sed recedit etiam in aliis locis a proprio sedendi usu hoc verbum, ut sedere dicatur, qui etiam inambulet. Homer. Od. XVI. 144. ἀλλὰ σοναχῇ τε γόωτε ἥσασθαι ὀδυρόμενος, φθινύθαι δ' ἀμὲν ὅσεόφιν χρώς. Eurip. Iphig. in Aul. 1175. ἐπὶ δὲ δακρύοις μόνη καίθημαι, τήνδε θρήνηδ' ἄει. de homine in perpetuo luctu versante dicitur. vid. Schultensium in comment. ad Iobum, T. I. pag. 38. ἴσαν, καίθηθαι, καίθιζεθαι ἐπὶ τῆς ἐσίας, dicuntur supplices. Herodot. Erat. 108. ἐκείναι ἰζέμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐδίδοσαν σφέας αὐτούς. Sophocl. Oed. Col. 1218. προσπεσόντα πῶς Βορῶ καίθηθαι τῷ Ποσειδῶνος. vid. Waffium ad Thucyd. I, 133. et 136. Spanhemium ad Callim. H. in Del. 325. et Taylorum ad Lys. or. II, p. 35. 36. Quoniam etiam paullo ante elegantissimi libelli Plutarchi περὶ ἀκούειν mentionem fecimus, non praetermitteremus hanc occasionem leuia quaedam menda tollendi. Vtimum vero Krebsiana editione. p. 4. in versu παλύποδος κεφαλῇ ἐν μὲν κακόν, ἐν δὲ καὶ ἐσθλόν, aut bis lege ἐν aut retine ἐν et scribe κεφαλῆς. de eodem pisce: ὅτι τῷ βρωθῆναι μὲν ἐστὶν ἥδιστος, δυσόνειρον δὲ ὕπνον ποιᾷ, φαντασίας ταραχώδεις καὶ ἀπλοκότεις δαχόμενον. an potius δεχομένοις: iis, qui eo vescuntur? p. 24. εἴματα τ' ἐξημοιβὰ, λωετρά τε θερμά καὶ εὐναί: etsi sic hic versus exstat in Odyss. θ. 249. hic tamen legendum est εὐναίς, quoniam verbum ad ἀγαπῶντας referendum est. p. 58. ἐν ποιητικῇ λέξει καὶ μυθεύμασι περιεχυμένοις πολλαὶ διαφεύγει τὸν νέον. vide an praestet legere περιεχυμένην p. 74. οἱ δὲ παῖδες ἂν ὀρθῶς ἐκτρέφοντα τοῖς ποιήμασιν. scribo ἐντρέφονται. nec inuitis, puto, viris doctis. nota est dicendi formula vel e nouo Test. vbi in Ep. I. ad Tim. IV, 6. est ἐντρέφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως. plura dat

dat Dorvillius ad Chariton. p. 36. Sic etiam Latini. Senec. ad Polyb. 21. *liberalibus disciplinis, quibus non innutritus est tantum, sed etiam innatus.* et ep. 2. *Certis ingeniis immorari et innutriri oportet.*

v. 4. deest hic versus, quem Camerarius ex ingenio sic suppleuit: *Ἐν νύτῃς ἀσπίδα θέτω ἐναντιβίως πολεμίζων.* Sed satius est in his nihil tentare, quam frustra hariolari. Mihi certe de lacunis sine codicum ope sola coniectura repletis idem videtur quod Broukhusio, quem vide ad Tibull. III, 5, 17. et Propert. II, 20, 28. Nam quid prodest, aut versus operose fingere, aut fictos ab aliis antiquis addere, cum tamen per rerum naturam fieri nequeat, ut, quae ab ipso auctore scripta sint, inueniamus reddamusque?

ἀποθνήσκων] Pulcher est hic locus. Iubet poeta milites, iam moribundos, adhuc iaculari, et hoc quasi solatium, re bene gesta, ad inferos secum auferre, aut, ut Polybius L. III, pag. 298. dicit, *ἕως τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς διαγωνίζεσθαι.* Veniunt hic mihi in mentem aliquot similia loca, quibus eadem nobilitas, fortitudo et constantia animi bene depingitur. Quid potest sublimius esse illo sermone Hectoris Il. X. 303. *νῦν αὐτὲ με μοῖρα κιχάνει, Μὴ μὰν, ἀσπεραί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.* Talia cum legimus et diuinum miramur Homerum, et ipsi aliquo modo tollimur et sentimus vim, quae herois pectus animasse videtur. Quem non delectat ille miles apud Lucanum in L. III, 622. qui post alia facinora — *vulnere multo*

*Effugientem animam lapsos collegit in artus,
Membraque contendit toto, quicunque manebat,
Sanguine, et hostilem defessis robore membris (alii
neruis)*

Insiliit solo nociturus pondere, puppim.

aut qualia sunt, quae legimus eodem libro, 706.

*Non perdere letum
Maxima cura fuit, multus sua vulnera puppi
Afflixit moriens et rostris abstulit ictus.*

Et quid videtur de illis Sidonii V, 252.

*si forte premantur
Seu numero seu sorte loci, mors obruit illos,
Non timor: inuicti perstant, animoque supersunt
Iam prope post animam.*

Atque haec ex poetis nunc succurrunt, quibus addere potes notata a Drakenborchio ad Sil. It. IV, 607. et IX, 512. cuius recordor illa:

*Si studium et saeuam cognoscere Amilcaris umbram,
Illa est, cerne procul, cui frons nec morte remissa
Irarum seruat rabiem.*

Dabimus vero etiam quaedam e prosaïcis. Iam primum in aurea descriptione, aut pictura potius pugnae quam intexuit Xenophon laudationi Agesilai παρὴν δὲ θεάσασθαι — ἐγχειρίδια γυμνὰ καλεῶν, τὰ μὲν χαμαὶ τὰ δ' ἐν σῶμασι, τὰ δ' ἔτι μετὰ χεῖρας. Tum narrat Sallust. B. C. 61. Catilina longe a suis inter hostium cadauera repertus est, paululum etiam spirans, ferociamque animi, quam habuerat uiuus, in vultu retinens. Florus I. 18, 17. Quinam illi fuerunt viri, quos ab elephantis primo praelio obtritos accepimus? omnium vulnera in pectore: quidam hostibus suis immortui: omnium in manibus enses: et relictæ in vultibus minae: et in ipsa morte ira viuebat. Velleius Pat. II, 17. Telesinus postero die semianimis repertus est, victoris magis, quam morientis vultum praeferens. Quid? quod post mortem etiam viuere indignationem et iras quidam et credidere et memoriae prodidere. Certe in campis Marathoniiis Pausanias in Atticis p. 79. c. 32. narrat audiri singulis noctibus equorum hinnitus, et pugnantium etiam virorum species cerni. cui adstipulatur Iac. Sponius in Itinerar. Orient. P. II. L. VI. p. 59. consule

consule Hieron. Magium in Miscell. L. IV, c. 12. et interpretes ad Lucan. VII, 175. *Edere nocturnas belli Pharsalia voces.* Sed desino plura dare.

καὶ παίδων] Grotius edidit καὶ τέκνων.

ὅπποτε κεν δὴ] Idem ὁππότερον δὴ.

ἐπικλώσας] vide Gatakerum ad Antonin. IV, 26. p. 149.

ἔλσας] Paullum negotii nobis hic locus fecit. Putabamus primum eum corruptum esse, et coniectura aliqua succurrere volebamus. Illam arcessere luebat e Pindari Pyth. III, 168. Διὸς δὲ χάριν ἐκ προτέρων μεταμειψάμενοι καμάτων ἔσασσαν ὀρθὰν καρδίαν. In animo quoque versabatur ille locus in Il. Ξ. 371. Ἀσπίδας, ὅσσαι ἄρισται ἐνὶ στρατῷ ἠδὲ μέγιστα, ἔσσάμενοι. Sed melius deinde visum est, nihil mutare, et explanationem potius loci quaerere. Hic primum in mentem venit Phauorini interpretatio. ἔλσαν παρ' Ὀμήρῳ ἐν τῷ Λ. (v. 413.) τῆς Ἰλιάδος, τχτέσι ἤλασαν, ἢ εἴλησαν, ὃ ἔστι συνέκλεισαν μέσον τὸν ἥρωα, ὡς μηδὲ εἰ θέλει ὑποχωρεῖν ἐξεῖναι αὐτῷ. atque etiam Eustathius dicit: ἔλσαν τχτέσιν ἤλασαν ἢ εἴλησαν ὃ ἔστι συνέκλεισαν μέσον. atque pariter Scholiast. Il. A. 409. ἀμφ' ἄλλα ἔλσας Ἀχαιοὺς exponit; συνελάσαι, συγκλεῖσαι. quanquam etiam hoc quidam ad verbum εἰλέω referunt. Apud Pindarum in Ol. X, 51. ἐν πίσσῃ ἔλσας ὅλον τε στρατόν. Scholiast. notat συναγαγὼν καὶ κατασχών, et alter συγκλείσας, κατασχών. Praeterea legitur in Etymolog. M. ἔλσαι τὸ συνελάσαι, ἀπὸ τῆς ἐλάσαι, κατὰ συγκοπὴν et Hesychii Glossario: ἔλσαι, συσχῆν, συνελάσαι, συγκλεῖσαι. ἔλσαν, συνήλασαν. Putabam igitur esse eandem huius loci sententiam, quae est Latinae formulae: *colligere animum* v. c. apud Livium III, 60. *Retulere primo pedem hostes: deinde cum animos collegissent, restituitur pugna.* Atque hanc interpretationem fere firmare videtur locus Il. Δ. 152. Ἀφ' ὀρέων δὲ θυμὸς ἐνὶ σήθεσσιν ἀγέρθη. Scholiast. τχτέσιν ἐπισυνηθροίθη, ἐπισυνήχθη. quem locum Ernestius nec intellexit recte nec explicuit.

explicuit. Tota series narrationis docet, non sermo-
nem esse de terrore, sed de eo, qui ad se redit, ante
perterritus. compara Il. O. 240. νέον δ' ἐσαγείρατο θυ-
μόν. Ita etiam συνλέγειν ἑαυτὸν dicunt Graeci, notante
Petro Horreo ad Aeschin Dial. 3. p. 123. Mox suspi-
cari lubuit, an h. l. ἔλσας esset idem quod apud Virgil.
Aen. XII, 491. *Substitit Aeneas et se collegit in arma*
Poplite subsidens. quod Seruius exponit: *ita se textit,*
ut nulla parte posset feriri. Non tamen memini, me
hoc sensu positum inuenire hoc verbum. Praeterea
non ἦτορ, sed σῶμα, aut γύσια dicere poeta debuisset.
Consului etiam aliquando virum, dum viueret, ami-
cissimum nobis, Heilmannum, doctissimum Thucy-
didis interpretem, qui pro insigni Graecarum littera-
rum peritia, haec respondit. ἦτορ, inquit, non inter-
pretor fortitudinem, sed cor, quasi sedem fortitu-
dinis. Haec significatio neque dubia est, et auctori-
tate Eustathii confirmatur, explicantis Il. I. 492. με-
γαλήτορ θυμός ita: μέγας θυμός ἐπὶ τὸ ἦτορ, ἦτοι τὴν
καρδίαν τὴν ἐπὶ τὰ στήθη. Iam ελσας, siue illud cum (')
siue (') scripseris, aut idem notat, quod ἔλσας, i. e.
ἐλάσας ὑπὸ τῆς ἀσπίδος, vel ἐπιπαρασηρίζας τὸ στήθος τῇ
ἀσπίδι: forte pectus applicare fortiter, adigere ad
scutum, aut est sumendum pro ἔλσας, ab εἰλέω pro
εἰλύω, conglobari, recipere se, quod proprie qui-
dem tantum de turma et caterua dicitur, fortasse ta-
men audacius de heroe, qui aequat totum exercitum,
ut Homerus aliquo loco canit, dici potest. Scho-
liastae veteres vtramque significationem proponunt,
sed prior huic loco melius conuenire videtur. Haec
vir nuper eruditissimus. Noui ἐλάυνειν esse etiam in-
terdum, *incitare, excitare, stimulare.* vid. Budaeum
in Comment. Graec. L. p. 883. quanquam exempla
ab eo allata paullum diuersa sunt. Videant doctio-
res an hic locus eam vim admittat. Mihi sufficiat
haec proposuisse, e quibus eligat quisque, quod sibi
placuerit. Mea sententia haec est: Tyrtaeus iubet
milites hastas tollere, et bene munito pectore s. cor-
pore tecto scuto, hostes recta inuadere. Deduco
igitur

igitur verbum (positum pro ελήσας) ab ελέω, attice ελέω, quod notat praeter alia, occulto, includo etc. In Il. P. 492. Τὼ δ' ἰθὺς βήτην, βοέης εἰλυμένω ὦμους, malunt alii quoque legere: εἰλημένοι. Haec interpretatio mihi simplicissima videtur ideoque optima. Latinus interpres reddidit: *sub scuto forte pectus fouens* et alter: *tegensque fortia praegrandi pectora sub clypeo*: Grotius: *clypeo generosa recondens Pectora*. Osius: *Muniti clypeo robustum pectus abeno obiiciant hastis*.

πολέμῳ] hoc loco verbum hoc pugnam, ipsum praelium notat, quemadmodum πολεμεῖν est saepe pugnare, docente magno Casaubono ad Polybium pag. 147. ed. Gronou. Ita imprimis frequenter Homerus. Il. B. 443. κηρύσσειν πολεμόνδε καρηκομόωντας Ἀχαιοί. Δ. 281. Δίῳ ἐς πόλεμον πυκινὰ κίνυντο Φάλαγγες. M. 181. Σὺν δ' ἔβαλον Λαπίθαι πόλεμον καὶ δηϊότητα. Sic apud Latinos *bellum* est nonnunquam idem quod *praelium*. Nam praeter Florum III, 5. *omnes copias Chaeroneam, apud Orchomenon altero bello dissipauit*, et Velleium II, 69. *acri atque prosperrimo bello Cassius-Rhodum ceperat*, hunc usum in Vegetio aliquoties notauit Stewechius. vide eum ad II, 13. et III, 26. p. 226. adde Graevium in Lect. Hesiod. p. 99. Drakenborchium ad Sil. It. I, 621. ad Liu. III, 61, 2. et ad Epit. L. 52. T. V. p. 1011. Cortium ad Sallust. B. C. IX, 4. Burman. ad Lucan. VII, 523. et 650. Arntzenium ad Aurel. Vict. de Vir. Ill. c. 54. p. 220. et Verheyk ad Eutrop. III, 10. *nullo tamen Punico bello Romani grauius accepti sunt*.

Οὐ γὰρ πως κ. λ.] Similis sententia aliquoties apud Homerum occurrit, vt Il. Z. 488. Μοῖραν δ' οὐτιναί φημι πεφενγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν, Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν ἐπὶ τὰ πρῶτα γένηται. Et, qui locus propius accedit ad hunc Il. M. 322.

ὦ πέπον, εἰ μὲν γὰρ πόλεμον περὶ τόνδε φύγοντες

ἄϊε' δὴ μέλοισιν ἀγῆρω τ' ἀθανάτῳ τε

ἔσσεσθ'

ἔσσεσθ' οὔτε κεν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισι μαχοί-
μην —

Νῦν δ' ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφεσῶσιν θανάτοιο
Μυρίαι, ἅς ἔκ' ἐσι φυγεῖν βροτὸν ἔδ' ὑπα-
λύξαι,

ἴομεν κ. λ.

vbi Clarkius ex aliis scriptoribus plura contulit. Ad sequens distichon illustrandum pulchre faciunt, quae notauit, pro magna eruditionis varietate, Gatakerus ad Antonin. VI, 10. p. 223. et VII, 46. p. 277. quibus nos addamus locum Alciphronis L. I, 25. καὶ οὐκ ἔστι τὸ χρέος φυγεῖν, καὶ ἐν οἰκίσκῳ τις καθέριζας αὐτὸν τηρῇ· ἐνεργὸς γὰρ ἡ ἡμέρα ἐκάνη, καὶ τὸ πεπρωμένον ἀφύκτον, vbi vide Berglerum. Illud Simonidis: ὁ δ' αὖ θάνατος ἔφικε καὶ τὸν φυγόμαχον notum est. vide etiam Lambinum ad Horat. III, 2, 14.

ἔρχεται] credo esse explicandum: *abit*, e pugna, e praelio, et incolumis domum redit. Il B. 381. Νῦν δ' ἔρχεσθ' ἐπὶ δῶπνον. et E, 150. τοῖς οὐκ ἐρχομένοις ὁ γέρον ἐκρίνατ' ὀνείρους, quod quidem explicant quidam, ὅτι οὐκ ἐπανήξουσιν ἀπὸ τοῦ πολέμου: sed sensus est: *quibus abeuntibus in bellum non somnia* etc. vid. Raphelii Annotat. ex Polyb. et Arrian. ad Matth. XVI, 28. Alberti Obs. Philol. pag. 113. et 504. eundemque ad Hesychium p. 1452. vbi est: ἐρχομαι, ἀπέρχομαι, ἐλθῆσα, ἀπελθούσα. aut habet ἐρχομαι h. l. eam vim, quam saepe, vbi pro εἶναι ponitur: de quo vide Abresch in Animadu. ad Aeschyl. p. 302.

κίχεν] Etiam hoc e fonte Homericod deriuatum. Il. I. 416. Οὐδέ κε μ' ὦκα τέλος θανάτοιο κιχέη· quanquam sic etiam in Anthol. L. III. pag. 256. ἐν δὲ σε πόντῳ κλείθενες ἐυζίνῳ κῆρ' ἐκίχεν θανάτῃ, et Theogn. 340. similiter, qui v. 818. dicit, ἀμφοτέρως μοῖρ' ἀλάβοι θανάτῃ.

δήμῳ] Steph. δαλῶ. sed siue δαλὸν h. l. interpreteris *timidum*, (nam δαλὸς opponitur ἀγαθοῖς in bello no-
tante

tante Marklando ad Max. Tyr. diff. 8. p. 665.) siue
inutilem, improbum (vt saepe hoc verbum ἐδλῶ oppo-
 nitur. vid. Lamb. Bos in Exercit. Phil. in N. T.
 p. 304. et Valkenarium ad Eur. Phoeniss. v. 1011.)
 melior tamen vulgata lectio. sed sequens versus clare
 ostendit, δῆμῳ non esse reddendum: *populo*: sed *plebi*.
 Iste homo ne a viliori quidem populi parte amatur:
 sed virum fortem et nobiles et ignobiles ciues lu-
 gent etc. Eustathius ad Il. B. p. 381. Δήμῳ δὲ ἄνδρες
 τὸν ἰδιώτην λέγει. τὸν δὲ αὐτὸν ποῦ καὶ δῆμον καλεῖ, ὥς ἂν τις
 εἴποι δημότην ἢ δημοτικόν, τῷ τοῦ ὅλου ὀνόματι, ἡγουν τῷ
 τοῦ δήμου, ὀνομάσας τὸ μέρος, ἦτοι τὸν δημότην. vide eun-
 dem ad Il. Γ. p. 859. et Waffium atque Duckerum ad
 Thucyd. II, 65. Grotium video h. l. edidisse λαῶ.

συμπάντι] Steph. Hert. συμπάντι.

ἦν τι πάθῃ] formula, quae saepius apud Graecos scripto-
 res occurrit pro: si quid illi humani acciderit:
 Omittitur τὸ κακόν, vt in aliis formulis. vide Reima-
 rum ad Dion. Cass. p. 211. plene Homerus Od. β. 179.
 μή ποῦ τι κακὸν πάσχωσιν ὀπίσω. Diod. Sic. XIII, p. 621.
 νῦν ἀναδεικνύω ναύαρχον, ἂν ἐγὼ τι πάθω, τὸν διαδεξόμε-
 νον κλέαρχον. Addo carmen ineditum Ἀσκληπιάδου:

Οὐκ εἰμ' οὐδ' ἐτέων δύο ἢ εἴκοσι καὶ κοπιῶ
 ζῶν,

ᾧ ἔρωτες, τί καλὸν τῷτο; τί με φλέγετε;

Ἦν γὰρ ἐγὼ τί πάθω, τί ποιήσετε; δῆλον
 ἔρωτες,

ὥς τὸ πάρος, παίζεσθ', ἄφρονες ἀτραγά-
 λοις.

In v. 2. puto potius κακόν legendum esse, quam κα-
 λόν, quod non facilem explicationem admittit. Il-
 lud δῆμῳ φίλος in memoriam reuocat nomen pueri,
 in quem Dioscorides hos versus scripsit, qui in ea-
 dem Anthologia Stratonis exstant.

Δημόφρ

Δημόφιλος τοιοῖσθε φιλήμασιν εἰ πρὸς ἔρασάς
 Χρήσεται ἀκμαῖν, Κύπρι, καὶ ἡλικίην,
 ὣς ἐμὲ νῦν ἐφίλησεν ὁ νήπιος, οὐκ ἔτι νύκτωρ
 Ἥσυχά τῃ κείνου μητρὶ μένει πρόθυρα.

Exigua mutatione v. 4. lego *μενέει*, quod tempus sententia postulat. Caeterum compara illa Horatii I, 25. *amatque lanua limen, quae prius multum facilis mouebat cardines.*

ἡμιθέων] an huc pertinet fortasse, quod Plato aliquo loco narrat: οἱ Λάκωνες ὅταν τίνα ἐγκωμιάζουσιν ἀγαθὸν ἄνδρα, θεὸς ἀνὴρ, φασιν, ἔτος. vid. Cragium de Rep. Lac. L. IV. c. 9. Etiam Aeschines Dial. I. de virt. pag. 29. edit. Horrei. Καὶ Λακεδαιμόνιοι, ὅταν τίνα μεγαλοπρεπῶς ἐπαινῶσι, θεὸν ἄνδρα φασὶν εἶναι. Ad Tyrtaei vero versum sensum intelligendum egregie facit locus Theodoretī Serm. III. ad Graecos infidel. p. 42. χρόνῳ δὲ ὑπερον καὶ τοὺς ἐν τι δεδρακότας, ἢ ἐν πολέμοις ἀνδραγαθισαμένους, ἢ γεωργίας τινὸς ἀρξάντας, ἢ σώμασί τισι θεραπέειαν προσενηνοχότας, ἐθεοποίησάν τε καὶ νεὺς τέτοις ἐδείμαντο. Frequentissime autem, qui inter homines aliis praestant, diis comparantur a poetis, ut II. Ω. 258. Ἐκτορά θ' ὅς θεός ἐσκε μετ' ἀνδράσιν οὐδὲ ἔωκει Ἄνδρός γε θνητοῦ πάϊς ἐμμεναι, ἀλλὰ θεοῖο. Plura dat Schraderus ad Musaeum, p. 151. cap. IV. Animadu. Apud poetas amatorios quoties non comparantur pueri atque poetae cum diis et deabus? Non lubet nunc exempla passim obuia, et quorum plurima pars nota est, addere. Iucundius erit Graecarum litterarum studiosis carmina aliquot eiusmodi argumenti ex Anthologia inedita cognoscere. Dabimus igitur primum carmen Meleagri:

Εἰ μὴ τόξον ἔρως, μηδὲ πτερά, μηδὲ φαρέ-
 τραν

Μηδὲ πυριβλήτης εἶχε πόθων ἀκίδας,

Οὐκ

Οὐκ, αὐτὸν τὸν πταινὸν ἐπόμενυμαι, οὐ ποτ' αὖν
ἐγνως

Ἐκ μορφᾶς, τίς ἔφου Ζώϊλος, εἴ τις ἔρως.

Πυρίβλητος, quod videtur idem esse debere ac πυρι-
κῆς; aut πυρικβόλος, non memini me legere alibi. aut
ego fallor, aut aliud verbum substituendum est. Co-
gitaui de verbo: πυρικμήτης. Callim. H. in Del. 145,
πυρίκητοί τε λέβητες. Sed nec hoc placet. in mentem
venit verbum ὁ, ἡ βαπτὸς, quod est tinctus: et ἀκίδες
πυρὶ βαπτοί nonne bene conuenirent Cupidini, de
quo dicit Moschus, α, 29.

Ἦν δὲ λέγῃ, λαβὲ ταῦτα, χαρίζομαι, ὅσα μοι
ὄπλα,

Μήτιθίγης· πλάνα δῶρα. τὰ γὰρ πυρὶ πάντα
βέβαπται.

Quis ignorat bellissimos Horatii versiculos: *ferus et*
Cupido, semper ardentes acuens sagittas Cote cruenta.
II, 8, 14. adde in Anthol. IV. 470.

Γυμνὸς ἔρως διὰ τέτο γελαῖ καὶ μείλιχός ἐστιν,
Οὐ γὰρ ἔχει τόξον καὶ πυρρόεντα βέλη.

adde Alciphron. Ep. I, 19. et confer Drakenborch. ad
Sil. It. XI, 398. Quod vero ad syllabam attinet, no-
tum est caesuram syllabam breuem in fine verbi et
initio pedis extendere, cuius rei causam hanc reddit
Morellius, quia mora quaedam in illa syllaba fit, et,
vt ait, ictus pronunciationis in hanc versus partem
cadit. Eiusdem Meleagri hi sunt versiculi:

Ἀρνέϊται τὸν ἔρωτα τεκεῖν ἡ Κύπρις ἰδῆσαι

Ἄλλον ἐν ἡιθέοις ἴμερον Ἀντίοχον.

Ἀλλὰ νέοι σέργοιτε νέον πόθον· ἡ γὰρ ὁ κῆρος

Εἴρηται κρέσσων ἄλλος ἔρωτος ἔρως.

in quo carmine nihil video, quod corruptum sit aut emendatione opus habeat. illud ἦ est ὄντως, ut verbum explicat Schol. Sophocl. ad Electr. 315. Tertium, quo puerum suum nec deorum amore indignum censeret idem poeta, carmen hoc est:

Οὐκ ἐθέλω Χαρίδαμον· ὁ γὰρ καλὸς εἰς Δία
λεύσσει,

ὥς ἤδη νέκταρ τῷ θεῷ οἶνοχοῶν.

Οὐκ ἐθέλω· τί δέ μοι τὸν ἐπερᾶνιον βασιλῆα
ἄνταθλον νίκης τῆς ἐν ἔρωτι λαβεῖν;

Αἰροῦμαι δὴ μένον· ὁ παῖς ἀνιῶν ἐς Ὀλυμπον

ἐκ γῆς νίπτρα ποδῶν δάκρυα τὰ μὲν λάβη,

Μναμόσυνον σοργῆς, γλυκὺ δ' ὄμμασι νεῦμα
διΰγρον

Δοίη καὶ τι φίλημ' ἀρπάσαι ἀκροθιγές·

Τάλλα δὲ πάντα ἔχέτω Ζεὺς, ὥς θέμις· εἰ δὲ
θελήσοι,

ἢ τάχα περ κῆγ' ὠ γεύσομαι ἀμβροσίης.

In v. 1. Illud λεύσσει bene capies, si consulueris notata a Iensio in Lestion. Lucian. I, 10. p. 112. nempe βλέπειν, et ὄραν esse affectare, petere, cupere. ut in Hermotim. p. 532. Ἀλλὰ θαρσύνειν χρὴ καὶ θυμὸν ἔχειν ἀγαθόν, ἐς τὸ τέλος τῆς ὁδῆς ὄρῶντα καὶ τὴν ἀνω εὐδαιμονίαν. In v. 2. recipere debui lectionem, in margine notatam. nam in textu corrupte legitur: ὥς ἤδη τῷ θεῷ νέκταρ οἶνοχοῶν. Ad v. 6. nota verba Pollucis in Onomast. L. VII. f. 40. τὸ δὲ τῶν ποδῶν νίπτρον, νίπτρα μὲν Αἰσχυλος, Ἀριστοφάνης δὲ ἀπόνιπτρον atque L. X. f. 78. Ὑδρία τις ἢ χαλκοῦς ποδάνιπτηρ, λέβης· τὸ δὲ ἀπ' αὐτοῦ ὕδωρ νίπτρον, ἢ λούτριον ἢ ποδάνιπτρον. in v. 7. mallet legere διΰγροις, quod bonum sensum efficit. Intelligere lubet oculos natantes et quadam voluptate suffusos, ut ait Quintilianus Inst. XI, 3, 76. Graeci poetae ita loquuntur,

tur, vt Anacreon, c. 28. amicae oculum vult pingi ἄμα
 γλαυκόν, ὡς Ἀθήνης, ἄμα δ' ὕγρον, ὡς Κυθήρης. Leo-
 nidas Tarentinus in Anthol. p. 367. ὣς ὁ γέρον λίχνοι-
 σιν ἐν ὀμμασιν ὕγρα δεδορκώς. Antipater Sidonius ibid.
 p. 277. Ὑγρα δὲ δερκομένοισιν ἐν ὀμμασιν — αἰδοῖς. confer
 Burmann. ad Ouid. Art. III. 510. in reliquis inter-
 punctionem ita disposui, vt sensus obscurus esse ne-
 queat. Addam duo alia, licet liberius illa scripta:
 alterius auctor ignoratur, alterius est Dioscorides.

Ζεῦ προτέρω τέρπε Γανυμήδεϊ, τὸν δ' ἐμὸν ὦναξ
 Δέξανδρον δέρκευ τηλόθεν· οὐ φθονέω.
 Εἰ δὲ βίῃ τὸν καλὸν ἀποίσεις, ἐκέτ' ἀνεκτῶς
 Δεσπόσεις· ἀπίτω καὶ τὸ βίῃν ἐπὶ σῶ.

In v. 1. habebat cod. ζεύς. vitiosa etiam lectio erat in
 v. 3. ἀποίσεταί. vltima non intelligo, nec quomodo
 βίῃν locum habere possit video. an de verbo βιάω
 cogitandum, quod de violento stupro vsurpatur?
 Addo alterum

Πυγὴν Σωσάρχοιο διέπλασεν Ἀμφιπολίτῳ
 Μυελίνην παίζων ὁ προτολογὸς ἔρως,
 Ζῆνα θέλων ἐρεδίζαί ᾧ δ' ἔνεκα τῶν Γανυμή-
 δου
 Μηρῶν οἱ τέττου περὶ μελιχρότεροι.

Nihil, quod moneam, inuenio. nisi quod, si quem
 in v. 3. ᾧ δ' ἔνεκα ostendat, ille locum Sophoclis re-
 cordari debeat: in Aiac. 121. ἐγὼ μὲν οὐδέν' οἶδ', ἐποικ-
 τεύω δὲ νῦν — ὅδ' ἔνεκ' αἴτη συγκατέξευκται κακῇ. Quid?
 quod ipsi poetae, potiti amore, sibi diis similes vi-
 dentur. Tale argumentum habet carmen Stratonis:

Ἐσπέριην Μοῖρίς με, καὶ ἦν ὑγιαίνομεν, ὥρην
 Οὐκ οἶδ' εἴτε σαφῶς εἴτ' ὄναρ ἠσπάσατο.

Ἦδη γὰρ τὰ μὲν ἄλλα μάλ' αὔτρεκέως ἐνόησα,
 Χώκόσσε μοι προσέφη, χώκόσ' ἐπυνθάνετο.
 Εἰ δέ με καὶ πεφίληκε, τεκμαίρομαι· εἰ γὰρ
 ἀληθὲς,
 Πῶς ἀποθελιώθεις πλάζομ' ἐπιχθόνιος;

In v. 1. ὕγιαίν. interpretor: conualuimus. nempe antea desiderio et amore faucius iacuit. vid. Heins. ad Ou. Metam. IX, 494. in vlt. v. chartae Lipsiens. habent: ἀποθελιώθεις. Sed credo me veram lectionem feliciter restituisse. Eiusdem ad Iouem exstat in chartis Lipsiens. aliud carmen, quo finem imponemus huic disputatiunculae:

Ἦμοσά σοι, Κρονίδη, μὴ πώποτε, μήδ' ἐμοὶ
 αὐτῷ
 ἔξειπῆν, ὅτι μοι Θεῦδ' ἔειπε λαβεῖν.
 Ψυχὴ δ' ἢ δυσάπιστος ἀγαλλομένη πεπότηται
 ἥερ'ι, καὶ σέξαι τ' ἀγαθὸν οὐ δύναται.
 Ἀλλ' ἐρέω, σύγγνωθι σύ μοι· κείνος δὲ πέπεισαι
 Ζεῦ πάτερ, ἀγνώσου τίς χάρις εὐτυχίης;

v. 2. λαβεῖν compara cum Ouidianis illis: Amor. I, 4, 63. Oscula iam sumet, iam non tantum oscula sumet. et Art. I, 669. Oscula qui sumsit, si non et caetera sumsit. v. 4. de verbo σέγειν pro tacere vid. Georg. D'arnaud in Lect. Graec. p. 123. v. 5. Ignosce mihi Iupiter, ille puer etiam mihi ignouit.

πύργον] Sic solent poetae Graeci de heroibus virisque fortibus loqui. Homer. Od. Λ. 555. de Aiace, τοῖος γὰρ σφιν πύργος ἀπώλεο. Eurip. Med. 390. Ἦν μὲν τις ἡμῶν πύργος ἀσφαλὴς φανῇ. Pindarus Pyth. V, 75. de Batto: πύργος ἄσπεος, ὄμμα τε φαεινότατον ξένοισι.
 Theo-

Theognis, v. 233. Ἀκρόπολις καὶ πύργος ἐὼν κενεόφρονι
 δήμῳ, κύρῳ, ὀλίγης τιμῆς ἔμμορεν ἐσθλὸς ἀνὴρ. Elegan-
 ter etiam Hippocrates in epist. ad Abderitas, S. VIII.
 p. 6. ed. Wechel. καὶ μακάριοί γε δῆμοι, ὅκοσοι ἴσασι
 τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας ἐρύματα ἑαυτῶν, καὶ οὐ τοὺς πύργους
 οὐδὲ τὰ τάχεια, ἀλλὰ σοφῶν ἀνδρῶν σοφὰς γνώμας. Utun-
 tur vero similibus formulis, si quendam aut fortem,
 aut praesidio auxilioque vrbi, ciuibus etc. esse indi-
 care volunt, de ducibus non solum, sed de aliis etiam
 loquentes: dabimus aliquot exempla. Sophocles in
 Aiac. 1234. Πρὶν μὲν οὖν ἐννυχίᾳ Δαίματος ἦν μοι προ-
 βολὰ καὶ βελέων θύριος Αἴας. Eurip. in Iph. in Taur. 57.
 Στύλοι γὰρ οἴκων εἰσὶ παῖδες ἄρσενες. Pindarus Ol. II, 18.
 Σικελίας ὀφθαλμός, vbi in edit. Oxon. notatur, Gl.
 MS. habere: φῶς καὶ δόξα, al. ἀσφαλῆς φυλακή. Ibid.
 ὃς ἔκτορ ἔσφαλε, Τροίας ἀμαχὸν ἀστραβῇ κίονα. et VIII.
 τεθμὸς δὲ τις ἀθανάτων καὶ τάνδ' ἀλιερκέα χῶραν παντοδα-
 ποῖσιν ὑπέσασε ξένοισι κίονα δαυμονίαν. Audacius autem in
 Isthm. VIII. 112. Τρωίης Ἴνας ἐκταμῶν δορί. vocat He-
 ctorem, Memnonem etc. neruos Troiae. Lycophron.
 v. 278. Ὡς δαῖμον οἷον κίον' αἰσιώσεις δώμων ἔρασμα πάτρας
 δυσυχοῦς ὑποσπάσας. Homeri ἔρκος hoc sensu positum
 notum est, et vide Eustath. ad Il. p. 621. 54. et 626.
 30. ed. Rom. Quintus Calaber, I, 159. Θυμοβόρος πο-
 λέμοιο πελώριον ἔμμεναί ἄλκαρ. quanquam apud eun-
 dem I, 12. Ἐκτορα θ' ὡς ἐδάμασσε καὶ ἡμᾶρ ἔρυσσε πόληων,
 nolo explicare cum Pauone de Hectore, quasi hic
 dicatur *lux*, *salus* vrbis, etsi sciam illud Virgilii de
 Hectore, *O lux Dardaniae* etc. atque illa Homeri
 Il. Θ. 282. αἶκεν τι φάος Δαναοῖσι γένηαι πατρίτε σφ, me
 non lateant. vide Hier. Columnam ad Ennium p. 231.
O lux Troiae germane Hector. Sed malim hoc loco
 exponere, vt est Il. Z. 6. φῶς δ' ἐτάροισιν ἔθηκεν,
 Scholiast. χαρὰν, σωτηρίαν, aut apud Horat. IV, 5, 5.
Lucem redde tuae dux bone patriae. Ita etiam apud
 eundem poetam III, 561. Briseis de Achille: ἐπεὶ σύ
 μοι ἱερὸν ἡμᾶρ, καὶ φάος ἡελίοιο πέλες, καὶ μέλιχος αἰών.
 sed vide plura apud Rittershusium ad Oppian. Cyneg.
 I, 1. γαίης ἐρικυδέος ἔρασμα et Halieut. V, 45. βασιλῆες
 ὀλύμπια

ὀλύμπια τέχιστα γαίης. Sunt talia etiam apud Latinos.
Claudian in Ruf. I, 266.

*Hic cunctis optata quies, hic sola pericli
Turris erat clipeusque truce[m] porrectus in hostem.*

Senec. Troad. 125. *Tu praesidium Phrygibus fessis
tu murus eras.* Ouid. Met. XIII. 281. *Gravium murus
Achilles.* vbi vid. Burman. et Drakenb. ad Sil. It. XVI,
68. Ni fallor, dedit etiam quaedam huc pertinen-
tia ex aduersariis Patru Burmannus in Anthol. P. I.
p. 34.

E.

Ἀμφω τῷδ' ἐμάχοντ' ἐννεακαίδεκ' ἔτη
 Νολεμέως αἰεὶ ταλασίφρονα θυμὸν ἔχοντες
 Αἰχμητὰ πατέρων ἡμετέρων πατέρες.
 Εἰκοσῷ δ' οἱ μὲν κατὰ πῖονα ἔργα λείποντες
 Φεῦγον Ἰθωμαίων ἐκ μεγάλων ὀρέων.

Exstat hoc fragmentum apud Strabonem in L. VI. p. 428. ed. Almel. qui eo probat, Messeniam deinum nono ac decimo anno captam fuisse. Priores tres versus etiam leguntur apud Pausaniam in Messen. c. 15. hac tamen diuersitate: Ἀμφ' αὐτὴν δ' ἐμ. quod non displicet, ut Il. Z. 461. ὅτε Ἴλιον ἀμφεμάχοντο et X. 381. ἀμφὶ πόλιν σὺν τέυχεσι πειρηθῶμεν. vltimum distichon dat etiam Pausanias c. 13. p. 312. Confer de toto hoc loco Erasmi Vindingium in Hellen. p. 106. in Thes. Gronou. T. XI. et Hauercampium ad Orosium p. 80.

πῖονα ἔργα] sunt agri fertiles, loca culta. Il. M. 283. καὶ πεδία λωτεῦνται καὶ ἀνδρῶν πῖονα ἔργα. et E. 92. ποτὰ δ' ὑπ' αὐτοῦ ἔργα κατήριπε καλ' αἰζηῶν. Schol. τὰ γεώργια. Callimach. H. in Dian. 156. σύες ἔργα, σύες φυτὰ λυμαίνονται. Vide Vulcanium ad v. 125. κτήνεά φιν λοιμὸς καταβόσκειται ἔργα δ' ἐπάχνη. qui comparat haec cum Virgilianis: *sternit agros, sternis sata laeta, boumque labores.* vide eundem ad Bion. Id. VI, 5.

Budeum in Commentar. Gr. L. p. 274. Rittershusium ad Oppian. Cyneg. II, 151. πάντα δ' ἔργα βοῶν θαλαρᾶς βέβριθεν ἁλωάς. Graevium Lect. Hesiod. c. 23. p. 119. et c. 9. pag. 95. et Heinſium in Introd. in Hesiod. c. 21. Vigerumque de Idiot. C. III. S. IV, 12. adde Albertum ad Hesych. f. v. ἔργον et quos laudat ad v. ἔργα. Apud Anacreontem c. 37. de vere: Νεφελῶν σκιαὶ δονῶνται τὰ βροτῶν δ' ἔλαμψεν ἔργα: recte interpreta- tur Barnesius *agri*: id quod ea, quae sequuntur, fir- mant: minus accurate Baxterus intelligit vrbes, arces, et templa. Plenius est apud Xenoph. Oecon. XV. 9. ἔργα τῆς γεωργίας. Etiam ἐργάζεσθαι de cultura terrae dicitur, ibid. IV, 15. ὅτι οὐδ' ἂν οἱ ἄλκιμοι δύναιντο ζῆν εἰ μὴ εἴεν οἱ ἐργαζόμενοι. *nisi sint qui agros colant.* vid. Munckerum ad Laſtant. Fab. III. p. 810. et Mark- landum ad Max. Tyr. diff. 30. p. 707. vt *opus* Latinis de agricultura. vid. Cellarium ad Eutrop. I, 17. *Is cum in opere et arans esset inuentus.* et quos laudat Henr. Io. Arntzenius ad Sedulii Carm. Pasch. I. 100. *Nec debet arator Dignum opus exercens.*

Z.

Αὐτὸς γὰρ Κρονίων καλλιξε Φάινε πόσις
Ἡρις

Ζεὺς Ἡρακλείδαις τήνδε δέδωκε πόλιν.
Οἷσιν ἅμα προλίποντες Ἐρινεὴν ἠνεμόεντα,
Εὐρεΐαν Πέλοπος νῆσον ἀφικόμεθα.

Profert etiam hos versus Strabo L. VIII, p. 557. eosque legi dicit, ἐν τῇ ποιήσει ἐλεγεία, ἣν ἐπιγράψουσιν Εὐνομίαν. Quod Sevinus l. c. legere vult Ἐρικεῖν pro Ἐρινεὴν, qui pagus est Atticae, ideo, quia Tyrtaeus Atheniensis fuerit, non probo. nam in eiusmodi locis decerptis e maiori opere vix ordinem sententiarum coniectura assequi licet.

ἠνεμόεντα] Eustath. ad Il. B. v. 606. p. 639. ἦν ἠνεμόεσσαν λέγει, ὡς ἐπὶ ὄρων καμένην, atque Scholiast. ὑπὸ ἀνέμου καταπνεομένην, ὑψηλήν. vide illum ad Γ. p. 889. et 901. atque Ernestium ad Callim. H. in Del. ii. res nota est.

H.

Ὡσπερ ὄνοι μεγάλοις ἄχθῃσι τειρόμε-
νοι,

Δεσποσύνοισι φέροντες ἀναγκαίης ὑπὸ λυγρῆς,
ἥμισυ πάνθ' ὅσων καρπὸν ἄρουρα φέρει.

Summius fragmentum hoc e Pausania, qui in Messeniac. c. 14. p. 313. illatas Messeniis a Lacedaemoniis iniurias hoc testimonio probat.

ὄνοι] valetne fortasse etiam hic locus ad molliendam asperitatem, quam sibi multi in comparatione illa HomERICA, Il. A. 557. AiACIS cum asino inuenisse visi sunt. Praeter ea, quae Dacieria, Bochartus, Falsterus (in Amoenit. T. III. p. 118. sequ.) Gesnerus in Comment Societ. Gotting. et Iacob. Rhoeer in Feriis Dauentriens. de honestate asini disputaerunt, praeterque ea, quae Riccius in Dissert. Homeric. P. II. Diss. 39. p. 203. habet, quaeque vir doctus du Bos in elegantissimo libro super poetarum et pictorum arte, P. II. c. 35. bene monuit, nihil magis arbitror ad defendendum Homerum facere, quam locum Strabonis, quem, quoniam ille, quantum noui, nondum a quoquam in hac disputatione allatus est, adscribam. χρῶνται δ' ὄνοις οἱ πολλοὶ (de Carmania loquitur) καὶ πρὸς πόλεμον σπῶναι τῶν ἵππων ὄνον τε θύουσι τῷ Ἄρει, ὃν Πέρσαι σέβονται θεῶν μόνον καὶ εἰσι πολεμισαί. L. XV. p. 1057. ed. Almel. adde similem, nec minus memorabilem locum ex Aeliani Hist. Animal. XII, 34. p. 703. (ed. Londin.) Σαρακῆροι δὲ οὔτε ἀχθοφόρους, οὔτε ἀλοῦντας ἔχουσι τὰς ὄνους, ἀλλὰ πολεμισαί, καὶ ἐπ' αὐτῶν

αὐτῶν γε τοὺς ἐνοπλίους ὑπομένουσιν, ὥσπερ οὖν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τῶν ἵππων. Ὅς ἴσ' ἄρα παρ' αὐτοῖς ὄνων ὀγκωδέστερος εἶναι δοκεῖ, τᾷτον τῷ Ἄρει προσάγειν ἱερόν. Nihil dicam de asino apud Hyperboreos Apollini sacrificato, cuius mentionem facit Pindarus Pyth. Od. X. Quis illustriorem desideret locum de usu asinorum in bello? Quemadmodum igitur nemo Homerum et Virgilium, heroas cum equis comparantes, vituperat, ita non video, cur comparisonem illam improbemus, cum asinus nationibus quibusdam eundem in bello usum, quem aliis equi, praestiterit. Nihil dicam de eo, quod alios quoque monuisse puto: non extendi latius debere hanc comparisonem, eaque tantum spectari, quae poeta ante oculos habuit. Compara Callimach. H. in Del. 228. ubi Iridis vigilantia comparatur cum vigilantia canis. Neque tamen male praestantissimus poeta Hieron. Vida in pulcherrima Arte Poet. L. II. cecinit, si tantummodo recentiora tempora Romanaeque linguae indolem respexit.

Sed non Ausonii recte foedissima musca

Militis aequarit numerum, cum plurima mulctram

Peruolitat, neque enim in Latio magno ore sonantem

Arma ducesque decet tam viles decidere in res.

Nec dictis erit ullus honor, si cum actus ab vrbe,

Daunius hostili, Teucris urgentibus, heros

Vix pugna absistit, similis dicetur asello,

Quem pueri laeto pascentem pinguis in agro

Ordea stipitibus duris detrudere tendunt

Instantes quatiuntque sudes per terga, per armos:

Ille autem campo vix cedere, et inter eundum

Saepe hic atque illic avidis insistere malis.

Omnia conueniunt, rerumque simillima imago est:

Credo equidem, sed turpe pecus, nec Turnus asellum

Turnus auis atavisque potens dignabitur heros.

Aptius hanc speciem referet leo etc.

Δεσποσύνοισι] id est, δεσπόταις vid. Stephanum ad Aeschyl. Persf. 588. οὐκ ἔτι δασμοφοροῦσι Δεσποσύνοισιν ἀνάγκαις ibi hoc ἀνάγκαις explicat ὑπ' ἀνάγκης. adde eundem in obseruat. ad Schol. p. 682. ed. Stanl. Cogitabam quidem de alia huius verbi significatione, qua tormenta, misérias, aerumnas, notat, docente Wesselingio ad Diod. Sic. T. I. L. III. p. 183. μέχρις ἀν κακονχούμενοι τελευτήσωσιν ἐν ταῖς ἀνάγκαις et ad IV, p. 287. τὰς μὲν ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὄντας. sed illam interpretationem praefero. vide etiam Krebsium in Obseru. ad N. T. ex Iosepho p. 131.

Ἡμῖν πάντ' ὅσων] Kuhnus emendat: Ἡμῖν πᾶν ὅσον καρπὸν possis fortasse etiam sic legere: Ἡμῖν πᾶν καρπῶν ὅσον κ. λ. nempe Messenii cogeantur dimidiam frugum partem Spartam deportare. Aelian. V. H. VI, 1. Λακεδαιμόνιοι Μεσσηνίων κρατήσαντες τῶν μὲν γινόμενων ἀπάντων ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ τὰ ἡμίση ἐλάμβανον αὐτοί. vbi vide Perizonium.

Θ.

Δεσπότας οἰμώζοντες ὁμῶς, ἄλοχοί τε καὶ
αὐτοί,

Εὐτέ τιν' οὐλομένη μοῖρα κίχοι θανάτῃ.

Exstat hoc distichon ibidem. Quod Pausanias narrat, Lacedaemoniorum iussu Messenios, cum viros, tum foeminas, nobilium funera veste atra sumpta prosequi debuisse, testatur etiam Aelianus l. c. καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἐλευθέρους εἰς τὰ πένθη βαδίζειν ἡνάγκαζον, καὶ τοὺς ἀλλοτρίους, καὶ μηδέν σφισι προσήκοντας νεκροὺς κλαίειν. vide ibi Kuhnium, quaeque docte notavit Perizonius.

=====

=====

I.

I.

Ημετέρῳ βασιλῇ θεοῖσι φίλῳ θεοπόμπῳ,
ὃν διὰ Μεσσήνην εἴλομεν εὐρύχορον.

Inueniuntur hi versus in Pausan. Messen. c. 6. p. 294. vide de iis *dissertat. sur un fragment. de Diodore de Sicule dans les Memoir. de litterature de l'Academie des Inscript. T. II. p. 103. sequ. (ed. Paris.)*

εὐρύχορον] vox HomERICA, quam Schol. ad Il. B. 498. explicat πλατεῖαν, μεγάλην. regio spatiosa et choris apta. vid. Clarkium ad Od. O. 1. Hoelzlinum ad Apollon IV, 48. et Taylorum ad Demosthen. T. III. p. 179. Wesseling. ad Herodot. L. VII. p. 608. vbi oraculum edixit: Ἔμιν δ' ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο. et lege quae eleganter de scriptura, vtrum sit εὐρύχωρος an εὐρύχορος, disputat Cl. Alberti ad Hesych. h. v. p. 1528. 13.

K.

Φοίβου ἀκούσαντες πυθωνόθεν, οἱ τάδε νι-
κᾶν

Μαντείας τε θεοῦ καὶ τελέεντ' ἔπεα.

Ἄρχειν μὲν βελῆς θεοτιμήτους βασιλῆας,

Οἷσι μέλει Σπάρτας ἡμερόεσσα πόλις,

Πρεσβύτας τε γέροντας, ἔπειτα δὲ δημότας
ἄνδρας,

Εὐθείαις ῥήτραις ἀνταπαμειβομένους.

Ita editum est hoc fragmentum in editione Plutarchi vulgari T. I. pag. 43. in Lycurgo. Plutarchi totus locus hic est: ὕστερον μὲν τοι τῶν πολλῶν ἀφαιρέσει καὶ προσθέσει τὰς γνώμας διασρεφόντων καὶ παραβιαζομένων, Πολύδωρος καὶ Θεόπομπος οἱ βασιλεῖς τάδε τῇ ῥήτρᾳ παρενέγραψαν· αἱ δὲ σκολιὰν ὁ δᾶμος ἔροιτο, τῆς πρεσβυγενέας καὶ ἀρχαγέτας ἀποσατῆρας εἶμεν. τοῦτ' ἔστι, μὴ κυροῦν, ἀλλ' ὅλως ἀφίσασθαι. καὶ διαλύειν τὸν δῆμον, ὥς ἐκτρέπονται καὶ μεταποιῶνται τὴν γνώμην παρὰ τὸ βέλτιστον. ἔπεισαν δὲ καὶ αὐτοὶ τὴν πόλιν, ὥς τοῦ θεῶ ταῦτα προστάσσοντος, ὃν περ Τυρταῖος ἐπιμέμνηται διὰ τούτων: Φοίβου — Versus primus sic exhibetur etiam in edit. Aldina, a. 1519. Frobeniana, a. 1560. et splendida August. Bryani, T. I. 93. nisi quod hic in notis p. 78.

p. 78. scribit: οἱ τὰδε νικῶν. *lectio prorsus reiicienda, pro qua lege cum A. (cod. anonymo) οἰκάδ' ἐνεικαν, domum attulerunt.* quae lectio etiam inter variantes in Francof. ed. apparet. ea autem nihil verius. nam vulgatae nullus est sensus. vnde miror, quomodo interpres Latinus extorquere potuerit:

Eximias sortes atque haec oracula vobis

Vincere si est animus Phoebus Apollo dedit etc.

Illam vero etiam secutus est, Dacierius in versione Gallica, p. 199. *Ces Ambassadeurs ayant entendu la voix d'Appollon rapportèrent dans leur patrie ces divines paroles, que &c.*

θεοτιμήτους] vt saepe διογενῆς, διοτρεφεῖς reges appellantur. vid. Car. Drelincurtium in Achille Homer. p. 6. Spanhemium ad Callim. H. in Iou. v. 49. Scherpezeelium ad Hom. Il. B. 197. Ibidem p. 377. Eustathius notat. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐφερμηνεύει, διὰτι διογενῆς καὶ διοτρεφεῖς τοὺς βασιλεῖς λέγει, οὐχ ὅτι ἐκ Διὸς τὸ γένος ἔλκουσιν, ἀλλ' ὅτι ἐξ ἐκείνου αὐτοῖς ἡ τιμὴ etc. Callimachus in H. in Iou. 73. σὺ δ' ἐξέλεο πτολιάρχους αὐτοὺς κ. λ.

ρήτρας] Rhetras docet Cragius de Rep. Lac. L. III. c. 1. dictas fuisse leges diuinae promulgationis, quamuis postea latius patuerit nomen, eoque intellectae fuerint aliorum quoque leges, Lycurgi vero leges ideo sic appellatas, quia non vulgatae fuerint scripto, atque provocat ad Plutarchum, (in Lycurg. pag. 47.) νόμος δὲ γεγραμμένος οὐκ ἔθηκεν — τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα νομοθετήματα ρήτρας ὠνόμασεν, ὡς παρὰ τοῦ θεοῦ νομιζόμενα, καὶ χρησμός ὄντα. Suidas. T. III. p. 295. παρὰ Λακεδαιμονίοις ρήτρα Λυκούργου νόμος, ὡς ἐκ χρησμῶ τιθέμενος, vide Fabricium in Bibl. Graeca, L. II. c. 14. S. 11. pag. 540. et Pfeifferum in Antiqu. Graec. L. II. c. 34. p. 291.

Λ.

Α pud Dioneim Chrysostomum in Orat. II. p. 51. ed. Morell. exstat locus hic: ἔτι δὲ οἶμαι τὴν παρακλητικὴν οἶα τῶν Λακωνικῶν ἐμβατηρίων, μάλα πρέπουσαν τῇ Λυκούργου πολιτείᾳ καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐκείνοις. ἄγετ' ὦ

Σπάρτας εὐάνδρου κοῦροι πρῶτον (al. πρό-
τερον) πολιῆται

Λαῖᾱ μὲν τοι ἴτυν προβάλεσθε δόρυ δ' εὐ-
τόλμως

Βάλλοντες, μὴ Φειδόμενοι ζωᾶς περὶ πά-
τρας.

Operae pretium est adferre, quae Frider. Morellus in commentar. p. 10. notauit: "ἄγετ' ὦ Σπάρτας.", Schol. admonet haec παρακλητικὰ esse ἐκ τῶν Τυρ-
ταίου. ac primus quidem versus heroicus ἀκατάληκ-
τος occurrit. Alter vero numeris impar et libe-
rior, ut ei tibicine opus fuerit. Tertio, quod
spondaicus inconcinnus esset, et quarti hemisti-
chium mutilum, inutilibus ramis amputatis, si non
feliciores, certe politiores ex tempore inseruimus.
postea animaduertimus Theod. Canterum L. I. V.,
L. c. 10. huius classici concentum ad numeros ana-
paesticos apte reuocasse (non inconsulto fortasse
I oracu-"

„ oraculari suo nostroque Aurato) et sex versuum καὶ
 „ ταληκτικῶν cancellis circumscripsisse hoc modulo:

Ἄγετ' ὦ Σπάρτας εὐάνδρου
 Κούροι πατέρων πολιῆται.

Λαῖᾱ μὲν ἴτυν προβαλέεθε,
 Δόρυ εὐτόλμως βάλλοντες

Μὴ Φειδόμενοι τᾶς ζωᾶς

Οὐ γὰρ πάτριον τᾶς Σπάρτας.

„ Quod in secundo versu loco πρῶτον vel πρότερον re-
 „ posuit πατέρων fecit congruenter rationi et cod.
 „ Regio. In tertio retinuimus nostrum προβαλέεθε,
 „ vt Iambus hic hospes domino Anapaesto cederet.
 „ Sextus syllabae restitutione stabilitus et augustior
 „ factus est. Cod. Reg. coniecturae fauet: οὐ γὰρ
 „ πρὶν τὰς Σπάρτας a compendio scripturae prius pro
 „ πάτριον. Haec ille. Ego vero apponam e Tzetzae
 Chil. I, 26. quae huc apprime facere arbitror:

Τυρταῖος Λάκων στρατηγὸς καὶ ποιητὴς ὑπῆρ-
 χεν,

Προτρεπτικὰ πρὸς πόλεμον γράψας ᾠσμά-
 των μέλη,

Ἄπερ ἦδον οἱ Λάκονες ἐν συμβολαῖς πολέ-
 μων,

Πυρρίχιον ὀρχόμενοι τοῖς νόμοις τοῦ Λυκέργῃ,

ὣς Διών ὁ χρυσότομος ἔτω περ γράφει λέγων:

Ἄγετ' ὦ Σπάρτης εὐάνδρου κούροι πατέρων

Λαῖα μὲν ἵτυν προβάλλεθε, δόρυ δ' εὐτόλμως
βάλλοντες,

Μὴ φείδεθε ζωῆς. οὐ γὰρ πάτριον τᾷ
Σπάρτα.

Ceterum in editione Dionis, quae Venetiis apud Turrisanum prodiit, legitur *πρῶτον*, et *δόρυ δ' εὐτόλμως*, et οὐ γὰρ πατρὶ τᾷς σπάρτας. sed scatet illa editio pluribus erroribus, ut obseruavi passim.

M.

In libello Plutarchi de Stoicorum repugnantibus hic locus legitur p. 1039. (ed. 1624).

Καὶ μὴν οὐχ ἕτερα δὲ βιβλία διαλήσας τῷ Χρυσίππῳ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνδεικνυμένης μάχην. ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τούτοις ποτὲ μὲν τοῦ Ἀντιθένης ἐπαινῶν προφέρεται τὸ δᾶν κτᾶσθαι νῦν ἢ βρόχον. καὶ τῷ Τυρταίου τὸ

Πρὶν ἀρετῆς πελάσαι τέρμασιν ἢ θανάτου.

καὶ τοι τί ταῦτα βέλεται δηλοῦν ἄλλα, πλὴν ὅτι τὸ μὴ ζῆν λυσιτελέστερόν ἐστι τοῦ ζῆν τοῖς κακοῖς καὶ ἀνοήτοις.

N.

N.

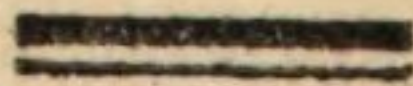
Ἄϊθωνος δὲ λέοντος ἔχων ἐν σήθεσι θυμόν.

Hunc versum servavit nobis Galenus in L. III. de decret. Plat. et Hippocr. p. 267. (ed. Basil. a. 1538.) cuius illustrandi causa adscribamus, quae paullo post ibi dicuntur: Τυρταῖος δὲ γε, καθάπερ οὖν καὶ Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος καὶ ἄπλῶς εἰπεῖν ἅπαντες οἱ ποιηταὶ σφοδρότατον ἔχειν φασὶ τὴν λέοντας τὸν θυμόν, ὥς τε καὶ τῶν ἀνθρώπων ὅσις ἂν ἢ θυμοειδέστατος εἰκάζουσι λέοντι, καὶ χωρὶς δὲ τῶν ποιητῶν ὅπαντες ἄνθρωποι τὴν θυμιωτάτην λέοντας ὀνομάζουσι.

Ἄϊθωνος] Phauorinus variis significatibus huius verbi explicitis, addit: καὶ αἶθων λέων ὁ διάπυρος. In Etymolog. Magno, ut vocant, notatur: αἶθων ἀνδρείος ἢ πολεμικός, ἰσχυρός, ἢ ἵππεα χρώμα. τὸν δὲ λέβητα ἀπὸ τῆς αἶθεως οἱ δὲ λαμπρόν, ἢ μέλανα, ἢ πολίον. τὸν δὲ λέοντα, τὸν κατὰ ψυχὴν ἔμπυρον, ἢ δασύν, ἢ μέγαν κ. λ. Apud Homer. Il. E. 638. legimus: πατέρα θρασυμέμνονα, θυμολέοντα. In Anthol. VII. p. 596. legi: Παρθένη θυμολέαινα. vide etiam Libanii epistolam in Anecdor. Wolfii, T. II. p. 333.

Vltimo loco ponamus verba Platonis e L. I. de Leg.
 p. 567. Διαβάντες δ' εὖ καὶ μαχόμενοι, ἐθέ-
 λοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ (Φράζει Τυρ-
 ταῖος) τῶν μισθοφόρων εἰσὶ πάμπολλοι, ὧν οἱ πλεῖ-
 στοι γίνονται θρασεῖς καὶ αἰδικοί καὶ ὑβρισταὶ καὶ
 ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἀπάντων, ἐκτὸς δὲ τινῶν μάλα
 ὀλίγων. E Platone eadem laudat repetitque Eusebius
 in Praeparat. Euang. p. 574. (ed. Paris.) Sed neque
 praetereunda sunt, quae notat vir quidam eruditus in
 Obs. Miscell. Vol. I. T. I. p. 127. „πάμπολλοι.
 „Multi mercenarii (quod diserte etiam agnoscit Tyr-
 „taeus) qui in externo bello intrepide pugnant. ibi
 „διαβάντες εὖ vertunt: *intrepide*. ad sensum non ad
 „verba. deinde de suo addunt, *in externo bello* quasi
 „vox mercenarii non id per se indicaret. Denique
 „haec ita vertunt, quasi Tyrtaeus locutus fuisset de
 „mercenariis militibus. minime. Plato ibi ex elegia
 „Tyrtaei, quae re vera imago est civis pro patria non
 „timentis mori, has tres phrasas transtulit, διαβάν-
 „τες εὖ, καὶ μαχόμενοι, ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν
 „πολέμῳ, in genere ita fortissimum virum descri-
 „bens: inde et malim variantem in margine notatam
 „lectionem: Φράζοι ὁ Τυρταῖος: id est, Φράζοι
 „ὅν. dixerit Tyrtaeus."

DISSERTATIO PRIMA
DE
TYRTAE O.

DISSERTATIO PRIMA

TYRTAE O.

In vita Tyrtaei enarranda, comparandisque et conciliandis inter se veterum scriptorum de Tyrtaeo locis complures subortae sunt nobis difficultates, quas ab iis, qui de vita Tyrtaei exposituros se esse polliciti sunt, non sublatas fuisse miramur. Neque enim pauci illius historiam explicandam sibi illustrandamque sumserunt. Sed omnes rem leuiter attigerunt nec protulere aliud quidquam quam quod vulgo notum esset. Certe nihil maius mihi egisse videntur Lil. Gregor. Gyraldus (*a*), Fr. Floridus Sabinus (*b*), Meursius (*c*), Vossius (*d*), Tanaguidus Faber (*e*),

(*a*) in *Dial. III. de poetarum historia*. p. 128. in oper. T. II. (*b*) in *Lection. Subfesciu. III, 1.* in T. I. *Fac. Critic. Gruter* (*c*) in *Miscell. Lacon. II, 3. IV, 17.* (*d*) in *Institut. Poet. III. p. 53.* (*e*) in *vitis poetar. Graecor. p. 753. in T. X. Thes. Gronou. Antiqu. Graec.*

Fabricius (*f*), Io. Burchardus et Frider. Otto Menckenii (*g*). Hi enim omnes Tyrtaei vitam ac res gestas descripserunt, sed summa in hac re breuitate vsi, nec adiuti vbique veterum scriptorum auctoritate et testimoniis. Verboſius reliquis hoc argumentum tractauit Abbas Seuinus in libello, quem in Parisinae Academiae confessu recitauit (*h*). Sed neque hic nobis satisfecit. Nam nec diligenter fatis veterum auctorum de Tyrtaeo loca indagauit, nec indagata accurate attulit, pro more gentis suae, quae diuturnum laborem fugit et Germanorum ingenio relinquit. Praeterea coniecturis indulſit, vt leuissime dicam, non necessariis, atque de rebus nullius momenti admodum multa dixit. Quare faciendum nobis esse duximus, vt, quae de vita et fatis Tyrtaei ex antiquis scriptoribus cognita haberemus, expromeremus atque non solum poetae, cuius ingenio praecipua laus debetur, memoriam renouaremus, sed inferuiremus etiam illorum vtilitati, qui, carminum praestantia perspecta, ipsum poetam paullo accuratius cognoscere velint. Vt vero eo luculentius omnia explicen-

(*f*) in *Bibliotheca Graeca*. L. II. c. 11. p. 449. (*g*) in *Biblioth. virorum militia aeque ac scriptis illustrium* p. 458. (*h*) *Recherches sur la vie & sur les ouvrages de Tyrtée* dans les *Memoires de litterature tirez des registres de l'Academie des Inscriptions*. T. XI. p. 225. sequ. edit. Amstel.

explicentur, age, pauca de tempore dicamus, quo Tyrtaeus vixisse dicitur.

Constat Lacedaemonios tria bella cum Messeniis gessisse magno animorum ardore, licet iniuste, ut equidem credo, et sola gloriae atque regnandi cupiditate a Lacedaemoniis incepta. Primi belli initium, quod, Alcamenē et Theopompo Spartae imperantibus Messeniisque Antiocho et Androcle praefectis, exarsit, cadit in annum secundum Olymp. IX. eiusdemque finis in annum primum Olymp. XIV. Hoc bello Ithome, vrbs, quam necessitate coacti Messenii deseruerant, capta est: Messenii victi atque durissime a Spartano victore habiti. Hinc sub regibus Anaxandro et Anaxidamo, annis post Ithomes excidium peractis XXXIX. alterum bellum conflatum est anno quarto Olymp. XXIII. Hoc bello inprimis Aristomenis, qui Messeniorum res incredibili virtute gessit, et Tyrtaei, qui Lacedaemoniis dux missus fuerat ab Atheniensibus, nomina celebrata fuerunt. Ira capta bellum finitum fuit anno primo Olymp. XXVIII. Tertio Messenii arma ceperunt seditionemque contra Lacedaemonios excitauerunt, quanquam de tempore non conuenit inter historicos, ut docet Kuhnius (i). Sed vltimum bellum ad nostri instituti rationem

(i) in notis ad Pausaniam. p. 338.

rationem non pertinet. Primum bellum descripsit Myron Prienensis, historicus, et alterum poeta Rhianus, quorum libros iniuria temporum periisse valde dolemus, licet vterque non ab initio belli ad finem perpetua serie omnia descripserit. De his bellis, si plura cognoscere volueris, exposuerunt Pausanias (*k*), Diodorus Siculus (*l*), Iustinus (*m*). Ex his scriptoribus hauserunt sua, qui inter recentiores haec bella descripserunt, quorumque principes sunt Erasmus Vindingius (*n*) et viri docti in Anglia, qui immensum illud de vniuersi orbis historia opus compilaerunt (*o*).

Licet vero haec ita sint, de annorum tamen numero magna est inter historicos dissensio. Nos quidem secuti sumus Pausaniam, cui eo maiorem fidem habendam esse censemus, quo probabilius est, eum et Tyrtaei et Rhiani carmina legere atque inde verum annorum numerum discere potuisse. Eiusdem Pausaniae auctoritatem in serie annorum collocanda secutus est Langbaenius (*p*). Eusebius vero atque Iustinus annos LXXX. inter primum et secundum bellum

(*k*) in *L. IV.* inde a *cap. IV.* p. 287. sequ. (*l*) *Lib. XV.* p. 54. ed. Wessel. (*m*) in *L. III.* c. 5. sequ. (*n*) in *Hellen.* p. 123. sequ. in *T. XI. Thes. Gronou.* (*o*) in *T. V.* c. 19. S. 668. sequ. (*p*) in notis ad Longinum *περί ὕψ.* IV, 11. confer Corfini *Fast. Attic.* ad Ol. XXIII, 4.

lum effluxisse, secundique belli initium in tertium annum Olymp. XXXV. incidere scribunt, quos, Graevius (q) aliique sequuntur. Ex hoc igitur dissensu mira rerum confusio orta est, quae non accurate factis examinantem omnia et recordantem ubique varias horum scriptorum sententias facile turbare potest. Consuli possunt de hoc dissensu Sylburgius et Kuhniius (r). Quid? quod etiam fuerunt, qui primum et secundum bellum permiscerent, procul dubio diuersa auctorum narratione in hunc errorem inducti.

Hinc igitur apparet, cui temporis Tyrtaei aetas assignanda sit, curque in illa definienda non consentiant historici. Floruit poeta tempore belli secundi. Strabo (s): ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ Τυρταίου ὁ δεύτερος ἐπῆρξε πόλεμος. Sed dissentit, ut iam dixi, Eusebius. Hieronymus enim in Chronico Eusebiano (t) ad Olymp. XXXVI. habet: *Myrthaeus Atheniensis poeta cognoscitur.* unde et in Graeco textu Χρονικ. Κωνων. (u) ad Olymp. Λς' legitur: Μυρταῖος Ἀθηναῖος ποιητῆς ἐγνωρίζετο. quo loco Scaliger (x), Tyrtaei nomen reponendum esse censet, siue Eusebii error

(q) in notis ad Iustin. III, 5. 2. (r) ad Pausaniam p. 312. et 315. (s) L. VIII. p. 556. ed. Almel. (t) p. 122. ed. Scalig. sec. (u) p. 158. (x) in Animaduers. p. 83.

ror hic fit, siue auctoris, vnde haec descripsit. cui sententiae recte assentitur Conr. Sam. Schurzfleischius (y). Eundem errorem meminime obseruare in Syncelli Chronico (z) vbi legitur: Μυρταῖος ὁ ποιητῆς ἐγνωρίζετο. Nam etiam hoc loco Tyrtaei nomen ponendum esse patet. Cum Eusebio consentit Suidas (a) Τυρταῖος, Ἀρχιμβρότου, Λάκων ἢ Μιλήσιος ἐλεγειοποιὸς καὶ αὐλητῆς, ὃν λόγος τοῖς μέλεσι χρησάμενον παροτρύνει Λακεδαιμονίους καὶ πολεμοῦντας Μεσσηνίοις ταύτῃ ἐπικρατεσέους ποιῆσαι. Ἔστι δὲ παλαιάτατος σύγχρονος τοῖς ἐπτά κληθεῖσι Σοφοῖς ἢ καὶ παλαιότερος. ἠκμαζε γοῦν κατὰ τὴν Λέ Ὀλυμπιάδα· ἐγραψε πολιτείαν Λακεδαιμονίοις καὶ ὑποθήκας δι' ἐλεγείας καὶ μέλη πολεμιστήρια βίβλια εἰ. Inde etiam Simsonius, qui Tyrtaeum ad Olymp. XXIV. refert (b), in loco Suidae praeue legi putat λέ pro κέ. cui tamen opinioni Wesselingius non assentitur. Eadem fere, quae Simsonius, Marshamius (c) etiam habet. Cui nos temporis Tyrtaei aetatem adsignemus, facile intelliget, qui nos Pausaniae sententiam amplexos esse, recordetur. Mentio quoque fit nostri poetae in celeberrimo marmore Chronico, quod in insula

(y) in *Castigat. et Animadu. ad Euseb.* p. 244. in Henr. Leon. Schurzfleisch. *Notit. Bibl. Vinarief.* (z) p. 213. ed. Paris. 1652. (a) f. v. Τυρταῖος. (b) in *Chronic. histor.* p. 537. (c) in *Canon. Chronic.* p. 555.

insula Paro repertum atque marmoribus Arundelianis additum fuit. Leguntur enim ibi (*d*) haec:

ΑΦΟΤ.....Ο..Τ....ΕΤΗΗΗΗΔΠ
ΗΙΑΡΧΟΝΤΟΣΑΘΗΝΗΣΙΛΤΣΙΑ.

quae temporum iniuria exesa ita restituntur: αφ
ου [Λακεδαιμ.]ο[νιοις Τ]υ[ρταεος συνεμάχησεν] ετη
ΗΗΗΗΔΠΗΙ αρχοντος Αθηνησι Λυσ[ου] et vertun-
tur sic: *a quo cum Lacedaemoniis Tyrtaeus milita-
vit anni CCCCXVIII. Archonte Athenis Lysia.* Quan-
tum hic marmori ipsi debeatur, quantum addiderit
coniectura, me tacente patet. Illud tantum monco,
Archontis nomen me paullum turbare. Pausanias
enim dicit (*e*): καὶ Ἀθηναίοις Τλησίου ἦρχεν. Equi-
dem puto virgulam transuersam, quae incumbit lit-
terae T, periisse, oblitteratam longa annorum serie,
atque adeo literam ad verbum proxime sequens tra-
hendam esse. His scriptis vidi, Iacob. Palmerium a
Grentemesnil (*f*), eodem errore deprehenso, Τλησίου
rescribere voluisse.

Transeamus ad patriam Tyrtaei, et fata, quae
expertus est, recenseamus. Errat vero Suidas, qui
loco supra commemorato Tyrtaeum Milesium aut
Lacedae-

(*d*) v. *Marmora Oxoniensia*. P. II. n. 23. p. 24. (*e*) L. IV.
c. 15. p. 315. (*f*) in *Exercitat. in optim. Auctor. Graec.*
p. 700.

Lacedaemonium fuisse scribit, inductus procul dubio in errorem ab eo, quem descripsit, id quod ei saepius accidisse observauimus. Atheniensem eum fuisse patria clare ostendunt veterum auctorum testimonia, quorum suo quidque loco dabimus. *Lacedaemonii*, inquit Iustinus (g), *de belli euentu oraculo Delphis consulto iubentur ducem belli ab Atheniensibus petere. Porro Athenienses, cum responsum cognouissent, in contemptum Spartanorum Tyrtaeum poetam claudum pede misere.* Ita etiam Pausanias (h) rem narrat. Athenienses, dicit, hac re sibi nunciata, primum dubios fuisse, quid facerent. nam et periculosum nimis fore reipublicae suae iudicasse, si Lacedaemonii parte Peloponnesi optima sine insignibus cladibus poterentur, et diuinis vocibus non parere iudicasse nefas (i). Καὶ ἦν, addit, Τυρταῖος διδοῦσκαλος γραμμάτων, νοῦν τε ἡκιστα ἔχειν δοκῶν καὶ τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν χωλός. τοῦτον ἀποσέλασιν εἰς Σπάρταν. Tyrtaeum non fuisse patria Lacedaemonium testantur etiam verba Aristidis (i): καὶ τὰ τελευταῖα Κίμωνος εἰς Ἰθώμην ἀφίξις καὶ Τυρταίου πρὸ Κίμωνος εἰς Σπάρτην. His adde testimonium Aeliani (k) qui Lacedaemonios Musices imperitos fuisse narrat: si
quando

(g) III, 5, 4. (h) l. c. p. 316. (i) in Orat. Leuctr. I. T. II. p. 121. ed. Steph. (k) Var. Histor. XII, 50.

quando autem Musarum auxilio, vel morbo laborantes vel mente capti, aut simile quid publice passi, indiguissent, arcessiuisse eos homines peregrinos, tanquam malorum istorum medicos, hosque ex oraculo Apollinis. (nam ita hunc locum recte interpretatur Perizonius) μετεπέμψαντό γε μὴν Τέρπανδρον καὶ Θάλητα καὶ Τυρταῖον. Huc etiam Diodori Siculi locus pertinet: ὕψερρον δὲ δαλευόντων Μεσσηνίων τοῖς Λακεδαιμονίοις, Ἀριστομένης ἔπεισε τοὺς Μεσσηνίους ἀποσῆναι τῶν Σπαρτιατῶν καὶ πολλὰ κακὰ διεργάσασθαι τοὺς Σπαρτιάτας, ὅτι καὶ Τυρταῖος ὁ ποιητὴς ὑπὸ Ἀθηναίων ἡγεμῶν ἐδόθη τοῖς Σπαρτιάταις. Ex his locis praeter reliqua discimus tria, quae ad Tyrtaeum pertinent. Primum non satis animi viribus illum vigere credebant Athenienses, forte quia reliquos prudentia superavit. Nam ita plerumque accidit, ut, quem reliquis sapientiorum esse intelligant, eum desipere homines sibi aliisque persuadere studeant. Deinde illum altero pede claudum fuisse scriptores commemorant. Quae quidem corporis imbecillitas Iosepho Barberio occasionem dedit, sat inepto modo acumen ingenii ostendendi. Hoc enim falsissimus homo elogium composuit (1).

Tyrtaeo

(1) de miseria poetarum Graecorum.

K

Tyrtaeo poetae

Deformi, lusco et claudo

Litteratori militi contempto

Qui

Parnassi montem non conscendit.

Quia claudus erat

Quia luscus erat

Montemque male videret,

Quem si conscendisset

Musae propter eius deformitatem eiecissent

Cenotaphium

Trias hominum

Deformium, luscorum claudorumque

Finxerunt.

Hoc ora viator,

Ne Tyrtaeus sis.

Poteratne puer sexennis aliquid stolidius scribere? Sed totus iste libellus futilis indignusque est, cuius repetitam editionem in Germania daret Io. Burchardus Menckenius (m). Quare ora, lector, ne sis Barberius. Iacobum Gronovium his nugis repetendis (n) chartas bonas perdidisse non miror. nam plures his similes libellos in Thesauro suo proposuit. In eodem volumine exstat Io. Henr. Boecleri *commentatio de scriptoribus Graecis et Latinis*. qui libellus

(m) addit. Petri Alcyonii *de Exilio libris duobus*. Lipsiae, 1707. (n) in *Thes. Antiqu. Graec.* T. X. p. 797. sequ.

lus plenus est puerilibus peccatis, vna eademque re aliquoties repetita, ordine rerum turbato, nominibus auctorum ridicule inter se confusis, relictus ille procul dubio a Boeclero non eo consilio, vt ederetur a lucri cupidis bibliopolis aut stultis haeredibus, non sine dedecore Boecleriani nominis. Sed haec obiter. Lege potius, quae de claudio Tyrtaeo sapientius disputat Ger. Io. Vossius (o). Denique eorundem scriptorum testimoniis apparet, litteras docuisse Tyrtaeum Athenis. Quod vero Sevinus negat, in contemptum Spartanorum missum fuisse Tyrtaeum, nihil agit. Nam nec quomodo fides claris scriptorum testimoniis derogari possit, video, nec hanc rem ab Atheniensium ingenio abhorruisse credo.

Quid egerit Tyrtaeus, posteaquam ad Lacedaemonios venit, narrat Pausanias. Illum dicit modo principibus, modo plebi elegos et anapaestos decantasse. Mox, quando praelium committebatur, Tyrtaeus magnarumque dearum antistites nihil egerunt aliud, quam vt extremos agminis sui exhortationibus incitarent animosque accenderent. Victi hoc praelio Lacedaemonii et valde perculsi belli finem spectabant: Tyrtaeus recitatis elegis eos de hac sententia deduxit, numerumque militum, qui in cohortibus

(o) in *Instit. Rhetor.* L. I. p. 78.

tibus desiderarentur, de Helotum delectu suppluit. ὁ δὲ ἀφικόμενος ἰδίᾳ τε τοῖς ἐν τέλει καὶ συνάγων ὁπόσους τύχη καὶ ἐλεγεία καὶ τὰ ἔπη σφίσι τὰ ἀνάπαιστα ἤδεν — Τυρταῖος δὲ καὶ οἱ τῶν Θεῶν ἱεροφάνται τῶν μεγάλων ἔργου μὲν ἤπτοντο οὐδενός, τοὺς τελευταίους δὲ τῆς ἑαυτῶν ἐκάτεροι στρατιᾶς ἐπήγειρον — Λακεδαιμονίων δὲ ἐχόντων ἀθύμως μετὰ τὴν πληγὴν καὶ ὠρμημένων καταθέσθαι τὸν πόλεμον, Τυρταῖός τε ἐλεγεία ἄδων μετέπειθεν αὐτοὺς καὶ ἐς τοὺς λόχους ἀντὶ τῶν τεθνεώτων κατέλεγεν ἄνδρας ἐκ τῶν εἰλώτων. Iustinus hanc historiam ita narrauit: *Tyrtaeum misere: qui tribus praeliis fusos eo usque desperationis Spartanos adduxit, ut ad supplementum exercitus seruos suos manumitterent hisque interfectorum matrimonia pollicerentur, ut non numero tantum amissorum ciuium, sed et dignitati succederent. Sed reges Lacedaemoniorum ne contra fortunam pugnando maiora detrimenta ciuitati infligerent, reducere exercitum voluerunt, ni interuenisset Tyrtaeus, qui composita carmina exercitui pro concione recitauit, in quibushortamenta virtutis, damnorum solatia, belli consilia conscripserat. Itaque tantum ardorem militibus iniecit, ut non de salute, sed de sepultura solliciti, tesseras, insculptis suis et patrum nominibus, dextro brachio*

brachio deligarent, ut si omnes aduersum praelium consumsisset et temporis spatio confusa corporum lineamenta essent, ex indicio titulorum tradi sepulturae possent. Itaque tantis animis concursus est, ut raro unquam cruentius praelium fuerit. Ad postremum tamen victoria Lacedaemoniorum fuit. Quod ad tesseras attinet, brachiis alligatas, narrat rem quoque Polyaeus (p) atque hoc consilium Tyrtaeo tribuit. quare locum huc transferemus. Τυρταῖον Λακεδαιμονίων μελλόντων παρατάττεσθαι Μεσσηνίοις καὶ βεβουλευμένων νικᾶν ἢ ἀποθανεῖν ἐν τῇ μάχῃ ἵνα δὲ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐν τῇ τῶν νεκρῶν ἀναιρέσει γνωρίζοιτο ἕκαστος, ἐπὶ τὰς σκυταλίδας τ' ἐνομογραφῶντων καὶ περὶ τῇ λαϊᾷ χειρὶ φερόντων, βουλόμενος ἐκπλήξαι τοὺς Μεσσηνίους τοῦτο μαθόντας παρήγγειλε μὴ παρατηρεῖν τοὺς αὐτομολοῦντας Εἰλωτας· οἱ δὲ μηδενὸς παραφυλάττοντος ἀνέδην αὐτομολήσαντες ἡγγεῖλαι τοῖς Μεσσηνίοις τὴν ἀπόνοιαν τὴν Λακωνικὴν· οἱ δὲ καταπλεγέντες ἀσθενέστερον ἀγωνισάμενοι τὴν νίκην οὐ διὰ μακροῦ Λακεδαιμονίοις ἔδωκαν.

Illa de accensis Lacedaemoniorum animis Tyrtaei carminibus celeberrima fuit antiquis temporibus historia. Inde eam complures veterum auctorum attigerunt. Maximus Tyrius inquit (q): Καὶ Σπαρ-

K 3

τιάτας

(p) in *Stratag.* I, 17.(q) in *Dissert.* XXI.

τιάτας ἤγειρε τὰ Τυρταίου ἔπη, et copiosius Themistius (r): Λακεδαιμονίοις τοῖς πάλα πολέμῳ πιεζομένοις ὑπὸ Μεσσηνίων ἀνείλεν ὁ θεὸς¹ συμμαχίαν αἰτεῖσθαι Ἀθήνηθεν· πρὸς βουλευμένοις δὲ τοῖς Λάκωσιν, οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ συμμαχίαν τὴν πυθόχρηστον αἰτησαμένοις οὐχ ὅπλιντας ἔδωκαν, οὐδὲ ἱππέας, οὐδὲ μὰ Δία ψιλούς ἢ γυμνήτας· Ἀλλὰ Τυρταῖον τὸν ποιητὴν ἤδεσαν γὰρ ἄτε σοφοὶ ὄντες Ἀθηναῖοι τοῖς μὲν σώμασι Λακεδαιμονίους Μεσσηνέων οὐχ ἡττωμένους, θάρσει δὲ καὶ προθυμίᾳ βελτίους γίνεσθαι καὶ ἰσαρίθμους ἰσαρίθμων καὶ πολλῶν ἐλάττους πλειόνων. — ἀνασῆσαι δὲ τούτους ἐπτηχότας· καὶ ἀνεγείραι αὐτῶν τὰ φρονήματα καὶ πρὸς τὸν ἀρχαῖον ζῆλον ἀναγαγεῖν ἱκανὸς μὲν ἦν καὶ Τυρταῖος. Vnde apparet, de duobus dissentire Themistium ab iis, quorum testimonia supra protulimus, auctoribus. Nam, ut ii scribunt, ducem petere debuisse oraculo admonitos Lacedaemonios, sic hic narrat, eos auxilium implorasse, atque etiam innuere videtur, non ludibrii aut contemptus causa, sed bono animo misisse Athenienses claudum poetam. quanquam Themistii opinio vix probabilis mihi videtur. cui etiam aduersari videtur Ampelius (s). *Tyrtæusque* (nam ita recte emenda-

(r) in *orat. XV.* p. 197. (ed. Hard.) (s) in *libro memoriali* c. 14.

emendavit Meursius (t), probante Fabricio (u): ante corrupte legebatur *Tertiusque*) Messenio bello ex oraculo Apollinis dux ab Atheniensibus per ludibrium missus paeantum cantu militum animos concitavit, ut tam diuturnum praelium victoria consummarent. Huc etiam Aelianus (x) spectat, qui de Elephantis dicit, eos, ad certamen ut incendantur, sese promiscue verberare, neque cuiusquam egere praeceptis. οὐδὲ μὲν τὰ Τυρταίου μέτρα ἀναμένεσι. Hoc vero loco, ubi Graecorum scriptorum testimonia recensemus, non est omittendus locus Suidae, quamquam non sat accurate ille rem gestam complectitur: Τυρταῖος. οἱ Λακεδαιμόνιοι ὤμοσαν, ἢ Μεσσήνην αἰρήσειν, ἢ αὐτοὶ τεθνήξεσθαι. Χρήσαντος δὲ τοῦ Θεοῦ στρατηγὸν παρὰ Ἀθηναίων λαβεῖν, λαμβάνουσι Τυρταῖον, τὸν ποιητὴν, χωλὸν ἄνδρα, ὃς ἐπ' ἀρετὴν αὐτοὺς παρακαλῶν εἶλε τῷ κ' ἔτει τὴν Μεσσήνην καὶ ταύτην κατέσκαψαν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἐν τοῖς Εἰλώσι κατέταζαν. Quid in hoc loco emendandum sit, facile intelligent, qui recordentur loca superius a nobis allata. Nec Latini scriptores rem silentio praeterierunt. Quis non recordatur pulchros Horatii versus (y),

K 4

post

(t) in *Misc. Lac.* II, 2. (u) in *Biblioth. Gr.* L. II, c. 11. p. 449. adde Duckerum ad h. l. (x) in *Histor. Anim.* VI, 1. p. 307. ed. Lond. (y) in *Art. Poet.* 401.

post hos insignis Homerus

Tyrtaeusque mares animos in Martia bella

Versibus exacuit.

vbi Baxterus in nota illum non longe ab Homeri aetate abfuisse dicit, etsi nesciam qua coniectura sit ductus. Totam rem etiam commemorat Orosius (z): *Lacedaemonii Tyrtaeum poetam Atheniensem ducem praelio legunt, qui tribus conflictibus fusi amissum exercitum vocata in libertatem servorum manu suppleverunt. Sed cum sic quoque desistendum certamine propter metum periculi arbitrarentur, Tyrtaei poetae et ducis compositio carmine et pro concione recitata rursus accensi mox in certamen ruunt.* Procul dubio hanc historiam etiam in animo habuisse Quintilianum haec illius verba testantur (a): *duces maximos et fidibus et tibiis cecinisse traditum et exercitus Lacedaemoniorum musicis accensos modis.* Sed experti sunt similem fere carminum vim alio quoque tempore Lacedaemonii. Historiam legimus a Diodoro Siculo (b) memoriae proditam. Citharoedus, inquit, Terpander genere Methymnaeus. Ciuili quondam bello agitatissimis Lacedaemoniis oraculum editum est, iterum consensuros, si ex Methymna Terpander illis

(z) *aduers. Pagan. Histor. I, 21. p. 82. ed. Hauercamp.*
 (a) *Instit. Orat. I, 10.* (b) v. *Fragmenta Diod. Sic. P. 639.*

illis caneret. Et fane carmen quoddam cum artifice cecinisset, ipsos iterum coniunxit. Cantu enim animis mutatis sese complectebantur lacrimisque profusis osculabantur. Possumus huc etiam referre similem historiam, quam de Solone memoriae prodiderunt veteres auctores (c). In diuturna Atheniensium contentione cum Megarensibus de insula Salamina, cum capitis poenam illi proposuissent relaturus de ea recuperanda ad populum, Solon insaniae specie consilium texit, in forum se proripuit, atque elegis recitatis, ut bellum decernerent, Athenienses commouit. Horum versuum aliquot seruari ad nostram memoriam peruenerunt:

Ἰώμεν ἐς Σαλαμῖνα μαχησόμενοι περὶ νήσου

Ἰμερτῆς χαλεπὸν τ' αἰσχρὸς ἀπωσόμενοι κ. λ.

Sed in viam redeamus.

Hac igitur re praeclare gesta et nominis immortalitatem consecutus est Tyrtaeus et optime meritis de Lacedaemoniis. Praemium reportauit ius ciuitatis. Causam etiam aliam discimus e Plutarcho (d):

πυνθανομένου δὲ τίνος, διὰ τί Τυρταῖον τὸν ποιητὴν
Κ 5 ἐποιήσαντο

(c) v. Diog. Laert. L. I. S. 46. 47. Polyaeum in Stratag. L. I. c. 20. Iustinum II, 7, 9. et Vlpianum ad orat. Demosth. περ. παραπρεσβ. (d) in Lacon. Apophtheg. p. 230.

ἐποιήσαντο πολίτην, ὅπως, ἔφη, μηδέποτε ξένος
φαίνεται ἡμῶν ἡγεμών. Meursius vero, qui nemini
ius ciuitatis tributum fuisse dicit a Spartanis, nar-
rat (e), Tyrtaeo concessam quidem in speciem fuisse
ciuitatem, datumque habitare Spartae, quod omnino
non licuit peregrino, sed iura tamen omnia ciuium
illi non data esse. quod mysterium quis Meursio nar-
rauerit, ignoro.

Sed alia quoque de Tyrtaeo memoriae prodita
esse recordamur, quae nobis non omittenda sunt.
Primum dicitur auctor fuisse triplicis chori apud La-
cedaemonios. Pollux (f): Τριχορίαν δὲ Τυρταῖος
ἔθηκε, τρεῖς Λακόνων χοροὺς καὶ ἡλικίαν ἐκάστην,
παῖδας, ἀνδρας, γέροντας. Triplicis huius chori
mentionem facit institutumque hoc tribuit Plutarchus
Lycurgo (g): τριῶν γὰρ χορῶν κατὰ τὰς τρεῖς
ἡλικίας συνισταμένων ἐν ταῖς ἐορταῖς ὁ μὲν τῶν γε-
ρόντων ἀρχόμενος ἦδεν

Ἄμμες ποῦ ἦμες ἄλκιμοι νεανίαι.

Ὁ δὲ τῶν ἀκμαζόντων ἀμειβόμενος ἔλεγεν,

Ἄμμες δὲ γ' αἰμὲν· αἱ δὲ λῆς πᾶσαν λαβέ.

Ὁ δὲ τρίτος, ὁ τῶν παίδων,

Ἄμμες δὲ γ' ἐσσόμεσθα ποδῶν κάρρονες.

Meursius

(e) in *Miscell. Lacon.* L. IV. c. 11. (f) in *Onomast.*
L. IV. f. 106. conf. Florent. Christianum ad *Aristoph. Vesp.*
1063. p. 147. et Cragium de *Rep. Laced.* I, 6. (g) in
Lycurg. p. 53. add. *Instit. Lacon.* p. 237.

Meursius vero (b) nec Lycurgum triplicis huius chori auctorem fuisse ostendere laborat, non frustra fortasse. Consulatur etiam de hoc argumento Io. Seldenus (i).

Porro tubarum quoque inuentio Tyrtaeo tribuitur, quanquam non certissimis ab auctoribus. Acron enim, Horatii Scholiastes, haec notavit (k): *Tyrtaeus: Lacedaemoniis diu aduersum Athenienses* (male haec ita narrantur: legi debet: *Messenios*) *certantibus oracula responderunt, non aliter posse victoriam habere, nisi Atheniensem ducem habuissent. Missis legatis, qui hoc ab Atheniensibus postularent, Athenienses in contumeliam ipsis Tyrtaeum* (prae quidam libri *Dircaeum* et *Dyrcaeum* habent) *quemdam claudum dederunt, dicentes, iuxta ignauiam ipsorum hunc eis ducem sufficere posse. Sic oracula, quae promiserant, non frustrata sunt. Nam Tyrtaeus licet corpore esset debilis, scripsit tamen carmen heroicum, quo accensi Lacedaemonii in aciem processerunt sicque consecuti sunt victoriam. Item. Tyrtaeus fuit genere Atheniensis, poeta omni deformis parte membrorum. Is primus tubam inuenit, qua etiam Lacedaemonii vsi vicerunt Messenios. Nam cum diuturno tempore inter Lacedaemonios et Messenios*

(b) in *Miscell. Lacon.* L. II. c. 10. (i) ad *Marmora Arundel.* p. 1509. (ed. Londin. a. 1726.) (k) ad *Art. Poet.* v. 402. p. 121, ed. Venet. 1567.

nios bellum traheretur, consuluerunt Lacedaemonii Apollinem. Quibus responsum est, non aliter eos posse vincere, nisi cum duce Atheniensi pugnarent. Quibus Athenienses Tyrtaeum dederunt et ita Lacedaemonii vicerunt, cum hostes nouus tubae sonitus terruisset. Recte ad h. l. obseruat Glareanus: Acronem historiam bis, narrare cum suis verbis, tum Porphyryonis, quae illum et inuertisse et mutilasse apparebit toto loco adscripto: *Tyrtaeus: fuit hic genere Atheniensis poeta, omni parte membrorum deformis: primus hic tubae moderationes dedit ex hac causa. Nam cum Lacedaemonii bellum aduersum Messenios gererent diuque traherent dubium Martis, euentum, responsum acceperunt ab Apolline, si velent vincere, Atheniensi uterentur duce, a quibus rogati Athenienses miserunt Tyrtaeum claudum et luscum, quem deformem crederent: vsi sunt auxilio Lacedaemonii, quibus ille cantum monstrauit tubarum, quarum inaudito territi sono Messenii fugerunt, adepti sunt victoriam Lacones. Quo auctore haec referantur, nescio. Quod vero ad tubae inuentionem attinet, falso putat Tyrtaeo eam tribui Souchaeus (1). Certe valde fides Scholiastae minuitur,*
 si

(1) dans le premier Discours sur les poetes Elegiaques dans les Memoires de litterature de l'Academie des Inscriptions T. VII. p. 370.

si cogitamus, neminem eorum, qui accuratissime de Tyrtaeo et bellis Messenicis egerunt, tubae mentionem fecisse. Quare Acronem et Porphyrionem aut memoria lapsos aut ab aliis in errorem inductos esse puto. Nisi me omnia fallunt, nominis similitudine decepti sunt. Nam plurima veterum pars Tyrrhenum, Herculis filium, tubam inuenisse credit (m). Tyrrheni igitur nomen cum Tyrtaei nomine confusum ab illis fuit. Sed reuertamur ad illa, quae toti huic disputationi occasionem dederunt, agamusque paullo copiosius de Tyrtaeo poeta, illiusque carminibus.

Fuisse enim poetam Tyrtaeum et composuisse carmina quaedam iam diximus. Subiungitur ille plerumque Homero, quo tamen inferior fuisse dicitur. Sic Themistius (n), inquit, τὸν Τυρταίου μεγαλοφωνότερον Ὅμηρον. Galenus etiam illius mentionem facit bis (o). ἔτι δὲ πρὸς τέτοις ἐκ τῆς τραγῳδίας καὶ παρὰ Τυρταίου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν οὐκ ὀλίγα παραθέμενος. et: οὐχ ὅπως γὰρ Εὐριπίδης ἢ Τυρταῖος, ἢ τις ἄλλος ποιητής. Quintilianus (p). *Quid? Horatius frustra Tyrtaeum Homero subiungit.* et:

(m) v. Pausan. L. II. c. 21. p. 158. (n) l. c. p. 198.
 (o) περ. τῶν κατ' Ἰπποκρ. καὶ Πλατ. δογμ. β. γ. p. 268. 269.
 ed. Basileens. 1538. (p) *Instit. Orat.* XI, 1. XII, 11.

et: Neque enim si quis Achillis gloriam in bellicis
consequi non potest, Aiakis aut Diomedis laudem
aspernabitur, neque qui Homeri, non Tyrtaei.
Plato nostrum poetam (q), reprehendit quidem,
quod in militaris peritiae laude nimius fuerit, non
distinxerit genera belli, atque unam fortitudinem
commendans reliquas virtutes omiserit, sed idem et
eodem loco, ὦ Τυρταῖε, ποιητὰ θεῖοτατε, inquit,
δοκεῖς γὰρ δὴ σοφὸς ἡμῖν εἶναι καὶ ἀγαθὸς, ὅτι τοὺς
μὲν ἐν τῷ πολέμῳ διαφέροντας διαφορόντως ἐγκεκω-
μίακας et alio: Ἀλλὰ αἰσχρὸν δὴ μάλλον Ὀμήρῳ τε
καὶ Τυρταίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ποιηταῖς περὶ βίου
τε καὶ ἐπιτηδευμάτων κακῶς θεσθαί γράψαντας,
Δυκούργῳ δὲ ἥττον καὶ Σόλωνι καὶ ὅσοι δὴ νομοθέται
γενόμενοι γράμματα ἔγραψαν; Etiam apud Plutar-
chum (r) est egregia laus Tyrtaei, Λεωνίδααν μὲν
γὰρ τὸν παλαιὸν λέγουσιν ἐπερωτηθέντα, ποῖός τις
αὐτῷ φαίνεται ποιητῆς γεγονέναι Τυρταῖος, εἰπεῖν,
ἀγαθὸς νέων ψυχὰς αἰκάζειν. ἐμπιπλαμένοι γὰρ
ὑπὸ τῶν ποιημάτων ἐνθουσιασμοῦ παρὰ τὰς μάχας
ἠφείδουν ἑαυτῶν. Quod Leonidae iudicium repetit
alio loco (s): Τὸν Τυρταῖον ὁ Λεωνίδας ἐρωτηθεὶς
ποῖόν τινα νομίζοι, Ἀγαθὸν ποιητὴν, ἔφη, νέων ψυ-
χὰς

(q) de Leg. I. p. 628. ed. Steph. et L. IX. p. 858.
(r) in vit. Parall. p. 805. (s) terrestriane an aquat.
animalia sint callidiora. p. 959.

χὰς καλῶνεν· ὥς τοῖς νέοις διὰ τῶν ἐπῶν ὁρμὴν ἐμ-
ποιῶντα μετὰ θυμοῦ καὶ φιλοτιμίας ἐν ταῖς μάχαις
ἀφείδουσιν αὐτῶν. Idem Plutarchus (t) alius at-
que ab hoc diuersi Tyrtaei mentionem facit, nem-
pe Τυρταίου τῷ Μαντινέως, Μυfici. Eustathius
praeclare laudat vim Tyrtaei poeticam (u): Τοιαῦτα
ὁ λόγος δύναται. Τοῖς τὸν ἡ ἱστορία καὶ τὸν Τυρταῖον
οἶδε ῥήτορα, οἷον ἐρεθίζειν προθύμως ἀποκινδυνεύειν
εἰς πόλεμον. Καὶ ὁ ἐντυχὼν ἐπεσι ἐκείνης εἴσεται,
ὅπως ἐνθουσιᾷ τῷ εἰς μάχην ἐγερτικῇ. qua quidem
laude nihil verius dici potest. Porro indicatur no-
flet poeta ab Harpocrate in Lex. Τυρταῖος, Λυ-
κῆργος ἐν τῷ κατὰ Λεωκράτης· ὁ τῶν ἐλεγείων ποι-
ητὴς καὶ αὐλητὴς. Strabo (x) non solum testatur
ducem fuisse Tyrtaeum, sed etiam versus e poemate
deperdito, quod εὐνομία inscriptum fuit, laudat: ἡνίκος
Φησὶν αὐτὸς στρατηγῆσαι τὸν πόλεμον τοῖς Λακεδαι-
μονίοις· καὶ γὰρ εἶναι Φησὶν ἐκεῖθεν ἐν τῇ ποιήσει ἐλε-
γεία, ἣν ἐπιγράψουσιν Εὐνομίαν. Huius etiam car-
minis mentionem facit Aristoteles (y) Συνέβη δὲ
καὶ τῷ καὶ Λακεδαιμόνι ὑπὸ τὸν Μεσσηνιακὸν πό-
λεμον. δῆλον δὲ καὶ τοῦτο ἐκ τῆς Τυρταίου ποιήσεως
τῆς

(t) de Musica p. 1137. (u) ad Il. Γ. p. 839. T. II.
ed. Polit. (x) in Libr. VIII. p. 556. (y) in L. V.
Polit. c. 7.

τῆς καλουμένης Εὐνομίας. Meursius (z) cenfet, opus, quod Εὐνόμια ab Aristotele appellatur, esse idem quod Πολιτείαν Suidas appellauit. compara quae Seuinus dicit (a).

Maxime vero nomen Tyrtaei celebratum est ἐμβατηρίοις illis, quorum rationem clare explicabimus. Pertinet enim res inprimis ad argumentum propositum. Quemadmodum Lacedaemonii multis vti sunt institutis, quae longe diuersa essent ab aliarum gentium institutis, ita etiam in bello singularia multa commiserunt. Nam et pugnaturi purpureis thoracibus induebantur, siue, vt non viderent sanguinem, quo adpersi essent, siue vt terribili colore metum incuterent hostibus, et rex ante praelium sacrificabat Musis (b). Sic etiam ante praelium in tentorium regis sui conuocati audiebant carmina Tyrtaei. Luculentus locus est apud Lycurgum (c). Τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν Ἑλλήνων, ὅτι Τυρταῖον στρατηγὸν ἔλαβον παρὰ τῆς πόλεως, μεθ' οὗ καὶ τῶν πολεμίων ἐκράτησαν, καὶ τὴν περὶ τῆς νέης ἐπιμέλειαν συνετάζαντο; οὐ μόνον εἰς τὸν παρόντα κίνδυνον, ἀλλ' εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα βελευσάμενοι καλῶς. κατέλειπε γὰρ

(z) in *Biblioth. Attic.* p. 1623. in *T. X. Thes. Gronou.*
 (a) loco cit. p. 238. (b) v. Meursii *Miscell. Lacon.* L. II. c. 19. et Cragium de *Rep. Lac.* L. III. tab. VI. inst. 6. et t. XII. inst. 9. (c) in *orat. contra Leocrat.* c. 28.

γὰρ αὐτοῖς ἐλεγεία ποιήσας, ὧν ἀκρόντες παιδεύον-
 ται πρὸς ἀνδρείαν. καὶ περὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς οὐ-
 δένα λόγον ἔχοντες, περὶ τούτου οὕτω σφόδρα ἐσπου-
 δάκασιν, ὥστε νόμον ἔθεντο, ὅταν ἐν τοῖς ὅπλοις
 ἐστρατευόμενοι εἰσι, καλεῖν ἐπὶ τὴν τοῦ βασιλέως
 σκηπὴν ἀκουσομένους τῶν Τυρταίου ποιημάτων ἀποαν-
 τας νομίζοντες οὕτως ἂν αὐτοὺς μάλιστα πρὸ τῆς
 πατρίδος ἐθέλειν ἀποθνήσκειν. Huc etiam spectat
 Dio Chrysostomus (d): μόνοι γὰρ Ὀμήρου μνημο-
 νεύουσιν οἱ ποιητὰὶ αὐτῶν ἐν τοῖς ποιήμασι, καὶ ἄλ-
 λως μὲν εἰώθασιν λέγειν, αἰεὶ δὲ ὁπότεν μέλλωσι
 μάχεσθαι, παρακελεύοντα τοῖς αὐτῶν ὥσπερ τὰ
 Τυρταίου ἐν Λακεδαίμονι ἐλέγετο. Paullo aliter rem
 narrat Athenaeus (e). Πολεμικοὶ δ' εἰσὶν οἱ Λάκωνες,
 ὧν καὶ υἱοὶ τὰ ἐμβατήρια μέλη ἀναλαμβάνουσιν,
 ἅπερ καὶ ἐνόπλια καλεῖται. Καὶ αὐτοὶ δ' οἱ Λάκω-
 νες ἐν τοῖς πολέμοις τὰ Τυρταίου ποιήματα ἀπομνη-
 μονεύοντες ἐνρῦθμον κίνησιν ποιοῦνται. Φιλόχορος δὲ
 φησι κρητήσαντας Λακεδαιμονίους Μεσσηνίων διὰ
 τὴν Τυρταίου στρατηγίαν ἐν ταῖς στρατίαις ἔθος ποιή-
 σασθαι, ἂν δειπνοποιήσωνται καὶ παιανίσωσιν, ἄδειν
 καὶ ἓνα Τυρταίου: κρίνειν δὲ τὸν πολέμαρχον καὶ
 ἄθλον δίδοναι τῷ νικῶντι κρέας. Vnde fortasse col-
 ligi

(d) in Orat. XXXVI. p. 440. (e) in Lib. XIV. p. 630.

ligi potest, Lacedaemonios progredientes in hostes carmina illa cecinisse. Cui sententiae etiam favere videtur locus Thucydidis (f). Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ ἑκάστος δὲ, καὶ μετὰ τῶν πολεμικῶν νόμων ἐν σφίσιν αὐτοῖς ὧν ἠπίσαντο τὴν παρακλέυσιν τῆς μνήμης ἀγαθοῖς ἔσθιν ἐποιῶντο. Duckerus quidem locum perplexa orationis structura obscurissimum esse dicit, mihi vero probatur Hudsoni interpretatio: *Lacedaemonii vero et per se ipsos et carminibus ad modos militares factis (vel quadam militaris musicae disciplina) se mutuo hortabantur.* Eadem prope habet Cl. Abresch (g) qui sensum facit hunc: Lacedaemonios non expectasse exhortationes ducum suorum, verum inter se, fortes quippe atque strenuos singulos, adiutos animatosque carminibus προτρεπτικοῖς, quae praeclara maiorum facta ipsis in memoriam revocabant, sese excitasse recordatione atque commemoratione rerum gestarum. Facit etiam ad rem nostram nota Scholiastae: νόμος πολεμικὸς λέγει τὰ ᾠσματα, ὅπερ ἦδον οἱ Λακεδαιμόνιοι μέλλοντες μάχεσθαι, ἢ γράφειν (sed haec lectio certissime est corrupta, et vnice vera Schol. Cass. notante Duckero, lectio: ἦν δὲ προτρεπτικὰ) ἐκάλει δὲ ἐμβατήσια. ἡ δὲ διάνοια. ἕκαστος τῶν Λακεδαιμονίων αὐτοῖς παρεκε-

(f) V, 69.

(g) in *Dilucidat. Thucyd.* p. 543.

παρεκελεύοντο, ἀγαθοῖς οὔσι, μεμνήσθαι, ἃ μεμα-
θήκεσαν καὶ ἠπίσαντο· ἐποιοῦν δὲ τοῦτο ὀδόντες.
Iam primos tibiærum vsum adhibuisse Lacedæmo-
nios atque ad earum cantum gressus posuisse plures
scriptores compluribus in locis testantur, vt Athe-
næus (b): Διόπερ καὶ οἱ ἀνδρείοτατοι Λακεδαιμό-
νιοι μετ' αὐλῶν στρατεύονταί: Κρηῖτες δὲ μετὰ λύ-
ρας κ. λ. Polybius (i): ἔδὲ τοὺς παλαιούς Κρητῶν
καὶ Λακεδαιμονίων αὐλὸν καὶ ῥυθμὸν ἐς τὸν πόλε-
μον ἀντὶ σάλπιγγος εἰκὴ νομιζέον εἰσαγαγεῖν. Maxi-
mus Tyrius (k): Λυκῆργος ἐπιτάξας τοῖς νέοις αὐλὸν
ἠγεμόνα ἐν ταῖς μάχαις· οἱ δὲ ἐπείθοντο καὶ ἐπολέ-
μεν χοροῦ νόμῳ adde his Lucianum (l), Polyæ-
num (m), Aul. Gellium (n). Nunc ad ἐμβατή-
ρια redeamus. De iis præter Hesychium, qui ha-
bet: ἐμβατήριον, εἶδος αὐλήματος, Thucydides (o):
Καὶ μετὰ τοῦτο ἡ ξύνοδος ἦν· Ἀργεῖοι μὲν καὶ οἱ
ξύμμαχοι ἐντόνως καὶ ὀργῇ χωρῆντες, Λακεδαιμό-
νιοι δὲ βραδέως καὶ ὑπὸ αὐλητῶν πολλῶν νόμῳ ἐγκα-
θεσώτων οὐ τῷ θεῷ χάριν, ἀλλ' ἵνα ὁμαλῶς μετὰ
ῥυθμῷ βαίνοντες προέλθοιεν, καὶ μὴ διασπασθεῖν
αὐτοῖς ἡ τάξις. int. Argiui quidem eorumque socii

L. 2

magno

(b) L. XIV. c. 6. p. 627. conf. p. 517. et p. 626.
(i) L. IV. p. 402. (k) in Dissert. XXI. (l) de
Saltat. p. 790. (m) in Stratag. L. I. c. 10. (n) in
Noct. Att. I, 11. (o) L. V. c. 70.

magno impetu iraque concitati ferebantur: Lacedaemonii vero lente ad cantum multorum tibicinum, qui ex lege inter ipsos erant interpositi, non rei divinae gratia, sed ut ad numerum aequabili gradu incedentes progredierentur et ne acies distraberentur. Sed mihi fere magis placet lectio quorundam librorum νόμου, quam ita defendi posse dicit Duckerus, ut vox non pro lege accipiatur, sed pro nomino musico. nam verbum νόμοι indicat non solum modulos, siue modos per se sumtos, sed ipsa quoque carmina modulata, vide Proclum (p), et consule Dorvillium (q), et Burmannum (r). Inde coniungenda sunt haec: ὑπὸ νόμου πολλῶν αὐλητῶν: etsi hanc significationem etiam retento datiuo νόμῳ manere posse Duckerus addat. Atque etiam hanc interpretationem eo confirmari censet, quoniam paullo post Thucydides posuerit & τοῦ Θεοῦ χάριν, quod Schol. explicat ὕμνος: nam νόμον esse hymnum deorum. Diligenter et accurate totam rem descripsit Plutarchus (s) cuius verba huc transferenda sunt: Ὅλως δὲ ἂν τις ἐπισήσας τοῖς Λακωνικοῖς ποιήμασιν, ὧν ἔτι καὶ ἡμεῖς ἔνια διεσώζετο, καὶ τοὺς ἐμβατηρίους ῥυθμοὺς ἀναλαβὼν, οἷς ἐχρῶντο πρὸς τὸν αὐλὸν ἐπάγοντες τοῖς πολεμίοις,

(p) apud Photium p. 523. (q) in *Vanno Critic.* p. 649.
 (r) ad Suetonii *Neron.* c. 20. (s) in *Lycurg.* p. 53.

πολεμίοις, οὐ κακῶς ἡγήσαιοτο καὶ τὸν Τέρπανδρον καὶ τὸν Πίνδαρον τῇ μεσικῇ συνάπτειν. — Καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις προεθύετο ταῖς μέσαις ὁ βασιλεὺς, ἀναμιμνήσκων (ὡς ἔειπε) τῆς παιδείας καὶ τῶν κρίσεων, ἵνα ὡς πρόχειροι παρὰ τὰ δεινὰ καὶ λόγουτινὸς ἀξίας παρέχωσι τὰς πράξεις τῶν μαχομένων. — ἤδη δὲ συντεταγμένης ἅμα τῆς Φάλαγγος αὐτῶν καὶ τῶν πολεμίων παρόντων, ὁ βασιλεὺς ἅμα τήν τε χίμαιραν ἐσφαγιάζετο καὶ σεφαινοῦσθαι παρήγγελε πᾶσι καὶ τοὺς αὐλητάς αὐλεῖν ἐκέλευε τὸ κασόρειον μέλος· ἅμα δὲ ἐξῆρχεν ἐμβατηρίου παιᾶνος. ὥστε σεμνὴν ἅμα καὶ καταιπληκτικὴν τὴν ὄψιν εἶναι, ῥυθμῶν τε πρὸς τὸν αὐλὸν ἐπιβαινόντων καὶ μήτε διάσπασμα ποιόντων ἐν τῇ Φάλαγγι μήτε ταῖς ψυχαῖς θορυβουμένων, ἀλλὰ πρᾶως καὶ ἱλαρῶς ὑπὸ τοῦ μέλους ἀγομένων ἐπὶ τὸν κίνδυνον. Idem alio loco (t) καὶ οἱ ἐμβατήριοι δὲ ῥυθμοὶ παρορμητικοὶ πρὸς ἀνδρείαν, καὶ θαρσύαλεότητα καὶ ὑπερφρόνησιν θανάτου, οἷς ἐχρῶντο ἐν τε χοροῖς, καὶ πρὸς αὐλὸν ἐπάγοντες τοῖς πολεμίοις: alioque (u), inquit: πρὸς οὓς (scil. πολεμικοὺς κινδύνους) οἱ μὲν αὐλοῖς ἐχρῶντο, καθάπερ Λακεδαιμόνιοι, παρ' οἷς τὸ καλούμενον Κασόρειον ἠυλεῖτο μέλος, ὅποτε τοῖς πολεμίοις ἐν κόσμῳ προσήεσαν μαχεσόμενοι. Quod vero ad κασόρειον μέλος

L 3.

attinet,

(t) in Instit. Lacon. p. 237.

(u) de Musica p. 1140.

attinet, Pollux (x), ubi genera modulationum enumerat: μέλος δὲ, Κασόριον μὲν τὸ Λακωνικὸν ἐν μά-
 χαις, ὑπὸ τὸν ἐμβρατήριον ῥυθμόν. quod vertit Kuh-
 nius: *ad rythmum quem vocant ἐμβ.* Idem vero
 eodem libro (y): ἐνιοὶ δὲ καὶ ἐμβρατηρίους αὐλὰς ὠνό-
 μαζον τοὺς ἐπὶ τοῖς προσόδιοις. male interpretes: *qui-
 bus in itineribus utuntur*, quod recte Kuhnius rei-
 cit, addens προσόδια cani ad tibiam, dum proce-
 dant ad templa, ad aras. copiosius etiam de re agit
 Seberus (z), ubi dicit προσόδιον carmen esse ab iis
 decantari solitum, qui ad Apollinem accesserint.
 quod luculenter testatur Proclus (a), ἐλέγετο δὲ τὸ
 προσόδιον, ἐπειδὴν προσίασι τοῖς βωμοῖς ἢ ναοῖς.
 καὶ ἐν τῷ προσιέναι ἤδετο πρὸς αὐλόν. adde Sui-
 dam (b): Προσόδια ἀπὸ τῶν προσόδων. οὗτο δὲ ἔλε-
 γον τὰς προσαγομένους τοῖς θεοῖς πομπὰς, καὶ Προσό-
 δια τὰ εἰς πανηγύρεις θεῶν ποιήματα παρὰ τῶν
 λυρικῶν λεγόμενα. consule Casaubonum (c) et Span-
 hemium (d). Sed malim ego locum Pollucis expli-
 care: *quibus in ineundo praelio utuntur.* Hanc in-
 terpretationem, nisi fallor, confirmant scriptores,
 quorum adduximus loca. Nam προσιέναι et πρόσσος
 vsurpan-

(x) L. IV. S. 78. (y) S. 82. (z) ad L. IV. S. 53.
 p. 373. (a) ap. Photium p. 523. (b) T. III. p. 202.
 (c) ad Athenaeum, L. XIV. c. 7. p. 902. (d) ad
 Callimach. p. 3.

vsurpantur de pugna, quod bene ostendit Abresch (e). Quare hunc sensum etiam huius loci esse puto. nisi fortasse ἐπὶ ταῖς προσόδοις legere velis, quanquam eandem vim verbo προσόδιον inesse credo. Vocabatur vero etiam hoc carminum genus Ἀδώνιον. Hesychius: Ἀδώνιον τὸ παρὰ τοῖς Λάκωσιν αὐληθὲν ἐμβατήριον, ὅπερ ὕστερον παρὰ Λεσβίοις ὠνομαίσθη. Dicebatur etiam Messeniaceum, ut apparet e Mario Victorino (f) laudato iam a Meursio loco mox indicando: *Cuius mensurae est hoc quoque metrum, quod Messeniaceum appellatur, et est ut supra trimetrum catalecticum in syllaba. verum eo distat, quod anapaestis praecedentibus et spondeis sequentibus habet factas coniugationes et postremam syllabam breuem. Idem et embaterium dicitur, quod et proprium carmen Lacedaemoniorum. Id in praelio ad incentivum virium per tibias canunt, incedentes ad pedem ante ipsum pugnae initium.* Sed satis de hac re, quam hac occasione copiosius exponere neque inutile neque iniucundum nobis visum est. Egerunt, verum brevius, neque forte accurate satis, de embateriis Meursius (g), et Cragius (h), aliique, quos laudat Alberti.

L 4

berti.

(e) in Dilus. Thucyd. p. 543. (f) de Art. Grammat. L. II. p. 2522. (g) in Miscell. Lacon. L. II. c. 11. (h) de Rep. Lacedaem. L. III. t. 12. inst. 10.

berti (i). Apparebit ex his, quae disputauimus, ἐμβατήρια fuisse carmina tibia et assa voce decantata, ad quorum numerum milites praelium ingressuri gradum moderabantur, vt vtar verbis Kuhnii (k).

Sed nunc videndum est, quae qualiaque fuerint Tyrtaei carmina. Illud, quod primo loco edidimus, ad ea carmina referenda esse, quae ante tentorium regis recitabantur a Lacedaemoniis, luculenter testari videtur ille Lycurgi locus, quem supra attulimus. Statim enim addit: — ἀποθνήσκεν χρησίμον δ' ἐστὶ καὶ τούτων ἀκέσαι τῶν ἐλεγείων ἵν' ἐπισησθε οἷα ποιῶντες εὐδοκίμην παρ' ἐκείνοισι. Τεθναόμεναι κ. λ. Reliqua, quae deinceps sequuntur, an fuerint illa ἐμβατήρια, atque cantata a militibus ineuntibus pugnam, haud facile dixerim. Habent illa quidem adhortationes ad fortitudinem atque mortem pro patria subire iubent milites, sed nullus eorum, quos adduximus, scriptorum dicit: Tyrtaeum fuisse auctorem ἐμβατηρίων, illiusque carmina decantata a pugnaturis militibus. Solus Athenaei locus, supra laudatus fauere videtur ei, qui, Tyrtaei carmina ἐμβατήρια fuisse, dicere voluerit. Καὶ αὐτοὶ δ' οἱ Λάκωνες ἐν τοῖς πολέμοις, τὰ Τυρταίου ποιήματα

(i) ad Hesych. p. 1189. 10. (k) ad Polluc. IV, 53.

ποίηματα ἀπομνημονεύοντες ἐν θυμῷ κίνησιν ποιεῖν
ται. Verum de his vix potest aliquid certi pronun-

ciari. Quanquam si illud fragmentum ἀγερ' ὦ,
quod etiam a nobis datum est, Tyrtaeum auctorem
habet, res est clara et aperta. anapaestis certe com-
posita fuisse illa ἐμβατήρια putat Valesius (l), in-
terpretatus verba historici: *Ergo ubi vicissim conti-
guae se cernerent partes cristatis galeis corusci Ro-
mani vibrantesque clypeos, velut pedis anapaesti prae-
cinentibus modulis, lenius procedebant, ubi etiam ad
hoc fragmentum prouocat. Nam Vossius iudicat (m)
anapaestum imprimis esse decorum et maxime viri-
lem. Commodè etiam in mentem venit locus Vale-
rii Maximi (n): Eiusdem ciuitatis exercitus non
ante ad dimicandum descendere solebant, quam ti-
biae concentu et anapaestici carminis modulo cohör-
tationis calorem animo traxissent, vegeto et crebro
ictus sono strenue hostem inuadere admoniti.*

Ex iis vero elegiis, quibus summi poetae famam
sibi Tyrtaeus comparauit, quinque tantum aut, vt
alii putant, quatuor ad nostram aetatem peruenerunt,
seruatae ab antiquis quibusdam scriptoribus, quibus
magna hoc nomine gratia habenda est. Spirant pro-

L 5 fecto

(l) ad Ammian. Marcell. XXIV. 6. (m) de poemat.
cantu et viribus rythmi p. 6. (n) L. II. c. 6.

fecto illa carmina fortem et intrepidum poetae animum, quem concitatos adfectus ita in potestate habuisse sua, ut auditores non solum commoueret cantu, sed accenderet quoque, quis mirabitur, cognita illa vi elocutionis, spiritus magnificentia, sententiarumque, quibus virtus et amor patriae commendatur ciuesque ad pericula subeunda mortemque ipsam pro publica salute contemnendam, excitantur, praestantia? Certe non luculentiori argumento ostendi posse credo, quam vere Longinus dixerit (o), summam eloquentiam, quae nos admiratione impleat auferatque quasi, e magno et generoso animo oriri eoque sustentari et ali, quam Tyrtaci carminibus, quorum vis et ardor non, nisi ab illa animi magnitudine, oriri potuit. Nescio quid aliis animi sit. me vero lubenter fateor nunquam ea carmina, licet iam saepius lecta, legere, quin incallescere pectus sentiam, quin mihi videar ipse me maior fieri, deuota liberae morti Spartanorum pectora intueri, iunimo inter Schwerinos, Winterfeldos, Keithios aliosque summos duces versari atque illos magnarum animarum prodigos pro Friderici M. causa in ferrum ruentes et dulcem pro patria mortem per vulnera pulchra quaerentes contempler. Assurgere mihi altius videor,

videor, illumque animum cogitatione assequi, qui vitam contemnere mortemque appetere fortissimos milites iussit, qui benigno deorum numine sustentati et Friderici spiritu animati ex omni Europa collectis copiis incredibili virtute restiterunt suoque exemplo docuerunt, Borussorum esse, aut vincere, aut mori.

Quae cum ita sint, vehementer dolemus, plurimam praestantissimorum carminum partem deletam esse. nam, quae illis Elegiis addidimus, e libris veterum auctorum collecta, fragmenta et numero pauca sunt, et magis accendunt, quam minuunt, sitim desideriumque reliquorum. Sed eorundem hominum imperitorum stultitia, quae, ut

Ξίφος Ἀλκαίου, τὸ πολλὰν αἶμα τυράννων

ἔσπειρεν, πάτρης δέσμια ῥυόμενον (p),

intueri nunc nequeamus, effecit, procul dubio etiam Tyrtaei carmina nobis eripuit. Quidni enim credamus, ea idem fatum experta esse, quod multorum aliorum poetarum carmina misere oppressit? Iuvat rem verbis Ioannis Medicis, qui postea Leonis X. nomine insignitus fuit, commemorare (q). *Audiebam, inquit, puer ex Demetrio Chalcondyla, Grae-*
carum

(p) ex *Anthol. Gr.* L. I. p. 134. (q) locus exstat in Petr. Alcyonii *de Exilio* L. I. p. 69. ed. Lips. adde Ios. Barneſium in *vit. Anacr.* f. 32. p. 61.

carum rerum peritissimo, sacerdotes Graecos tanta floruisse auctoritate apud Caesares Byzantinos, ut integrâ illorum gratia, complura de veteribus Graecis poemata combusserint, inprimisque ea, ubi amores, turpes lusus et nequitiae amantium continebantur. Atque ita Menandri, Diphili, Apollodori, Philemonis, Alexis fabellas, et Sapphus, Erinnae, Anacreontis, Mimnermi, Bionis, Alcmani, Alcaei carmina intercidisse. Tum pro his substituta Nazianzeni nostri poemata. Eandem rem etiam Io. Brodaeus memoriae prodidit (r): Episcopi et Patriarchae Constantinopolitani dicuntur iam pridem Anacreontis libros combussisse, tantae turpitudinis abolendae gratia. Nempe non nudius tertius viri summe reuerendi flammas ignemque minari inceperunt! Male vero sit sacrificulis istis, nec inter violas rosasque, sed mordaces inter vrticas ossa ineptorum hominum quiescant! Equidem pro vno Tyrtaeo aut Alcaeo lubenter centum Nazianzenos similesque, quos Apollo totusque Musarum chorus nunquam amauit, poetas cuicunque concesserim. Quis enim contextos ex antiquorum vatum purpura centones lubenter adspiciat, aut eos quis non suis auctoribus relinquat? Hinc autem intelligi potest, quomodo factum sit, ut

(r) in notis ad Anthol. Gr. p. 400.

tot aurea carmina, quorum desiderio tenemur summo, perirent, exspirarentque

Alcaei minaces

Stesichorique graues camoenae.

Iniuria Gothos atque Vandalos tanquam pulcherriorum monumentorum euersores accusamus. magis pepercit decantata ab omnibus Alarici, Genserici, Ricimeri et Totilae furor aedibus, amphitheatris, thermis, aquae ductibus, circis aeternae urbis, et luculentiora lenitatis et continentiae exempla ab iis edita sunt, quam vulgo homines putant (s). Certe multo crudeliores Totila, humanissimi ingenii viro, fuere Gregorius, cui ob conflatas statuas et eversa monumenta antiqua Sancti cognomen tributum fuit, Pius V. et Sixtus V. qui statuas aedibus Vaticanis eiecerunt aut e turre Capitolina deiici iusserunt. Vtinam vero iis temporibus Benedictus XIV. vixisset, aut Alexander aliquis Albanus Pontifex consilio iuisset! Haberemus profecto, quare litteris et artibus vehementer gratularemur. Nam diuinis laudibus dignum utriusque ingenium iudicabit posteritas. Ecce vero, pluribus in locis iidem homines similia stuporis atque crudelitatis exempla ediderunt. Neque

(s) v. Petr. Angel. Bargaeum *de aedificiorum urbis Romae euersoribus*, in T. IV, Thes. Graeuiani, p. 1875. sequ.

que enim sodalium mores lubenter relinquunt, nec quod alios audacter conatos esse animaduertunt, illius efficiendi spem cupiditateinque vulgo abiiciunt. Ita etiam in septentrionis regionibus praua monachorum stultitia multa Scaldorum carmina antiquitatisque multa monimenta perdidit deleuitque, quibus aegre caremus. Ne cuiquam iniuriam fecisse videamur, rem narrabimus verbis Bircherodii (t): *Postquam stabilita fuerat, inquit, religio et ab immuta iam ethnicorum factione sibi amplius nil timere habebant monachi, maiori mox zelo hi, vel cacoze- lia potius, quicquid veteris erat alicubi monumenti in lapidibus, corticibus, asseribus lignis aut metal- lis sollicito euerterunt, deleuerunt et in nihilum penitus redegerunt: totam etiam linguam septentrio- naliū, immo omnem scripturam ruricam, litteras et characteres mera incantamenta et veneficia existi- mabant, non nisi rogis et cloacis digna: et sic perie- runt antiquorum heroum gesta, poemata priscorum seculorum decantatissima, imo ipsa antiquae linguae maiestas plurima, innocua licet omnia, et nunc, si darentur, cimelia, venerandae antiquitatis eximia. Eadem fraude deceptus et Romani sacrificuli, Sylue- stri,*

(t) in diss. de causis deperd. apud septentr. antiquit. in Biblioth. Danic. T. IV. p. 389. conf. Loccenium in Antiqu. Sueo-Goth. L. c. 14.

fri, clamoribus et obeforum monachorum nugis adductus rex, Olaus Skotkonung, veterum septentrionis poetarum carmina combussit (u), quibus impia venena contineri sibi persuaderi passus erat. Tam insanos errores tam foedam barbariem gignit superstitio, ubi semel oppressit animos hominum eorumque imbecillitatem occupavit!

Tristius haud illa monstrum, nec saevior vlla

Pestis et ira Deum Stygiis sese extulit undis.

Nec illi satis fuit Christianorum abuti credulitate, quam nunquam non sacerdotum calliditas aluit, fovit et auxit. Amuratum quoque IV. odio erga Christianos inflammatum superstitem Graecorum Imperatorum, quae Constantinopoli erat, bibliothecam flammis delevisse Sevinus narrat (x), qui librorum antiquorum conquirendorum causa Orientis regiones adiit. Hinc igitur, quae fuerit fundi nostri calamitas, apparet: hinc a superstitione, fraude et crudelitate sacerdotum, stultitia solebis regumque plebis similium tot optimorum librorum, tot praeclarorum monumentorum iacturam, quam nos fecisse nunquam obliuiscemur, repetendam esse, hac luce clarius est. Nos pleni indignatione oculos ab his ro-

gis

(u) v. Törnerum *de poesi Scaldorum* c. 8. (x) dans *l'histoire de l'Academie des Inscriptions*. T. IV. div. XLIII.

gis flammisque auertimus et ad alia progredimur. Nam querelis nihil effici quis non videt? Utamur potius iis, quae fortunae indulgentia nobis reliquit. Nos certe studiose veterum auctorum libros excussimus, quique Tyrtaei nomen praeferrent, versus collegimus. Qua de opera nostra ut eo melius iudicari possit, addemus breuem de editionibus Tyrtaei disputationem.

Separatim, quantum equidem scio, nunquam Tyrtaei carmina prodierunt, nisi nuper in Anglia. Antea ea addita semper fuerunt alijs. In eiusmodi igitur poetarum complurium collectionibus indagandis fateor me non paruum operam posuisse, licet non semel frustra, siue fati, siue hominum culpa id acciderit. Laetatus sum tamen vehementer, me, carminum horum exemplum officinae exprimendum tradentem, incidisse in editionem Hymnorum Callimachi Frobenianam, a Matth. Aurogallo, ut in praefatione narrat Sigismundus Gelenius, a. 1532. quaternis adornatam, atque etiam nuper consultam ab Ernestio, Theologo Lipsiensi, qui in praefatione Callimachi eius mentionem fecit honorificam. Callimachi enim hymnos excipiunt Γνώμαι ἐκ διαφόρων ποιητῶν φιλοσόφων τε καὶ ῥητόρων συλλεγεῖσθαι: inter quas Gnomias etiam Elegiae Tyrtaei nostri

fri. p. 219. apparent. Non meminini aut visam a me esse aut commemoratam a quoquam antiquiorem Tyrtaei editionem. Quae vero illam sequitur, debetur, cui tot alia debet Germania nostra, quemque *florem Germaniae suae, immo uniuersae adeo Europae ornamentum* merito appellat I. Doufa (y), Ioachimo Camerario: quam licet oculis nunquam usurpare licuerit, indicari tamen recordamur a copiosissimae doctrinae viro, Io. Alb. Fabricio (z). Commemoratur enim ab eo libellus, qui Tubingae apud Morhardum quaternis a. 1542. prodiit, hoc titulo insignitus: *Oratio senatoria de bello Turcico κατὰ προσωποποιείαν: item Tyrtaei carmina παραινετικά et alia nonnulla.* Alter libellus octonis editus Basileae a. 1550. atque paulo post a. 1555. ibi repetitus hunc titulum praefert: *Libellus Scholasticus, utilis et valde bonus, quo continentur Theognidis praecepta, Pythagorae versus aurei, Phocylidae praecepta, Solonis, Tyrtaei, Simonidis, Callimachi, quaedam carmina collecta et Graecis commentariis explicata a Ioach. Camerario.* Hunc libellum idem Fabricius narrat recusum esse Lipsiae, cum notis Wolfgangi Seberi,

(y) in *Plautin. Explic.* p. 114. (z) in *Biblioth. Gr.* Vol. XIII. p. 513. et p. 516.

Seberi, sumtu Thomae Schureri, a. 1620. Aegre si me his libellis caruisse dixerim, facile mihi quemque fidem habiturum esse credo. Eo lubentius accepi alium, qui mihi in hac vrbe oblatus est, ignotum mihi illum antea, certe nunquam visum. Titulus libelli est: *Theognidis, Pythagorae, Phocylidis, Tyrtaei, Solonis et aliorum poemata Graeca: item Homeri pugna ranarum et murium, singula, ut lector eruditus et candidus fatebitur, accurate et perspicue reddita carmine Latino a M. Hieronymo Osio Turingo P. L. — Vitebergae, exc. Laurentius Suenk 1562. 8.* Nostri poetae carmina inde a p. 56. exhibentur. Eodem, quo hic libellus prodiit, tempore bene meruit de Tyrtaeo *Iacobus Hertelius, Curiensis*, qui *Theognidis sententiis elegiacis*, praeter aliorum, quorum lectionem iuventuti utilem fore credidit, poetarum carmina, Elegias quoque Tyrtaei addidit. Quantum equidem scio, primum hic libellus prodiit Basileae a. 1561. sed fuit deinde recusus, a Io. Crispino Geneuae a. 1569. et 1584. et saepe alias. In manibus habuimus eas editiones, quae Basileae, in officina Oporiniana, a. 1572. Lipsiae a. 1576. a Io. Rhamba, ibidem apud haeredes Georgii Defneri a. 1587. eademque in vrbe ab Abrahamo Lambergio, Helmstadii, a Iac. Mullero a. 1668. et

Wratis-

Wratistauiae a. 1692. fuerunt adornatae (a). Ni fallor, saepius etiam eo seculo hic libellus fuit editus. Tantum erat eo tempore Graecarum litterarum studium, quarum scientia facile se nunc carere putat Franciae elegantiss plena et beata Germania! Hertelio addimus virum immortaliter de bonis litteris meritum, Henricum Stephanum. Euoluimus enim illud summo chartarum nitore reliquoque magnifico habitu apparatus opus, quod *Poetas Graecos principes heroici carminis* continet. Prodiisse illud a. 1566. notum est. Habet vero illud praeter alia p. 473. Tyrtaei carmina. Idem Stephanus non multo post eandem laudabilem operam Graecis litteris praestitit. Nam in editione Theocriti, quam a. 1579. forma minima dedit, ut Solonis et aliorum, ita etiam p. 19. Tyrtaei versus proposuit. Quam quidem editionem animaduertimus in omnibus conuenire cum illa prima Stephaniana. Ex aliis libris cognoui, in *Collectione Carminum IX. illustrium Foeminarum*, quae Antwerpiae cum scholiis Fuluii Vrsini a. 1568. prodiit, apparere Tyrtaei elegias. Librum, diu multumque, atque etiam iis in locis quaesitum, ubi omnia plena rarissimis libris esse fama credideram, nancisci nunquam potui. Nempe hic est ille liber,

M 2

quem,

(a) conf. Fabricium in *Bibl. Gr.* L. II. c. XI. p. 448.

quem, ut Io. Christ. Wolfius (b) scribit, *pridem Philologiae amantes avidissime emerunt et in Gallia, Anglia, Belgione, si quando in auctionibus publicis vel in tabernis librariis se offerret, immenso sane pretio sibi comparare libenter voluerunt.* Mox tamen cognita querela Westelingii (c), qui *sibi non licuisse librum videre, licet studiosissime quaesiverit, dicit, paullum me erexit illa cogitatio, et, si fas est dicere, recreavit: non me solum praeclaro libro carere, atque fuisse etiam in iis regionibus, ubi viri docti maius antiquis libris pretium statuunt, qui frustra illius videndae copiam sibi fieri optarent.* Multorum in manibus est *Lectii Corpus Poetarum Graecorum*, quod Genevae, a. 1606. prodiit. In eo p. 730. Tyrtaei elegiae exhibentur, procul dubio e Stephania editione expressae. Sequuntur Rodulphi Wintertoni, de quo habet quaedam Fabricius (d), *Poetae Graeci minores*, editi Cantabrigiae a. 1684. inter quos noster quoque p. 433. locum obtinuit. Intelleximus Wintertonum secutum esse auctoritatem Stephanianam, quemadmodum etiam ipse fatetur. Denique nacti sumus *Selecta* illa carmina e Graecis poetis, quae in *usum Regiae Scholae Etonensis* prodierunt Etonae,

(b) in praefat. ad *fragmenta Sapphus*. (c) ad *Diodor. Sic. T. I. p. 412.* (d) in *B. Gr. L. II. c. 11. S. 13. p. 455.*

nae, a. 1755. et repetita ibidem sunt a. 1762. Vtraque editio habet Elegias Tyrtaei, licet omiſſis aliquot verſibus: illa p. 112. haec p. 161. De noua Tyrtaei editione, quam Anglia nuper nobis donauit, dicemus paullo poſt. Sunt enim quaedam addenda de verſionibus Tyrtaei.

In Latinum ſermoneſ Tyrtaeum tranſtulſſe Camerarium, docuit me Fabricius, vbi libelli huius titulus datur: *Praecepta morum ac vitae puerili aetate accommodata* etc. in titulo etiam commemoratur: *Expoſitio verſuum Solonis, Tyrtaei, Latine.* dicitur hic liber prodiſſe Baſileae, apud Rob. Winterum a. 1541. ſaepiusque reſuſus eſt. Sed, vt fit, eiſmodi libelli, qui olim iuuentutis manibus terebantur, raro nunc reperiuntur. Sed poeticam Camerarii verſionem inſeruit Thom. Crenius collectioni librorum de Eruditione comparanda, p. 2112. (Lugd. Bat. 1699.) Verſionem metricam addidit ſuae editioni etiam Oſius, ſed quae non magis vim atque Tyrtaei ſpiritum reſert, quam illa Claudii Monſelli, Hertelianaedi-
 tioni adiecta. Dedimus in animaduerſionibus noſtris aliquot exempla, vnde luculenter patebit, fruſtra in locis difficiliſſimis nos has verſiones conſuluiſſe. In reliquis languent, nec, quod animum lectoris mouere poſſit, habent. Tertiae Elegiae Οὐτ' αὖ

μνησαίμην etc. Anglicanam versionem reperi sub titulo: *From the Greck of Tyrtæus on Valour by James Ward* in libro, qui Londini prodiit a. 1724. *Miscellaneous Poems Original and translated by several Hands, published by Mr. Concanen.* p. 352. Quanquam fere nescio an versio ea dicenda sit, in qua libere ingenio suo indulfit auctor, ut vel initium carminis docet:

*How vain his Boasting and how poor his Claims
To present Glory, or to future Fame,
Whose little Mind does all its Merit place
In Wrestling well, or Swiftneß in the Race &c.*

Ante aliquot annos cum versione metrica nova prodiit in Anglia Tyrtæi editio. Titulus libelli est: *Elegies of Tyrtæus, translated into English Verse; with notes and the original text.* — London, Printed for Tho. Payne. 1761. In præfatione quaedam occurrunt de vita Tyrtæi, quae nemo ignorat: tum ii refutantur, qui Tyrtæum carminum suorum vi tantum in animis militum ardorem excitare potuisse negent. Quod attinet ad animaduersiones, nihil illae habent, quod magni momenti aut vulgo ignotum sit. Interpretem Tyrtæi carmina intellexisse facile credo, sed eorum tamen vim imminutam esse existimo nimis verbosa Graecarum sententiarum interpretatione. Quod ut cuius pateat, totum carmen tertium adscribemus, praesertim cum in Germania libellus ille Anglicanus

vix

vix obuius sit. Nec inuiti, qui his litteris delectantur, Graeca cum Anglicanis comparabunt.

*I would not praise the Man, his Deeds rehearse,
Nor e'en make Mention of his Name in Verse,
That's fam'd for mighty Feats in Wrestling shewn,
Or for the Prizes that his speed has won.
Not tho' he equal to the Cyclops rise. 5
In nervous Limbs, and huge Gigantic Size;
Not tho' he Spring so nimbly o'er the Field;
That vanquis'h'd Boreas to his Swiftneß yield;
Tho' he surpass Tithonus' graceful Mien,
In just Proportion, and in Look serene: 10
Tho' he possess of Wealth a larger Store.
Than Phrygian Midas, or than Cinyras more;
Or tho' a Monarch he more Sceptres hold
Than mighty Pelops bore in Times of old;
Tho' on his Lips yet sweeter Accents hung 15
Than flow'd persuasive from Adrastus' Tongue;
With ev'ry Virtue tho' completely blest,
If Valour add not Lustre to the rest.*

*For none can boast a brave and valiant Heart,
And in the Fight maintain a Hero's Part, 20
Unless he fearless, and intrepid bear
To view a bloody Carnage of the War;
And with impatient Fury burn to close
And Foot to Foot attack his rushing Foes.
This is a Man's best, greatest, noblest Praise, 25
And shall to Youth immortal Glory raise.*

*True is that Soldier, faithful to defend
 His Country's Cause, his People's common Friend,
 Himself who hazards Life, and standing nigh
 Exhorts his Comrade that he bravely die. 30
 This, this is he can boast a valiant Heart,
 And in the Fight maintain a Hero's Part.*

*Himself he turns th'embattled Foe to Flight,
 And stems the Torrent of th' unequal Fight.
 Ennobling Friends, House, Parents, as he dies, 35
 Soon 'midst the first a breathless Corse he lies;
 With many a glorious Wound transfix'd before,
 His Shield, and Breast-plate stain'd with flowing Gore.
 The Aged mourn, the Youth their Joys forego,
 And all the City join the common Woe. 40
 His Children's Children, and those yet to come
 Shall reap fresh Honours from their Parent's Tomb.
 What, tho' his Ashes lie entomb'd? His Name
 Shall gain unbounded, and eternal Fame,
 Who, in his Children's and his Country's Right, 45
 Exerts his utmost Efforts in the Fight;
 Maintains his Stand with Honour, joins the Strife,
 And to dread Mars's Fury yields his Life.*

*But should not Death, involv'd in endless Night
 Snatch him for ever from the Realms of Light; 50
 Should he, successful in his bloody Foils,
 Return in Triumph, crown'd with glorious Spoils
 To him both Young and Old due Honours pay,
 And endless Pleasures bless his latest Day.*

What

What Time he ranks the aged Sires among,
He's still distinguished from th'ignoble Throng,
'Gainst him no Villain harbours envious Rage,
Justice, and Fear of Shame protect his Age.
And when the Senate in full Council meet,
To him all Orders rising from their Seat.

O! then let all to this high Summit soar
Of Valour, nor abate the Thirst of War.

Anglicanam versionem excipiat Gallica, nuper ad-
 modum adornata. Prodiit enim, Londini, ut titu-
 lus habet, sed Parisiis, ut rumor fert, a. 1764. liber:
Theatre & œuvres diverses de M. de Sivry: in quo
 libro p. 327-338. Tyrtaei Elegiae reliquorum poe-
 tarum carminibus additae sunt. Equidem ingenue
 fatebor, quid de hac interpretatione sentiam. Nisi
 auctor me credere iussisset, Tyrtaei hos versus esse,
 nunquam hos Gallicos versus e Graecis Tyrtaei ex-
 pressos esse credidissem. Tanta et sententiarum
 permutatio facta est, et sermonis differentia ubique
 apparet. Ne sine causa Gallicum poetam, qui sibi
 non parum sapere videtur et fere sublimi vertice
 sidera tangere, reprehendisse videar, eiusdem car-
 minis versionem addam, quod modo Anglicano ser-
 mone expressum legimus

La gloire des Heros n'est point dans leur beauté:
Dans la grace du corps, ni dans l'agilité.

Qu'importe à des Guerriers ce frivole avantage?
Que sont tous ces trésors sans celui du Courage?
Sans lui que seriez-vous; fussiez-vous à ce prix
Plus riches que Crésus & plus beaux qu'Adonis?
Du Dieu même du Pinde eussiez vous l'éloquence
Et tous les Dons ensemble, excepté la Vaillance,
Vous ne moissonnerez que de frêles lauriers,
Stériles prix du Foible, & jeux des vrais Guerriers.
Aux seuls champs de Bellone un grand cœur se signale:
Qu'il est beau qu'un mortel aux Dieux même s'égale!
Qu'il est beau de le voir par un sublime effort
Se faire une vertu de mépriser la mort!
C'est au sein du Péril qu'il cherche la Victoire,
C'est par-là qu'il remporte une immortelle gloire;
Sa mémoire craint peu l'ombre du Monument:
Défenseur de l'Etat il en est l'ornement.
Son bras est invincible & son cœur sans reproche,
Ses plus fiers ennemis tremblent à son approche;
Les plus audacieux expirent sous ses coups:
De ses nobles succès Mars lui même est jaloux.
Il paroît, il triomphe, il met seul tout en fuite,
Les siens sont sûrs de vaincre en marchant à sa suite.
Le bras de cet Alcide est leur plus sûr rempart:
Et souvent au milieu du plus affreux hazard
Sa voix qui du succès est l'assuré présage,
Sçait aux moins généreux inspirer le courage.
Qui pourra soutenir son choc impétueux!
C'est un foudre vengeur envoyé par les Dieux.
Lui-même d'un grand Peuple est le Dieu tutélaire,
Il combat pour ses Rois, sa Patrie, & son Pere.

*Et s'il faut, que du Sort les rigoureuses loix
En terminant Ses jours terminent s'es exploits,
S'il faut qu'au coup fatal sa grande ame succombe,
Sa gloire et nos regrets le suivent sous la Tombe.*

Cuius quidem interpretationis leuitatem et ineptia qui clarius intelligere cupiat, cum ea comparabit illam, quam Germania accepit. Quis enim ignorat Weissium nostrum, in quo Sophoclis cothurnum Euripidisque grauitatem ita miramur, vt eundem ad lusus venustissimos et blandos amores descendentem amemus, quem amorem dulcedo quoque morum et suauitas atque *φιλανθρωπία* viri iucundissima auget, pulcherrimam Tyrtaei interpretationem edidisse? Certe in versibus Theotiscis eadem vis apparet, eadem verborum grauitas, eadem ingenii praestantia, quae Graeco poetae omnium laudem conciliauit, atque habere credo patriam nostram interpretationem, quam optimis omnium nationum iure opponat. Quare non potui non eandem interpretationem huic editioni addere, eamque a nemine illubenter lectum iri mihi persuasi. Haecenus de editionibus et interpretationibus nostri poetae.

Vnum restat, quod tamen attingere tantum iuuat. Fieri facile potuit, vt ignoraremus editiones quasdam nostri poetae. quis enim aut omnes libros vidit aut
vifos

visos recordatur? Haec igitur res ne nobis invidiae sit. At quidni, dixerit aliquis, ex iis fontibus haussisti, quibus multo auidius magisque, quam fonte Caballino, labra proluunt clarissimi, amplissimi, excellentissimi, celeberrimi, atque, si placet, reuerendi etiam viri. Noui, o bone, et audiui. Sed mehercle! non potui. Ah! iterum dico, non potui. Nam siue socordia quadam et pigritia, siue malacia stomachi fastidientis has dapes, piget taedetque in bibliothecarum catalogis compilandis eandem ostendere sapientiam, qua alios sibi suaeque famae consulere aiunt. Vtantur, quibus volupe est, quibus utile videtur, Pandora illa Bunauiana, qua in lucem prolata optimeque instructa praeclare meritis est Frankius de tot pauperculis misellisque, qui nisi his fluminibus hortulos suos irrigarent, contabescerent profecto et perirent. Verum, ut iam dixi, ego hosce fontes non magis amo, quam illum Pitisci, e

— quo, ceu fonte perenni,

Vatum Pieriis ora rigantur aquis.

Nunc desinamus. Nomine magni Pitisci posito disputatio nostra

EXPLICIT FELICITER.

DISSER.

DISSERTATIO
ALTERA
DE
CARMINIBVS BELLICIS
QVORVNDAM POPVLORVM.

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

Quomodo factum sit, vt priori dissertationi, qua de vita Tyrtaei exposuimus, adicere-
mus alteram de carminibus bellicis quorun-
dam populorum, facile intelligent ii, qui argumen-
tum carminum Tyrtaei cognitum habeant, quique,
quem vsum illa praestiterint Lacedaemoniis, recor-
dentur. Illis enim lectis et considerata mirabili eo-
rundem vi, cupido animum incescit, quid reliqui po-
puli egerint, cognoscendi eaque carmina, quibus in
praeliis ineundis vfi sunt, aut quae originem suam
bellis debent, comparandi cum elegiis Graeci poetae.
Pernagati vero animo sumus complures regiones, at-
que vbi inueniremus quidquam, quod huc pertinere
crederemus, statim illud arripuimus atque addidimus
reliquis.

reliquis. Hac igitur ratione quantum collegisse nobis licuerit de carminibus, quorum et origo et materia a bellis et praeliis repetenda est, ex iis apparebit, quae attexemus.

Atque primum quidem dicamus de Graecis, quos ante pugnam legimus carmen decantasse, quod dicitur Παιάν. Paeanes proprie erant hymni Apollini dicati atque ob auertendam calamitatem aliquam cantabantur. Παιάν μὲν ὕμνος ἐστὶν εἰς Ἀπόλλωνα ἐπὶ παύσει λοιμοῦ καὶ πολέμου, πολλαίς δὲ καὶ προσδοκασμένοις δεινοῦ (a). Nam, ut notum est, Apollo quoque ipse Paeon dictus est (b). Deinde pertinuerunt etiam carmina huius nominis ad alios Deos, ad Neptunum, Aesculapium, Latonam, Dianam, Castorem et Pollucem: immo adulatio hominum ipsi mortalium generi paeanas dicauit. Copiose haec omnia explicuerunt, qui hoc carminum genus sibi explicandum sumserunt, Casaubonus (c), Henr. Valesius (d), Menagius (e), Cuperus (f), Ant. van Dale (g), alii, quos Duckerus laudat (h), quibus addere

(a) Schol. Aristoph. ad Platum, 636. (b) v. Polluc. in Onomast. L. VI. c. 1, 33. (c) ad Athenaeum L. XV. c. 16. p. 984. (d) ad Harpocrat. p. 286. (e) ad Diogen. Laert. p. 188. (f) in Obseruat. I, 1. (g) in Dissertat. ad Antiqu. et Marm. VII, 3. p. 566. (h) ad Thucyd. I, 50.

addere potes Io. Albin. Kriesium (i). Sed nos tantum hoc loco de illo Paeanie agemus, qui ante Praelium Marti canebatur praelioque commisso Apollini. Pertinent huc inprimis verba Graeci Scholiaetae (k):
 δύο παιᾶνες ἦσαν ἐνυάλιος, ὅτε ἦρχον, ὃς καὶ πρὸ
 τῆς μάχης ἐγίνετο, καὶ ἕτερος, ὅτε ἐνίκων. Idem
 alio loco (l) δύο παιᾶνας ἦδον οἱ Ἕλληνες πρὸ μὲν
 τοῦ πολέμου τῷ Ἄρει, μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τῷ Ἀπόλ-
 λωνι. vtrumque locum descripsit Suidas (m), vt iam
 Kullerus obseruauit. Alter igitur hymnus ἐνυάλιος
 dicebatur, Marti ante pugnam sacratus, eoque et
 victoriam orabant et militum fortitudinem excitare
 studebant. Xenophon memoriae prodidit (n): —
 καὶ ἦν μὲν πανταχόθεν πολλὴ σιγὴ — ἡνίκα δὲ ἔδοξε
 τῷ Κύρῳ καιρὸς ἦδη εἶναι, ἐξῆρχε παιᾶνας, συνεπή-
 χησε δὲ πᾶς ὁ στρατός. μετὰ δὲ τῷτο τῷ ἐνυαλίῳ
 τε ἅμα ἐπηλάλαζαν καὶ ἐξανίσταται ὁ Κύρος καὶ —
 αὐτοῖς τὴν ταχίστην συνεμίγνυεν. quae fere omnia
 descripsit Zonaras (o). consule de hoc argumento
 Rittershusium (p). Idem Xenophon ante pugnam
 Cyrum

(i) de hymnis veterum, maxime Graecorum, disput. Praef. Gesnero, Gottingae, 1742. (k) ad Thucyd. IV, 43, 68. (l) I, 50, 60. (m) in T. III. p. 68. (n) in Cyropaed. L. VII. p. 176. (o) in Annal. L. III. p. 160. ed. Paris. (p) ad Oppian. Halieut. V, 294.

Cyrum Castori et Polluci hymnum cecinisse scribit (q). ἐπεὶ δὲ πάλιν ἤκε τὸ σύνθημα ἀνταποδιδόμενον ἐξῆρχεν αὖ Διοσκύροισ (sed alii legere malunt: αὖ ὁ Κύρος non sine causa) παιᾶνα τὸν νομιζόμενον οἱ δὲ Θεοσεβῶς πάντες συνεπήχυσαν μεγάλη τῇ Φωνῇ· ἐπεὶ δὲ ὁ παιᾶν ἐγίνετο, ἅμα πορευόμενοι οἱ ὁμότιμοι Φαίδροὶ κ. λ. Paeanis vero post pugnam cantati mentionem facit idem (r): ὥς ἐπ' εὐτυχίᾳ σπείσαντες καὶ παιανίσαντες καὶ Φυλακαὶς κατασκευασάμενοι κατέδαρθον.

Contra aliorum populorum erat ingens tumultus et inconditus clamor, quique lugubre aliquid habebat terroremque poterat hostibus iniicere. Alii enim scuta hastis allidebant armorumque strepitu horrorem concitare studebant, vt de Gallis memoriae prodidit Diodorus Siculus (s) atque de aliis alii scriptores commemorant, quorum testimonia collegerunt Spanhemius (t), Iac. Gronovius (u) et Georg. D'Arnaud (x). Alii sublato clamore ingenti in hostes irruebant. Curtius (y) Persas *truci et incondito clamore* pugnam iniuisse scribit. Apud Romanos eun-

dem
(q) in *Cyropaed.* L. III. p. 85. (r) in *Histor. Gr.* L. VII. p. 629. (s) L. V. p. 352. (t) ad *Callimach. H. in Del.* v. 136. (u) ad *Arrian. Exp. Alex.* I, 6. p. 14. (x) in *Specim. Animadu. Critic.* c. 13. p. 74. (y) L. III. c. 10. 1.

dem morem obtinuisse Liuius multis locis testatur. Clamor, inquit (z), *indiciū primum fuit, quo res inclinatura esset. Excitatio crebriorque ab hoste sublatus, ab Romanis dissonus, impar, segnis, saepe iteratus incerto clamore prodidit pauorem animi.* Alio loco (a): *praelium non solito modo clamore ac tumultu est coeptum, sed ad alium virorum, equorum, armorumque sonum disposita in muris Campanorum imbellis multitudo tantum cum aeris crepitu, qualis in defectu lunae silenti nocte cieri solet, edidit clamorem, ut auerteret etiam pugnantium animos.* Addamus locum Caesaris (b): *neque frustra antiquitus institutum est, ut signa undique concinerent, clamoremque uniuerſi tollerent, quibus rebus et hostes terreri et suos incitari existimauerunt.*

Germanos praelium ineuntes clamasse ostendit Cluuerus (c). Maxime vero huc pertinet locus Taciti (d). Nam ut Ammianus Marcellinus de Gothis scribit (e): *Et Romani quidem voce undique Martia concinentes, a minore solita ad maiorem protolli, quam gentilitate appellant barritum, vires va-*

N 2

lidius

(z) IV, 37, 9. (a) XXVI, 5, 9. add. III, 62. 4.
 (b) de Bell. Ciu. III, 92. add. Ammian. Marcell. XVI, 12.
 Vegetium, III, 18. ibique Stewechium p. 204. (c) in
 Germ. Antiqu. L. I. c. 51. (d) de morib. Germ. c. 3. add.
 Drakenborch. ad Sil. It. X, 230. (e) L. XXXI, c. 7.

lidius erigebant: Barbari vero maiorum laudes clamoribus stridebant inconditis: interque varios sermonis dissoni strepitus leuiora praelia tentabantur, ita de Germanis Tacitus: Fuisse apud eos et Herculem memorant, primumque omnium virorum fortium ituri in praelia canunt. Sunt illis haec quoque carmina, quorum relatu, quem Barditum vocant accendunt animos futuraeque pugnae fortunam ipso cantu augurantur. Nec tam voces illae, quam virtutis concentus videntur. affectatur praecipue asperitas soni et fractum murmur obiectis ad os scutis, quo plenior et grauior vox repercussa intumescat. Herculem ad pugnam ineuntibus Germanis celebratum fuisse negat Georg. Christ. Gebauerus (f), qui peregrino Deorum cultu eos imbutos fuisse negat, nescio an firmis vbique argumentis vsus, potiusque heroa aliquem Herculi non absimilem, virorum fortium primum, illos cantasse putat. De Barditu vellem exstaret Ern. Casim. Wasserbachii libellus, cui hunc titulum impositum fuisse in indice librorum Francofurtensi (nam ipse eum non vidit) narrat Wagenseilius in litteris ad Cuperum datis (g): *De Bardis ac Barditu,*

(f) in *Vestigiis Iur. Germ. antiquiss.* in C. Corn. Tac. *Germania obuiis* Dissert. XXII. p. 854. (g) in *Poleni Supplem. Thes. Gron. et Graev. T. IV. p. 24.*

Barditu, siue antiquis carminibus ac cantilenis veterum Germanorum dissertatio, cui iunctus est de S. Annone Colon. Archiep. vetustissimus omnium Germanorum rhythmus et monumentum. Sed videtur ille liber nunquam editus fuisse (h). Nos ad recentiora tempora pergimus. Christianis Imperatoribus aliud institutum placuit. Nam antequam e castris quisquam contra hostes egrediebatur, dux exercitus caeterique praefecti formulam Κύριε ἐλέησον (i), acclamabant: castris copiis egredientibus, ter quaeque eorum pars vociferabatur: *Deus nobiscum!* tum servabant silentium, donec manum cum hostibus conferebant. Nunc enim clamorem maxime a tergo positi, cum ad terrendos hostes, tum ad excitandos suos, tollebant. Quae omnia docte more suo et copiose exposuit Spanhemius (k). Quod autem ad illam formulam Κύριε ἐλέησον attinet, antiquos quoque Noruegos ea usus praelia orditos esse et Erlingum Scacchium cum Comite Sigundo dimicaturum suis praecepisse legimus (l),

N 3

(h) v. Io. Ioach. Schwabium *de Semnotheis veterum Germanorum Philosophis*. p. 3. (i) conf. Bonam in *Rer. Liturg.* II. c. 4. Vossium de *Theol. Gentil.* L. I. c. 2. 3. et Matth. Brouerium de *Niedek de populor. veter. ac recentior. adorationibus* p. 31. (k) ad *Iulian. Imp. Or.* I. p. 233. add. Io. Alstorpium in *Oecupat. Tusc.* L. II. p. 55. (l) vid. Dolmerum ad *Hird-Skraan*, s. *Ius Aulicum antiquum Noruegic.* p. 51. et p. 413. (ed. Hafn. 1673.)

ut eam alte pronunciarent simulque clypeos pulsarent. Vbi ea quoque sunt Germani, maiores nostri. Engelhusius de praelio cum Hunnis a. 934. commisso narrat (m): *Bellum incipitur: ex parte Christianorum Kyrie eleison dicitur: ex parte aliorum turpis ac Diabolica vox hui, hui, hui, auditur.* Eosdem Germanos et Francos Christiana sacra amplexos usurpasse formulam *Alleluia!* patet ex narratione Bedae (n): *Tunc subito Germanus signifer uniuersos admonet et praedicat, ut voci suae uni clamore respondeant, securisque hostibus, qui se insperatos adesse considerent, Alleluia! tertio repetitum sacerdotes exclamabant. Sequitur una vox omnium, et elatum clamorem repercussio aere montium conclusa multiplicat.* Schilterus etiam (o) ostendit, maiores nostros in praelium ituros carmen *Gloria in excelsis Deo!* cantasse.

Graeca, ni fallor, ecclesia certos hymnos habuisse videtur, quibus vterentur milites aut in praelio ineundo, aut in castris. Vidi certe in *Catalogo codicum MSt. bibliothecae Bernensis* (p) cui vtinam multos haberemus similes, eadem diligentia elegantiaque confectos,

(m) in *Chronico* p. 1073. in T. II. *Scriptor. Brunsv. Leibnit.* (n) in L. I. *Eccles. Hist. Anglic.* c. 20. (o) in libro infra laudando p. 17. (p) p. 600.

confectos, a V. Cl. Io. Rod. Sinnero memorari, *Sylogem Tacticorum Leonis Imperatoris*, cui operi finem imponunt *Hymni militares quibus iste titulus: Ἀκολυθία ψαλλομένα ἐπὶ κατευωδῶσει καὶ συμμαχίᾳ στρατῷ εἰς τε τοὺς καὶ ἡμῶν ἐν χν etc.* Nihil ibi amplius additur. Sed consului virum eximia eruditio-
nis amabilissimaeque humanitatis de his carminibus, quae fortasse nostram Tyrtaei editionem ornare posse sperabam. Sed ille docuit me, nihil esse, quod ad Tyrtaeum faciat: esse enim preces et orationes militares Christianorum: quod ut omnino clarius appareret, addidit specimen eorum, quod adscribam:

Τις θεῶν ζωοδοτα

Τῆς σῆς μητρος προσευχᾶς

Ἀγγέλων — ἀποστόλων

Καὶ δινικῶν μαρτυρῶν

Ταῖς θεῖαις ἱκεσίαις σὲ

Τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς ἡμῶν

Εὐφρανὸν, θραῦσον βαρβαρῶν

Τὰ εἶφῃ καὶ τοὺς στρατοὺς.

Memini tamen Polonos carmen habere, quod ante pugnam decantasse eos legi. Nam in Matthiae Casimiri Sarbiewii, felicissimi Horatianae Musae imitatoris, Lyricis, L. IV. oda 24. inscribitur: A D D. VIRGIN. MATREM. *Paeon Militaris Polonorum,*

quem diuus Adalbertus, Archiepiscopus Gnesensis, Polonorum Apostolus et Martyr, conscripsit, Regno-que Poloniarum testamento legauit: Additur ibidem. Poloni acie explicata manum cum hoste collaturi populariter decantant. Petrus Skarga olim Sigismundi III. Polonorum Regis Theologus in vita D. Adalberti recensuit et explicuit. Auctor ex Polonico carmine in Latinum vertit.

Addamus vero carmen ipsum, de quo, quod dicam, habeo nihil.

*Diua per latas celebrata terras
Coelibi Numen genuisse partu,
Mater et virgo, genialis olim*

Libera noxae.

*Dulce ridentem populis puellum
Prome formosis bona mater vlnis
Expiaturum populos manu de-*

Mitte puellum.

Apta dum nostris venit hora votis,

Supplices audi, meliore mentis

Eradi voto: socia puellum

Voce precamur.

Integram

*Integram nobis sine clade mortem,
Prosperam nobis sine clade mortem,
Christe, stellatasque Maria diuam
Annue sedes.*

*Numinis natam tibi crede prolem
Qui pius credi cupis: ille multis
Pressus aerumnis populos ab imo
Eruit orco.*

*Ille non vnquam pereuntis aevi
Scripsit haeredes, et inobsequentis
Praesidem leti cobibet seuerae
Lege catena.*

*Ausus indignum tolerare letum
Sortis Adami memor, ille nec dum
Praeuus ductor penetrarat alti
Limina coeli.*

*Donec informi Deus e sepulchro
Prodiit victor: bene iam supremo
Assides Adam solio perennis
Hospes Olympi.*

*Nos tuam plebem sobolemque sanctis
Adleges campis, ubi regna diuam
Gaudii torrens et inundat almi
Flumen amoris.*

*Saucium nobis latus et cruentas
 Ille plantarum manuumque plagas
 Sustinet: nobis medicos latus de-
 Stillat in imbres.*

*Hac fide concors animique maior
 Turba credamus: scelus eluisse
 Et salutarem patuisse nobis
 Vulnere Christum.*

*Ite, iam foedam (monet hora) labem,
 Ite, mortales, prohibete magno
 Carmen et totam sine fraude mentem im-
 Pendite Regi.*

*Tu tua, Virgo, Sobolemque Regem-que
 Aetheris leni prece: ne malorum
 Turbo per praeceps cumulosque sese
 Explicet omnes.*

*Siderum ciues, facilem precati
 Siderum regem, reserate coelum
 Ciuibus terrae socialis olim
 Turba futuri.*

*Ille nos, Iesu, locus, illa tecum
 Regna coniungant, ubi nos canentum
 Coelitem pridem vocat in beatam Ex-
 Ercitus aulam*

*Sic erit: votis iteramus omnes,
Sic erit, septem bona verba laeto
Profer euentu, Pater, et beatos
Pande penates.*

Vt ad Germanos redeam, non decantatum quidem vere fuit, sed, quasi cani deberet, compositum illud, quod Dan. Georg. Morhofius (q) exhibet ex poetae cuiusdam antiqui historia Henrici Aucupis, carmen bellicum, etsi ipse ad non vetustissima tempora illud pertinere addat. Totum illud describere vix operae pretium est. quare primam tantum et vltimam Stropham (sunt vero vndecim) repetamus, ne plane illius ignoretur indoles.

*Viel Krieg hat sich in dieser Welt
Mancher Ursach erhaben,
Denselben hat Gott zugeselt
Die Musick als sein Gaben:
Ihr erster Erfinder war Jubal
Des Lamechs Sohn mit Namen:
Er fand Drommeln und Pfeiffen Schall,
Kont sie stimmen zusammen.
Die Musick gut
Erweckt den Muth,
Frisch unverzagt
Den Feind verjagt,*

Rufe

(q) in libro: *Unterricht von der Teutschen Sprache und Poesie* p. 313.

Ruft starck, dran, dran
 An Feind binan,
 Brecht gwaltig durch,
 Schlacht Gasn und Furch
 Schiest, stecht und haut als nider,
 Daß keiner aufsteht wider. —

Kein seeligr Tod ist in der Welt
 Als wer fürm Feind erschlagen
 Auf grüner Heid im freyen Feld,
 Darf nicht hörn groß Weklagen
 Im engen Bett, da einr allein
 Muß an den Todesreyhen,
 Hie aber find er Gsellschaft fein,
 Falln mit, wie Kraut im Meyen,
 Ich sag ohn Spot,
 Kein seeligr Tod
 Ist in der Welt
 Als so man fellt
 Auf grüner Heid
 Ohn Klang und Leid
 Mit Trommeln Klang
 Und Pfeiffen Gsang,
 Wird man begraben
 Davon man thut haben
 Unsterblichen Rubm.
 Mancher Held fromm
 Hat zugesetzt Leib und Blute
 Dem Vaterland zu gute.

Prodierunt etiam nostra aetate carmina quaedam bellica (r), quae Borussia miles cecinisse fingitur, cecinitque suauissimus Teii senis alumnus. Sunt Carmina XI. at bone Deus! quam pulchra, quam digna Friderico M. quorum auctor aureo plectro donandus: quippe qui epici carminis onera lyra sustinet. Nescio an Graecia et Latium his par aliquid et simile vnquam protulerint. certe patria nostra nacta est, quibus gloriari, quae aliis populis opponere posset carmina, spiritus magnificentia, sententiis, figuris, verbis, feliciter adhibitis, insignia. Vt eorum quoque specimen demus (quanquam neminem popularium meorum esse credo, qui illa non legerit, plurimos vero, qui edidicerint) primum carmen adscribemus: non quod optimum sit, (licet difficile sit, vbi omnia bona, dicere, quid optimum) sed quod eiusmodi carmen est, quo nemo se laedi queri possit.

Bey Eröffnung des Feldzugs.

Krieg ist mein Lied! weil alle Welt

Krieg will, so sey es Krieg!

Berlin sey Sparta! Preussens Held

Gekrönt mit Rubin und Sieg!

Gern

(r) Preussische Kriegslieder in den Feldzügen 1756 und 1757 von einem Grenadier. Mit Melodien. Berlin. 12.

*Gern will ich seine Thaten thun,
Die Leyer in der Hand,
Wenn meine blutgen Waffen ruhn
Und hängen an der Wand.*

*Auch stimm ich hohen Schlachtgesang
Mit seinen Helden an,
Bey Paucken und Trompetenklang,
Im Lerm von Roß und Mann;*

*Und streit', ein tapftrer Grenadier
Von Friedrichs Muth erfüllt!
Was acht ich es, wenn über mir
Kanonen donner brüllt?*

*Ein Held fall ich: noch sterbend droht,
Mein Säbel in der Hand!
Unsterblich macht der Helden Tod
Der Tod fürs Vaterland!*

*Auch kömmt man aus der Welt davon
Geschwinder wie der Blitz:
Und wer ihn stirbt, bekömmt zum Lohn
Im Himmel hohen Sitz.*

*Wenn aber ich, als solch ein Held,
Dir, Mars, nicht sterben soll,
Nicht glänzen soll im Sternenzelt;
So leb' ich dem Apoll!*

So werd aus Friedrichs Grenadier,

Dem Schutz, der Ruhm des Staats.

So lern er deutscher Sprache Zier,

Und werde sein Horatz.

Dann singe Gott und Friederich,

Nichts kleiner, stolzes Lied!

Dem Adler gleich erhebe dich,

Der in die Sonne sieht!

Inferiora sunt his tria carmina alia, quae Dano tribuuntur militi (s). Quantum enim ego iudicare possum, poeta neque asperitatem brevis sermonis, quae militem bene decet, feliciterque in illis expressa est, retulit: ardore multo minore, et impetu quasi minore omnia scripta sunt: nec pauca omnino frigent.

Inprimis vero septentrionalium populorum restant bellica carmina, non exigui ea spiritus. Fuerunt enim apud Arctoas gentes, qui *Scaldri* siue *Scaldi* dicebantur; (a verbo *Skall*, quod sonum indicat, ita dicti (t),) qui versibus artificiose ad leges quasdam poeticas compositis rythmisque et numeris quam maxime sonoris instructis elaboratisque genere dicendi

(s) *Kriegslieder eines Königl. Dänischen Grenadiers bey Eröffnung des Feldzugs 1762.* 12. (t) v. Loccenium in *Antiqu. Sueo-Goth.* L. II. c. 15.

dicendi exquisito, cum meditati antea, tum quasi ardore quodam accensi, (nominabatur ab antiquis Scandis *Scalvjngl.* poetica vertigo) victorias regum, et claras res gestas celebrabant carminibus, quae reges liberos suos ediscere iuebant, quo magis incitarentur ad maiorum imitationem. Hi in aulis principum viuebant, florebantque et auctoritate et honore: nam grauitur bona praecepta docebant: in consilium adhibebantur: inter epulas carmina canebant: comitabantur reges in bellis atque pugnis, et vel ipsi manu rem gerebant, aut milites ad pugnam accendebant acclamatione laeta: canebant etiam, quae facta praeclare viderant. Valde enim veteres Scaldi differunt a recentioribus, quorum alii aut amore, aut metu ducti, non diserte facta commemorauerunt, sed fabulis occultauerunt, alii longioribus verborum traiectionibus carmina sua obscura reddidere. Equidem hoc loco duobus tantum locis Scaldorum ingenia et virtutes illustrabo, quae mihi maxime memoratu digna videntur. Primum Loccenius (u) de Scaldo aliquo idem fere narrat, quod tot scriptores de Tyrtaeo memoriae prodidisse vidiimus. *Tormundus*, inquit, *Scaldus regis Olai iussu carmen Biarkamaal dictum cecinit, quo magis, quam omnibus buccinis militum*

(u) in *Antiqu. Sueo-Goth. L. II. c. 21.*

militum animos ad fortitudinem excitavit. Alter locus Bartholini (x) pertinet ad Scaldorum intrepidum et fortem animum. Spirabant, ait, et ipsi Scaldi praeliandi ardorem, et ut de bello pugnaeque praecipuis eo accuratius differerent, multi in militia erant, frequentes in praeliis, ubi Mars atrocissimus, illa omnia gerentes, quae in historiam scriptura postulat Lucianus, ut etiam in castris sit versatus et milites ipsos, seu quum ad praelia exercentur, seu quum in aciem educuntur, viderit, et arma et machinas aliquas norit etc. Sic Haguinus Comes Noruegiae contra Iomsburgenses ad praelium excitans quinque Scaldos secum in discrimen traxit, de quibus eorumque, quum arma sibi aptarent, carminibus agit Iomsuikinga Saga. vide praeter Stephanium (y), Bartholinum (z), Wormium (a), et Fabianum Toernerum (b), de Scaldis breuiter, sed docte agentem Io. David Koelerum (c). Quod si vero carmina bellica eorum populorum et temporum cognoscere plenius velis, euolue carmina heroica, quorum centuria ab Andrea Velleio edita (d), repetita et

(x) in *Antiqu. Dan. L. I. c. 10.* (y) ad *Saxon. Grammat. p. 12.* (z) in *Antiquit. Dan. L. I. c. 10.* (a) in *Append. ad litter. Dan. p. 242.* (b) de *poesi Scaldorum Septentr. Vpsal. 1717.* (c) in libello Academico Altorfii a. 1714. edito. (d) *Hafniae. 1591.*

et aucta centuria a Petro Septimo (e). adde Olaium Wormium (f), Schefferum (g), Bartholinum (h), qui plures auctores laudat. Praeter Olaium Rudbeckium (i), vide eundem Bartholinum in libro, qui multa habet iucunda lectu, quibusque fortis et strenuus animus non potest non delectari, *de causis contemptae a Danis adhuc gentilibus mortis* (k). Carmina generosi et fortis spiritus plena ibi profert, quae omnia repetere non licet. Sed quaedam iuuat huc transferre ex illa disputatione (l). Nunc voce, inquit (m), *animos suorum accendebant. (Scaldi) Sic Thormodus Kolbrunarscald, flagitante rege Olao Haraldi, instante iam Stiklastadensi certamine, ut ex toto exercitu exaudiri posset, Biarkomaal cecinit clara voce, seu cantilenam, quae praeliandi iniiceret ardorem: qua delectati militum animi, finienti gratias egerunt, valde acceptam fuisse significantes, Snorrone referente, cuius nobilis cantilenaee integrum rythmum necdum mihi nancisci licuit: segmentum unum alterumue ex Snorronis et Edda et Chronico dabo. Et quidem in Chronico haec habentur:*

Dies

(e) Ibidem 1695. (f) in dissertat. *de prisca Danorum poesi*. Hafniae, 1651. (g) in *Suecia litterata*. (h) in dissert. *de Holgero Dano*. Hafniae, 1677. p. 59. et 155. (i) in *Atlantic*. P. I. c. 24. p. 635. (k) Hafniae, 1689. p. 152. sequ. (l) ut p. 58. 89. 281. 381. (m) v. p. 174.

Dies exoritur, susurrant galli pluma, tempus est, ut milites ordiantur laborem, Vigilent et semper vigilant amicorum capita, Omnes supremi Adilsi socii.

Hanus manu fortis, Rolfo iaculans, Nobiles viri, qui non fugiunt, non excito vos ad bibendum vinum, Nec ad colloquendum cum virginibus, Sed excito vos ad durum praelium conferendum.

Eiusdem argumenti carmina non pauca in iis libris, quos indicauimus, leguntur. Denique, si, quae huc pertineant, quaesiueris, non frustra euolues duo libellos, vernaculo sermone a V. Cl. Gothofr. Schutizio erudite scriptos (n), quibus nos quoque quaedam debere non illubenter profiteamur. Nec iniucundum erit lectoribus, spero, si aliud carmen bellicosi viri a me hic additum inuenerint, in quo magni affectus, validae, breues, vibrantesque sententiae, elocutionis summa vis eminet. Certe et illorum temporum indoles inde perspicui potest, et Hyperboreorum veteris aevi populorum poesis. Sunt etiam inprimis in Strophis 22. et 23. quae Tyrtaeanis

O 2

similia

(n) *Lehrbegrif der alten Deutschen und Nordischen Völker von dem Zustande der Seelen nach dem Tode. Lips. 1750. et: Beurtheilung der verschiedenen Denkungsarten bey den alten Griechischen und Römischen und bey den alten Nordischen und Deutschen Dichtern. Altonau. 1758.*

similia sunt. Est vero carmen Ragnari Lodbrogii, cuius in historia (a) exstat. Translatum in Latinum sermonem est non solum a Bioernero, sed etiam ab Olao Wormio (p), qua in versione verbum fere verbo redditur. In Gallicum sermonem idem carmen vertit Cl. Mallet (q), qui etiam aliud, fere similis argumenti, carmen dedit. Sed vertit Vir cl. ita, vt totum carmen contraheret, magisque praecipua loca, et sensum, quam totum et verba redderet. *Ragnar*us, vir bellicosus, initio seculi IX. in Dania regnavit: post multas expeditiones maritimas in Anglia capiebatur a rege *Ella*: in carcerem coniiciebatur plenum viperis: *quae miserum dilaniabant horrendis dentibus*: tum hoc carmen cecinisse fertur *adeso*, vt Saxo refert, *iecinore*, cum cor ipsum funesti carnificis loco coluber insideret. Coniicit Malletus, ipsum *Ragnarum* vnam aut duas Strophas forte tantum composuisse: reliquas post mortem a vate (*Scalde*) additas fuisse. Sed dabimus ipsum carmen a Bioernero translatum e Wormiano opere observationibus quibusdam repetitis additisque notulis nostris.

Secuimus

(a) in collect. Bioerner. p. 43. (p) in *Danica literatura antiquiss.* (Hafn. 1637.) p. 197. (q) v. *Monumens de la Mythologie & de la Poesie des Celtes & particulierement des anciens Scandinaves* p. 152.

Secuimus gladio, haud diu est quod in Gothiam delati occisum serpentem Thoram (r) accepimus. Hinc vocarunt me heroes, quando colubrum transfo- derem, Lodbrokum ob illam caedem. Intuli serpenti ictum chalybe fulgentium stipendiorum (s).

Secuimus gladio, admodum iuuenis eram dum ac- quireremus orientem versus in freto Oesidano, cruen- ta vulnera voraci lupo (t). Et flauipedi aui (u) comparauimus ibi, quando sonuerunt ad acuminatas cassides dura ferra, insignem escam. Totum mare cruore intumuit (v), vadauit coruus in caesorum san- guine.

Secuimus ense, alte vibrauimus hastas, dum vi- ginti annos numeraremus, Marte grassati late. Vi- cimus octo Iaslos ab Orientali plaga Duinae ostii, vulturi parauimus tunc sufficientem hospitii sumtum ex illa pugna (x). Sudor (y) decidit in tumidum vulneribus mare, profuderunt milites vitam.

O 3

Secuimus

(r) Filia fuit Reguli cuiusdam Gothici, cuius aedes bestia haec ambiuit. (s) quia stipendium, quod ferrum meretur, lucido auro aut argento soluitur. (t) vulne- rum omnes auidae ferae. W. (u) aquilae. (v) omnis erat oceanus vulnus. W. (x) cadauera hominum pro- strata, quibus pasceretur. (y) sanguinem innuit.

*Secuimus gladio, praelium ingens contigit, cum
Helsingos adduci curaremus ad aulam Odini (z).
Naues appulimus in Ifam, cuspides tum mordere coe-
perunt, plena erat vulneribus unda, ferro rubefacta
calido. Frendebat ensis loriceis adactus, gladius fin-
debat scuta.*

*Secuimus gladio, memini neminem tum fugisse,
antequam in nauibus Herraudus bello caderet. Haud
findit carinis alius Iaslus celebrior aequora, portum
quaerens. Per longarum nauium latera ille protulit
princeps late pronum in praelio cor.*

*Secuimus gladio, milites abiecerunt scuta, quan-
do lanceae tenderent fortia (a) ad virorum pectora.
Percussit Skarforum (b) scopulos gladius in praelio:
rube-*

(z) bello caesos Odino mactari et in eius aulam post mortem recipi credebant. *Worm.* de Odino vide *Io. Schef-feri Vpsaliam* c. 7. p. 67. sequ. inde discas antiquissimum fuisse septentrionis gentibus Deum, et summum Deum, coelestis aulae dominum, belli moderatorem etc. Inprimis huc pertinet bellorum regimen, quod illi tributum: hinc dicitur in *Edda virorum Deus, Stragis custos et pater.* v. *Bartholini Antiqu. Dan.* L. II. c. 6. Alii putant fuisse plures Odinos, immo decem fuisse scribit *Torfaeus in Dynast. Dan. ser.* L. II. c. 5. vide *Rudbeckium in Atlant.* P. II. c. 5. *Olaum Magnum in hist. Sept.* L. III. c. 3. Inprimis credebant Odinum genios ad bella dimittere, qui designent necandos atque necatos ad sedes beatas invitent. adde *Stephan.* ad *Saxon. Gram.* p. 139. *Klotz.* (a) cum hasta volauit ardua — (b) auis ex genere mergorum.

rubefactus est clypeus, antequam Ragnus rex accumberet. Fluebat ex virorum fidelium capitibus calidus in loricas sudor.

Secuimus gladio, obtinuerunt tunc corui ante Indathyrorum insulas optatam praedam discerpendam. Comparauimus feris bestiis plenam coenam eo tempore. Graue erat unum memorare sub ortum solis: neruo excussa tela vidi pungere, protrusit arcus spicula.

Secuimus ense, altum fremuerunt gladii, priusquam in Vlleri agro Eystenus rex caderet. Accepimus auri magnam vim, in monumentum caesorum ensibus. Gladius diffecit scutorum ornamenta in galearum conflictu; cerebrorum musto ex vulneribus perfluebat ceruicis cliuus (c).

Secuimus ense, habuimus clypeos sanguinolentos, quando hastas iungeremus (d) ante Borgundorum insulam. Spiculorum nubes discerpfit clypeos. Propulit arcus ferrum, Follnerus occubuit praelio. Non erat illo rex praestantior. Prostrati late fluebant per littora, lupis grata praeda.

O 4

Secuimus

(c) ceruicum mustum ex vulneribus diffusum per cerebrum fissum. (d) loricas.

Secuimus gladio, praelium visum crescere, antequam Freyr rex caderet in Fleimningorum regione. Occoepit coeruleus mordere sanguine conspersus aureae loricae in praelio. Acuta armorum vel vulnorum cuspis quondam (e). Virgo illacrymabat matutinae caedi, multa sed esca cessit lupis.

Secuimus gladio, centies centenos vidi prostratos, in nauibus, ubi Angliae promontorium erat. Nauigauimus ad pugnam, sex dies antequam milites caderent. Celebrauimus mucronum conuentum, ante ortum solis, cogeatur nostris armis Valthioferus in bello cadere.

Secuimus ense, stillabat sanguineus ros ex gladiis, abunde in Bardorum sinu, pallidum cadauer pro aquilis: mugiebat arcus, ubi cuspides confertim pungebant interulas (f), in ardenti pugna, Odini galeato pileo pressas. Festinauit arcus ad vulnera, venenate acutus, madidus sudore.

Secuimus gladio, extulimus funesta scuta, alte in bellico ludo, circa Hiadingorum finum. Videre contigit tum heroes, qui ensibus diffecuerunt scuta, in cruento gladiatorum stridore. Galeae laceratae (g) virorum:

(e) non capio haec. Kl. (f) loricas. (g) attritae.

*virorum: hoc non perinde erat, ac splendidam spon-
sam in strato iuxta se collocare (b).*

*Secuimus gladio, saeva incubuit procella scutis,
cadauera corruerunt in Northumbrorum terra, quod
contigit matutino tempore. Viri coacti sunt fugere
e bellico ludo, in quo acuti galearum campos (i)
punxerunt gladii. Erat neutiquam quasi iuueni vi-
duae in suprema sede oscula figere (k).*

*Secuimus gladio, Herthiofo contigit reportare
in australibus insulis victoriam a nostris viris. Coa-
ctus fuit armorum pluviae Rognualdus succumbere.
Ille fuit summo aquilis luctui in bello (l). Confer-
tim proiecit concussor galeae cruenta tela.*

*Secuimus gladio, quilibet iacebat transuersim
supra alium. Laetabatur praelio acerrimo aquila
in gladiatorum ludo. Non deseruit aquilam vel aprum,
qui Irlandiae praecerat. Concurfus fiebat ferri et
clypei. Marflanus rex ieiunis in Vedrorum freto
datus praeda coruis.*

O 5

Secuimus

(b) Erat sicut splendidam virginem in lecto iuxta se collocare. *Mall. c'étoit pour moi un plaisir aussi grand que —* (i) pro capitibus. (k) Erat hoc veluti — (l) accipitres luxisse fingit, quod tanto bellatore essent priuati, qui tot strages in praeliis edere solebat, ut illis escam praeberet copiosam.

*Secuimus ense, pugnaces multos vidi prostratos
 manē machera viros in mucronum pugna. Filio
 meo impacta mature vaginae acus (m) iuxta cor.
 Eigillus fuit Agnaro auferri intrepido viro vitam.
 Strepuit lancea, ad Hamthisi griseam lorica fulse-
 runt vexilla.*

*Secuimus ense, promissorum tenaces animaduerti
 secare non minutim pro lupis Dei marini gladiis.
 Erat hebdomadis spatium, quasi vina mulieres porta-
 runt (n). Rubedine illiti erant Aegis asini (o).
 Nimis in tumultu telorum scissa fuit sagae lorica in
 Skioldungorum pugna.*

*Secuimus gladio, pulchricomum vidi fugere (p)
 virginis amatorem, tempore matutino et confabula-
 torem viduae (q). Erat instar calidi balnei, quod
 vinei vasis virgo (r) adportabat nobis in Elesponto,
 priusquam Ormus rex occumberet. Cruentum scu-
 tum vidi scissum, dissoluit illud heroum vitam.*

*Secuimus ense, instituimus gladiatorum funestum
 ludum in Lindifora, cum regibus tribus. Pauci obti-
 nuerunt*

(m) gladius. (n) Erat per hebdomadae spatium,
 quasi mulieres vinum apportarent. (o) sunt naues,
 quae asini Aegis dicuntur, quia vt asini in terris, ita naues
 in mari onera portant. (p) crepusculascere. i. e. ad
 vitae occasum inclinare. (q) effoeminatus homo.
 (r) quae vina promit in conuiuuiis.

nuerunt inde gaudium. Praecipites multi dabantur in rictum luporum. Aquila discerpsit carnem cum lupo, ut felix inde rediret. Irouum sanguis in mare abunde decidit inter caedendum (s).

Secuimus ense, alti gladii pungebant scuta, cum deauratae perstrepuerunt hastae ad loricas. Videre licuit in Onlungi insula, per aetates multas post, ubi ad nectar Dearum bellicarum reges properarunt. Rubefactus erat ante oram Aricam volans draco vulneribus (t).

Secuimus gladio, quid est viro strenuo magis in fatis, quam ut in cuspidum nimbo inter primarios occumbat? saepe luget aetatem, qui nunquam affligitur (u). Infaustum esse dicunt perniciosam incipere aquilam ad gladiatorum ludum. Timido venit nuspiam cor suum vsui.

Secuimus gladio, illud censeo aequum, ut eat in conflictum gladiatorum vix iuuenis aduersus alium, nec cedat ciuis ciui. Illud fuit viri strenui proprium diu. Semper oportet amicum fidum virginis promptum esse in strepitu gladiatorum (x).

Secuimus

(s) per mactationis tempus. (t) volans draco vulnerum, id est, hasta. (u) Celui qui n'est jamais blessé, passe une vie ennuyeuse. M. (x) Celui qui aspire a se faire aimer de sa Maitresse, doit — M.

*Secuimus gladio, hoc mihi videtur expertum quod fata sequamur. Pauci superant decreta Nona-
rum (y). Non cogitaram futurum Ellam aetati fa-
talem meae. Tunc cum sanguineam stragem ede-
rem et naues in profundum praecipitarem. Lae-
tam acquisuimus tunc lupis coenam in Skotlandicis
sinubus.*

*Secuimus gladio, illud gaudere me facit semper,
quod Balduri (z) patris sedilia adornata sciam.
Bibemus cereuisiam fortiter (a) ex cauatis crateri-
bus craniorum (b). Non exhorret animosus mor-
tem praestantis in Odini domiciliis. Non venio de-
sperabundis verbis ad Odini palatium (c).*

*Secuimus ense, hic cuperent nunc omnes filii As-
laugae acre praelium concitare, si probe nossent sta-
tum nostrum quamque multi serpentes veneno pleni
me*

(y) Parcarum. (z) Balderi pater: Odinus. nam credebant, post mortem principes in illius domicilia recipi, ibique variis deliciis frui etc. (a) breui. (b) vide haec illustrantem Schefferum in *Vpsal. Antiqu.* c. 10. Kl. (c) in *Edda myth.* 33. dicitur, omnes, qui ab initio mundi in praeliis occubuerint, venisse in Valhallam ad Odinum. Reliquos credebant, qui non bello caderent, sed morbo et senectute extinguerentur ad Helam, inferni Deam, ire, ibique fame et inedia vexari. v. *Sheringhamium de Anglor. gent. orig.* p. 323. Kl.

me lanient. Maternitatem accepi meis filiis, adeo (d) ut cordibus valeant.

Secuimus ense, valde instat (e) haereditas saeva, imminet noxa a vipera. Serpens habitat palatium cordis, expectamus huius quidquam ab Odini virgula (f) in Ellae sanguine. Filiis meis intumescet sua ira rubedine. Nunquam acres iuvenes sedem quietam esse sinent.

Secuimus gladio, ego quinquagies martia certamina procuravi bello prouocatus et semel. Minime cogitavi hominum me futurum, dum iuuenis didici cuspidem rotare, alium regem praestantiorum. Nos Afi (g) inuitant, non est lugenda mors.

Discupio hoc finire, domum me inuitant Disae (h), quas ex Odini aula Odinus mihi misit. Lactus cerevisiam (i) cum Asis in primaria sede bibam. Vitae praeterierunt horae, ridens morior.

Hisce

(d) Matrem accepi meis filiis, ita — *La Mere, que je leur ai donnée leur a laissé un cœur vaillant.* M. (e) inuit vitae exitum instare. (f) gladius. (g) Afae. Deae sunt, quas mortis rationes gubernare credebant. (h) sunt ministrae Odini. vide Schutzius V. Cl. in libro *Lehrbegriff der alten Deutschen.* &c. p. 301. Kl. (i) Cibique enim potusque abundantiam ibi esse sibi persuaserant. vid. *Eddam myth.* 33. 35. cf. Wormium in *Litterat. Runic.* p. 213. Kl.

Hisce addamus carmina quaedam bellica e *Saxonis Grammatici Historia Danica* excerpta, praesertim cum tantam praeferant orationis elegantiam, ut non semel miratus sim, barbaro illo aevo illaque in regione tam elegantem scriptorem fuisse.

Primum (k) cecinit Asmundus, in ultionem patris cum Hadinga congressus, ut filium Henricum fortissime dimicantem occidisse cognouit:

Quis nostra fortis ausit arma sumere?

Nil proficit cassis vacillanti nitens,

Lorica iam nec commode fustum (l) tegit:

Armis ouemus interemto filio:

Cuius mori me cogit imminens amor,

Charo superstes ne relinquer pignori,

Vtraque ferrum comprimi iuuat manu.

Nunc bella, praeter scuta, nudo pectore

Exerceamus fulgidis mucronibus.

Ferocitatis fama nostrae luceat,

Audacter agmen obteramus hostium.

Nec longa nos exasperent certamina,

Fugaque fractus conquiescat impetus.

Alterum

(k) in L. I. p. 13. (ed. Soroens. 1644.) (l) Tantum non fustum, fere peremtum, et cui fixa stat animo sententia. non diutius usura huius lucis frui. St.

Alterum (m) cecinit Roluonis Regis strenuus pugil,
Hialto, infidiis rege circumuento, dormientis adhuc
Biarconii cubiculum praetergressus (n):

Ocyus euigilet, quisquis se regis amicum

Aut meritis probat, aut sola pietate fatetur.

Discussant somnum procures, stupor improbus absit,

Incaleant animi vigiles: sua dextera quemque

Aut famae dabit, aut probro perfundet inert:

Noxque haec aut finis erit (o), aut vindicta malorum.

Non ego virgineos iubeo cognoscere ludos,

Nec teneras tractare genas aut dulcia nuptis

Oscula conferre et tenues adstringere mammas:

Non liquidum captare merum tenerumue fricare

Foemen et in niueos oculum iactare lacertos.

Euoco vos ad amara magis certamina Martis.

Bello opus est, nec amore leui: nihil hic quoque facti

Mollities eneruis habet, res praelia poscit.

Quisquis amicitiam regis colit, arma capeffat.

Pensandis animis belli promptissima laus est.

Ergo viris timidum nihil aut leue fortibus insit

Destituatque animos armis cessura voluptas.

In precio iam fama manet, laudis sibi quisque

Arbiter esse potest, propriaque nitescere dextra.

Instructum luxu nihil assit, plena rigoris

Omnia praesentem discant exoluere cladem.

Non

(m) in L. II. p. 32. (n) conf. Er. Pontoppidani
Annal. Eccles. Dan. Diplom. P. I. p. 255. (o) Melius:
Haec aut finis erit nox, aut vindicta malorum. K.

*Non debet laudis titulos aut praemia captans
 Ignauo torpere metu, sed fortibus ire
 Obuius et gelidum non expallescere ferrum.*

Tertium et quartum est e L. VII. (p). Nempe vulneratis lethaliter Gunnone patre, et Filio Grimore ab Olone, Grimo supremi spiritus vix potens ac toto pene vigore defunctus carmen hoc extremo vocis singultu contexuit:

*Simus nempe licet corpore debiles
 Elapsusque cruor robur obhauserit;
 Quum nunc elicitus vulnere spiritus
 Vix sensim lacero pectore palpitet;
 Discrimen, moneo, temporis ultimi
 Per nos intrepidis clareat ausibus
 Nec conflictum aliquis fortius editum
 Pugnatumue magis dixerit vspiam.
 Et certamen atrox arma gerentibus
 Quam per busta caro fessa quieuerit,
 Famiae conciliet praemia perpetis.
 Prima hostis scapulas sectio comprimat,
 Et ferrum geminas abripiat manus,
 Ut quum nos Stygius Pluto receperit,
 Olonem quoque par exitus occupet
 Et commune tribus (q) funus inhorreat,
 Vna trium cineres urnaque contegat.*

Hactenus

(p) pag. 145.
 erat.

(q) Seruus Gunnonis etiam occisus

Hactenus Grimo. Cuius inuictum pater spiritum
aemulatus, vt fortissimam filii vocem mutua adhor-
tatione prosequeretur, sic coepit:

Quanquam defectis ad summum sanguine venis

Extet in occiduo corpore vita brevis;

Taliter extremae vigeat contentio pugnae,

Vt laudem nostri non sinat esse breuem.

Ergo humeros hostis et brachia framea primum

Impetat vt manuum debilitetur opus.

Sic commune tribus dabitur post fata sepulcrum,

Et iocios cineres par tribus urna teget.

Hic dictis ambo genibus nixi (nam fati propinquitās
vires hauserat) cominus cum Olone configere sum-
mopere niti etc.

Transeamus ad aliud carminum genus, quod
cantatum fuisse accepimus. De iis carminibus lo-
quimur, quae ἐπινίκια dicuntur. quorum licet ra-
tionem explicare voluerit in libello de iis scripto
Io. Guil. Bergerus, nec tamen ille satisfecit desiderio,
nec expectationi respondit. Nam ad tenuia delapsus
nomina tantum, quibus illa carmina appellantur, col-
legit. nos exemplis vtemur illustrioribus. ἐπινίκια
spectauerunt ad victoriam, id quod ipsa verbi vis in-
dicat, atque vel ipso victoriae tempore decantata vel
serius etiam a poetis composita fuerunt. Continuit

igitur eiusmodi carmen cum laudem victoris et virtutis militum, quorum opera victoria parta, tum gratias diis, quorum numine feliciter pugnatum esse credebant, relatas.

Antiquissimum pulcherrimumque ἐπινίκιον habent Hebraei. Quis enim ignorat nobilissimum carmen a Mose post transitum Israelitarum per mare rubrum cantatum (r)? Nullum omnium, quae ad nostram aetatem peruenerunt, carminum hoc vetustius est: nullum erumpentis pectore laetitiae sensus pulchrius exprimit. Tanta ubique vis apparet gaudii cum admiratione et amore Dei coniuncti: tanta membrorum orationis breuitas, immo repetitio interdum earundem sententiarum: adeo viuunt omnia et mouentur! Quam quidem carminis naturam et praestantiam copiose explicuit, praeter Robert. Lowthium (s), Herfanus (t). Librum quoque Iustorum, cuius fit mentio in Iosuae libro (u), Grotius putat ἐπινίκιον carmen fuisse. Clericus (x) autem collectionem existimat fuisse hymnorum de rebus gestis

(r) vid. *Exod.* XV. (s) de *poesi Hebraeor. sacra* Prael. XXVII. (t) in Rollini libro: *La maniere d'enseigner & d'étudier les belles lettres.* P. IV. (u) cap. X, 13. adde II *Samuel.* I, 18. (x) in *Commentar.* p. 24. ed. Tubing. add. Huetium in *demonstrat. Euangel. Propos.* IV. p. 190.

stis Hebraeorum, forte non vno tempore factam. Certe librum illum poeticum fuisse ostendit clare locus de retardato solis cursu, cuius in interpretatione frustra omnem operam pones, si historicum loqui ibi putes. Quodsi vero hanc particulam e carmine decerptam ita explicueris, vt fecit Cl. Michaelis (y) illiusque auctorem dixeris audacius expressisse sententiam illam, noctem fulminibus illustratam fuisse, facile nos expediemus omnibus difficultatibus, quae nobis de re miraculosa cogitantibus non possunt non suboriri. Certius ἐπιώνιον est illud, quo Dauidem Goliatho occiso populus prosequebatur (z), et diuinum carmen Deborahae iure habetur (a). Est enim in illo mirifica sententiarum sublimitas et elocutionis magnificentia incredibilis, vt pulchre ostendit Lowthius (b). Quid potest autem magnificentius cogitari iis, quae Witfius de hoc carmina dicit (c): *Carmen Deborahae tanta verborum magnificentia, tanta figurarum varietate, tam aptis auresque implentibus numeris tam eleganti translationum audacia, tam natiua et nitida affectuum, quos res exigebat, repraesentatione concinnatum est, vt neque Pindaricis neque Venu-*

P 2

fini

(y) ad Lowthium p. 459. (z) I Reg. XVIII. (a) in libro Iudic. c. V. (b) l. c. Prael. XXVIII. p. 559 (c) in Miscell. Sacr. L. I. c. 23. p. 351.

fini vatis odis postponi debeat, et vel ex solo hoc specimine appareat, quanta poeseos vis antiquissimis temporibus fuerit apud Hebraeos. Vt hoc vnum addamus, non sine causa viri docti existimant, locum, quem Moses profert (d) ex Annalibus Amorhaeorum, decerptum esse ex carmine ἐπὶ νίκῃ, cum Schon, rex Amorhaeorum, victoriam a rege Moab reportasset, cantato. Initium illius est: Venite in Hesebon: aedificetur et construatur ciuitas Schon: ignis egressus est de Hesebon, flamma de oppido Schon etc.

Pergamus ad Graecos, quibus primum ἐπὶ νίκῃ cecinisse videbatur Apollo, qui, Saturno pulso et regno exuto, Iouis victoriam celebrauit. Habitum canentis describit Tibullus (e), qui Apollinem his versibus inuitat:

— nitidus pulcherque veni: nunc indue vestem
Sepositam, longas nunc bene pect̃e comas.

Qualem te memorant, Saturno rege fugato,
Victori laudes concinuisse Ioui.

vide Vossium (f). Luculentum eiusmodi carminis exemplum seruauit Pausanias (g). Bello enim Mefseniaco

(d) Num. XXI, 27. (e) L. II. El. 5, 7. (f) in Instit. Orat. III, 7, 2. p. 417. (g) in L. IV. c. 16. p. 319.

feniaco secundo Aristomenem Andaniam reuersum post victoriam reportatam a Lacedaemoniis acceperunt matronae gratulabundae, taenias in eum et flores fructusque, vt anni tempestas ferebat, proiecerunt, atque cecinerunt:

Ἐς τε μέσον πεδῖον Στενυκλήριον ἐς τ' ὄρος ἄκρον

Εἶπετ' Ἀριστομένης τοῖς Λακεδαιμονίοις.

Dicitur etiam Callimachus ἐπινίκιον scripsisse in honorem Sosibii, qui summae rei praefuit in aula Ptolemaeorum. Athenaeus scribit (b): Θεόφραστος ἐν τῷ πρὸς Κάσσανδρον περὶ βασιλείας, εἰ γνήσιον τὸ σύγγραμμα πολλοὶ γὰρ αὐτό φασιν εἶναι Σωσιβίου, εἰς ὃν Καλλίμαχος ὁ ποιητὴς ἐπινίκιον ἐλεγειακὸν ἐποίησεν. vide Fabricium (i) et Fragmenta Callimachi a Bentleio collecta (k).

Latina lingua tale carmen conscriptum esse non memini, (nisi velis huc referre Horatii carmen IV. libri IV. quo Drusi, Augusti prinigni, victoria de Rhaetis Vindelicisque celebratur, et c. XIV. eiusdem libri in honorem Claudii Tiberii Neronis compositum, qui adiutor fuerat fratri in Vindelico bello) praeter versiculos a Flauio Vopisco in vita Aureliani

P 3

seruatos.

(b) *Deipn.* L. IV. p. 144. (i) in *Bibliothec. Gr*
L. III. c. 19. p. 485. (k) n. LXIX. p. 441.

feruatos (1). Refert, inquit ille, Theoclius (Salmasius coniicit: Theo Chius) Caesarianorum temporum scriptor, Aurelianum manu sua bello Sarmatico vno die quadraginta et octo interfecisse, plurimis autem et diuersis diebus ultra nongentos quinquaginta: adeo ut etiam balistica (cod. Palat. ballistia) pueri et saltatiunculas in Aurelianum tales componerent, quibus diebus festis militariter saltarent:

Mille, mille, mille decollauimus,

Vnus homo mille decollauimus,

Mille viuat, qui mille occidit,

Tantum vini habet nemo

Quantum fudit sanguinis.

Haec video esse perfrivola, sed quia supra scriptus auctor ita eadem, ut sunt Latine, suis scriptis inseruit, tacenda esse non credidi. Idem apud Moguntiacum tribunus legionis sextae Gallicanae Francos irruentes, quum vagarentur per totam Galliam, sic adflixit, ut trecentos ex his captos septingentis interemtis sub corona vendiderit. Vnde iterum de eo facta est cantilena:

Mille Sarmatas, mille Francos

Semel et semel occidimus

Mille Persas quaerimus.

Exercuit

(1) p. 211. ed. Paris. 1620.

Exercuit hic locus paullum ingenia interpretum, e quibus Salinasius bene nobis de verbo ballistia seu balistea disputare videtur. Explicat vero verbum per choreas et cantilenas, ad quas saltatur. quam certe interpretationem firmat Suidas (m) Βαλλίζειν, τὸ κύμβαλα κτυπεῖν καὶ πρὸς τῶν ἐκείνων ἦχος ὀρχεῖσθαι. Quod vero ad versus ipsos attinet, poetas dicit vulgares in componendis eiusmodi canticis et saltatiunculis legis metricae nullam rationem habuisse, sed solius modulationis et numerosae compositionis verborum, quae ita ad aurem accidit, ut formam videatur habere veri et legitimi rythmi. Nempe, ut scribit Quintilianus (n) de primo carminum genere, ita etiam hoc *imperito quodam initio fusum et aurium mensura, et similiter decurrentium spatiorum observatione*. Comparat hos rythmos cum politicis versibus, qui medio aevo a Graecis inuenti et a Latinis expressi fuerunt: quos Heumannus, ὁ νῦν ἐν ἀγίοις (nam ex beatorum coetu nulli illum clamores exturbabunt, nullae accusationes eiicient, quae nunc praela hominum exercent) ita appellatos esse credidit (o), quia politici homines, haud alte immergi litterarum studiis, facile tales potuerint conficere,

P 4

cere,

(m) T. I. p. 414. (n) *Inst. Orat.* IX, 4. (o) in *Conspect. Reip. litterar.* c. 5. p. 262.

cere, cum a scholasticis tantum hominibus iusti versus trochaici expectari debeant. Sed probabilius fere Lambecius dicit, politicos hos versus appellatos, quia vulgo Constantinopoli per compita cantata sint: eam πόλιν vocatam esse κατ' ἐξοχήν et sermonis contractionem (p). Plurima, quae eiusmodi versibus politicis contexta sunt, scripta recenset Caspar Barthius (q), qui nec prorsus solutae nec penitus ligatae orationis genus hos versus constituere dicit. Consule etiam du Fresne (r) et Leon. Allatium (s), qui ideo eos dictos ita esse existimat, quod communes omnium ciuium sint eorumque vsui accommodati.

Transeo ad Germanos. Sed antea locum dabo Diodori Siculi de Gallis (t), ubi dicit, Gallos spolia sanguine polluta famulis velut in triumpho proferenda dedisse et hymnum victorialem cecinisse: τὰ δὲ σκῦλα τοῖς θεράπῃσι παραδόντες ἡμαγμένα λαφύραγωγῶσι, παιανίζοντες καὶ ᾄδοντες ὕμνον ἐπινίκιον. Exstat etiam vetustum carmen Theotiscum, quod huc pertinet, a Io. Schiltero (u) hoc titulo editum: *Επινίκιον Rythmo Teutonico Ludouico Regi acclamatum,*

(p) v. *Melange d'histoire & litterature* p. Vigneul Marville T. II. p. 334. (q) ad Claudian. Mamert. p. 364. (r) in *Glossario med. & Inf. Latin.* T. II. p. 337. (s) v. Fabric. *Bibl. Gr.* T. X. p. 318. (t) *L. V.* p. 352. (u) in T. II. *Thes. Antiqu. Teutonicar.*

tum, cum Nortmannos an. DCCCLXXXIII. vicisset. Descripsit carmen e codice monasterii Elnonensis siue S. Amandi in Belgio Io. Mabillonius, doctissimo-que commentario illud Schilterus illustravit, cui nos quoque aliquot locorum indicium debemus. Quia vero de primae Strophae antiquitate dubitatio quaedam est, adferamus specimen e medio carmine, quod, nescio quomodo, valde nobis placet.

Tho nam herskild indi sper

Ellianlicho reit her.

Vrold her uuarer rahchon

Sina uuidarrahchon,

Tho ni uuas iz buro lango,

Fand her thia Northmannon.

Gode Lob. sageta.

Her sibt thes her gereda.

Ther kunig reit kuono

Sang lioth frono.

Job alle saman sungun

Kyrieleison.

Sang uuas gesungen

Uuig uuas bigunnen,

Bluot skein in uuangon

Spilodunder Vrankon

Thar raht thegeno gelib,

Nichein sofo Hluduuig.

Snel indi kuoni.

Tbas uuas imo gekunni. &c.

Quae quidem Schilterus ita interpretatus est: Tunc arripuit scutum et lanceam festinanter equitans. Volebat is vere vindictam sumere de suis aduersariis. Tunc nec erat interuallum longum: inueniebat Normannos. Deo fit laus! dicebat, videns id quod desiderabat. Rex currit audacter, procinit canticum publicum atque omnes coniunctim cantabant: Kyrie eleison. Canticum erat decantatum, praelium coeptum. Sanguis apparuit in genis exultantium Francorum. Hic vindictam sumsit miles pariter, nemo sic vt Ludouicus. Alacer et audax: hoc ipsi erat congenitum etc.

De ἐπινίκιis recentiori aetate factis, quorum exstat non exiguus numerus, nolumus quidquam dicere. Nec enim cantata, sed a poetis composita fuerunt. Vt tantum pauca addamus, exstant Iani Lernuti *Epinicia honori et Virtuti Ducis Ambros. Spinulae dicata, etiam aduersantium nonnullorum pallori et inuidiae* (x): sed in quibus elatiorem ingenii vim frustra quaeres. Nec desunt alia, ob victorias variorum ducum a poetis cantata carmina. Tale est illud Io. Cargae *de victoria ducis Albae apud Belgas*:

Laetitia

Laetitiae bona signa cauis date turribus aera

Et pia sollicito soluite corda metu,

Et vos sacra cohors diuinas carmine laudes

Perque domos diuūm dicite perque vias. (y) etc.

Talis oda Ioannis Cottae de victoria Liuiani (z), tale ipsius Toscani *Epinicion Christiani orbis Turcarum classe apud Lepantum profligata*. Quid dicam de Boilauii oda Pindarica in expugnationem Namurcae, olim quae non paruas turbas in Gallia excitauit (a)? sed de his plura dicere nolumus.

Vltimo loco collocamus ea carmina, quibus olim res bellicas, fortitudinem, praeclaraque facta heroum et maiorum suorum celebrabant varii populi. Lacedaemonios, narrat Plutarchus (b), modulationibus et cantilenis operam dedisse, quae ad excitandum augendumque animum stimulum haberent, impetumque et quasi instinctum quendam ad agendum ingenerarent: dictionem fuisse simplicem, minimeque fucatam, materiam laudes eorum, qui praeclare vixissent ac pro Sparta occubuissent, item vituperationem eorum, qui timide se gessissent. Idem fere institutum

(y) in Io. Matth. Toscani *Carmin. Illustr. poetar. Italor.* T. I. p. 5. (z) *Ib.* p. 80. (a) v. *la Vie de Boileau* p. Mezerai. p. 177. (b) *In instit. Lacon.* p. 237.

tum apud Arcadas viguisse narrat Athenaeus (c), παρὰ γὰρ μόνοις Ἀρκάδων οἱ παῖδες ἐκ νηπίων ἀδεν ἐδίζονται κατὰ νόμον τὸς ὕμνους καὶ ἕκαστοι κατὰ τὰ πάτρια τὸς ἐπιχωρίους ἡρώας καὶ θεὸς ὕμνεσι.

Huc pertinere nobis videntur illa carmina, quae σκόλια appellabantur. De his post Hadrianum Iunium (d) sat copiose nec indocte exposuit Goen-
sius (e). Nos, quae ad illustrationem rei pertinere credimus, e nostris commentariis adferemus.

Σκόλιον appellat Hesychius παροίνιον ὠδήν. quam interpretationem et apud Suidam inuenimus (f) et apud Pollucein (g). Καὶ παροίνια δὲ ᾄσματα ἦν καὶ σκολία (h), καὶ μυρίνην δὲ τινες ἐπὶ δεξιᾷ περιφέροντες καὶ ἔκπωμα καὶ λύραν ἀδεν ἡξίου. Nominis vero horum in conuiujs cantatorum carminum variae causae afferuntur a Criticis, inter quos, qui probabilius reliquis disputat, illud inde deducit Ios. Laurentius (i) quia, quae circumferri solebat, lyra obliquo et sinuoso circuitu in mensa ambulans pectinatim quodammodo, non seriatim et per ordinem accubitus,
conuiujs

(c) L. XIV. c. 5. p. 626. (d) in *Animaduersion.* L. III. c. 7. p. 121. (e) in *Observationum Miscellanearum* (Traiect. Batau. 1764.) c. 4. p. 22. (f) T. III. p. 334. (g) in *Onomast.* L. VI. c. 19. (h) vide de accentus ratione Seberum in notis p. 91. (i) de *Conuiu. Veter.* p. 171. in T. IX. *Thes. Gronou.*

conuiuio tradita fuerit. Certe hoc et nominis ratio et alia veterum scriptorum loca docent: quanquam ab his discrepare videtur Scholiaſtes Ariſtophanis (k), qui recte notauit: *ſκολια λέγονται τὰ παροίνια ᾄσματα*, deinde addit: *ἡ περίοδος ſκολια ἐγίνετο διὰ τὴν θέσιν τῶν κλινῶν ſκολιάν*. quod ſcholion iisdem fere verbis datur alio loco (l). Nos certe illud teneamus, cantata fuiſſe ad lyram ea carmina obliquo ordine a muſicae peritis, reliquos, lyram non pulſantes, cantantesque myrti ramum aut lauri folium manu tenuiſſe, cantataque fuiſſe omnibus iam appoſitis. quanquam triplex genus eiſmodi carminum conſtituit Athenaeus (m), vbi potes videre Caſaubonum (n), quibus addes ea, quae diſputat Ludouicus de la Nauze in libello de cantionibus Graecorum (o). Argumenti fuerunt varii haec carmina: alia enim ſeuera pertinebant ad vitam recte inſtituendam, laudesque virorum fortium continebant: alia laetitiam cominendabant atque amoris etiam ſuauitatibus imbuta erant. Erant quoque Scolia in Deorum honorem, hoc vno diuerſa a Paeanibus, quod

ἐπιῳδήμιος

(k) *ad Ran.* 1337. (l) *ad Veſpas* 1231. (m) L. VI. c. 14. p. 693. (n) in *Animaduverſ.* p. 981. 982. (o) *ſur les Chanſons de l'ancienne Grece dans les Memoir. de l'Academ. des Inſcript.* T. XIII. p. 496.

ἐπιρρήματα Παιανικὸν non habebant, id est, ἢ Παιάν (j). Inuentorem horum carminum facit cum aliis Plutarchus (q) Terpandrum, de quo, auctorum locis collectis, copiose egit Dorvillus (r), atque Athenaeus Alcaeum et Anacreontem eiusdem generis versus composuisse scribit. Peruenerunt quaedam σκόλια ad nostram aetatem, seruata illa a Graecis scriptoribus, quae immensum desiderium reliquorum in animis nostris relinquunt. Spirant inprimis duo, quae addere hic iuuat, admirabilem animi virtutem, nec, nisi incredibili cum voluptate, legi possunt ab omnibus, quibus paullo generosiore indolem benignior natura dedit. Dabimus primum, quod Athenaeus seruauit, carmen Ὑβρίου τοῦ Κρητὸς, vt illud ab Henrico Stephano editum fuit (s). Sed humile vulgus arceo et procul abesse iubeo!

Ἔσι μοι πλοῦτος μέγας δόρυ καὶ ξίφος

Καὶ τὸ καλὸν λασιήιον πρόβλημα χρωτὸς.

Τούτῳ γὰρ ἄρῳ, τούτῳ θερίζω,

Τούτῳ πατέω τὸν αἶδὺν οἶνον ἀπ' ἀμπέλω,

Τέτῳ δεσπότης κέκλημαι. τοὶ δὲ

Μὴ τολμῶντες ἔχειν δόρυ καὶ ξίφος καὶ τὸ καλὸν λασιήιον

Πάντες

(p) vid. Sam. Petitem in *Miscellan.* L. VI. c. 5. p. 159.
 (q) *de Musica* p. 1140. (r) in *Vanno Critic.* p. 649.
 (s) in *Carminum Poetarum nouem fragmentis* (a. 1560.)
 P. 398.

Πάντες γόνυ πεπτηότες ἐμοὶ κυνέοντι

Δεσπόταν καὶ βασιλέα μέγαν φωνέοντι.

Estne credibile, fortium Graecorum aliquem hoc carmen inter pocula audire potuisse, quin armorum gloriam sibi perpetuo conferuare constitueret, quin, nisi mortuo sibi clypeum ablatum iri, iuraret? Maiorem etiam spiritum admiramur in illo Callistrati σκολίῳ, admodum celebri Athenis et in omnibus conuiujs decantato, de necato ab Harmodio et Aristogitone Hipparcho Atheniensium tyranno, seruato ab Athenaeo, et a viro summo, Robertho Lowth, ad numeros suos reuocato et a Goensio commentariolo illustrato (1).

Εἰς Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα Σκόλιον.

Ἐν μύρτου κλάδι τὸ ξίφος φορήσω

Ὅσπερ Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων

Ὅτε τὸν τύραννον κτανέτην

Ἰσονόμους τ' Ἀθῆνας ἐποίησάτην.

Φίλτατ' Ἀρμόδι' ἔτι που τέθνηκας

Νήσοις δ' ἐν μακάρων σε φασὶν εἶναι,

ἵνα περ ποδώκης Ἀχιλεὺς,

Τυδείδην τε φασιν Διομήδεα.

(1) l. c. Prael. I. p. 18.

Ἐν μύρτῃ κλάδι τὸ ξίφος φορήσω,
Ὡς περ Ἀρμόδιος κ' Ἀριστογείτων,
Ὅτ' Ἀθηναίης ἐν θυσίᾳς
Ἄνδρα τύραννον Ἰππαρχον ἐκκινέτην.

Αἰ σφῶν κλέος ἔσσεταί κατ' αἶαν
Φίλταθ' Ἀρμόδι' κ' Ἀριστογείτον
Ὅτι τὸν τύραννον κτάνετον
Ἰσονόμης τ' Ἀθήνας ἐποιήσατον.

Iuuat sententiam nostram de hoc carmine, non tam nostris, quam Lowthii verbis exponere, qui, illo exhibito, statim addit: *Quod si post Idus illas Martias e Tyrannoctonis quispiam tale aliquod carmen plebi tradidisset, inque suburrā et fori circulos et in ora vulgi intulisset, actum profecto fuisset de partibus deque dominatione Caesarum: plus mehercule valuisset vnum Ἀρμόδιον μέλος quam Ciceronis Philippicae omnes.* Aliud σκόλιον memini me legere apud Suidam in (u): ἐπὶ Λερψυδρίῳ μάχῃ. Sed et hoc praetereo et alia iucundioris argumenti carmina, quae nunc ad nos nihil pertinent. Liceat vero aliam coniecturam proponere de carmine simili aut, si vis illud σκόλιον appellare, nihil impedio, quod mihi in libro Sap. Siracid. (x) inuenisse videor. Lege mihi versiculos hos:

Σφραγὶς

(u) in T. I. p. 819.

(x) cap. XXXV, 4.

Σφραγὶς ἄνδρακος ἐπὶ κόσμῳ χρυσῷ, σύγκριμα μασικῶν ἐν
συμποσίῳ οἴνῳ,

Ἐν κατασκευάσματι χρυσῷ σφραγὶς σμαράγδου μέλος μασικῶν
ἐφ' ἧδεῖ οἴνῳ.

et dic mihi, an inepte suspicer, eos e carmine aliquo Hebraeorum decerptos esse. Si, quae praecedunt, quaeque sequuntur, consideraueris, insigniter ex reliqua oratione hos versus eminere cognosces. Redolet ipsum dicendi genus Hebraicae poeseos genium, quem qui de carminibus recte iudicare possunt facile obseruant. Praeterea puto hos versiculos e carmine sumtos esse, quod alternis canitur ita, vt, qui alteri succinat, respondeat quidem priori, sed maius aliquid addat, qualia carmina sunt apud Theocritum et Virgilium. Vsu vero obtinuisse, vt hymnos saepe alternis choris inuicem cantarent Hebraei, luculentis exemplis ostendit Lowthius (y) atque inprimis cantiunculae de Saulo et Dauide (z), vbi alteris praecinentibus: *Percussit Saulus millia sua*, alterae respondebant: *Et David suas myriadas*. Quam quidem rationem in vniuersa fere Hebraeorum poesi ita obtinuisse vir doctissimus addit, vt de Musis Hebraeis verius, quam de aliis quibuscunque, dici possit:

Amant alterna camoenae.

Potestne

(y) in *Prael. XIX.* p. 356. sequ. (z) 1. *Sam. XVIII, 7.*

Q

Potestne vero in eiusmodi carmine amocbaeo elegantius alterum membrum inueniri, quam in his versiculis obseruamus? Certe me delectat valde mea coniectura, quae si metaphysicis theologorum quorundam ingeniis minus arriserit, sciant illi, me haec iis scripsisse, qui magnam partem codicis Hebraici poeticam censent, atque eo felicius in interpretatione illius quemque versari posse credunt, quo mitiori eum nascentem lumine Musae adspexerint. Fere simile institutum floruit apud antiquissimos Romanos, de quibus haec narrat Cicero: *grauissimus auctor in Originibus dixit Cato, morem apud maiores hunc epularum fuisse, ut deinceps, qui accubarent, canerent ad tibiam clarorum virorum laudes atque virtutes (a).*

Tale institutum floruit etiam apud Gallos veteres et Germanos, qui maiorum fortium memoriam carminibus renouarunt. Hoc munere functos fuisse Bardos notum est, quos *fortia virorum illustrium facta heroicis composita versibus dulcibus lyrae modulis cantitasse* Ammianus Marcellinus scribit (b) et de

(a) Tusc. Quaest. IV. 2. adde I, 2. et Perizonium in Animaduers. Historicis. c. 6. p. 205. (b) XV, 17.

de quibus, licet alia adsint (c), Lucani tantum versus adscribam (d):

Vos quoque, qui fortes animas belloque peremtas,

Laudibus in longum, vates, dimittitis acuum

Plurima securi fudistis carmina Bardi.

Tacitus etiam narrat Arminium illum Vari victorem cani adhuc apud barbaras gentes (e), quemadmodum Auentinus etiam dicit (f): *Complura apud nos exstant de virtutibus Attilae carmina, patrio sermone more maiorum scripta.* His addamus locum memorabilem Trithemii (g): *Mos hic erat maioribus nostris Francis atque Germanis, ut heroum dicta vel facta memoratu digna per sacerdotes templorum patriis commendarentur carminibus, in quibus discendis, memorandis et decantandis iuuenum excitarentur ingenia. Quae consuetudo multis duravit annis, donec postremo defecit.* Talia carmina collegit Carolus M. ut Eginhartus memoriae pro-

Q 2

didit:

(c) vid. Athenaeum L. VI. p. 184. Diodor. Sicul. L. V. p. 308. Aelian. Var. Hist. XII, 23. Bochartum in Geogr. Sacr. P. II. l. 1. c. 42. Monumenta Paderbornensia p. 78 Io. Christ. Wagenfeil. von der Meistersinger holdseeligen Kunst. p. 496. (d) Phars. I, 447. (e) in Annal. II. extr. add. de Mor. Germ. II, 3. (f) in Annal. Boior. L. II. p. 130. (g) in Compend. Annal. L. I. p. 11. ed. Francof. 1601. add. Iornandem de rebus Getic. c. 5.

didit (b): *Item barbara et antiquissima carmina, quibus veterum regum actus et bella canebantur, scripsit (i. e. descripsit) memoriaeque mandavit, ad quem locum lege, quae Besselius et Goldastus notauerunt. Sed interciderunt ea, nec leue desiderium sui reliquerunt nobis, quibus saepiuscule cum Georg. Hickefio (i) dicendum et optandum est. O utinam iam extaret Augusta Caroli M. bibliotheca, in qua delicias has suas reposuit Imperator! O quam lubens, quam iucundus ad extremos Caroli imperii fines profiscerer ad legenda antiqua illa aut barbara carmina!*

(b) in *Vita Caroli M.* c. 29. p. 130. (i) In *Grammat. Franco-Theotisc.*

Kriegslieder
DES TYRTAEVS.

Aus dem Griechischen.

Was fäh' ich dir zu sagen, Mann,
Für dich, mein Freund, und für mich,
Sein Wort, das seine Wunden heilt,
Und dich zu mir zurückführt.

Verachtet nicht dein feindliches Geschick,
Wo er voll Mangel steht,
Und wolle geduldig ihn ertragen,
Wenn er die Gabe sieht, die ich dir bring.

DES TYRTAEVS

aus dem Griechischen.

Kriegslieder

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

aus dem Griechischen.

I.

*Wie schön! wenn für das Vaterland
Ein Mann kämpft, und als Held
Mit blankem Schwerd in hoher Hand
Im Vordertreffen fällt!*

*Allein, wie elend! wenn er hier
Die feisten Aecker flieht,
Und dort um Brod vor fremder Thür
Demüthig sich bemüht.*

*Ihm schleicht der grauen Aeltern Paar,
Vom Alter krumm und schwach,
Sein Weib, das seine Wollust war,
Und kleine Söhne nach.*

*Verachtend folgt ihm jeder Blick,
Wo er voll Mangel geht,
Und weist gehässig ihn zurück,
Wenn er die Gabe fleht.*

Und sein Geschlecht deckt ewige Schmach

Und sein Gesicht wird alt,

Und ihm folgt Angst und Kummer nach

In jeglicher Gestalt.

Und wenn er lang genug geirrt

Ganz abgezehrt von Gram,

Verliehrt er jede Zier, verliehrt

Er endlich selbst die Schaam. —

Doch für das Vaterland, für dieß

Kämpft, Jünglinge, mit Muth!

Für euch, und eure Kinder fließ

Eur edles Heldenblut!

Ja, schließt euch, steht, und kämpft vereint!

Des Schreckens bleich Gesicht,

Der Wunsch, vor einem stolzen Feind

Zu fliehn, ziemt Krieger nicht.

Nein, feuert eure Seelen an

Mit einer edlen Wuth,

Dann trotz dem Tod, und lauft die Bahn

Des Ruhms voll Heldenmuth. —

Wie? sollen diese Greise hier
 Mit unbiegsamen Knien
 Itzt für Euch streiten? aber ihr
 Wollt sie verlassen? fliehn?

Wie schändlich, wenn der Kraft beraubt,
 Ein Greis im ersten Glied,
 Mit grauem Bart und weißem Haupt
 Das Schwerd vor Söhnen zieht,

Und kämpft und fällt: wenn dann im Staub,
 Der edle Geist verraucht,
 Da hinter ihm, des Schreckens Raub,
 Der feige Jüngling haucht:

Wenn ihn, vom dürftigen Gewand
 Entblöst, der Tod hier streckt,
 Und er nur mit der blutgen Hand
 Den nackten Körper deckt!

O Schande! wendet das Gesicht
 Von ihm! — doch nein, seht hin,
 Er weicht dem schönsten Jüngling nicht
 Und Frühling schmücket ihn.

Er ist der Männer Stolz, die Gluth
 Der Weiber, lebt der Held,
 Und beyder Lob, wenn er mit Muth
 Im Vorder-Treffen fällt.

O Glück! wer angebestet steht,
 Unwankend wie sein Geist,
 Zuerst in Kampf frolockend geht
 Und seine Lippen beißt.

II.

Stammt Ihr von dem Alcides nicht,
 Ein unbesiegt Geschlecht?
 Noch gönnt euch Zeus sein Angesicht,
 Traut auf ein göttlichs Recht!

Was ist die Menge, die euch droht?
 Erzittert nicht vor ihr?
 Ergreift den Schild, und sucht den Tod
 Und kämpft voll Ruhmbegier.

Ist euch das Leben nicht verhaßt?

Ihr kennt ja die Gefahr

Des Kriegs? des Kriegers Müh und Last?

Was fliehn und schlagen war!

Nicht wahr? da fiel ein kleiner Theil,

Wo mit vereinter Macht

Den Angriff Ihr gewagt, und Heil

Auf euer Volk gebracht?

Ja, ein Verzagter! auf einmal

Verliehrt der alle Kraft!

Kein Wort erschöpft das Unglück all,

Das niedre Feigheit schafft.

O welche Schande! welch ein Greul!

Wenn hin in Staub gestreckt

Auf blutgen Rücken noch ein Pfeil

Tief in der Wunde steckt!

Er traf ihn auf der Flucht. — Der Held

Faßt aber sichern Grund

Rückt unerschüttert in das Feld

Und beißt sich in den Mund;

Hebt

Hebt seine Schenkel hoch empor,
 Und hält den breiten Schild
 Den Schultern und dem Busen vor,
 Den hoher Ehrgeiz schwillt:

Er wirft den Spieß, o Feind, auf dich
 Mit starkem Ungestüm!
 Indessen winket fürchterlich
 Die Feder über ihm! —

So lern er Thaten thun im Streit,
 Und fecht und streite gern
 Und wo der Feind mit Pfeilen dräut,
 Da sey sein Schild nie fern.

Doch naht er sich ihm allzusehr,
 So greif er herzhaft an,
 Bald mit dem Schwert, bald mit dem Speer,
 Und such ihn selbst zu fahn.

Es treffe donnernd Mann auf Mann
 Und Fuß auf Fuß, und Schild
 Auf Schild, und Helm an Helm und dann
 Schlag er von Wuth erfüllt.

Bald sey der lange Spieß bereit,
 Und bald das breite Schwert,
 Und seine Brust sey jederzeit
 Dem Feinde zugekehrt!

Du aber, leichtes Kriegsvolk, du,
 Dich ladet der Krieg auch ein,
 Eil unter deiner Tartſche zu
 Und wirf den mächtigen Stein.

Und deinen Wurſſſpieß ſäume nicht
 Oft auf den Feind zu drehn,
 Ja, geh ſelbſt denen ins Geſicht,
 Die ſchwer bewafnet gehn.

III.

Nicht der iſt mir des Nachruhms werth,
 Werth, daß man ihn beſingt,
 Der ſchnell zu laufen iſt gelehrt,
 Im Spiele muthig ringt:

Und

Und wär so groß und stark, wie er,
 Nicht der Cyclopen Chor,
 Flöh er, wie Boreas daher,
 Und flöh er ihm selbst vor;

Und wär an reizender Gestalt
 Ein Thiton ihm nicht gleich:
 Wich ihm ein Pelops an Gewalt,
 Wär Midas nicht so reich,

Adrast nicht so beredt, wie er,
 Und wenn auch was die Welt
 Als groß erhebt, sein eigen wär,
 Und er wär nicht ein Held! —

Denn, wer nicht von Begierde glüht,
 Den blutgen Tod zu sehn,
 Nicht gern dem Feind ins Auge sieht
 Und nah ihm wünscht zu stehn:

Der ist es nicht — Ein tapfrer Muth,
 Der dieses Ruhms begehrt,
 Ist Sterblichen das größte Guth,
 Des Jünglings Wünsche werth.

Doch wer, das Schwerd in kühner Hand,
 Sich an die Spitze drängt,
 Ist seinem Volk und Vaterland
 Von einem Gott geschenkt.

Er steht: vergißt der niedern Flucht,
 Beut kühn sein Leben dar,
 Und unerschrocknen Muthes sucht
 Er trotzend die Gefahr:

Ruft seinen Nachbar muthig auf,
 Nicht Wund und Tod zu scheun,
 Und bricht mit ungeheurnen Lauf
 In die Phalangen ein:

Sie fliehn: und er verfolget sie,
 Regiert den Sturm der Schlacht,
 Und zeigt seinen Rücken nie,
 Und kämpft mit List und Macht:

Und stirbt in einer kühnen That,
 Fällt forne vor dem Heer,
 Ist seinem Vater, seiner Stadt
 Und Volk Triumpf und Ehr.

Sein Panzer und sein runder Schild,
 Der ihn bedecken soll,
 Und Busen, der von Blute quillt,
 Ist tiefer Wunden voll.

Um ihn weint Jüngling, Greiß und Mann:
 Die ganze Stadt voll Ach
 Erzählt, was er für sie gethan
 Und folgt der Leiche nach:

In hohen Ehren bleibt sein Grab
 Und sein Geschlechte blüht
 Von Kind zu Kindes-Kind binab,
 Bis in das spätsle Glied.

Es stirbt sein Lob zu keiner Zeit
 Und seines Namens Ruhm!
 Verweist er gleich: Unsterblichkeit
 Verbleibt sein Eigenthum. —

Doch fällt dem Held das Loos beglückt,
 Dem Tode zu entfliehn,
 Dem Tod, dem ewgen Schlaf; und schmückt
 Der Sieges-Lorber ihn:

So liebt ihn jedes: ihn erhebt

Der Jüngling und der Greiß,

Und wenn man ihn einst spät begräbt,

Folgt ihm der Nachwelt Preis:

Alt ist er seinen Bürgern werth,

Gefürchtet und geliebt,

Ein jeder thut, was er begehrt,

Und flieht, was ihn betrübt.

Er kömmt, und Jung und Alte sehn

Ihn gern, und jeder zeigt

Ihm seinen Sitz, und alle stehn,

Stehn da vor ihm gebeugt. —

Wer von euch diesen Ruhm begehrt,

Den Heldenruhm, den Sieg!

Der sey durch Muth auch dessen werth,

Sey stark, und suche Krieg!

IV.

*Wie lange schlaft ihr? wenn erwacht
Des Krieges Ungestüm?
Seht! wie der Nachbar spöttisch lacht!
Auf! schämet euch vor ihm!*

*Ihr träumt euch Frieden um euch her!
Doch Jünglinge? wie? hört
Und seht Ihr nicht den Krieg? da er
Das Land umher verheert?*

*Ergreift den Schild und haltet ihn
Dem Feinde vor, und bald
Laßt noch einmal den Wurfspieß fliehn,
Indem Ihr rühmlich fallt!*

*Wie glänzend ist es! o wie schön!
Von edlem Muth entbrannt
Für Weib und Kind in Streit zu gehn,
Noch mehr, fürs Vaterland!*

So bald die Parcen es bestimmt,

Ist euer Loos der Tod.

Drum auf! erhebt das Schwert ergrimmt

Und trotzt dem, der euch droht!

Und waffnet unter euerm Schild

Die Brust mit Tapferkeit,

Und kämpft von Heldenmuth erfüllt,

So bald die Schlacht gebeut.

Des Schicksals sichern Todes-Streich

Entflieht kein Sterblicher,

Und stammte sein Geschlecht auch gleich

Von Göttern selber her.

Wie oft ergreift den, der der Schlacht,

Der Pfeile Sturm entrinnt,

Der Tod in einer sichern Nacht,

Wenn er auf Freude sinnt!

Allein kein Vaterland, kein Freund

Liebt und vermißt den Mann;

Doch leidet jener, o so weint

Und trauert jedermann!

Das ganze Volk wünscht ihn zurück,

Wenn es den Held begräbt:

Er war sein Gott, er war sein Glück,

So lang er hier gelebt.

Denn vieler Helden Thatenzahl

That er allein: Im Sturm

Sahn all auf ihn, und allemal,

War er ihr Schutz und Thurm.

INDEX

VETERVM AVCTORVM, QVI AVT EMENDANTVR, AVT EXPLICANTVR COPIOSIVS.

A nacreon 38. 63.	Longinus 89.
Anthologiae Graecae car- mina primum edita. 23.	Menander 101.
24. 26. 27. 60. 62. 71. 72.	Ovidius 60.
73. 75. 79. 80. 82. 93.	Pausanias 74.
99. 100. 111. 112. 113.	Pindarus 44. 45. 86.
114. 115. 116.	Plato 80. 91.
Aristoteles 91.	Plutarchus 35. 36. 77. 91. 104.
Cicero 92.	Quintilianus 71.
Euripides 80. 81.	Quintus Calaber 117.
Eusebius 141.	Siracides 241.
Homerus 6. 22. 107. 122.	Syncellus 142.
Horatius 70. 88.	Theognis 81. 95. 96.
Inscriptiones Graecae et La- tinae 47. 48. 49. 50. 51. 52.	Thucydides 162. 164.
	Tzetzes 129.
	Xenophon 17.

INDEX

RERVVM MEMORABILIVM.

A ciem deferere turpe erat apud Lacedaemon. 46.	Athenienses in bello caesos honorifice sepeliunt 92.
Adspicere credebantur ho- mines dii propitii 38.	Callinus 99.
Apes poetarum symbolum 77.	Carminum vis 152.
Apollo imberbis 28.	Cinyras 75.
Armis priuari turpe olim 21.	Glamor militum ante prae- lium 194.
Asini honestas prisca 122.	Corporis humani partes ad alia translatae 54-57.
Assurgendi de sede mos 96.	Crista magna et formido- losa 57.

INDEX RERUM MEMORABILIVM.

- Κύριε ἐλέησον* 197.
 Decori studium morientes
 obseruant 19.
 Dii vrbe excidio vicina
 exeunt 39.
 Diis comparantur praeclari
 viri 112.
Ἐμβατήρια 160.
Ἐπινίκια variorum populo-
 rum 225.
 Exilium durum 11.
 Flores sepulchro adferri vo-
 lebant olim 49.
 Floribus comparatur inuen-
 tus 23.
 Fortuna respiciens 39.
 Fortitudo militis pugnantis
 licet moribundi 105.
 Galea pellibus recta 62.
 Gallus diis facer 28.
 Germani maiorum facta ca-
 nunt 242. praelium
 ineuntes clamant 195.
 canunt 197. Germano-
 rum carmina bellica an-
 tiqua 203. recentiora
 205.
 Graecorum carmina bellica
 198.
 Heraclidarum colonia 36.
 Inuicti vocantur dii 34.
 Iupiter Victor 37.
 Iouis summa in bello pote-
 stas 40.
 Labia mordent milites 38.
 a Mari ad bellum transfe-
 runtur verba 85.
 Mel eloquentiae symbolum
 76.
 Mors pro patria 7. 8.
 Messeniorum bella cum La-
 cedaem. 139.
 Odinus 214.
 Paeanes 192.
 Polonorum paean militaris
 199.
Προσόδια 166.
 Praelii descriptiones pul-
 chrae 59. 60.
 Pudor saepe res perditas ser-
 vauit 101.
 Ragnari Lodbrogii carmen
 212.
 Sacerdotum feruor carmi-
 na antiqua deleuit multa
 171. etiam monumenta
 artium 173.
 Scaldi 207.
Σκόλια 236.
 Septentrional. populor. car-
 mina bellica 210.
 Senes apud Lacedaem. ho-
 norati 95.
 Sepulchra complectebantur
 amici 51. Sepulchra
 caesorum in bello apud
 Lacedaem. illustria 93.
 Siren eloquentiae symbo-
 lum 78.
 Thracia ventorum patria
 70.
 Tithon. 71.
 Tibiarum vsus in bello 163.
 Triplex chorus 154.
 Tubarum inventor 155.
 Victoria non alata 40.
 Vulnera in tergore turpia
 53.

INDEX VERBORVM, QVAE IN NOTIS EXPLICANTVR ET ILLUSTRANTVR.

ἀγαθός 8.
ἀθυμία 14.
αἰθῶν 133.
αἰχμή 94.
αἶμα 16. 33.
αὐφικτύνοντες 101.
αἰσάγκαι 124.
ἀνῆρ 9.
ἀνιηρός 10.
ἀνδρῶπος 101.
ἀνδρὸς ἥβης 23.
ἀργάλεος 46.
ἀρχαῖα 96.
ἀρετή 69.
ἀτιμία 13.
ἀνγαγὶ ἡελίου 42.
ἀνχρῆν 56.
ἄωτος 26.
βαθὺς 74.
βαπτίζεσθαι 86.
βίος 64.
βλέπειν 43.
γὰρ 6.
γαστήρ 54.
γυῖα 18.
γνάθος 55.
γυμνός 21.
γυμνήτες 62.
δαλός 110.
διαβαίνειν 29.
δημῶς 111.
εἰκεῖν 11.
εἶτα 26.
ἐλσαι 107.
ἐντρέφεσθαι 104.
ἐργα. 43. 119.

ἐχω 85.
ἐρχεσθαι 110.
ἐρύχου 126.
ἐπίπαγχυ 84.
ἦ 114.
ἦσθαι 104.
ἡνεμοῖς 121.
θύμῳ 17.
θύμῳ 14.
θύμῳ μαχεῖν 15.
θύμῳ 96.
θύμῳ 128.
ἔλκω 50.
καλαμῇ 26.
καλός 7.
καῖσθαι 52.
κηρύμις 57.
κόλπος 56.
κυριότιος 12.
κυνέη 61.
κύμα 85.
κωφός 27.
λιβανωτός 80.
μαστός 56.
μεμεσητός 20.
νέφος 86.
νίπτρον 114.
νῶτος 56.
οἰνομέλι 80.
ὄργη 45.
ὄρμη 45.
ὄθ' οὐνεκα 115.
ὄρῳ 114.
ὄπωρα 26.
ὄνδ' εἰς 45.
ὄφρ' 55.

πάσχει

INDEX VERBORVM ETC.

πάσχαν 46. 95. 111.

πανοπλία 63.

παῖδες παίδων 94.

περὶ 10.

πενία 10. 28.

πόλεμος 109.

ποῦς 57.

πτώσσειν 62.

πύργος 116.

ρήτραι 128.

σοφίζεσθαι 27.

σφαίλαι 62.

σπουδῇ 84.

τόμα 57.

τόμα 56.

τείρεα 47.

τιθέναι 43.

τιθέναι ἐν λόγῳ 68.

τις 28.

τήκεσθαι 48.

ύγρὸς 115.

φίλος 20.

φιλοψυχῆν 18.

φυῇ 72.

φῶς 117.

χῆλος 55.

ψυχὴ 15.

ῥοη 14.

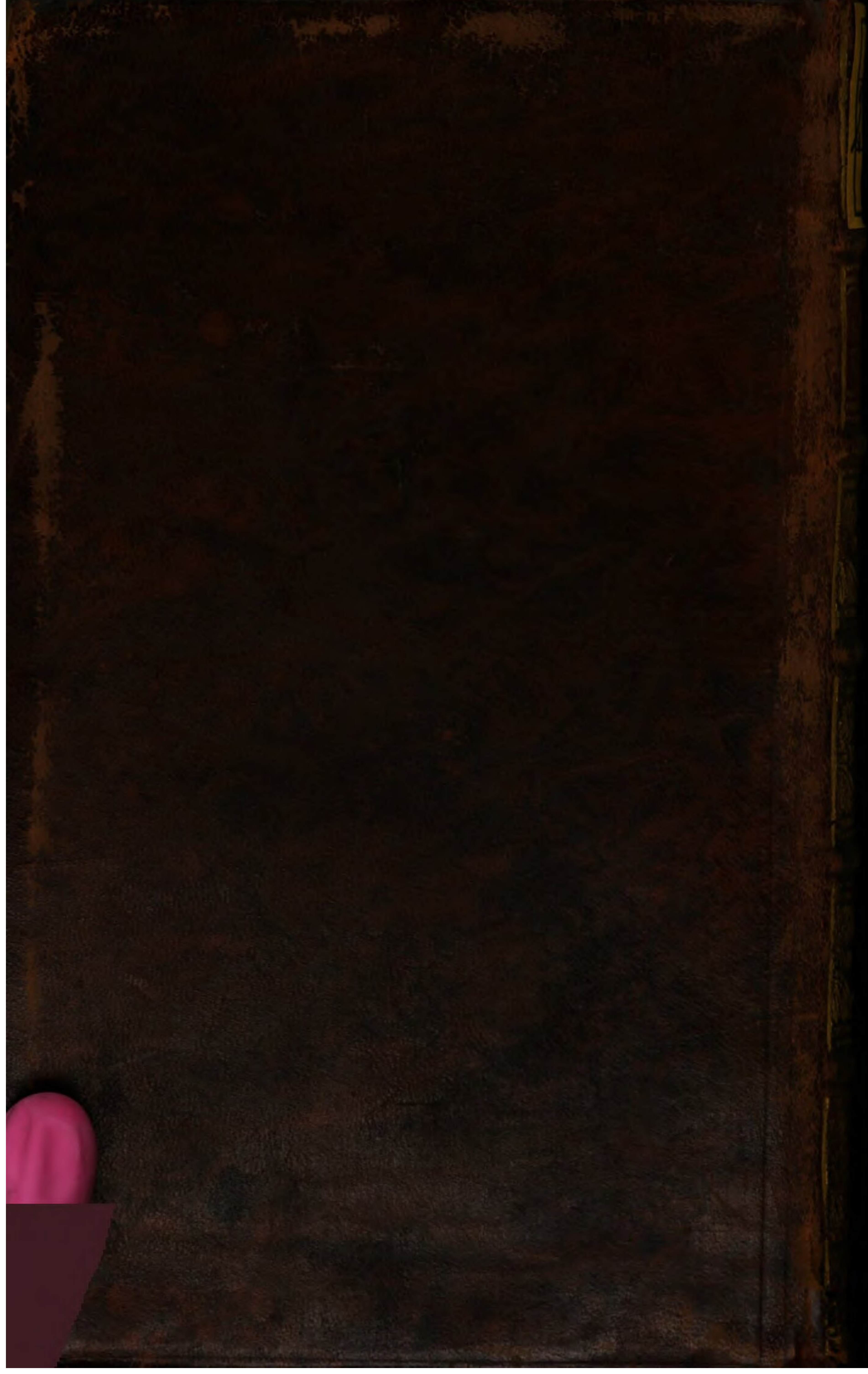
ῶς 81.

Tyrtaeus,

Tyrtaiu Ta Sōzomena = Tyrtaei Quae Supersunt Omnia

Altenburgi 1767

A.gr.a. 2564

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10234334-6

VD18 10570888